

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JA ARGANG NO 1

Sept. 1972

66

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg

Redactie: K.P. Bloema (KB), H. Geelen (HG), A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ),
H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rL), F.W.H. Vink (FV).

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag, tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)

6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--

losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 16 september a.s. zenden aan het redactieadres.

DAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAG

BRUIKBAAR PRECEDENT

(H.J.) De economische nood moet wel ongekennde hoogten hebben bereikt nu de regering ook de vrije beroepen een beetje op het pad van de inkomensmatiging heeft willen duwen. Tot nu toe was het zo dat, als er moest worden beperkt, je daarvoor het loon van de knechten nam. Daarvoor heb je toch knechten?

Wat er terecht komt van de nieuwe inkomensmaatregel weet ik niet, maar ik ben er wel mee ingenomen. Had je het gemor en getier van die vrije beroepen moeten horen als een progressieve regering dit had gedaan. Heel veel dingen kun je beter door rechts laten doen dan door links. Enfin, er is een precedent. Nu de topinkomens in de "onvrije beroepen" nog. Toch blijf ik zwartgallig. Er blijft een hoogst ongelijke machtsverdeling; macht levert centen op en centen leveren macht op. En verder: een expert in belastingen heeft eens gezegd dat, hoe je de belastingen ook inricht: altijd werkt er een loodzware zwaartekracht. Naar beneden, naar de lage inkomens, via afwenteling en zo. Of had u soms wel eens van opwenteling gehoord?

dagvandaag

Mc GOVERN: DE JUICHTONEN VERSTOMMEN

(H.J.) Vooruitstrevende kringen - overal ter wereld - hebben zich erg voldaan getoond over de kandidatuur van Mc Govern voor de Democraten. Sinds de Eagleton-affaire is de glans eraf. Doodjammer, maar het was onvermijdelijk dat zo'n klap moest komen. Alles was te mooi. Eén en ander doet me denken aan de blunders, missers en gewone tegenslagen die een a.s. progressieve regering in Nederland al weer heel gauw het veld zullen doen ruimen t.b.v. een stel behoudende slimmerikken. Wat dat aangaat, maakt het onbescheiden progressieve gedram in de verkiezingsstrijd me nu al mistroostig. Het cynisme van de behoudzucht en de naïveteit van vooruitstrevenden zijn tezamen goed voor 80% van het menselijk tekort. Mc Govern vertoont nu de aloude Amerikaanse politieke trek: die naar het midden. I.p.v. een pittige running mate zocht hij het bij de slappe luidjes. Shriver is een soort komisch spiegelbeeld van Agnew. Een domper voor de enthousiaste helpersgroep van jonge mensen, die Mc Govern zover brachten. Maar nog steeds: ik hoop dat hij niet te erg zal verliezen in november. Over het winnen van Mc Govern heeft nog nooit iemand durven praten.

dagvandaag

VAKBONDEN

(H.J.) Er is de laatste tijd veel geschreven over de functie van de vakbonden in de politiek. Die positie zou te groot zijn. De vakbonden brengen algemene politieke punten naar voren zoals gewenste collectieve voorzieningen, belastingmaatregelen, e.d. en hebben het in de hand om met de ene regering wél en met de andere niet tot overeenstemming te komen. Ik vind ook dat de vakbonden wel wat ver buiten hun jachtgebied gaan. Hun eerste partners voor beperkte - maar belangrijke - doelstellingen zijn de werkgevers.

Conservatieve regeringen behoren in een democratie periodiek aan de macht te zijn. Dat hebben ook devakbonden te nemen. Het hinderen van conservatieve kabinetten is niet hun rol, maar die van het parlement. Ik teken nog aan dat de vakbonden hun zaakjes in het verleden niet zo handig hebben behartigd. Wat hebben ze gemaakt van bedrijfsdemocratie en van vermogensvorming voor werknemers? Alleen holle loonsverhogingen waren schering en inslag. De leden beginnen dat nu ook te doorzien. Het begin van structureel waardevolle vakbondsactiviteit?

dagvandaag

ABONNEMENT

Betaalt U vandaag nog Uw abonnement : f.10,- op giro 707800 t.n.v. penningmeester Peperbek, Voorburg!

KANS OP EEN REGERING DIE KAN REGEREN?

door A.C. de Goederen

Het vijfpartijenkabinet Biesheuvel is stukgelopen omdat één partner, DS 70, niet langer genoeg kon nemen met de chronische afwezigheid van een werkelijk anti-inflatiebeleid. Dit siert haar. Maar kon dit kabinet, vooropgesteld dat het wilde, wel niets anders produceren dan Boersma's fluwelen-handschoen-politiek jegens het bedrijfsleven, de machtigste buitenparlementaire pressiegroep die we hebben?

Het inflatiekwaad bewerkstelligt een slinkse dénivellering van feitelijke inkomens en vermogens, ontzenuwt de spaarzin en keelt het prijsbewustzijn. Maar er is slechts kans om er een eind aan te maken als de vakbonden willen meewerken. Zij moeten daartoe toestemmen in gemiddelde reële inkomensstijgingen voor hun leden die, gedurende een aantal jaren, flink beneden de gemiddelde produktiviteitsstijging liggen of zelfs geheel afwezig zijn. Doen ze dat echter zonder meer, dan is het eerste wat er gebeurt: stijging van de ondernemerswinsten (die nu overigens aan de lage kant zijn) en relatieve stijging van de niet-CAO-inkomens. Secundaire gevolgen: gezags- en ledenverlies bij de bonden, wilde stakingen, zwarte lonen, alles weer uitmondend in nieuwe inflatiegolven. Het is dus duidelijk dat de vakbonden alleen dan kunnen meewerken aan de noodzakelijke pas-op-de-plaats van de reële inkomens van hun achterban als zij kunnen rekenen op een krachtig kabinetsbeleid dat er voor zorgt dat die achterban er in verhouding tot andere groepen niet op achteruit gaat. Beter nog: een kabinetsbeleid dat de afstand tussen hoge en lage inkomens verder doet afnemen.

Het is ook duidelijk dat een regering waarvan de VVD deel uitmaakt de vakbonden nooit het vertrouwen zal kunnen geven dat zij daar echt voor zal zorgen. De VVD immers vindt dat de afstand tussen hoog- en laag betaalden al te klein geworden is. Zij en de bevolkingsgroep die zij vertegenwoordigt vinden dat de belastingen al veel te progressief zijn en dat de "inspanningen" van de mensen met de betere baantjes naar verhouding nog niet hoog genoeg worden gehonoreerd. Het behoeft dus geen verder betoog dat dit wereldwonderlijke vijfpartijenkabinet - waarin de VVD, die in wezen liever de inflatie laat voortwoekeren dan een relatieve inkomensachteruitgang van haar achterban te riskeren, een sleutelpositie inneemt - wezenlijk onmachtig was de inkomenspolitiek te gaan voeren die vereist is om de onmisbare medewerking van de vakbonden te krijgen voor een serieus anti-inflatiebeleid. De, op zichzelf gerechtvaardigde, eis van de Brauw en Drees Jr. aan dit kabinet toonde dus onvoldoende werkelijkheidszin.

Of u het nu leuk vindt of niet, een feit is dat alleen een kabinet waarin de PvdA een sleutelpositie heeft het noodzakelijke vertrouwen van de vakbonden zal kunnen verwerven dat ook de niet-CAO inkomens hun veer zullen moeten laten en dat de laagste inkomens zullen worden ontzien. Trouwens, niet alleen op het gebied van de inflatiebestrijding hebben de confessioneel-liberale kabinetten van de laatste tijd te weinig gedaan. Zowel de echte wil als de macht ontbraken voor het doorzetten van een aantal noodzakelijke maatregelen. Denk aan de "Club-van-Rome-problematiek". Geloof niet dat een serieuze aanpak daarvan mogelijk is door kabinetten van het soort dat we sinds Schmelzer's nacht gewend zijn. Al waren er wel eens goedwillende ministers bij, het politieke draagvlak van deze kabinetten was toch te smal en te vol gaten om een beleid te kunnen ontwikkelen dat meer dan één jaartje vooruit zag, dat meer dan alleen maar korte-termijn belangen wenste te dienen. Voor een werkelijke aanpak van onze problemen is een kabinet nodig met brede steun in het parlement zowel als in het volk. In de realiteit van Nederland 1972 betekent dat helaas een soort van "grosse Koalition". Een constructie die zeer begrijpelijk allerlei oud zeer wakker maakt. En in strijd schijnt te moeten raken met de linkse-drie-doctrine dat men slechts kan deelnemen aan coalities die zich vóór de verkiezingen hebben gepresenteerd, zoals Den Uyl nog onlangs per TV verklaarde. Wat weer in strijd is met de confessionele doctrine dat eerst de verkiezingen dient te worden afgewacht.

Zo ziet het er dus naar uit dat doctrinaire stokpaardjes opnieuw de vorming van een regering die kan regeren dreigen te verhinderen. In D'66 wordt zo hier en daar een zekere aarzeling merkbaar (De Goede b.v.) of de tot dusver aangehangen leer wel alleenzalmakend is. Zelfs Van Mierlo's hofscenarioschrijver Gruijters heeft in de HP van 26 juli een vliegertje opgelaten, genaamd "scenario 2a". Dat houdt in: "De progressieven kunnen een akkoord aanbieden, dat afgewezen zien en vervolgens alleen, als progressieve combinatie, de verkiezingen ingaan. Ze polariseren dus noodgedwongen, maar bieden tegelijkertijd aan ná de verkiezingen met de confessionelen een regering te vormen op voorwaarde dat een aantal onontkoombare (minimum)punten uit het progressieve programma dan door de confessionelen worden overgenomen in het regeringsprogramma."

Om goed te kunnen zien welk een aanmerkelijke koerszwenking dit "scenario 2a" feitelijk inhoudt moet men de voorafgaande "scenario's" er wel even naast leggen. "Scenario 1" verscheen in de HP van 1 juni j.l.: op grond van een zo ver uitgewerkt programma, dat de kiezers precies weten wat zij gedurende het eerste jaar van de progressieve club mogen verwachten wordt zoveel verkiezingswinst gemaakt dat de progressieven het grootste blok worden en een minderheidsregering kunnen vormen; daarna volgen weer nieuwe verkiezingen die de progressieven de meerderheid dienen te verschaffen. In de HP van 26 juli erkent Gruijters dat die "tweede slag" het grote bezwaar van "scenario 1" is. (Tussen haakjes: het is natuurlijk puur illusionisme om te geloven dat "de progressieven" in dit 1000-partijenland met dit kiesstelsel ooit de meerderheid zullen behalen, hoeveel "slagen je ze ook toestaat). Gruijters presenteert dan "scenario 2": de progressieven bieden de confessionelen een regeerakkoord aan, uiteraard vóór de verkiezingen. Als het grote manco van "scenario 2" ziet hij echter - en terecht - "hoezeer de confessionelen na de afgang van de regering Biesheuvel ook doordrongen mogen zijn van de noodzaak van een stabiele meerderheid, aan afspraken vooraf wagen zij zich - door angst en traditie gedreven - waarschijnlijk niet." Daarom komt hij met wat hij noemt "variant 2a", doende alsof er maar een ondergeschikt verschil is tussen "2" en "2a". In werkelijkheid betekent "2a" natuurlijk gewoon een akkoord ná de verkiezingen, zoals de confessionelen sinds oudsher gewend zijn, en niets meer van die progressieve nieuwlichterij die akkoorden vooraf wil. Eerst een akkoord vooraf aanbieden als toch vaststaat dat uiteindelijk ook zonder dat een coalitie mogelijk zal zijn is natuurlijk niets anders dan een loos propagandagebaar. Hoe dit ook zij, het valt te betwijfelen of een ieder in D'66 en de PvdA hem deze koerswijziging in dank zal afnemen. Ik zie in deze ommezwaai echter een aanwijzing dat althans een deel van de politieke leiders in het progressieve kamp eindelijk hoofd- en bijzaken van elkaar gaan onderscheiden, de hoofdzaak namelijk van het tot stand komen van een regering met, in het overbekende jargon, "handen en voeten" tegenover - mijn hart bloedt, echt waar - de bijzaak van het zuiver handelen overeenkomstig de schone leer, die de kiezer rechtstreeks over het regeringsbeleid wil laten beslissen, een bijzaak die in de praktijk helaas de hoofdzaak in de weg blijkt te staan.

Al met al zie ik een klein kansje dat er na de verkiezingen in november eindelijk een regering komt die - redelijk progressief - kan regeren, met brede steun in parlement en volk.

PEPELS

PEPELS

PEPELS

- Jan van Schaffelaar zou ongetwijfeld lid van DS'70 zijn geweest.

pep

- Het kabinet was op zijn gat gevallen.

pep

- Het programma Poets is opgehouden omdat het de concurrentie met Biesheuvel niet vol kon houden.

pep

- Het is makkelijker andermans veren te laten dan je eigen.

pep

- De politicus die de term "sociaal contract" voor het overleg regering-bedrijfsleven is gaan gebruiken moeten ze naar een onbewoond eiland sturen.

pep

- Zou het niet logischer zijn als we nu een nieuwe regering in plaats van een nieuw kabinet moesten kiezen?

pep

- Is Biesheuvel nu van de boeg geschoten door een verdwaald schot voor de boeg?

pep

- Ik denk dat er verkiezingen worden gehouden in de hoop dat er weer een nieuwe partij komt, die naief genoeg is om samen met de confessionelen en de VVD een meerderheidskabinet te vormen.

pep

- De verrassing van de week: ons eigen gezamenlijk verkiezingsprogramma.

pep

- Is Drees Jr nu ook een oude Drees geworden?

pep

- JAPIE: Ik krijg er een kind van.

pep

DE POLITIEKE SITUATIE

door A.R. van der Burg

Het meest opmerkelijke in de huidige regeringscrisis (die heel misschien voorbij is als u dit leest) vond ik een opmerking die Van Mierlo maakte in een interview met NRC/Handelsblad (5.8.72). Daar staat: "Hij (vM) gelooft niet dat Den Uyl bereid is om elke prijs te betalen om in de regering te komen - is integendeel van mening dat er elke reden is om, gezien de gang van zaken, een hoge prijs te vragen. Daarbij zal elk akkoord zo moeten worden ingericht, dat de kiezer reden houdt om de ene partij van de andere te onderscheiden. De eigen identiteit moet bewaakt worden." Voor de goede verstaander een hoogst interessante uitlating.

Bij het zoeken naar een verklaring voor politieke crisissituaties is het erg gevaarlijk om diep te graven. Je graaft zo gauw dieper dan de spelers van het politieke spel zelf doen. Zo blijf ik waarschijnlijk aan de veilige kant door te veronderstellen dat de conflictsituatie tussen DS'70 en de andere regeringspartijen nauwelijks geprogrammeerd is geweest. De jongens lagen elkaar gewoon niet. Drees en De Brauw zijn beginnelingen in de politiek. Ze vatten de zaaknog serieus op. Ze willen van alles, met name zulke moeilijke zaken als een beleidsprogramma. Ze zeuren over inflatiebestrijding en over een loon- en prijsbeleid. Dat ergert de club-Biesheuvel grenzeloos, vooral als ze dan ook nog vinden dat er wat minder vergaderd moet worden. Wat moet je met zulke hinderlijke figuren beginnen? Als je ze hun gang liet gaan zouden ze misschien wel in staat zijn mensen als Nelissen en Boersma als windbuilen aan de kaak te stellen. Daarom moest er een breuk komen. Alleen voor de VVD kwam dat hoogst pijnlijk uit, want daardoor kwamen zij zelf op de tocht te staan. Dus wilden zij wel lijmen. Tilanus, die er blijkbaar niets van begreep, wilde dat ook. Maar het stond natuurlijk vast dat het niet mocht lukken. Voor dingen die je niet doet heb je toch geen kamermeerderheid nodig.

Het voordeel van de kabinetscrisis was in ieder geval dat duidelijk is gebleken hoe gering de geneigdheid is ook maar iets aan inflatiebestrijding te doen. Wiegel had dat tijdig door en trachtte alsmear de aandacht af te leiden naar andere onderwerpen. Bovendien wordt er allerwegen economisch zand in de ogen gestrooid, waardoor je bereikt dat een in wezen eenvoudige zaak als inflatiebestrijding ondoorzichtig wordt gemaakt. Zo ondoorzichtig dat ook vele politici er intuïtief in zijn. Het zal iedereen wel duidelijk zijn dat inflatiebestrijding iets met lonen en prijzen te maken heeft. Er wordt nu druk geconfereerd over de toegelaten of mogelijke reële loonstijging in 1973. Niemand praat over de nominale stijging, en dat is nu juist waar het bij inflatiebestrijding om draait. Laat ik u eens voor de volgende keus stellen: Per 1 januari 1973 mag u kiezen uit de volgende mogelijkheden:

1. 8% loonstijging in 1973 t.o.v. 1972, met voortzetting van het huidige regerings"beleid" wat de prijzen betreft.
2. Geen enkele nominale loonstijging in 1973, maar gegarandeerd 4% gemiddeld lagere prijzen in 1973 dan in 1972.

Ik vermoed zo dat u niet lang aarzelt om het laatste te kiezen. Al was het alleen maar omdat niet alleen uw inkomen meer waard wordt, maar ook uw spaarcentjes, die onder het regime van de Biesheuvel-nep in ieder geval zo'n 8% per jaar minder

waard worden. Toch zitten de politici (ook de z.g.n. oppositie!) druk te praten over de hoogte van de reële loonsverhoging die bovenop de automatisch vaststaande 8% of 10% nominale loonsverhoging moet komen. M.a.w. de verenigde politici hebben nu al besloten de zaak in 1973 net zo te bedonderen als ze in alle voorgaande jaren hebben gedaan.

Wat zal ik me dan nog druk maken over de vraag of er een vierpartijkabinet komt, of een met alleen confessionelen, of een zakenkabinet. Bovendien weet u het mischien al, terwijl ik nog ergens van alle nieuws verstoken met vakantie ben.

DE NIEUWE VIER of DE REGERENDE DRIE?

door J. van Wilgenburg

Stelt u zich het volgende eens voor. Bij de discussies over de begroting blijken er in de regeringsploeg allerlei onoverkomenlijke moeilijkheden te zijn. De KVP herinnert z..... o nee, dat is reeds gebeurd, de kranten waren er vol van. Voor een groot deel hebben de gebeurtenissen het draaiboek van de heer Geelen in de vorige Peperbek gevolgd, een scenario waar hij zelf niet in geloofde. Nieuwe verkiezingen staan voor de deur. De omwenteling naar een hernieuwde rooms-rode coalitie kan inderdaad niet in één nacht plaatsvinden, maar in de meer dan drie maanden totaan de verkiezingen kan veel gebeuren. Terwijl de commentatoren uitroepen, dat ze niet weten wat er achter de schermen gebeurt, is het reeds duidelijk dat het eindresultaat, hoe dan ook, een regering zal zijn waaraan minimaal PvdA, KVP en AR deelnemen. Als deze drie bij de komende verkiezingen niet al te veel verliezen, beschikken ze samen over een redelijke meerderheid. Omdat er tegenover zo'n regering geen alternatief voor een meerderheidskabinet aanwezig is, hoeft niemand benauwd te zijn dat de KVP weer eens een toertje naar rechts zal proberen. De drie zullen elkaars gevangenen zijn.

Wel zullen zij blij zijn als andere partijen zich bij hen voegen, mits deze partijen maar geen lastige eisen stellen.

De verhouding tussen PvdA en de CHU is niet zo best. Onlangs noemde den Uyl de CHU een "oude belegen klub" of iets dergelijks.

Stelt u zich het volgende voor.

De partijen volgen het scenario 2a van Gruyters (HP 31, 26-7-'72), d.w.z. de progressieve drie trachten de konfessionelen tot afspraken vóór de verkiezingen te bewegen, hetgeen gedoemd is te mislukken, omdat de konfessionelen blijven volhouden dat het lood om oud ijzer is, terwijl het ijzer al lang is weggeroest. De progressieven houden daarom de deur op een kier, met op de drempel een grote stapel voorwaarden. De konfessionelen duwen de deur open, maar nemen hun eigen voorraad eisen mee.

Informateur Steenkamp tracht de partijen tot elkaar te brengen. Den Uyl wil de CHU kwijt. Hij richt een klein pistooltje op de borst van Andriessen (pistolen op borsten zijn in sedert van Mierlo zijn keus gemaakt heeft) en wég zijn de mooie woorden over konfessionele samenwerking. "Zorg zelf maar dat je thuis komt, we hebben zonder jou al problemen genoeg." (Tilanus af)

Daarna haalt de Anti-Radikale Aantjes plots een revolver te voorschijn en eist dat de PPR uit de informateurskamer verwijderd wordt. (Aarden af) Nauwelijks is men van de schrik bekomen of Andriessen richt een kanon op den Uyl en verzoekt beleefd doch dringend, die staatsrechtelijke experimenten, door D'66 voorgesteld, uit het regeerakkoord te verwijderen. Den Uyl weigert natuulijk. De zwarte Piet wordt uit een bureaula gehaald. Den Uyl overziet de konsekwenties. Wat kan hij anders doen dan toestemmen?

Van Mierlo verbleekt, verliest zijn rode blos (een belangrijk deel van zijn gezicht) en mompelt iets van "verouderde politiek". (van Mierlo af)

Ondanks moeilijkheden bij begrotingen en enkele ministerskrisen, houdt de nieuwe coalitie vier jaar stand, omdat er geen alternatief is. Bij de verkiezingen van '77 verliezen de konfessionelen zoveel zetels, dat de CHU nodig is om de coalitie voort te kunnen zetten.

door H. Geelen

VIND IK, dat als de verkiezingspeiling juist is en D'66 bij de komende verkiezingen verlies lijdt, we onze ijscoman maar moeten ontslaan. Want het doet me denken aan de ijscoman die op een zomerse zondagmiddag geen kans ziet om zijn ijs te slijten.

VIND IK dat de KVP nodig weer gratis onderwijs in haar verkiezingsprogramma moet doen. Als ze het dan niet uitvoeren omdat er geen geld voor is, ala. Maar ze hoeven nu tenminste niet meer het profijtbeginself er bij te halen om dat te verdedigen.

VIND IK dat Geertsema het ware conservatieve gezicht toonde toen hij onze Schwarz antwoordde, dat hij het kiesstelsel voor de Eerste Kamer niet wilde wijzigen, daar dat niet overeenstemde met wat de opstellers er indertijd mee bedoelden. Met dit argument kunnen we heel Nederland, roerend en onroerend, materieel en geestelijk, op de monumentenlijst plaatsen. Zo iets noemt men ook wel "behoudend".

VIND IK dat ik terecht lichtelijk misselijk werd toen ik op de radio een confessionele politicus over het aanstaande verlies van de KVP bij de verkiezingen hoorde zeggen dat het kabinet nog niet populair was omdat het eerst orde op zaken had moeten stellen en pas in de tweede periode van het regeren de resultaten zouden zijn gekomen.

VIND IK, grofweg gezegd, dat het in D'66 nu juist niet om een keuze tussen alleen doorgaan óf samenwerken met anderen gaat.

VIND IK de afspraak om snel een "sociaal contract" te sluiten lijken op de afspraak om de zon voortaan een kwartier eerder te laten opkomen.

VIND IK dat DS'70 inderdaad schuld heeft aan de kabinetscrisis. Om een andere reden dan de vier zittenblijvers beweren. Ik vind het namelijk vanzelfsprekend dat je als programmapartij, die een bepaald beleid voor ogen heeft, ruzie krijgt met een stel aan hun zetel geplakte opportunisten, die alleen maar bereid zijn iets te doen als het niet anders meer kan.

VIND IK de VVD de natuurlijke partner voor de confessionelen. De VVD wil niets aan de maatschappij veranderen om dat het (voor hun) al zo goed is, en de confessionelen willen niets doen omdat ze verschillende stromingen binnen de partij hebben, wier onderlinge band niets met politiek te maken heeft. En achter de wolken schijnt altijd weer de zon.

VIND IK dat we hier geen long hot summer kunnen hebben. Eén warm weekend en het kabinet smelt. Boersma riep "een van vijf" en Biesheuvel moet dat verkeerd begrepen hebben.

VIND IK dat we eigenlijk met een aantal mensen advertenties moesten gaan zetten om het imago weg te werken dat D'66 geen eigen plaats en doel meer zou hebben, en slechts een bijwagen van de PvdA is. U weet wel, zo'n advertentie met een groot aantal ondertekenaars (die dan ook de advertentie betaald hebben!). En dan degenen die het er mee eens zijn uitdagen ook zo'n advertentie te zetten, in een andere krant. Eigenlijk een soort van kettingadvertentie.

VIND IK het nog steeds onbegrijpelijk dat het HB het eigen programma zo verwaarloosd heeft. Ik wou dat iemand mij wilde uitleggen waarom prioriteit voor het eigen programma "helemaal niet kan", want dat was het commentaar dat ik van een diep in het overleg met de andere partijen getrokken D'66er kreeg.

VIND IK dat we niet veel water in de wijn moeten doen, want hij smaakt nog steeds uitstekend en is een goede dorstlesser.

VIND IK het maar onbenullig, die zeggen dat de progressieven niet met een gezamenlijke lijst uitkomen omdat de verkiezingen vervroegd zijn. Geen zinnig mens, die enigzins bijhoudt wat er in de drie progressieve partijen omgaat, kan toch beweren dat daar enige kans op was geweest, ook al waren de verkiezingen pas over twee en een half jaar.

VIND IK dat het voor leken zoals ik niet past om thans een zinnig commentaar over de politieke situatie te schrijven. Men moet maar afwachten wat de heren politici voor ons aan het bekokstoven zijn. Als D'66 niet bestond moesten we een D'72 oprichten.

VIND IK dat er, of nu de zon schijnt of de regen met stromen neerkomt, mijn mening over de nederlandse politiek niet verandert: Je blijft je wild lachen. ████████████████████

Hoe komt het eigenlijk dat het zo verrekt slecht opschiet met de vooruitgang, de progressiviteit. Het lijkt wel of er eerst de grootste ongelukken moeten gebeuren voordat er iets tot stand komt van een werkelijk democratische samenleving. In een democratie moet je dat toch gauw kunnen klaarspelen, zo'n rechtvaardige samenleving? Vooral als 70% van de bevolking te lijden heeft, onderhond is, weinig invloed, weinig inkomen, weinig opleiding heeft, etc. En 70% naar de kerk gaat en blaakt van naastenliefde. Dat moet met elkaar toch wel 80 à 90% aan progressieve stemmen opleveren.

Het is nog niet vertoond. Want:

1. Het belang van de upperdogs zorgt zo al voor 25% conservatieve stemmen. Als de upperdog christelijk is, zal hij niettemin zijn belang voorop stellen, want de keizer moet nemen wat des keizers is.
2. De mensen weten niet wat er aan de hand is door gebrek aan opleiding en aan voorlichting. En omdat conservatieven zo aardig kunnen zijn, stemt het winkelmeisje van de supermarkt op de Brauw of op Wiegel. Zoals in bijna alle landen is de pers voornamelijk in handen van het geld (zelfs in Zweden).
3. De kerken zijn in plaats van iets anders witgepleisterde graven (met soms een wat verwaaide bloem erop). Zij produceren op de één of andere manier christelijke partijen, concentraten van kleinburgerlijkheid, conformisme en visieloosheid. Op valse titel worden zo miljoenen stemmen voor het behoud van het bestaande gewonnen.
4. Het feodalisme zal altijd blijven bestaan in één of andere vorm, zeker als houding. Zo mijn baas stemt, stem ik, want hij weet 't. Gaat het hem goed, mij ook. Of: t.z.t. volg ik hem op (de sergeant-majoormentaliteit).
5. De progressieve partijen zijn vaak slecht aangekleed - meestal in een socialistischachtig pak -; onhandig; schreeuwerig; tactloos, e.d. Ik heb wel eens het idee dat zij meer mensen willen afhouden dan aantrekken. Waarom nemen zij niet eens een marketing-deskundige en een sociaal-psycholoog in dienst. Van de laatsten pullen ze n.b. uit.
6. Er wordt thuisgebleven bij de verkiezingen. Vooral door de minstgeschoolden. Een ronduit tragisch verschijnsel.
7. De macht van de gewoonte is sterk. Men blijft VVD stemmen omdat men in de twintiger jaren is begonnen met op Oud te stemmen. Alsof er niets verandert. Ook wordt gestemd zoals de ouders stemmen.

Het resultaat van dit alles is dat de vooruitstrevende partijen hooguit een 40% van de stemmen halen i.p.v. de genoemde 90% (30% is dan nog platweg belanghebbend bij links, 10% is ± "belangeloos").

Als er dus eens een "progressieve regering" aan de macht mocht komen, dan is zij òf allang niet progressief meer (water in de wijn), òf er komt een hoop bedrog aan te pas. B.v. als christelijke partijen vinden dat zij uit tactische overwegingen wel eens met de "linksen" moeten samengaan, zonder dat zij dit tevoren aan hun kiezersvolkje vertellen. Het programmaresultaat is vaak weer waterige wijn.

Op die manier gaat het dus niet hard met de progressieve politiek. Al te hard kan het sociologisch gezien ook weer niet gaan; dat geeft te veel spanningen in de maatschappij.

Maar het gaat te langzaam! Dit geeft ook spanningen. Zie Italië b.v. En de States, die weer een keer Nixon tegemoet gaan. Moet er dan maar revolutie komen als alles te langzaam gaat? Nou nee, want conservatieve regeringen krijgen er soms met verbazingwekkend gemak progressieve ideeën doorheen, zij het dat deze ideeën dan meestal een generatieslange rijpingstijd achter de rug hebben. Verder zijn revoluties erg duur aan levens en spullen. Vroeger, zonder democratie, moest het wel van omwentelingen komen. Zij slaagden alleen als het stuwmeer van spanningen mettertijd genoeg was volgelopen. Sommige revoluties liepen op wanstaltigheden uit (russische revolutie), b.v. omdat de vrijheidsidee geen plaats had kunnen krijgen in de cultuur. Met een dergelijke vooruitgang schiet je natuurlijk ook niet veel op.

- Het ministerie tegen Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk

pep

- Hoe zou het toch komen dat alleen in dictatoriale landen de studenten alsmaar op vernielingen uit zijn?

pep

- De KVP is voor kosteloos onderwijs, maar dan moet er wel schoolgeld geheven worden om het te kunnen betalen.

pep

- Volgens het profijtbeginsel moeten werkloze academici een deel van het collegegeld terug krijgen.

pep

- De regering is er op uit dat het onderwijs goed zal verlopen.

pep

- De nullijn is wel een vicieuze cirkel.

pep

- De penningmeester heeft nog een kwartje onder de Peperbekkas gevonden, nu kunnen we weer een jaar vooruit.

pep

- Japie: Ik vind de partij-analyses van Max Euwe beter dan die van Ferrie Hoogendijk.

pep

- Komt Wim Kan met oudejaar weer voor de radio? Nee, het kabinet is al gevallen!

pep

- Japie: Jelle zal wel weer zien.

pep

- Kabinetsformatie na verkiezingen: wijwater bij de rode wijn?

pep

- De klub van Romme? Een soos voor bejaarde politici!

pep

- De koningin zal na de a.s. verkiezingen de vakbonden opdragen een regering te vormen.
Mogelijk doet zij dat al vóór de verkiezingen.

WAT TE DOEN MET ONZE "IDENTITEIT"?

door K. Bloema

Er is mij gevraagd om nu eens precies uit de doeken te doen, wat wordt bedoeld als ik in Peperbek schrijf over het behoud van de identiteit van D'66. Welnu, zoals we weten, zijn er binnen D'66 twee denkrichtingen. Deze twee verschillende richtingen betreffen de methode waarop onze doelstellingen kunnen worden bereikt. Over deze doelstellingen is weinig verschil van mening: politiek en staatsrechtelijke veranderingen (de warboel bij de kabinetsskrisis in juli onderstreept nog eens de noodzaak van deze veranderingen).

De eerste denkrichting (van Mierlo, Gruyters) meent dat er een politieke polarisatie moet komen, waarbij de kiezer een duidelijke keuze kan maken tussen conservatief en progressief. Het progressieve beleid zou dan moeten worden gedragen door een nieuwe grote sterke PVP, waarin alle progressief denkenden zouden zijn verenigd. Ik zou dit willen noemen de denkwijze van de theoretici, die erg bang zijn dat een geconsolideerde samenwerking tussen PvdA., D'66 en PPR niet zal beantwoorden aan het "open onafhankelijke ontmoetingspunt", waarin ongeacht de partij-politieke afkomst kan worden gedacht en overlegd.

Daartegenover staat de denkrichting van de practici, die menen dat zulk een PVP in feite alleen een uitgegroeide PvdA kan zijn (of schijnen), waarin vele progressieven zich toch niet thuis zullen voelen. Deze practici menen dat je de zaken niet moet overhaasten en dat de macht van de politieke traditie zeer groot is. Dit betekent dat je in Nederland heel moeilijk of nooit zult komen tot een systeem met twee grote massa-partijen. Maar wellicht is het mogelijk om te komen tot een stevig progressief samenwerkingsverband, bestaande uit enkele groeperingen met progressieve doelstellingen en een overeenkomstige mentaliteit. Maar met behoud van een eigen karakter, waarbij de ene partij bijvoorbeeld vooral de arbeiders en vakbonden zal aanspreken (PvdA), een andere partij de verzamelpaats zou kunnen zijn van radicaal ingestelden (PPR), en een derde partij vooral de modern denkende, maar gematigde mensen zou aantrekken (D'66). Deze konstruktie heeft m.i. de meeste kansen om te komen tot polarisatie en het realiseren van doelstellingen. Is wijs erop dat ook bij onze progressieve partners de eigen identiteit erg zwaar weegt: de PPR spreekt over samenwerking in "compartimenten", de PvdA-enquête over Socialisme Nu wijst duidelijk een opgaan in een PVP af.

"Hoe maak je dit nu operationeel" was een tweede vraag die mij werd gesteld. Het lijkt mij duidelijk, dat als je denkt aan een samenwerkingsverband van progressieve partijen met een eigen identiteit, je niet meer voortdurend spreekt en schrijft over de PVP en over het opheffen van je eigen partij (zeker niet in een verkiezingsstijd!). Je spreekt in een persinterview over de eigen identiteit niet als "een futiliteit", maar zult juist de eigen waarden en de bereikte resultaten van D'66 benadrukken. Je kunt waardering opbrengen voor je partners, maar toch de onderlinge verschillen accentueren (zonder te vervallen in de wat vijandig klinkende stijl van de verwijten van Mertens aan de PvdA). Je kunt proberen om niet alleen met ingewikkelde theorieën de doelstellingen van D'66 duidelijk te maken, maar vooral met simpele aanduidingen, zoals ik b.v. al noemde: "D'66, gematigd, progressief" (en niet het onduidelijke "de burger bij het bestuur"). Je moet ophouden met dat geflirt met De Zeeuw en andere zogenaamde progressieven, want daarmee versterk je alleen maar de positie van anderen. In organisatorisch opzicht wil een samenwerkingsverband mijns inziens zeggen dat er een permanent overleg moet zijn aan de top (overlegorgaan tussen de partijen, consultaties tussen de kamerfrakties), zoveel mogelijk overleg tussen de werkgroepen, en waar mogelijk progressieve contacten aan de basis (gemeenteraden, afdelingen), doch waar dit moeilijk is, moeten andere relaties niet worden uitgesloten. Voor wat betreft de samenwerking op programmatisch gebied betekent deze denkrichting dat wij allereerst zelf onze doeleinden moeten formuleren (via de programmacommissie van D'66) en van daaruit met onze partners kunnen gaan spreken. Dus niet het vooropstellen van de gezamenlijke (Mansholt)-programmacommissie, die de algemene richtlijnen voor een PVP zullen omschrijven, maar vooral onze aandacht richten op de resultaten van onze Terminuswerkgroepen en de nota's en rapporten uit eigen boezem. Op die manier kunnen wij vanuit onze eigen identiteit pogen te komen tot veelvuldige en soepele contacten met andere progressieve partijen. Voor wat betreft de progressief ingestelde kiezers, deze zullen zich alleen tot ons aangetrokken voelen als ze weten waar wij staan, en niet als wij de indruk maken een soort aanhangsel te zijn van de PvdA of een partij die toch van plan is om zichzelf op te heffen.

door F. Jansen

Onlangs las ik in mijn krant, dat bijna de helft van de PvdA-leden tegen een nauwe samenwerking met D'66 is gekant; een berichtje zonder veel commentaar, meer een informatieve mededeling dan iets anders. En dat mag best, want we leven in een - min of meer - vrij land en er zijn verschillende partijen omdat er verschillende individuele inzichten zijn. Daarom heeft Brugsma geheel ten onrechte de goede trouw van D'66 scherp gekapitteld, toen het D'66 congres in den Bosch zich voor de helft (51%) uitsprak tegen al te nauwe samenwerking met de PvdA. De veroordeling van B. in zijn H.P. onder het motto: "dag, goede trouw" is niet te bagatelliseren met het latere stukje onder het motto "niet nog eens herkauwen" (in Peperbek), omdat het hier een kernkwestie over goede trouw betreft. Die kan niet duidelijk genoeg belicht worden, daarop berust het bestaansrecht van D'66. Zelf heb ik - en velen met mij - positief en met veel animo gehoor gegeven aan het eerste appèl van D'66: het streven om de troebele politieke, toen bestaande werkwijzen te verhelderen door uit te gaan van de Bona Fides, de goede trouw.

D'66 wil streven naar een "schonere" politiek met de uitgangspunten:

1. eerlijkheid: d.w.z. gelijkwaardige=evenwichtige belangenbehartiging van alle groeperingen (met prioriteit voor de meest achtergeblevenen) en geen partijdwang voor de volksvertegenwoordigers om tegen het eigen geweten in te gaan.
2. duidelijkheid: d.w.z. geen verdoezeling van het eigen standpunt en duidelijke motivering daarvan.
3. Openheid: d.w.z. inspraak van overal.
En die inspraak, met name van de kant van de eigen leden, is sinds het samengaan met de PvdA wel in het gedrang gekomen. Het initiatief en de ontwikkeling terzake kwam n.l. niet van onder-op maar van bovenaf tot stand: nog aanvaardbaar voor het nemen van initiatief, maar niet voor de verdere ontwikkeling tot nauwe samenwerking. Het verzet daartegen groeide dan ook van onderop - en was juist daardoor belangrijk. Dit verzet groeide van scepsis over de pogingen om tot nauwe samenwerking te komen, naar verwerping van al te nauwe samenwerking op grond van de resultaten van die pogingen.

Er zijn nu aanwijzingen, dat in beide partijen globaal de helft tegen een al te nauw samengaan gekant is en ik ben het met Brugsma eens, dat bij ons, D'66, met spoed nader concreet moet worden onderzocht om hoeveel leden het gaat. Schriftelijk heb ik reeds op de noodzaak van regelmatige enquêtes over belangrijke vraagpunten gewezen, maar zoals gewoonlijk heeft men niet geluisterd. Dat komt overigens nog wel.

Ik ben n.l. van mening, dat het voor optimale inspraak van D'66-leden nodig is minder alg. verg. te houden, omdat deze te kostbaar zijn in tijd en geld. De alg. verg. moet m.i. dienen om tot mondelinge gedachtenwisseling te komen, dus menings-vorming en daarna moeten over de voornaamste punten enquêtes gehouden worden. Aan de hand van de uitkomsten daarvan moet de besluitvorming geschieden. Dat lijkt een lange weg, maar als deze procedure in den Bosch was gevolgd t.a.v. ons standpunt tegenover de PvdA, dan hadden we nu een reeel antwoord op die vraag kunnen geven - met zoveel mogelijk inspraak -. Met nieuwe verkiezingen op korte termijn in het vooruitzicht zitten we lelijk in de boot. Misschien met het oog dáárop heeft Brugsma door een agressief stukje getracht het tot stand komen van één P.V.P. te bespoedigen. Doch helaas voor hem, is geen der partijen in meerderheid daarvoor te vinden. In onderling overleg zal nog heel wat moeten worden recht gezet, voordat van een werkelijk samengaan kan worden gesproken.

Naast de vraag, hoeveel van elke partij een nauw samengaan afwijzen, is de vraag van belang, waarom dat zo is. Ook dat zou moeten worden onderzocht. Hier kan ik uiteraard alleen voor mijzelf spreken hoewel ik denk, dat meerderen dezelfde gedachtengang hebben. Ik vind de PvdA niet helemaal eerlijk en niet helemaal geloofwaardig, waarmee niet gezegd wil zijn, dat zij niet te goedertrouw zou handelen. Zij is nu eenmaal opgegroeid met de feiten van de na-oorlogse konkelpolitiek, die D'66 juist radicaal hoopt(e) te veranderen op basis van de elementen van eerlijkheid, duidelijkheid en openheid, kortom: van onze goede trouw. Wij zullen voor iedere partij een moeilijke partner zijn. Geen enkele stem van D'66 zal in slaafse navolging worden uitgebracht, altijd zal de verantwoordelijkheid van het eigen geweten de doorslag geven. Het gelijk van een ander zal kritisch worden gewogen vóór de beslissing valt of het voorgedragde standpunt te licht of wel reeel wordt bevonden. Als b.v. de PvdA een anti-inflatoire begroting en-politiek belooft, terwijl toch allerlei nieuwe wensen worden vervuld, is dit een onwaarachtige voorstelling van zaken.

Bestrijding van de inflatie vereist algemene versobering. Als er "partijdiscipline" wordt geëist, zal die niet gevonden worden bij D'66; telkenmale zal eerst ieder onzer vertegenwoordigers moeten worden overtuigd van de rechtvaardigheid. Als een ander eerlijk het gelijk aan zijn zijde heeft, zoals b.v. bij de inflatiecorrectie het geval is dan behoort dat erkend te worden. Wil men belasting verhogen door inflatiecorrectie niet toe te passen, dan dient daartoe een voorstel tot belastingverzwaring te worden ingediend, zodat de koninklijke weg van de openheid wordt bewandeld; wij verlagen ons niet tot de schuilweg van de sluipschutter. Zo zijn er wel meer punten, die eerst opgehelderd moeten worden. Maar onze uitgangspunten van onpartijdige eerlijkheid ten aanzien van het algemeen belang moeten wij wél handhaven.

NU IS HET DE TIJD VOOR STAATKUNDIGE REVOLUTIE

door A.R. van der Burg

Als extreem voorstander van openheid ben ik bereid mijn meest Macchiavellische denkbeelden aan de grote klok te hangen. Macchiavelli zelf is daar trouwens al in voorgegaan. Welnu, wat er op dit moment (begin augustus) zou moeten gebeuren is een afspraak tussen PvdA, D'66, VVD en DS'70 om de komende 8 jaar (zegge: 8 jaar) niet met de KVP of een mantelorganisatie daarvan samen in een regering te gaan zitten. De KVP is een volstrekt onbetrouwbare partij gebleken, die altijd een ander gezicht toont dan achteraf waar gemaakt wordt. Dat geldt ook voor de ARP en zelfs voor de CHU, voor zover men sulligheid niet als excuus wenst te accepteren, maar over deze partijen verderop. Eerst de KVP. Je moet tenslotte niet te veel vijanden tegelijk maken. Deze partij heeft geen enkele politieke betekenis meer. Ze bestaat alleen nog bij de gratie van een nog altijd aanzienlijk aantal contribuanten, die òf te laks zijn geweest hun lidmaatschap op te zeggen, òf wel wat zien in dat kleurloze geschipper en de baantjes die daaruit voortvloeien. De KVP moet daarom in zijn Achillespees worden geraakt: het gegarandeerd in de regering zitten. Zodra de voorgestelde afspraak is gemaakt, is de KVP bij de volgende verkiezingen nergens meer. Waarom zou je er nog op stemmen, als ze toch geen regeringspartij worden. Waarom zou je er nog je best voor doen, als er toch geen baantjes meer te vergeven zijn. Laat nu alsjeblieft niemand me wijs maken dat iemand uit idealisme de KVP steunt. Na één of twee verkiezingen is er van de KVP nog slechts een ontredderd rudiment over.

Maar, hoor ik al mensen zeggen, stel dat zo'n afspraak zou worden gemaakt, dan zouden de confessionelen nog sterker in elkaars armen worden gedreven. Welnu, als dat zou gebeuren, zou dat alleen maar fijn zijn. Als ooit KVP, ARP en CHU met één lijst bij de verkiezingen zouden uitkomen, dan zou dat de snelste manier van liquidatie zijn. Samen zullen ze aanmerkelijk minder stemmen krijgen dan het totaal van de drie afzonderlijk. Wie van geslacht op geslacht een of andere traditionele binding heeft met een van deze partijen heeft dat niet langer met zo'n CDU. Maar dat zal (helaas) niet gebeuren. ARP en CHU slaan aan het rekenen. Als ze solidair blijven met de KVP, dan is ook voor hun de kans op regeringsdeelname uitgesloten, terwijl ze samen met de progressieve drie een krappe meerderheid kunnen behalen. Hun regeerbehoefte is zo groot dat ze ongetwijfeld bereid zijn zo'n coalitie aan te gaan, of althans een soort neutrale houding aan te nemen. Een politiek ideaal hebben deze partijen immers niet. Ze zijn - net als de KVP - bereid met iedere partij in zee te gaan. Bij voorkeur weliswaar met de zwakste, maar als het moet ook met de sterkste.

Er worden natuurlijk ook heel andere bezwaren tegen mijn voorstel ingebracht. Vele PvdA-ers en D'66-ers zullen zeggen: "De KVP is nu juist de partij, waarin de progressieve elementen het krachtigst zijn. Waarom nu juist deze partij ataqueren?" Met hun vaststelling hebben ze waarschijnlijk wel gelijk, maar ze zien een paar dingen over het hoofd. Het gaat in de politiek niet alleen om theoretische progressiviteit, maar ook om mentaliteit. Van mensen die leven binnen de sfeer van de KVP is wat dat betreft niets te verwachten. Alle KVP-ers ongeacht hun politieke opvattingen, hebben die sfeer gemeenschappelijk. Oud-KVP-ers onder de D'66-ers zullen dit kunnen bevestigen. Die sfeer maakte iedere zuivere politieke intentie onmogelijk, omdat aan de KVP nu eenmaal iedere politieke opstelling vreemd is. De destijds aanwezige motivatie is verdwenen en er is niets voor in de plaats gekomen. Er is bovendien nog een heel ander argument. Wie wil afrekenen met de oude politiek, moet niet op alle fronten tegelijk strijden, maar beginnen met de rotste plekken uit te snijden. De KVP verkeert van alle partijen het meest in staat van ontbinding. Dat is dus het logische beginpunt.

Als de KVP eenmaal buitenspel is gezet, komen ARP en CHU aan de beurt. Waarschijnlijk heeft daar niet veel meer aan te gebeuren. Ze mogen wat mij betreft als dwergpartijen blijven voortbestaan, als ze politiek gesproken maar niet worden meegeteld. De VVD is een taaiere rakker. Hoe groot mijn afkeer van deze fatsoenspredikers onder de lagere standen ook mag zijn, een zekere mate van politieke eerlijkheid kan ik ze niet ontzeggen. Bij de afkalving van de confessionele partijen zullen ze slechts baat vinden, evenals trouwens DS'70, de partij die het conventionalisme zo hoog heeft opgevoerd, dat ze daardoor non-conformistisch is geworden. DS'70 is een partij die moet en zal blijven bestaan. Deze partij vertegenwoordigt het moderne conservatisme, whatever that may be. Helaas wordt dit beeld vertroebeld door een man als Drees jr, die ik persoonlijk zeer waardeer, maar die het image van de partij volkomen overhoop haalt. DS'70 zal ook in een nieuwe politieke constellatie moeten blijven bestaan, want het is met D'66 de enige zuiver politieke partij, zonder bijmengsel en van ideologie, klassevertegenwoordiging of secte. Dit geldt niet of althans in veel mindere mate voor de VVD. Deze partij moet dan ook in de toekomst verdwijnen, nadat de confessionelen goeddeels geliquideerd zijn. Dat zal niet meevallen, want het zijn taai rakkers, die clubleden. Naarmate ze zich meer in het nauw gedreven voelen zullen ze harder terugslaan. Het is zelfs niet uitgesloten dat in beschafd gezelschap het woord solidariteit zal vallen. Maar ze graven hun eigen graf door alle bedrijfsfusies en door het steeds verder verdwijnen van de hun steunende kleine middenstanders. Het is de enige partij die zijn eigen aanhang afslacht.

Het slagveld overziende blijft van de oude partijen alleen de PvdA nog over. We zijn nu langzamerhand in 1990 aangeland. Als politicus moet je nu eenmaal geduld kunnen opbrengen. De PvdA is de enige van de oude partijen die over innerlijke krachten tot vernieuwing en aanpassing beschikt. Het zal in 1990 een soort middenpartij zijn, die de rol van de confessionelen heeft overgenomen, in die zin dat zonder de PvdA geen regering te vormen zal zijn. Intussen gevormde nieuwe partijen zullen dan vechten tegen de bierkaai. Net als nu. Ze zullen ook ontmoedigd worden en daardoor in twee kampen verdeeld worden: degenen die een compromis met de PvdA willen aangaan, om zodoende de progressieve elementen in de PvdA wakker te schudden en degenen die dit als een verraad aan de beginselen zullen beschouwen.

Maar zo zal de geschiedenis van de toekomst er niet uitzien, want niemand zal mijn beginadvies om de KVP uit te schakelen opvolgen. De VVD ziet er geen brood in, want het zal betekenen dat om te regeren een compromis met de PvdA moet worden aangegaan, wat men niet wil. Voor oppositie voelt men ook niet, evenmin als de PvdA. Deze partij staat gereed om met de KVP tot een afspraak te komen en laat dat niet bederven door een plannetje op lang zicht. D'66 doet ook al niet mee, want in deze partij lopen te veel goedgeelovigen rond die altijd nog denken dat er in de KVP een soort linkervleugel bestaat, waarmee samen met de PvdA een progressieve regering gevormd kan worden. Misschien is DS'70 de enige groep die er wel iets voor zou voelen, maar dat is een te zwakke basis. Het gaat dus niet door. Het komt erop neer dat de vier bij de afspraak betrokken partijen besluiten de KVP nog een lang leven toe te wensen.

De toekomst wordt dus heel anders. Lees daarom dit stukje toch nog eens door..... in 1990.

PARTIJPOLITIEKE PRIETPRAAT

door L. van Montfoort

Het verwarren van doel en middelen is een van de voornaamste fouten van de oude politiek. Zeggen we. Wat we niet zeggen is dat D'66 hals over kop in diezelfde fout is meegesleurd. Meegesleurd, want geen zinnig mens kan volhouden dat de politieke lijn die onze partij op dit moment voert, werkelijk wordt gedragen door de bewuste instemming van het grootste deel der leden.

Men kiest middelen om een doel te bereiken; niet omgekeerd. De laatste keer dat D'66, zich van zijn doel bewust, middelen vaststelde, was in Breda, op de verkiezingsALV aldaar. Sindsdien lijkt het er veel op dat een enkel middel is verheven tot hoogste doel zelfs nu zonneklaar is dat dit middel niet of niet meer tot het bereiken van het oorspronkelijk gestelde doel kan bijdragen.

In Breda besloot D'66 dat het slechts aan een regeerakkoord zou meedoen als:

1. dit akkoord vóór de verkiezingen zou worden gesloten;
2. het akkoord tot staatsrechtelijke hervormingen zou kunnen leiden ;
3. het Beleidsplan een wezenlijke plaats in het akkoord zou innemen;
4. door dit akkoord werkelijke politieke vernieuwing dichterbij zou worden gebracht.

Ik zeg het met mijn eigen woorden zonder de tekst van de aangenomen resolutie te raadplegen. Toch is zonneklaar dat mijn weergave daarmee meer overeenkomt dan de vertaling die het toenmalige HB van deze resolutie gaf. Daarin waren de staatsrechtelijke vernieuwingen geconcretiseerd tot het voorstel Cals-Donner en de politieke vernieuwingen tot de vorming van een progressieve volkspartij. Ik vraag me dan wel altijd even af of de ALV dat niet in de resolutie - die door hetzelfde HB was opgesteld - had kunnen zetten als ze dit blijkbaar bedoelde.

Wat wel zonder meer duidelijk is: het akkoord was een middel, staatsrechtelijke en politieke vernieuwing en uitvoering van het programma was doel. Men weet hoe het verder ging. Er kwam een regeerakkoord met PvdA en PPR, waarin het beleidsplan tot zijn recht kwam, Cals-Donner was opgenomen en waaraan de voorwaarde van vorming van een progressieve volkspartij was verbonden. Dit leek best een goed middel ter bereiking van het doel. Zo heb ook ik het gezien. Als ik toen had geweten dat dit akkoord voornamelijk tot stand kwam omdat de heer van Mierlo bang was dat DS'70 de excentrische positie van D'66 zou benaderen, zou ik er wel anders over gedacht hebben. Ik wist dat toen niet en hele volksstammen binnen de partij weten het nu nog niet, want de notulen van de gesprekken met de PvdA van begin 1971 kunnen nauwelijks bekend worden verondersteld.

Op 28 april bleek dat de electorale winst naar de PvdA ging (reden voorde heer den Uyl om op de avond van die dag aan Harry Geelen en mij te vragen of we er geen spijt van hadden) en D'66 met elf zetels genoeg moest nemen. In een nabeschuiving zei de heer van Mierlo dat D'66 zonder een akkoord met de PvdA zeker vier zetels minder had gehaald. Lijkt me nauwelijks een compliment voor de man die de fractie de vier jaar vóór die verkiezingen heeft geleid.

De minderheidspositie van de progressieve combinatie had overduidelijk tot gevolg dat handhaving van het regeerakkoord niet meer kon leiden tot: 1. staatsrechtelijke hervormingen. 2. uitvoering van het beleidsplan, maar daarentegen uitsluitend nog zin had ten behoeve van de vorming van een progressieve volkspartij. Het zou natuurlijk erg fijn zijn als zo'n ding tot stand kon komen, maar je moet je dan toch eerst wel even afvragen of de vorming van die PVP werkelijk een politieke vernieuwing zou betekenen - en wanneer de PVP als blok naast het confessionele blok blijft staan is dat m.i. niet het geval.

Bovendien is het de vraag of de vorming van een PVP ten aanzien van alle doelen positief werkt. Ik heb de neiging daaraan te twijfelen. Het lijkt er immers veel op dat de vorming van een PVP hoogste doel is geworden waar alles aan moet worden opgeofferd: staatsrechtelijke hervormingen, politieke hervormingen, de uitvoering van een programma. Het ziet er naar uit dat het sluiten van een volgend regeerakkoord met de PvdA en degenen die deze partij belijft mee te brengen zal worden verkocht als een logisch gevolg van het streven met deze partij een progressieve volkspartij te vormen. En het streven naar een progressieve volkspartij heeft niet ten doel de politieke verhoudingen te vernieuwen, maar uitsluitend om de PvdA onder alle omstandigheden aan een regeerakkoord te houden. Dat leidt dan tot de onvermijdelijke conclusie dat de huidige koers van onze partij voor alles ten doel heeft de politieke samenwerking met de PvdA te handhaven, of dat nu tot de verwezenlijking van enig doel leidt of niet. Ten overvloede: de zg Club van Rome-problematiek is hiervoor een achteraf gevonden argument.

Welke omstandigheden blijven in deze situatie over? De eerste ligt voor de hand; doorgaan op het hellend pad. De tweede vereist wat meer durf - vooral ook van die leden van D'66 die niet of niet meer naar een ALV gaan, omdat het toch allemaal niets uithaalt-en komt neer op het volgende:

het mag niet op voorhand uitgesloten worden dat de PvdA toch een goede blijvende partner is. Ze moet daarom de kans hebben dat te bewijzen, en wel door ermee akkoord te gaan dat de voorwaarden van Breda niet alleen door haar moeten worden ingewilligd, maar ook door andere partijen met wie D'66 op het voetspoor van de PvdA een regeerakkoord zou moeten sluiten. Concreet betekent dit:

aan alle partijen met wie D'66 gaat praten over een regeerakkoord, met inbegrip van de PvdA, wordt de eis gesteld:

1. dat het akkoord voor de verkiezingen wordt gesloten;
2. dat het akkoord kan leiden tot de verwerkelijking van staatsrechtelijke hervormingen met als minimum Cals-Donner;
3. dat het akkoord programmatisch een voldoende antwoord geeft op met name de "nieuwe problemen".

Een en ander zal automatisch een aanzet in de richting van partijpolitieke vernieuwing tot gevolg hebben, zoals een breuk in het confessionele blok.

Het ziet er niet naar uit dat de politieke leiding van deze partij deze weg inslaat. Het ziet er veeleer naar uit dat het bestaan van een confessioneel middenblok zal worden geëerbiedigd en dat men met onderhandelingen na de verkiezingen akkoord zal gaan. Om van staatsrechtelijke hervormingen maar te zwijgen, hoewel

duidelijk is dat deze meer dan ooit noodzakelijk zijn n.l. voor de aanpak van de "nieuwe problemen".

N.B. Dat de vorming van de PVP dient als middel om de PvdA in het samenwerkingsverband te houden, heb ik onvoldoende toegelicht, zoals me bij nalezing blijkt. Welnu, de brief van 1 mei 1971 aan de PvdA waarin op besprekingen over een PVP werd aangedrongen had ten doel de heren af te houden van onverhoedse regeringsdeelname na de verkiezingen. Daaraan ben ik medeschuldig; mijn enige verontschuldiging is dat niet te vermoeden was dat dit kleine slangetje zou uitgroeien tot een addergebroed dat de hele partij dreigt te verstikken. Aan een partij ben ik niet gehecht; wel aan alles wat die partij nog zou moeten doen.

REGEER ACCOORD? ACCOORD.....MAAR HOE?

(FJ) Als wij een realiseerbaar accoord willen, zullen wij ons moeten instellen op enkele hoofdpunten waarover partners het eens kunnen worden. Het behoud - voor D'66 - van ons elementaire streven: verbetering van de bestaande politieke werkwijze op basis van eerlijkheid, duidelijkheid en openheid. Vinden wij ook, dat inflatie op het ogenblik het grootste maatschappelijke kwaad is? Dan zouden wij het volgende kunnen stellen:

1. stringente prijsbeheersing en stimulering van prijsverlagingen.
2. voor werknemers geen reële verhoging van het inkomensniveau in 1973, wél vergoeding van inflatieverlies maar achteraf (halfjaarlijks?) conform werkelijk gerealiseerde inflatie. Wél optrekken A.O.W. en inkomens van kleine zelfstandigen, die nog beneden het minimumloon liggen.
3. Belastingverzwaring, b.v. door niet toepassen van de inflatiecorrectie ink.bel. in 1973.
4. Contrôle van werknemerszijde op verplichte ouderdomsvoorzieningen van de zijde van de werkgever.
5. garantie voor de werknemers voor waarde vaste beleggingen van hun pensioenvoorzieningen door:
 - a. daartoe te creëren waarde vaste staatsobligaties en/of
 - b. wettelijke voorschriften voor waarde vaste beleggingen bij particuliere instellingen, en/of
 - c. nationalisatie van levensverzekerings- en bankbedrijven teneinde waarde vaste beleggingen mogelijk te maken.
6. Geen maatschappijhervorming, waarbij een duidelijk deel van onze, reeds verworven persoonlijke vrijheden worden opgeofferd (zoals b.v. het russische systeem). Ieder het zijne met de overheid als objectieve rechter.

Zou een dergelijk schema niet in de Democraat aan de orde kunnen worden gesteld als een enquête onder alle D'66 leden?

(dG) Bij bovenstaande punten - die ik in principe gaarne onderschrijf - zou ik de volgende accenten willen plaatsen:

ad 2. a) Niet alleen maar in 1973 gemiddeld geen reële inkomensverbetering maar voorlopig over een periode van b.v. 4 jaar niet;

- b) Werknemers uit de hogere inkomensklassen sterker beperken dan die uit de lagere. B.v. jaarsalarissen vanaf f 50000.- in guldens gelijk houden. Beneden f 20000,- 0 à 1% reële verhoging per jaar. En een geleidelijke overgang tussen deze grenzen. De overheid zou hiermee zelf moeten beginnen en niet, zoals het z.g. trendbeleid wil, afwachten wat het bedrijfsleven gemiddeld doet. De ambtenaren lopen heus niet weg. Het bedrijfsleven heeft helemaal geen plaats voor ze. En u zult eens zien hoe makkelijk het bedrijfsleven zal volgen als de overheid het voorbeeld geeft.

ad 3. Liever niet sleutelen aan de automatische inflatiecorrectie. Dat is geen zinnelijke en eerlijke manier voor belastingverhoging. De staatskas heeft dan belang bij zo groot mogelijke inflatie. Beter de progressielijn verder door laten lopen, zodat de hoogste inkomens met b.v. maximaal 80% worden belast in plaats van thans 70,5%. Verder zouden sommige aftrekposten een kritisch kunnen worden bezien. Rente van particuliere schulden b.v. zou hoogstens nog maar voor de inkomstenbelasting aftrekbaar behoren te zijn voor zover het rentepercentage het inflatiepercentage overschrijft. Een verschuiving van particuliere consumptie naar collectieve voorzieningen kan overigens ook zonder belastingverhoging worden bereikt, namelijk door invoering van een (pensioen-)spaarloonregeling. De overheid kan dit spaargeld lenen en b.v. in de woningbouw beleggen (zie Pensioen-spaarloonplan van D'66).

door E. Bruins

Na de meer technische uiteenzettingen van Jansen en van den Burg over de inflatie is het misschien nuttig hierover ook nog een politiek verhaaltje te houden. Eén van de functies van een liberale partij is altijd geweest het bevorderen van de economische ontplooiing. Het gevolg van deze economische ontplooiing in liberale zin was een sociale wanorde. Van de restanten daarvan zijn op het openblik nog over een gemiddeld bruto inkomen van de vrij gevestigde medische specialisten van f 231.000 (zie ESB van 17 mei j.l.) en een onbepert zelfbedieningssysteem voor de top van het bedrijfsleven. Uiteraard gaat ook thans achter de op zichzelf juiste economische beschouwingen van de gezeten burgerij de onuitgesproken bedoeling schuil deze voor hen zo profitabele - zij het moeilijk te motiveren - restanten intact te houden.

Anders dan aan de andere kant van het ijzeren gordijn, waar het geplaatst werd in een economische leegte, heeft het socialisme in West-Europa nooit economische verantwoordelijkheid gedragen. Om dat het hier niet tot een revolutie gekomen is, is het gek worden tot een sociale correctiepartij. Hoogtepunt van dit socialisme in Nederland is de periode Drees geweest, waarin hun sociale streven in wettelijke regelingen werd vastgelegd. Nu dit sociale kader tot stand is gekomen, is er geen duidelijk programma meer om zich voor in te zetten. Dat hebben ze zelf nog maar zeer ten dele in de gaten. Wel wordt aan de confessionele partijen hun overbodigheid onder de aandacht gebracht, maar spiegels om zichzelf in te bezien zijn in socialistische kring schaarse artikelen. De staat is het orgaan, waarvan nog steeds vrijwel alle heil verwacht wordt. Dat in de tegenwoordige tijd voor het bedrijfsleven niet nationalisatie maar vergaande democratisering de oplossing is, is nog lang niet overal doorgedrongen.

Toen onlangs f 500 miljoen gevraagd werd voor het bestrijden van de werkloosheid, bleef men het antwoord schuldig op de vraag, of, als de werkloosheid hierdoor van 110.000 naar 90.000 zou dalen, dit een bevredigend niveau gevonden zou worden. Dat investeren onaantrekkelijk is geworden door een tot ruim 2% gedaald rendement, wordt niet als alarmerend gezien, en evenmin, dat door de in verhouding te sterk gestegen consumptie de besparingen te gering zijn geworden. Integendeel, men wil door verhoogde vermogens- en successiebelastingen nog meer geld aan de productieve sector onttrekken, zonder in enig opzicht zorg te dragen, dat daar verhoogde besparingen elders tegenover staan, b.v. in de vorm van pensioenaanspraken. Oorzaak van dit alles is de uit het verleden stammende haat tegen de kapitalisten, waar-tegenover het feit, dat dividenden nog slechts 1% van het nationale inkomen uitmaken, geen enkele indruk vermag te maken. In de praktijk wordt de behoefte om misstanden te veranderen door het streven naar meer consumptie in de schaduw gesteld.

Zo zijn dan een door directe consumptiebehoefte aangetaste sociale visie, gebouwd op economisch drijfzand, en een economische visie, die de tegenwoordige sociale verhoudingen wil handhaven, druk bezig op elkaar te botsen. Het resultaat is een hollende inflatie met de gedeeltelijk structureel wordende werkloosheid als teken, dat de wal bezig is het schip te keren.

Op zichzelf is de taak van D'66 in deze situatie niet moeilijk aan te geven. Er zou een programma op tafel moeten komen, waarin de sociale verlangens van de ene partij met de economische logica van de andere wordt verbonden. Het is echter niet te verwachten, dat zoiets tot stand zal komen. Steeds duidelijker immers begint het te worden, dat de leden van D'66 gekenmerkt worden door eenzelfde handicap: Zij kunnen slechts één ding tegelijk. Eerst alleen staatkundige hervormingen, toen alleen democratisering, en nu alleen milieubescherming en 'Rome'. Op deze wijze valt gemakkelijk te begrijpen, dat de klacht van de voorzitter van de Katholieke Bouwvakbond, de heer Brouwer, dat de vakbonden vaak het idee hebben door de intellectuelen in de steek gelaten te worden, niet is verstaan en dat op economisch terrein zo weinig is gepresteerd (een punt, waarop wel belangrijk werk is verricht, dat van de huurprijzen, wordt thans, nu het door minister Udink is overgenomen, door de a-economischen braaf uitgefloten).

Wie van mening is, dat de problematiek van Rome niet op a-sociale, maar evenmin op a-economische basis kan worden opgelost, zal over bovenstaande handicap niet verheugd kunnen zijn.

BETAAL UW ABONNEMENT NOG VANDAAG
Fl.10,- OP GIRO 707800 t.n.v.
PENNINGMEESTER PEPERBEK, VOORBURG

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG NR. 2

OKTOBER 1972

66

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg.

Redaktie: K.P. Bloema (KB), H. Geelen (HG), A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ),
H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rL), F.W.H. Vink (FV).

Redaktieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar, september t/m juli/augustus (11 nummers)
6 jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 16 oktober a.s. zenden aan het redaktieadres.

DAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAGVANDAAGDAG

KIJKJES IN DE POLITIEKE KEUKEN

(rL) De Democraat van augustus 1972 doet in een kadertje (pag.2) uit de doeken hoe het nu werkelijk zat met de val van het kabinet Biesheuvel. Anoniem uiteraard, men moet op zijn hoede blijven. Maar het blijkt zo te zijn dat Biesheuvel dat handenbindertje, dat kabinet, kwijt moest om in november Mansholt te kunnen opvolgen. Dit soort informatie, echte kijkjes-in-de-politieke-keuken, is nou net precies wat we moeten hebben. Laat de anonieme scribeur in Democraat vooral doorgaan op deze wijze sluiers weg te trekken en het politiek bedrijf doorzichtiger te maken. Vermoedelijk lezen we een volgende keer dat Bert Schwarz via het fractievoorzitterschap van Prov. Staten van Zuid Holland, het fractievoorzitterschap van de Eerste Kamer, lidmaatschap van de Tweede Kamer (dit alles binnen twee jaar), een korte periode als minister, tenslotte burgemeester van Den Haag gaat worden.

dagvandaag

DE HEILIGE RUNDEREN VAN DE KVP

(HG) Het is wellicht goed er aan te herinneren waarom het eerste gesprek over een regeerakkoord met de confessionelen, anderhalf jaar geleden, mislukte. De confessionelen wensten niet in te gaan op de procedure waarop D'66 en PvdA elkaar vonden, n.l. overeenkomst over een aantal belangrijke hoofdpunten; door het aannemen daarvan was de eigenlijke beslissing over samenwerking genomen, daarna volgde nog een verdere uitwerking in het regeerakkoord. De drie confessionele partijen wensten hun beslissing zolang mogelijk uit te stellen, tot na het volledig uitwerken van een eventueel akkoord. Tegelijkertijd kon dan ook nog met eventuele andere partners onderhandeld worden. Zo kon misschien zelfs de keus uit twee verschillende akkoorden bereikt worden!

Belangrijker dan de vraag welke voorwaarden aan de samenwerking met de confessionelen gesteld moeten worden is ook weer deze vraag: wat houdt het inwilligen van de eisen in? Wat gaat daarna gebeuren, komen er nog allerlei vrijblijvende onderhandelingen over details, en wordt de beslissing zo lang mogelijk uitgesteld, of is de eigenlijke beslissing dan al gevallen. Kan er dan nog met VVD en/of DS'70 onderhandeld worden over alternatieven, om zo tot de "goedkoopste" partner te komen?

Aan de progressieven de taak vast te houden aan de eis, dat er een serieuze wil tot een progressief beleid van het begin af moet zijn. Maar is het eigenlijk wel reëel van iemand te vragen om progressief te worden als het hem eigenlijk helemaal niet interesseert? Ze willen wel, maar alleen om op de opportunistische "lood-om-oud-ijzer" manier aan de macht te blijven.

Daarom, ondanks de regeerhonger van sommige D'66ers zullen we de heilige runderen van de KVP niet mogen slachten. Anders vergaat het ons als de makers van Odysseus, en zullen we ons doel niet bereiken. Dit is een beproeving die we moeten doorstaan. Wacht tot de runderen een natuurlijke dood sterven!

dagvandaag

(HG) Wat voor soort verkiezingscampagne moet D'66 gaan voeren? Ook nu gaan er weer stemmen op om de verkiezingscampagne te concentreren op het gezamenlijk regeeracckoord. Bij de vorige verkiezingen zouden de drie partijen eerst zich zelf presenteren, om daarna alle aandacht voor de samenwerking te vragen. Van het eerste deel kwam niet veel terecht, slechts vlak voor de verkiezingsdag lukte het de aandacht van de twijfelende kiezers te trekken voor het regeerakkoord en het schaduwkabinet.

Als we er vanuit gaan dat D'66 nog een eigen bestaansrecht heeft, nog een eigen inbreng heeft in de progressieve combinatie en daarom zo sterk mogelijk in de combinatie moet komen is het zinvol de komende verkiezingsstrijd eens in dat licht te bezien. De veronderstelling, dat men eerst het progressieve regeerakkoord kiest en dan nagaat welke van de drie men zijn steun zal geven lijkt me onjuist en een verkeerd uitgangspunt. We moeten de mensen ervan overtuigen, dat D'66 voldoende inbreng heeft (en moet houden!) om de socialistische stokpaardjes buiten de deur te houden. Vertrouwen in de progressieve drie ook omdat D'66 eraan meedoet. De getalsverhouding PvdA/D'66 zal in de toekomst heel belangrijk zijn, wat er vandaag aan de dag ook gezegd wordt over als er maar een progressief beleid komt. De lijdensweg van de PPR is een te duidelijk voorbeeld.

Daarom is het wenselijk nadrukkelijk aan te geven wáár de verschillen tussen D'66, de PvdA en de PPR liggen. Op die manier kunnen we kiezers uit het niemandsland tussen de vele partijen naar ons toe trekken. Beroep op steun voor het D'66 standpunt in de progressieve combinatie, naast het willen regeren om het beleid om te buigen moeten onze campagne kenmerken.

Laten we daarom maar aparte D'66 verkiezingsavonden organiseren, waar onze topmensen de twijfelaars vertellen waarom D'66 nog steeds broodnodig is. In Den Haag gaat het zo gebeuren, naar ik uit doorgaans betrouwbare (n.l. mijn eigen) bron hoor.

dagvandaag

WE KUNNEN NIET SOMBER GENOEG ZIJN

(HJ) Over de uitslagen van de a.s. verkiezingen, bedoel ik.

De opkomst zal slechter zijn dan ooit en de winst van de CPN zal ons land vrijwel op één lijn stellen met Frankrijk en Italië. Alleen in dit opzicht dan, helaas. De onwil om de stembus aan te doen, is die van het moeten springen over een te brede sloot. D'66 heeft die sloot intussen nog met geen kiezelte opgevuld en de andere partijen hebben 'm alleen maar breder gemaakt en uitgediept.

De groei van de CPN is zoiets als een destructieve mechanische reactie op een lange periode van opportunistisch en conservatief regeren. De gewone oppositie wordt te onbeduidend gevonden om verbetering te kunnen brengen. Ruimte voor progressieve winst is er dus nauwelijks, terwijl het politieke christendom door de betere opkomst van het platteland intact blijft.

Wat is er nog te doen om al deze onheilen af te wenden? Niets. Zeker geen keiharde verkiezingsstrijd. Gespierde taal en schuimbekkerij zullen de mensen extra afkerig maken van het wandelingetje naar het stemlokaal. Zelfs als daar een oorlam zou worden geschonken voor de moedige opkomer, het zou niet meer helpen.

Toch hoeven we voor de verdere toekomst zeker niet zo somber te zijn. Als we over een paar jaar met enkele tientallen kiezers een heel parlement vol kunnen krijgen, is er niet alleen veel aan efficiency gewonnen, maar dan zullen er later ook grote verschuivingen komen. Namelijk als er vijf eens flink anders gaan stemmen.

dagvandaag

WEGSLIKKEN OF UITKOTSSEN

door H. Jongedijk

Met zo'n opschrift kun je het alleen over zogenaamde christelijke partijen hebben, dat is duidelijk. Over de VVD of DS'70 praat je zo niet, Dat zijn geduchte tegenstanders, die daardoor een zekere respectabiliteit krijgen.

Wat moeten we nu aan straks met die christelijke partijen, welhaast verenigd tot een allerchristelijkst, monolitisch machtsbolwerk. Het bolwerk van Andriessen, Biesheuvel en Tilanus. De zeer verachte linkse drie, dat rooie en linksliberale tuig van heidenen, afvallige christenen en overgelopen christenen, komen straks voor een keus te staan. Want dit is zeker: de confessionelen hebben de neus naar

de linkerkant gezet, omdat daarmee een meerderheid zou zijn te maken. Andere motieven zijn er niet uiteraard. God moet niet tot te veel inspireren. Hij moet dienstbaar blijven aan de "mogelijkheden". Dat blijkt heel duidelijk uit de inspiratie van ex-lijmer en ex-superdiaken Tilanus, zoals deze ons via NRC/Handelsblad (9-IX-'72) bereikte: - Hij acht het "niet zo gemakkelijk" weer met DS'70 in een kabinet te gaan zitten en gelooft ook niet dat de drie confessionele partijen met de VVD na de verkiezingen van eind november nog een meerderheid zouden hebben. Daarom zou een andere partner gezocht (moeten) worden. "Daarvoor zou dan de PvdA in aanmerking komen."

D'66 durft hij niet of nauwelijks te noemen. Geen wonder, want D'66 is de georganiseerde afkeer van confessionele politiek. Tilanus moet dan verder een paar heel goeie politieke punten, volgens hetzelfde NRC/Hblad (accentverlegging van econ. expansie naar een geestelijk-cultureel patroon, de welvaart moet eerlijker worden verdeeld, er moet een wereldontwikkelingsstrategie komen). Hoe komt hij erop! Te raden valt alleen dat Gods inspiratie via de progressieve partijen komt (die deze punten al jarenlang voeren en terecht) als met deze partijen een meerderheid moet worden gevormd, zoals Gods inspiratie van rechts komt als het anders ligt. Of van beide kanten komt als het nog weer anders ligt.

Zo zijn nu ook alle progressief lijkenden die de CHU telt (ten hoogste drie man) bij elkaar gesleept en op de kandidatenlijst gezet. Onder de leiders weliswaar, want de inspiratie moet bewaakt blijven. Bij KVP en AR zal het eender toegaan.

De progressieve drie moeten dan nu maar kiezen voor samenwerken met de confessionelen. Dieu le veut. Het vooruitzicht van zo'n keuze gaat gepaard met allerlei psycho-somatische stress op het traject van mond t/m maag.

SAMENWERKING MET DE PvdA

door D. Bark

(Een politieke cirkel, waarin D'66, de confessionelen, de PVP en het begrip progressiviteit zijn omsloten.)

Dit stuk is niet in de eerste plaats een particuliere verkiezingsbrochure, hoewel de hierna gegeven gedachtengang mij wel uit de mond vloede, toen ik in een van de presentatievergaderingen gedwongen was mijn opvattingen over de in de ondertitel opgesomde onderwerpen in een paar minuten kenbaar te maken.

Tegen dat u dit leest, zijn de regionale voorverkiezingen al achter de rug. Mocht ik daar, door -letterlijk- een speling van het lot, (want een loterij blijft het) doorheen gerold zijn, dan kunt u dit als een positieverklaring beschouwen.

Samenwerking.

De samenwerking tussen D'66 en de PvdA staat voor mij op dit moment niet meer ter discussie. Ik heb daarvoor zowel een (korte termijn) praktische als een politieke reden. Ik vind dat eenmaal genomen beslissingen altijd ter discussie moeten kunnen worden gesteld als.... zich nieuwe ontwikkelingen hebben voorgedaan die op het moment van de beslissing niet waren te voorzien. Ten aanzien van de beslissing tot samenwerking met de PvdA hebben zich zodanige ontwikkelingen niet voorgedaan (integendeel). Hoe men ook moge denken over de beslissing van anderhalf jaar geleden, het ter discussie stellen daarvan op dit moment zou de geloofwaardigheid van D'66 in de ogen van de kiezer (en terecht) tot het nulpunt doen dalen. Dit voor wat de praktische kant van de zaak betreft. Politiek gesproken zie ik de samenwerking met PvdA en PPR (nu - dat geef ik toe) wel zitten. D'66 heeft gepleit en pleit, hoop ik, nog steeds voor grotere politieke eenheden. Het staat voor mij vast, dat D'66, als deze grotere eenheden tot stand komen, in het progressieve blok thuis hoort. Wij hebben aan die wens tot grotere politieke eenheden twee voorwaarden verbonden: deze eenheden zouden moeten functioneren in een andere politiek - staatsrechtelijke structuur (en dan stel ik vast dat alleen de PvdA en de PPR bereid zijn gebleken de meerderheidsvoorstellen van de commissie Cals-Donner, die de mogelijkheid voor zo'n nieuwe structuur openen, over te nemen) en deze eenheden zouden moeten ontstaan langs de werkelijke politieke scheidslijnen (en dat betekent: weg met de confessionelen).

De Confessionelen

Het is juist door de laatste crisis evident, dat confessionele partijvorming, zoals die in Nederland gerealiseerd is, niet meer past in de huidige maatschappij. D'66 moet zich niet dan tegen een uitermate hoge prijs de kans laten ontnemen om nu een keiharde campagne tegen de confessionelen te voeren. Die hoge prijs omvat dan voor mij tenminste de uitvoering van de meerderheidsvoorstellen Cals-Donner en de para-graaf over het onmaskeren en onder controle brengen van de economische macht uit

het huidige (ontwerp)regeerakkoord. Bij dit alles realiseer ik mij heel goed dat wij samenwerken met de PvdA en dat voor de PvdA, met 39 zetels en vijf winst op komst, de vraag "deel nemen aan de macht of niet" veel reeëler is en moet zijn dan voor ons. Wij moeten daarmee rekening houden, maar het is niet in de eerste plaats ons probleem.

De PVP

En wat moeten we nu met de PVP? Die moet er komen naar mijn mening, in de situatie en onder de voorwaarden die wij al in 1966 formuleerden en die nu nader dan ooit lijken te zijn, is de PVP een wenselijke zaak. Dat betekent naar mijn mening wel dat de PVP-vorming in geen geval een herhaalde doorbraak zal moeten zijn (en dus tot mislukking gedoemd, omdat de grootste partner geen werkelijk nieuwe identiteit aanneemt). De samenstellende delen van de PVP zullen individueel ("losse" burgers die lid worden) en collectief (de meespelende partijen) een stuk van hun eigen identiteit moeten opgeven. Van een partij die Progressief zelfs in zijn naam voert mag worden verwacht dat hij "toekomstgericht" is. M.a.w. het verleden is niet zeer interessant meer, met nog andere woorden: het in D'66 nog wel gehoorde bezwaar "de PvdA-ers in een PVP zullen de D'66-ers overheersen" is volstrekt niet relevant.

Progressiviteit

De vraag: wat is progressief beleid, is op vele manieren te beantwoorden. Toekomstgerichtheid, onorthodoxe benadering, sociale bewegendheid, zijn er stuk voor stuk elementen van. Voor mij is daarnaast uitermate belangrijk de principiële bereidheid om te erkennen dat je op een bepaald moment alleen oplossingen kunt bedenken op basis van een momentopname van de situatie en dus als het ware een aanpassingsmechanisme moet inbouwen in al de beslissingen die je neemt. Een beslissing nemen betekent in feite het bevriezen van een ontwikkeling. De werkelijkheid laat zich echter nooit bevriezen. Er erkenning daarvan, met de daarbij behorende relativerende beschouwing van eigen beslissingen, simpelweg omdat ze gevallen zijn, is voor mij een wezenlijk onderdeel van progressiviteit. In mijn praktijk als Statenlid merk ik eenvoudig dat je vaak gelijk kunt hebben maar het eenvoudig niet krijgt vanwege het argument van de zgn. bestuurlijke continuïteit: "waar blijven we als we eenmaal genomen beslissingen binnen de kortste keren weer terug kunnen draaien".

En daarmee zijn we terug op ons uitgangspunt. In 1966 heeft D'66 terecht en gelukkig, nogal eenzijdig de nadruk gelegd op de feilen van ons binnenlandse politieke bestel. Dat betekende een excentrische opstelling, het dwingen van de anderen om onze visie op zijn minst ernstig te overwegen, op straffe van stemmenverlies. Inmiddels is een heel andere en nog veel belangrijker crisis manifest geworden, die de binnenlands politieke malaise verre in de schaduw stelt, de crisis van het menselijk bestaan, de "Club van Rome Problematiek". Deze "nieuwe" ontwikkeling (eigenlijk een ontdekking) vraagt nieuwe middelen en zelfs nieuwe doelstellingen. Primair van belang is thans om samen te werken met een ieder die met ons deze problematiek onderkent en bereid is daartegen alle beschikbare maatregelen, ook de meest onorthodoxe, te nemen.

En als trouwe lezers van Peperbek nu constateren dat mijn opvattingen zich gewijzigd hebben sedert mijn verhaal over het belang van een consequente oppositie-groepering die voortdurend vraagtekens zet bij alle beslissingen van de twee om het machtscentrum opererende, compromissluitende machtsblokken, dan hebben zij volkomen gelijk. Ik hoop alleen in het voorgaande te hebben gemotiveerd waarom mijn opvattingen zich hebben gewijzigd.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Persvrijheid is vaak pest-vrijheid.

pep

- Japie: natuurlijk wou de KVP geen verkiezingen in de slachtmaand!

pep

- Zou Johnson zijn haar hebben laten groeien omdat hij tegen de oorlog in Vietnam is?

pep

- Toen de Republikeinse conventie op de TV was, dacht ik eerst dat brigadier Dog tot presidentskandidaat was verkozen.

pep

- Verkort D'66 programma: D'66, zie mentaliteit, mentaliteit, zie D'66

pep

- Op het laatst zetten we de TV uit als de Olympische spelen kwamen, net als bij berichten uit Vietnam.

pep

- Onderwijsbeleid: eerst schaf je staatsinrichting als leervak af, en dan geef je jongeren stemrecht.

pep

- Jongere kiezer: en wanneer wordt nu het stemrecht boven de 25 jaar afgeschaft?

pep

- Japie: laten we in plaats van Olympische Spelen maar weer kruistochten organiseren.

VAN BREEKIJZER TOT HORZEL

door R.W.Th. Löbler

"Het tweevleugelig insect de horzel, is vooral merkwaardig omdat het zijn larven in zoogdieren deponeert. Deze larven groeien daar dan parasitisch op. (Men vinde dit in ieder schoolboek over dierkunde, of belle anders Dick Hillenius, of zo). Rest de vraag: veranderen zij dat zoogdier?"

U begrijpt waar de titel boven dit stukje op 'inhaakt' De ons van hoofdbestuurswege verstrekte lectuur in de vorm van een gewone ongeregelde Democraat, zomede een ongewone ongeregelde, met allemaal gegevens erin van allerlei mensen die zo altruïstisch zijn een Tweede Kamerzetel te begeren, levert stof tot nadenken en commentaar.

Gelukkig zijn de verkiezingen inzet van alle geschrijf vandit ogenblik. Dan mag er weer iets meer worden gezegd. D'66 IS WEER OP DE 'OPEN' TOER noemt Vrij Nederland van deze week (16 sept.) dat fijntjes, compleet met aanhalingstekens.

In de Haagse Post van 6 september j.l. legt Henk Bakker haarfijn uit waarom zijns inziens politieke redacteurs hun tijd beter kunnen gebruiken dan te schrijven over wat er in politiek Den Haag gebeurt.' (...) Redevoeringen van Van der Louw, zogenaamd opzienbarende uitspraken van Aantjes of Wiegel, beginseldom van Den Uyl of Biesheuvel.... het is een grote zinledige tredmolen, een groot ritueel waaraan de grond al lang is ontvallen. Zelfs een kabinetwisseling heeft maar een beperkt belang (c.q. nieuwsaarde) dat niet in verhouding staat tot de drukinkt en de zendtijd die eraan wordt verspild.(...)' Bakker concludeert dan, dat de journalisten er beter aan zouden doen te zeggen: 'Zwetsen jullie maar rustig verder, als er iets belangrijks is kom ik wel terug.'

Het is een conclusie waar niet iedereen het mee eens zal zijn; ik ook niet. Wel interessant is de rest van zijn betoog, waarin hij uiteenzet wat naar zijn mening een belangrijk gevolg zou zijn van zulk een houding. '(...) Eén van de belangrijkste voordelen is dat carrière-makers in de partijen effectief de voet wordt dwars gezet. (...)' Want, zo redeneert hij, deze mensen moeten het van publiciteit hebben. Het doet er niet toe of die publiciteit voor hen gunstig of ongunstig is. '(...) Zijn naam en zijn portret in de krant, zijn stem voor de radio, zijn gezicht voor de tv-camera... het zijn voor hem evenzovele tekenen dat er schot zit in de carrière.(...)' Openbaarheid en publiciteit noemt Bakker juist voor dit soort politici een levensnoodzaak. Neem je ze die publiciteit af, dan schep je automatisch de mogelijkheid dat diegenen in de partij die het beleid en het programma voorop stellen inplaats van de persoonlijke glamour en publicity, de kans krijgen. Kijk daar kon Bakker wel eens groot gelijk in hebben. Ik betwijfel alleen of zijn oplossing: gooi dan maar mét het vuile badwater ook het kind weg, de juiste is.

Dit stuk van Henk Bakker laat me niet los. Het bevestigt wat een handjevol roependen in de D'66 woestijn, waaronder ikzelf, al jarenlang volhoudt: je kunt geen cleane politiek bedrijven uit een uncleane gemotiveerdheid. U herinnert zich dat beroemde woordje 'clean' nog wel uit onze beginperiode.

Dat feit, en dat feit alleen - want al het andere vloeit er uit voort - is de wezenlijke oorzaak van de verwording van D'66 tot het doodgewone oud-politieke partijtje dat het nu is. Daarom is de in het begin van dit stukje geciteerde kop uit Vrij Nederland zo moordend juist: weer op de 'open' toer. Een kramachtige poging de schijn van het image uit '66/'67 op te houden. Meer is het niet. Het is duidelijk dat de verwezenlijking van het beleid en het program van D'66 al lang niet meer de allesoverheersende motivatie is voor vele D'66-ers. U hoeft, om deze bewering op haar juistheid te toetsen, alleen maar het kandidatennummer van Democraat door te lezen. Close reading is niet eens nodig. Toevallig zag ik gisteravond (16 sept.) in Brandpunt de Amsterdamse wethouder Lammers. Hem werd o.m. plagerig de vraag gesteld of hij 'in' was voor een ministerschap in een eventueel progressief kabinet. 'Nee,' zei Lammers, 'want ik ben hier een contract aangegaan voor vier jaar.'

Begrijpt u? Dat is wat ik 'clean' zou willen noemen. Je laat je voor vier jaar kiezen; dan moet je je kiezers niet belazeren door tussentijds hun belangen in de prullebak te gooien omdat je zo nodig hogerop moet. Vrij vertaald. De tegenwerping: 'Ja, maar het zijn dan toch weer de kiezers die zo iemand in dat nieuwe vertegenwoordigende lichaam helpen?' is natuurlijk uiterst zwak en ook niet vrij van demagogie. Immers, er is nu sprake van een totaal andere groep kiezers, die vaak niet eens weet dat de betrokken kandidaat al mandaat voor een bepaalde periode heeft van een andere groep. Ik heb eens de moeite genomen na te gaan hoe het staat met onze kandidaten. Als ik goed heb geteld (maar in het veen kijken we niet op een turfje), dan zijn er onder de 103 kandidaten 29 die op dit ogenblik zitting hebben in gemeenteraden, provinciale staten of eerste kamer. Daaronder zijn twee wethouders en 8 fractievoorzitters.

Commentaar overbodig.

De kiezer wordt weer net zo bedonderd als vóór 1966. Vóór er een D'66 werd opgericht om onder meer daar iets aan te doen. Clean, jawel...

En dan heb ik maar een aspect genoemd: de persoonlijke ambitie die slechts, of voornamelijk, eigen glorie, voordeel etc. nastreeft. Ik zei het straks al, hieruit vloeit al het andere voort. Want wat is men niet allemaal bereid te doen of te laten ter bevrediging van die ambitie, met voorbijzien van waar men eigenlijk voor is ingehuurd?

Je kunt slechts machteloos verzuchten: hadden de Nootebooms, de Van Montfoorts, de Imkamps c.s. maar meer invloed gehad de afgelopen jaren. Misschien waren we dan nog steeds breekijzer en niet slechts een klein, hinderlijk insectje dat als voornaamste eigenschap heeft dat het parasiteert.

Of.....misschien had dat breekijzer zijn werk al voltooid en was die progressieve meerderheid die er in Nederland moet zijn, al losgewrikt uit alle andere partijen. Zonder geschipper, zonder praatjes voor de vaak, zonder gekonkelefoes, zonder verlies van die veelgenoemde identiteit. En vooral mét behoud van politiek fatsoen.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- Toch zou het een verarming van de nederlandse folklore zijn als we het vaststellen van de kandidatenlijst van de CHU zouden moeten missen.

pep

- Of zou die van D'66 een goede vervanging zijn?

pep

- Drees Jr: Hij denkt in kronkels, maar hij kan je iedere bocht precies uitleggen.

pep

- Ook aan astmalijders kan je verdienen. Daarom zal het me niet verbazen als Zwolsman of Caranza de aandelen van het Nederlands Sanatorium te Davos in handen heeft. Want de techniek van uitverkoop komt me te bekend voor.

pep

- Eugène (van de andere basis): Met zo'n regeerakkoord krijgen die arbeidersvrouwen het zo goed, dat mijn vrouw helemaal geen werkster meer kan krijgen.

pep

- Wat of wie zou Beekmans eigenlijk nog willen afmaken?

pep

- Beernink wil een Bejaardenpartij op christelijk-historische grondslag.

pep

- Eugène: De progressieven maken alles tot een grauwe massa, ze schijnen niet te beseffen dat er nog zo iets als een elite is.

pep

DE CONFESSIONELEN EN DE HEILIGE VERONTWAARDIGING VAN D'66

door A.R. van der Burg

Het blijspel voor drie partijen dat op het ogenblik door de confessionelen wordt opgevoerd gaat steeds meer de allures van een klucht aannemen. Net als in andere kluchten zie je alle misverstanden aankomen en weet je al op voorhand dat de echtgenoot juist zijn pantoffels wil pakken uit de kast waar de minnaar zich in alle haast in heeft verborgen, maar toch - of misschien juist daarom - moet je lachen. In het voorlaatste bedrijf, dat zich op het ogenblik aan het oog van de toeschouwer ontrolt, wordt naar de climax toegewerkt met de altijd van succes verzekerde verkleedpartij. Haastig worden allerlei suspecte figuren als Schmelzer, Udink, Beernink en Biesheuvel weggemoffeld, om het toneel te ruimen voor als progressieven vermomden. De voornaamste schurkenrollen, Den Uyl en Van Mierlo, hebben niets in de gaten. Zelfs geroep uit de zaal van "Pas op! Achter je!" mag niet baten. Iedereen voelt dat ze in het laatste bedrijf nu toch wel hun noodlot tegemoet gaan. Dat zou ook zo zijn, ware het niet dat zowel de helden als de schurken ook in volgende afleveringen nog meemoeten.

Het was ook wel een potsierlijk schouwspel, de laatste tijd. Anderhalf jaar lang hebben de aanhangers van de regeringspartijen door dik en dun allerlei regeringsvoorstellen gesteund, want dat behoorde nu eenmaal tot het regeerakkoord, ook al was men het er in het geheel niet mee eens. De leden van de andere partijen konden dan ook zonder gevaar tegen zijn, want hun stem had toch geen invloed op de uitslag. Anderhalf jaar lang ook hebben de verantwoordelijke parlementsleden van de regeringspartijen geaccepteerd dat dit kabinet Gods water over Gods akker liet lopen. DS 70 was nog maar vers uit de regering gelopen of het bleek dat de fractie van deze partij zoveel opgekropte kritiek had, dat er eigenlijk van die regering niets meer deugde. Blijkbaar hebben zij daarvoor bij het bepalen van hun stem hun onderlinge afspraken en het bemantelen van hun kritiek belangrijker geacht dan hun verantwoordelijkheid tegenover hun kiezers. De confessionelen zijn nog niet zo ver, maar het scheelt niet veel meer. Ze zijn nog trouw aan de huidige regering, maar ze vertellen er vast voor alle zekerheid bij dat ze best het tegenovergestelde standpunt willen steunen, ja, dat ze daar zelfs geen enkele moeite mee hebben, mits daar een voldoende honorering tegenover staat. Zelden werd opóperer wijze blijk gegeven van zo'n politieke onbetrouwbaarheid en karakterloosheid.

Het is nog maar zes jaar geleden dat er een nieuwe partij werd opgericht die zich wilde afzetten tegen dit walgelijke politieke gedoe. Voor een grondige sanering was het nodig dat het parlement zich weer van zijn eigen taak bewust werd, dat een einde kwam aan de politieke omkoperij en dat de mogelijkheid moest worden geschapen om mensen met karakter in het parlement te verkiezen. Er werden enige staatkundige middelen gesuggereerd om hierin verbetering te brengen. Dit sloeg zo goed aan bij veel kiezers dat deze partij al onmiddellijk met 7 zetels in het parlement kon starten.

Onlangs bezocht ik een van de presentatiebijeenkomsten van aspirantcandidaten voor D'66. Daar stelde ik de vraag hoe men zich als parlements lid zou opstellen tegenover een regering met D'66-ministers en het daarbij behorende regeerakkoord en welke invloed dat zou hebben op hun stemgedrag. Vrijwel alle kandidaten bleken de mening te zijn toegedaan dat zulk een regeerakkoord ook voor hun bindend zou zijn en dat ze zich zouden neerleggen bij de daarbij onvermijdelijke compromissen. Sommigen voegden daar aan toe dat ze zich, als het akkoord voor hun onaanvaardbaar zou zijn, zouden terugtrekken als kandidaat. Niemand zei ronduit dat hij als parlements lid niet corrupt wenste te zijn en dat hij daarom geen boodschap had aan zulk een compromis, m.a.w. dat hij een regeringsvoorstel op zijn inhoud had te beoordelen, ongeacht de partijen die aan de regering deelnamen en ongeacht de compromissen die de betreffende partijen hadden gesloten. Wel dachten sommigen aan een gewetensconflict te kunnen ontkomen, omdat a) die situatie zich alleen maar zou voordoen bij een regering op basis van het akkoord van de progressieve drie, dat voor de betreffende kandidaten aanvaardbaar was (Mijn vraag sloeg op een akkoord, niet op dit akkoord), b) de echte conflictpunten tussen partijen toch wel buiten zulk een akkoord zouden worden gehouden.

Er is veel veranderd in die zes jaar.

- Nieuwe Nederlandse Peyton Place: the continuing story of WIEGEL EN DE SCHONE SLIJTSTER

pep

- Er zijn leden die zich afvragen of een partij die, na ontvangst van vijf kennisgevingen van adreswijziging binnen een half jaar, de missives toch naar het oude adres blijven sturen, er nochtans in zal kunnen slagen een verkiezingscampagne te voeren, de verkiezingen te winnen en vervolgens de gedane beloften na te komen.

pep

- Hé! Bij Anneke Goudsmit is in de kandidatenlijst punt 7 opengelaten. Is ze er dan toch mee gestopt?

pep

- Vertederend die Beekmans! Nou gaat hij weer een winkeltje beginnen. Zeker zijn vrije tijd van het afgelopen jaar benut om zijn middenstandsdiploma te halen.

pep

- Voor de oplossing van het wereld-energieprobleem is nu het wachten op een omgekeerde Don Quichote.
Hij moet niet tegen, maar vóór windmolens zijn.

pep

INFLATIE benadeelt de economisch zwakkere.

DAAROM: algemene inflatie-correctie (= indexatie).

door F. Jansen

De politieke beschouwingen van E. Bruins in de vorige Peperbek intrigeren mij door het denkpatroon, dat zozeer afwijkt van het mijne. Ik kan het niet beter zeggen dan een uitdrukking van Schwarz aan te halen zoals hij die op het regio-congres van Z.Holland bezigde: "Mijn hart zegt meteen ja, maar naast een hart heb ik ook nog een verstand en dat zegt na ampele overwegingen: nee".

Mijn denktrant is, dat redeneringen, gefundeerd op controleerbare feiten en onweerlegbare logica bij een streven naar objectieve eerlijkheid en rechtschapenheid altijd leiden tot het beste, meest redelijke resultaat in het algemeen belang in elk opzicht, ook politiek.

Op die basis wil ik in alle rust wederom betogen dat inflatie-onrecht door indexatie afdoende wordt bestreden. Dat inflatie onrecht veroorzaakt, is langzamerhand een algemeen aanvaarde zaak geworden; gelukkig hoef ik dat niet langer uit te leggen. Wat niet tot een ieder is doorgedrongen, is dat ons kleine land voorlopig nog met inflatie is opgescheept, wat wij daartegen ook zouden pogen te doen. De inflatie wordt door onze grote buurlanden tot op zekere hoogte bij ons geïmporteerd. Maar wij behoeven en behoren terzake geen koploper te zijn. Geen enkele deskundige bestrijdt dit. Gegeven deze situatie van permanente inflatie is onze enige uitweg in de naaste langdurige toekomst (internationaal financieel overleg duurt lang) om inflatie-onrecht te corrigeren. En zo komen we onstuitbaar op integrale indexatie, waarmee ik aanduid de algemene correctie van inflatie-onrecht. De gebruikte term "inflatiecorrectie" heeft speciaal betrekking op correctie in het vlak van de progressieve belastingen, niet onjuist maar wèl incidenteel; het is één correctie terwijl ik het ook heb op DE inflatie-correctie als ik spreek van indexatie.

Inflatie veroorzaakt dus onrecht en schade aan spaarders. Als die alleen onder de rijken en welgestelden te vinden zouden zijn, zouden we er ons speciaal en politiek niet druk over maken. Maar dat is niet zo. Als iedereen (gedwongen) gaat sparen voor ouderdomsvoorziening - zoals in ons program en regeerakkoord staat - komt b.v. 10% sparen uit op letterlijk ettelijke milliarden. Mijn stelling daarover is deze: Aanmoediging tot sparen - zoals nu ook van overheidszijde - plaats vindt, is immoreel. Gedwongen sparen zonder garantie van waardevastheid, is misdadig. En waardevastheid bij sparen betekent indexatie (van beleggingsmateriaal).

Gelukkig wordt daarmee reeds - m.i. echter nog niet voldoende - rekening gehouden in het conceptregerakkoord van de progressieven. Wat mij betreft, zou iedere kiezer zich moeten afvragen: Is de partij, die ik bekijk, vóór inflatie-correctie in het belang van de gewone man? Zo nee, laat de kiezer dan op die partij zijn stem niet uitbrengen.

LINKS EN RECHTS IN DE POLITIEK

door E. Bruins

Links en rechts behoort in de politiek tot de begrippen, waarover men eindeloos kan discussiëren, omdat het afhankelijk is van de gezichtshoek van waaruit men de zaak benadert. In de verhoudingen van vandaag lijken er vooral een drietal actueel te zijn.

In de eerste plaats de tegenstelling confessioneel niet-confessioneel. De VVD behoort dan tot de linkse partijen. De drie grote confessionele partijen hebben zich langzamerhand ontwikkeld tot groeperingen, waar ineenzelfde levensbeschouwelijke sfeer "in het algemeen" aan politiek gedaan wordt (juist omdat die sfeer in iedere partij anders is, is samenvoeging tussen KVP, ARP en CHU zo moeilijk). Het bestaan van echte confessionelen als GPV en SGP belemmert hen bij zaken als abortus aan andersdenkenden een grotere vrijheid toe te staan.

In de tweede plaats de tegenstelling in de zich industrialiserende maatschappij van sociaal ingesteld tegenover economisch ingesteld. Hier staat de VVD met oog voor de economische ontwikkeling, waarbij de baten van die ontwikkeling in hun patroon vooral bij de top van de samenleving terecht komen, tegenover de PvdA met oog voor de sociale misstanden en tekortkomingen, maar bij wie het vakmanschap voor de instandhouding en uitbreiding van het productieapparaat ontbreekt. D'70 heeft hier een nieuwe ontwikkeling gebracht: men durft bestaande structuren op hun verantwoord economisch functioneren ter discussie te stellen, waarmee men opvallend afsteekt bij de VVD, die alles bij het oude wil laten, en de PvdA, die zonder oog te hebben voor ontwrichtingsverschijnselen en afwentelingsmechanismen van mening is, dat door de belastingschroeven tot in het gekke aan te draaien de sociale voorzieningen veilig gesteld kunnen worden.

In de derde plaats de tegenstellingen in de geïndustrialiseerde (post-industriële) maatschappij met zijn vraagstukken van vrede, overbevolking, milieuvervuiling en de verdeling van de beperkte natuurlijke hulpbronnen. Ook de democratisering hoort in deze groep thuis. Hoe slecht het daarmee is gesteld bewijzen de staat dirigistische tendenzen in het rapport Mansholt en het standpunt van DS'70, dat men anno 1972 met het bedrijfsleven kan gaan onderhandelen, terwijl de uitslag van tevoren vaststaat. Ook de koudeoorlogsmentaliteit van DS'70 doet deze partij tot de achterblijvers behoren, zonder dat gezegd kan worden, dat de instelling van belangrijke groeperingen in de PvdA (bezuinigen op de defensie niet op grond van een behoorlijke analyse, maar om het geld voor andere doeleinden te gebruiken) nu zoveel beter is.

D'66 biedt een merkwaardig beeld. De democratisering is er het verst gevorderd en zorgt voor een bijzonder open instelling. Men houdt zich intensief bezig met de problemen van de geïndustrialiseerde maatschappij zonder voor de tegenstellingen van de industrialiserende samenleving een duidelijk standpunt te hebben. Het jaar 2000 is belangrijker dan 1976. Ook de gedachte, dat democratie rendement moet opleveren, wil ze blijven bestaan, wordt slechts zelden aangetroffen. Zorg(en) voor uitgaven is belangrijker dan zorg(en) voor inkomsten, dat heeft men met de PvdA gemeen, doch door de gerichtheid op een andere groep problemen heeft het PvdA-lid het idee links van D'66 te staan, en het D'66-lid links van de PvdA. Bij D'66 dringt zich de gelijkennis op met een bijzonder aardige, wat grillige juffrouw, die af en toe briljante ideeën heeft en met wie het een genoegen is een wat vrijblijvende relatie te onderhouden (en dan mag het nog wat geld kosten ook), maar die voor een verdergaande verbintenis toch eigenlijk minder geschikt is, want daar is ze niet praktisch en serieus genoeg voor. Zou ze begrijpen, dat eventuele verkiezingswinst meer een teken is van afkeuring van het kabinet Biesheuvel dan van vertrouwen in haarzelf?

INGEZONDEN

Mijne Heren,

Hierbij een suggestie om het tekort in onze partijkas op te heffen. We dreigen die brouwerij dat we op de dag van de verkiezingsuitslag Gruyters laten fotograferen met een ander biermerk dan destijds Van Mierlo.

Ook wel een brief OM OVER NA TE DENKEN, hè?

Hoogachtend,

J.v.d. Heuvel, Zeugekerke

SPONTANE REAKTIES

● Inflatiebijbel van Peperbek

(febr-mrt-mei-juni-sept-etc.)

Dit stukje is vooral bedoeld voor de inflatie kennis van de heren naar aanleiding van hun stukjes in Peperbek (zie de maanden in de titel).

Wie de oorzaken van de inflatie wil opzoeken moet zijn bij:

1. de militaire uitgaven, 2. de winsten bij huuropdrijving, 3. de prijspolitiek v.d. grote monopolies, 4. de geldtoernij v.d. grote banken,

en niet bij de gewone mensen die met een paar honderd gulden per week thuiskomen.

Bart Verhoeven, Den Haag.

● Eigen gezicht van D'66

Vanmorgen weer mijn abonnementsgeld gestort, was het eerst niet van plan. Omdat ik er de laatste tijd te weinig positiefs in vond. Te veel critiese, maar vrijblijvende beschouwingen. Het laatste nummer was beter, speciaal het stukje "Vakbonden" (H.J.) Hierin herkennen we het eigen gezicht van "D'66". En met alle waardering voor vele personen en dingen in de PvdA: we zijn geen lid van D'66 geworden om ons met de PvdA te vereenzelvigen. Daarin zit er nog te veel wat ons aan volwassenheid doet denken. Ik denk aan de drukte die er wordt gemaakt om die dag vorming voor de werkende jeugd. Voor hen die daar alleen aan willen als het gaat om een vrije dag op kosten vande baas is het boter aan de galg gesmeerd. Zij die er werkelijk belang in stellen zullen daar een deel van hun vrije tijd voor over hebben. Het zou een goede zaak zijn dit te stimuleren. Het is niet van belang en het komt heel slecht over als den Uyl zegt dat "de rijken moeten worden aangepakt". Dat lijkt naar zucht tot potverteren! Het is van belang in bredere lagen van het volk belangstelling te wekken voor deelname in de bezitsvorming, die toch altijd nodig zal zijn voor het behoud van de welvaart. Zolang er velen zijn die alleen maar denken in huishoud-vacantie- en kermisgeld zullen het weinigen zijn die bij de onmisbare bezitsvorming zijn betrokken. Alleen bij spreiding van het bezit kan (en moet) zinvol over herziening van het erfrecht worden gesproken. Het is niet redelijk huiseigenaren als a-sociale mensen te behandelen. Zolang er mensen zijn die om praktische redenen of uit gemakzucht een huurhuis prefereren zullen er verhuurders moeten zijn. Het heeft geen zin ondernemers gewinzucht te verwijten. Zolang er mensen zijn die hun streven niet hoger stellen dan een goede baan bij een goede baas, zullen er bazen moeten zijn. Het is niet de taak van de overheid om ieder mens volgens vastgestelde regels gelukkig te maken, wel om ieder de vrijheid te bieden die op eigen manier na te streven. Het is niet een eerste belang te gaan touwtrekken over de vraag hoeveel miljarden aan de Defensie moeten worden besteed, zolang het Oostblok Europa niet anders kan zien dan als een bruggehoofd van Amerika. Het is van het grootste belang dit wantrouwen te overwinnen. Het is niet van belang met een progressief program te komen waar de meerderheid van het volk niet bij betrokken is, niet begrepen en dus gewantrouwd wordt. Het is een belang van de hoogste orde om met konsekwente (jong) liberalen (persoonlijke verantwoordelijkheid) en als volwassen mensen denkende socialisten (sociale rechtvaardigheid) tot een nieuwe aanpak van de vele problemen te komen. Dit zie ik als de taak voor D'66. En binnen D'66, van "PEPERBEK".

Joh. Luimes, Hengelo

● TOELICHTING VAN J. TRAAG OP ZIJN BEDANKEN ALS SECRETARIS-ORGANISATIE IN HET H.B.

Er blijken nogal wat misverstanden te bestaan over de precieze reden van mijn aftreden als secretaris-organisatie. Daarom in het kort en schematisch een overzicht.

- a. Het Hoofdbestuur besloot 19 aug. dat er op 16 sept. een congres zou komen waarop uitsluitend het concept regeer-akkoord zou worden besproken. 6 dagen later werd dat weer teruggedraaid. Reden: De partijvoorzitter beweerde dat er een ondoordacht besluit was genomen. Werkelijke reden: Een aantal topmensen bij D'66 (waaronder Ruby v.d. Scheer) zijn gewoon bang om opnieuw voor het congres te verschijnen. De denigrerende uitlatingen van sommigen over het congres (gezwam, elitair, gepeuter over details) spreken in dit verband boekdelen. Ik ben en blijf van mening, dat het voor D'66 het beste was geweest, als we ons duidelijk hadden vastgelegd (wat alleen met kracht kan gebeuren door een A.L.V.) op voor ons belangrijke punten. De regionale en sub-regionale vergaderingen die er nu zijn geweest zijn slechts schijn-inspraak-vertoningen geweest. De onderhandelaars hebben de handen vrij.
- b. Er was een gezamenlijk congres in de maak met PvdA en PPR. Ik vond het een ernstige blunder dat een dergelijk plan ook maar in overweging werd genomen. Ondertussen is dan toch besloten de uiteindelijke beslissing over te laten aan het congres van 1 oktober. Het zal duidelijk zijn: ik ben en blijf ertegen. Een dergelijk congres heeft pas zin als er de volgende dagen een PVP zou zijn. Die garantie is er niet, integendeel!

c. De belachelijke wijze waarop het H.B. zijn besluiten neemt was me al een tijd een doorn in het oog. Wanneer er een besluit genomen is, waar een paar mensen het niet mee eens zijn, dan wordt er net zolang druk uitgeoefend (urenlang telefoneren enz.) totdat er een spoedvergadering van het HB komt die de genomen besluiten weer teruggedraait.

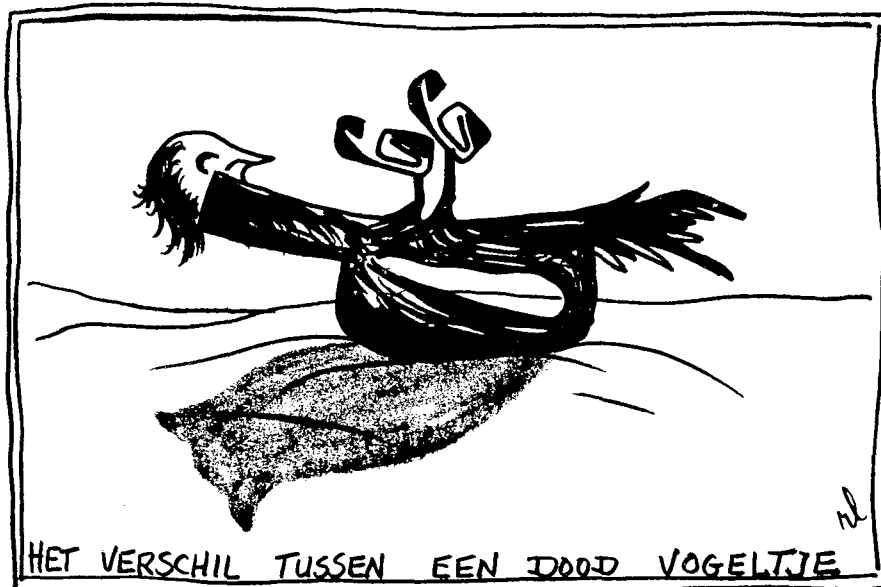
In dit verband moet ik opmerken dat de rol van de partijvoorzitster in deze zeer te laken valt. De voorzitster hoort de rechten van het H.B. en niet in de laatste plaats van de A.C.V. te beschermen, inplaats van ze te ondergraven.

Wanneer men daartoe de gelegenheid gegeven zal worden wil ik graag op de bovenstaande toestanden terugkomen op het congres, maar ik wil nu volstaan met die H.B. leden te danken die me zeer hebben geïnspireerd en gesteund t.w.: Karel Bloema Bronger de Boer, Annelies Kouwenhoven-de Sain, Stefanie Venema-Noordhoff, Rinze Bloemhof, Alexander Spoor en de vice-voorzitter Anton Ehren.

J. Traag, Zevenaar.

INHOUDSOPGAVE

- WEGSLIKKEN OF UITKOTSEN
door H. Jongedijk
- SAMENWERKING MET DE PvdA
door D. Bark
- VAN BREEKIJZER TOT HORZEL
door R.W.Th. Löbler
- DE CONFESSIONELEN EN DE HEILIGE
VERONTWAARDIGING VAN D'66
door A.R. v.d. Burg
- INFLATIE benadeelt de econ. zwakkere
DAAROM: alg. inflatie-correctie (=indexatie)
door F. Jansen
- LINKS EN RECHTS IN DE POLITIEK
door E. Bruins

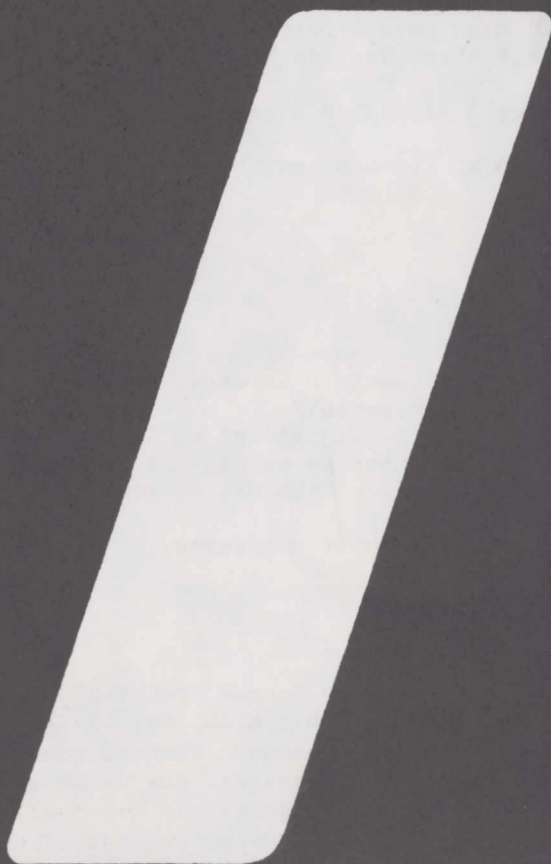
peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG NR. 3

NOVEMBER 1972

66

peperbek

6e jaargang nr 3
november 1972

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel.: 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg.

Redactie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), H. Geelen (HG), A.C. de Goe-
deren (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (r1),
F.W.H. Vink (FV).

Redactieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744.

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 20 november a.s. zenden aan het redactieadres.

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

Hoe geef je een gulden driemaal uit?

(HG) Wiegel sprak laatst op een VVD bijeenkomst in Den Haag. Vraag uit de zaal: "Als de belastingopbrengst mee zou vallen zou u dan bereid zijn wat meer aan het hoger onderwijs te doen, bijvoorbeeld om de studentenstop op te kunnen heffen?"
Antwoord: "Probleem bij het hoger onderwijs is eigenlijk hoe efficiënter te werken en hoe te bezuinigen. Er zijn teveel studenten, meer dan er later afgestudeerden nodig zullen zijn. Dan zou ik een belastingmeevaller liever besteden aan het kleuteronderwijs, want daar zijn enorme financiële problemen". (Applaus uit de zaal).
"Maar nog hogere prioriteit heeft het wegwerken van de achterstand, die kinderen uit sociaal lagere milieus al hebben vóór ze de leerplichtige leeftijd hebben. Want het is in Nederland nog zo dat de zoon van een landarbeider dertien maal minder kans heeft de universiteit te bereiken dan de zoon van een academicus. De VVD is, zoals iedereen weet, voor gelijke kansen. Dus daar zou ik het extra geld nog liever aan uitgeven" (Veel applaus uit de zaal). "Aan de andere kant moeten we eigenlijk wel bedenken, dat die meerdere belastingopbrengst betekent, dat de gewone man te veel heeft betaald. Daarom wil ik het geld maar gewoon teruggeven, zodat iedereen in vrijheid kan beslissen wat hij er mee wil doen. Want de VVD is voor persoonlijke vrijheid". (Zeer veel applaus).
Kan die landarbeider van dat teruggegeven geld fijn zijn kinderen naar de kleuterschool en de universiteit sturen!
Die Wiegel toch, zo'n echte ouderwetse mooiprater. Geen wonder dat ze bij de VVD zo met hem zijn ingenomen.

dagvandaag

Wiegels opvattingen van democratie

(%) Onlangs zei Wiegel ongeveer: "De heer Den Uyl heeft niet eens zijn eigen partij in de hand. Hoe zou zo'n man nou het land kunnen regeren?"
Het zou misschien nuttig zijn de heer Wiegel erop te wijzen dat er in dit land een aantal mensen zijn die niet in de hand gehouden wensen te worden. Ja, dat sommigen het zelfs als een essentieel element van de democratie zien dat er geen mensen rondlopen die andere mensen in de hand houden.
Maar, ach, laat maar! Zoiets kan je een VVD-er toch niet uitleggen.

dagvandaag

30 jaar gevangenis

(%) Het veroordelen tot 30 jaar gevangenisstraf door een Turkse "rechter" van een Nederlands-Duitse jongen, omdat hij verdovende middelen bij zich had, is hier wat je noemt ongemerkt voorbijgegaan. Er zijn nauwelijks ingezonden stukken geweest. Geen geldinzameling. Geen demonstratie voor de Turkse ambassade. Ook de Nederlandse regering heeft bij mijn weten geen stappen ondernomen. Misschien is dat niet diplomatiek. Of misschien is men bij Buitenlandse Zaken bevreesd voor een precedent.

Of misschien is die jongen - in tegenstelling tot de Drie van Breda - wel een heiden, zodat hij het eigenlijk aan zichzelf te wijten heeft. Toch zou het de moeite waard zijn geweest de Turkse regering eens een paar feiten over Nederland te verschaffen. B.v. de veroordeling van een man die 20 jaar zonder rijbewijs had gereden tot 750 gulden boete (altijd goedkoper dan lesnemen) aannemende dat je het uitgespaarde geld 20 jaar tegen rente uitzet. Of iemand neerslaan en beroven: een kwestie van een paar maanden. Of iemand doodslaan, mits in dronkenschap gepleegd: een paar jaar. Maar andere landen, andere zeden. Ja, ja.

dagvandaag

Verkiezingsleuzen

(%) Het wordt met de dag moeilijker om goede verkiezingsteksten te bedenken. Het is daarom misschien het overwegen waard gewoon wat STER-teksten te gappen. B.v. deze:

- Tilanus, voor uw broodnodige rust.
- Schmelzer, ijskoud de zachtste.
- De Gaay Fortman: "Dag Pap, ik ga bij Japie eten."
- Drees! Dat kan een gewóne politicus u niet beloven.
- Den Uyl, uit het land waar het leven goed is.
- Bakker....., Bakker....., Bakker is the kick for me.
- Vrouwen van vandaag, modern, kritisch. Voor haar is er nu de nieuwe Wiegel.

dagvandaag

Klare wijn

(rL) De na de congressen scherp toegespitste polarisatie heeft in deze verkiezings-tijd in ieder geval voor de potentiële kiezer als duidelijk voordeel, dat de heren politici wat klaardere taal spreken dan voorheen. Dat is winst, dunkt mij, want een onverbloemd 'Ja!' of 'Nee!' uit de mond van zo'n politicus wordt toch nog altijd beter begrepen dan spinsels als: 'Ja, kijk eens, ik dacht dat, alvorens op deze vraag in te gaan, ik toch - als u mij toestaat, meneer de voorzitter - ik toch even moet inhaken op wat zoëven werd opgemerkt ten aanzien van dat zo broodnodige stuk duidelijkheid, blablabla....'

Bovendien is het een 'stuk' leuker als je er als eenvoudig TV-kijker nu eens getuige van kunt zijn, dat professionele gifkickers als Jacobs of Van Meekren de grauwsluiers van onverstoorbaarheid van die gezichten af trekken. De jeugdige croupier Wiegel Wiegel écht boos in Televizier Magazine. Heerlijk! Wat óverigens het verschijnsel Wiegel betreft: ik zou het D'66 toewensen als Gruyters fractieleider werd. Met alle respect voor Van Mierlo - zijn rede in de kamer bij de algemene beschouwingen op dinsdag 10 oktober was voortreffelijk - maar bij interrupties kan hij niet tegen Wiegel op. Dat is gebleken, o.m. bij de debatten over de kabinetscrisis. Gruyters kan dat wel, blijft werkelijk onverstoorbaar. En dat is iets waar Wiegel niet tegenop kan.

In ieder geval: de Nederlandse kiezer kan nog heel wat genoeglijke uurtjes beleven in de nog resterende tijd tot 29 november, waarin het verkiezingscircus zijn adembenemende toeren zal laten zien.

En... misschien komt er nu eindelijk eens 'een stuk duidelijkheid' uit, wie weet!

dagvandaag

Koffiedik

(rL) Bij de vrij stormachtige koffiedikkijkerij in Televizier Magazine op 9 oktober j.l. (Van Meekren, Gruyters, Wiegel, Aantjes, Drees jr en Ferry Hoogendijk), was Gruyters de enige die wees op een, bij de prognoses niet ingecalculeerd, effect van deelname aan de verkiezingen door een rechtse, roomse partij, waarvan de naam me ontschoten is. In Vrij Nederland heeft Martin van Amerongen er over geschreven. Het schijnt een partij te zijn met (nu al!) 35.000 leden (door Van Amerongen op het secretariaat van die partij gecontroleerd.) Er wordt geheimzinnig gedaan over een 'bekende figuur' die zich aan die partij zou binden en in dat verband wordt de naam Luns gefluisterd. Gruyters gaf die partij 3 á 4 zetels ten koste van de KVP. Een andere kleine partij (of beter: conglomeraat van partijtjes) die groeiende lijkt, is de middenstands (of midden- daar wil ik af zijn) partij van Jac. de Jong.

Hij zelf springt, als het maar even kan, voor de TV-camera heen en weer, om zich zoveel mogelijk te laten zien. Hij plaatst redelijk gestelde, dure advertenties in het Algemeen Dagblad (en misschien nog elders ook); kortom, al die publiciteit zal hem stemmen opleveren, dat weten we nou eenmaal in Nederland. Ik dacht zelfs wel genoeg voor 1 tot 3 zetels. Het wegvallen van de zetel van Koekoek is nauwelijks een troost.

Meerdere kleine partijen zullen zich, vrees ik, handhaven, of zetels halen of in het minst ongunstige geval toch al te veel stemmen wegzuigen.

Het is niet pessimistisch rekening te houden met de mogelijkheid dat die grillige, 'grootste partij' van Nederland, namelijk die der zwevende kiezers, de polarisatie tussen het progressieve en confessionele blok niet zo leuk vindt en dat onbehagen zal uiten óf door massaal thuisblijven, of door te stemmen op partijtjes buiten de 'blokken', of door een combinatie van beide.

Men moet er niet aan denken, wat er zou kunnen gebeuren op 29 november.....

dagvandaag

NA HET CONGRES

door F. Jansen

Na het congres van D'66 op 7 oktober 1972 in Den Haag blijft duidelijk een gevoel van teleurstelling hangen. Niet over het bereiken van een accoord, waarbij de D'66-vertegenwoordiging met loffelijke ijver en bekwaamheid heeft gewaakt tegen aparte inbreuk op schriftelijk vastgelegde opstellingen van onze partij.

Wél teleurstelling over het volstreckte gebrek aan etalering van onze eigen identiteit in het hele akkoord en vooral in de preambule. Toen ik daarover in een pauze mijn zorg uitsprak tegenover onze voorzitter, was zij het met mij totaal oneens zeggende: Hoe komt u daarbij? Volgens mij hebben we op 1 en 7 okt. overduidelijk van onze inzichten doen blijken.

Ik ben toen stomverbaasd weggestapt, peinzend over een zo tegengestelde beoordeling terwijl ik wist, dat velen-waaronder leden van de permanente contact-commissie-mijn mening deelden.

De oplossing is volgens mij aldus. Mevr. v.d. Scheer had het oog op de wijze, zoals D'66 zich bij het tot stand komen van het akkoord heeft ge- en verweerd tegenover de andere progressieve partijen; dat was best in orde. Van mijn kant dacht en denk ik echter - met anderen - aan het resultaat van het overleg (het akkoord), n.l. hoe dat bij de gewone kiezer zal overkomen en wel met welk positief beeld van de identiteit van D'66. Het antwoord daarop luidt: met een effect van nul komma nul. Plus nul, om helemaal duidelijk te zijn.

Naar mijn mening ontbreekt aan het door de vervroegde verkiezingen overhaast ontworpen program van samengaan van de progressieve partijen iets belangrijks: een goede introductie. Alle inspanning is erop gericht geweest een overeenkomst, d.w.z. een compromis tot stand te brengen. Daarbij is - door tijdsgebrek wellicht noodgedwongen - verzuimd de gewone kiezer duidelijk te maken, waarom en hoe de progressieve drie, elk voor zich, tot dit samengaan zijn gekomen. Wij moeten verklaren hoe wij als zelfstandige partijen, uitgaande van onze eigen basis en beginselen, toch zijn gekomen tot een gezamenlijk akkoord. Wij van D'66 worden daarin nu (ongevraagd) geholpen door de pers en andere media, die nadrukkelijk melding hebben gemaakt van de invloed en inbreng van D'66 bij het ontstaan van het akkoord; daarvan moeten wij gebruik maken. Voor D'66 zouden wij ons kunnen baseren op het stuk, ingediend door Schwarz, Terlouw en Nijpels- (opgenomen op pag. 41 aan het eind van het "gele boekje") om onze beginselpunten te etaleren en daarop aansluitend die punten uit het akkoord naar voren halen, die in het bijzonder door toedoen van D'66 tot stand zijn gekomen en waar wij met nadruk achter staan, b.v.:

1. Sparen zonder inflatie.
2. Waardevaste pensioenen voor iedereen.
3. Beter betaalbare huren (door indexeringen).

Voor deze punten van algemeen belang mag m.i. D'66 het geestelijk vaderschap opeisen. Voorts lijkt het mij in de omstandigheden van deze ongewone verkiezingen extra nodig dat D'66 vasthoudt aan haar politieke goede gewoonte, om andere partijen en personen niet te kleineren of te krenken. Dat werkt slechts nadelig.

door H. Geelen

Als u alleen maar de slechte en tendentieuze berichtgeving in de Telegraaf heeft gelezen zal u in dit stukje niet de broodnodige informatie vinden, die u kennelijk gemist heeft. Maar omdat ik wel denk dat de geachte lezers ook echte nieuwsbladen lezen hier slechts enkele kanttekeningen.

1. Ondanks alle goede wil bleek ook nu weer de inspraak van de leden op het regeer-
accord minimaal. Tot behandeling van de vele amendementen en moties kwam het door
tijdgebrek niet. Men was overgeleverd aan de goedertierenheid van de onderhandelings-
delegatie of opmerkingen werden "ingebracht" of niet. Bij het begin van het haagse
deel van het congres werd een lijst der schande uitgedeeld, 9 bladzijden met niet
behandelde amendementen. Was het toeval dat het congresstuk 100 was? Een volgende
maal moet men maar realistisch zijn, en de onderhandelingen geheel delegeren aan
een delegatie. Opmerkingen dan ook direct aan de delegatie, die dan maar moet zien
wat ze er mee doet.

2. Het PvdA congres sloeg op hol. Het commentaar van een PvdA federatie bestuurslid,
dat het congres zijn frustraties van het topperleg uitleefde lijkt mij geheel juist.
Het D'66 congres gedroeg zich opmerkelijk rustig, welhaast degelijk en verantwoor-
delijkheidsbewust. Daardoor konden emotioneel de oude socialistische stokpaardjes
weer op een veilige donkere plaats opgeborgen worden. De stelling van Vis in de
NRC/Hbld, dat er voor D'66 veel meer ingezet had lijkt me dan ook niet juist.
Dan waren wij in de hoek van de overvragers terecht gekomen, en dat ik nog altijd
de hoek waar de slagen vallen.

3. Het hoofdstuk Vrede en Veiligheid wordt gekenmerkt door een nogal conservatieve
houding van D'66, die ons image geen goed zal doen. Brinkhorst c.s. hadden alle
redenen om de NAVO niet de kapstok te maken om de autoritaire regimes in Portugal,
Griekenland en Turkije te veroordelen en bovendien de wil tot ontwapening tot uit-
drukking te brengen. Zij vinden in het machtsevenwicht in Europa het bestaansrecht
van de NAVO. Maar een blunder is, dat men de konsekwentie van deze scheiding, n.l.
de veroordeling van deze regimes (en nog enige andere, bijv. Zuid-Afrika) er niet
nadrukkelijk bij betrokken heeft. Nu is ten onrechte de indruk gewekt dat D'66 dat
allemaal niet zo erg vindt. Ten onrechte, want die veroordeling van de regimes in
Portugal, Griekenland en Turkije is wél uitgesproken, n.l. in de punten 7 en 8.
Ook de ontspanning, het verwijderen van atoomwapens en het niet gebruiken ervan
hadden veel nadrukkelijker uit de context van de NAVO moeten worden gehaald. Het
uiteindelijk compromis spreekt over NAVO en Warschaupact, die beiden verklaringen
over de "non-use" moeten afleggen. Leuk als compromis, maar een zodanige verzwak-
king dat het nietszeggend is geworden. Het was beter geweest het geheel los te kop-
pelen, en in een aparte paragraaf het gebruik van kernwapens te veroordelen.

4. De gedragslijn ten opzichte van de confessionelen werd in Utrecht terecht uit-
voerig besproken. Hoewel de mislukking om tot overleg te komen toen al overduidelijk
zichtbaar was. Helaas moest in de week tussen de twee congresdagen het HB nog een
zeer stuntelige poging doen een wig tussen de KVP en AR/CH te drijven. Die natuur-
lijk averechts uitwerkten en verklaringen van onderlinge trouw tussen de confessione-
le drie bewerkstelligde.

Persoonlijk had ik het daarom op de tweede congresdag wel gezien, verdere pogingen
zijn slechts tijds- en gezichtsverlies. Toch konden de echte politici het niet na-
laten en moest er nog een kleine opening in de deur naar overleg overblijven, juist
voldoende om de Zwarte Piet te kunnen doorgeven. Ik neem aan dat na de verkiezingen
de partijen wel zo ver uit elkaar liggen dat we dit soort vertoningen niet nog eens
hoeven mee te maken..

5. Opvallend was dat op de congressen niet werd gesproken over het schaduwkabinet,
maar sommige kranten de maandag ná de congressen er al nieuws over hadden. Wordt
het een kenmerk van de schaduwkabinetten dat ze in nacht en nevel tot stand komen,
en dan de nijvere campagnewerkers plotseling overvallen? Ik dacht toch dat een
duidelijke D'66 conclusie na de vorige verkiezingen was: nooit meer een volledig
schaduwkabinet, hoogstens een enkele sleutelfiguur aangeven. Bij parlementsver-
kiezingen de leuze "nu kunt u uw nieuwe regering kiezen" moet aanheffen voor en
rechtgeaarde D'66-er niet te verteren zijn.

6. De verkiezing van een lijsttrekker op de eerste congresdag was een overwinning
voor Nooteboom. Hij kreeg het voor elkaar dat er een serieuze tegenkandidaat kwam.
Namelijk op het laatste moment was Anneke Goudsmit bereid een kandidatuur te aan-
vaarden, wat ze zonder de stellingname van Nooteboom zeker niet gedaan zou hebben.
Denk maar aan het congres te Breda bij de vorige verkiezingen, waar ze een kandida-
tuur weigerde. De uitslag zal van Mierlo niet meegevallen zijn, slechts tweederde
van de aanwezigen steunde hem. Hopenlijk zal hij begrijpen waarom een derde deel
hem niet wilde steunen, en zal hij daar naar handelen!

- JAPIE: Vraag de kappers maar eens welke partij het best voor de middenstand zorgt

pep

- Volgens de kranten staat ons een invasie van Amerikaanse tanks met veredeld drinkwater te wachten. Laten we toch maar in de NATO blijven, anders krijgen we die andere tanks en sproeien ze ander water over ons heen.

pep

- JAPIE: Bêtaweters

pep

-totdat de pvp er op volgt

pep

- Geboortebeperving: een gewaarschuwd man telt voor een half

pep

- Mooie praatjes vullen de liberale gaatjes

pep

- Staat u uw kinderen toe met de gemiddelde nullijn te werken?

pep

- De jongeman die op het laatste congres zei: "Dat kon ook in het VVD programma staan" bedoelde die nu dat het zo nietszeggend was, óf dat het zo rechts-conservatief was.

pep

- Alleen het kabinet zelf schijnt niet te beseffen dat ze demissionair zijn.

pep

- Als Marcus Bakker een Volksfront wil kan hij beter naar Frankrijk emigreren.

pep

IN DE GLAZEN BOL

door A.C. de Goederen

Het voorspellen van verkiezingsuitslagen is een onweerstaanbaar spelletje. Het is een prachtige kapstok om je kijk op de kiezer te etaleren. Dat er zelden iets van uitkomt is nooit een reden om voortaan wat bescheidener te zijn. Ik ben dan ook steeds weer van de partij.

Een domper op het plezier is deze keer wel dat de uitslag er geen moer meer toe doet. Er komt n.l. toch weer een rechts-liberaal kabinet, ook al winnen de Progressieven tien zetels (wat ze bepaaldelijk ziet zullen). Een andere combinatie is niet mogelijk omdat:

- a) de "Progressieve Drie" het zichzelf onmogelijk hebben gemaakt ná de verkiezingen met de Confessionelen een regeerakkoord te sluiten, terwijl ze zelfs nauwelijks moeite hebben gedaan om de schuld voor het niet tot stand komen van zo'n akkoord vóór de verkiezingen (de "Zwarte Piet") op de Confessionelen te schuiven.
- b) als er straks al een z.g. minderheidskabinet komt zal het zeer beslist geen "Progressief" minderheidskabinet zijn, omdat de kamermeerderheid rechts-liberaal gezind zal zijn, wat weer zijn oorzaak vindt in het feit dat de meerderheid van de kiezers nu eenmaal dom en/of conservatief is.

Geen "Progressief" minderheidskabinet dus. Maar zal de rechts-liberale groep, waarop het kabinet Biesheuvel oorspronkelijk steunde, eigenlijk wel de meerderheid kwijtraken? Dat is nog een onderwerp voor zinnige speculatie. De onderlinge verschuivingen binnen die 5-partijenpot zijn daarbij van minder belang.

We zullen eens een paar factoren op een rijtje zetten die de verschuivingen tussen de "vijf" en de "drie" beïnvloeden.

De laatste kabinetten zijn niet erg succesvol gebleken op het gebied van de inflatiebestrijding. Het alsmaar duurder worden van alles wordt een zittend kabinet nooit in dank afgenomen, vooral niet omdat de mensen - meestal geheel ten onrechte - het gevoel hebben dat hun inkomens minder dan evenredig meestijgen. Electoraal bepaald onderwijs is ook de aankondiging van het plan binnenkort de BTW met 1 à 2 punten te verhogen. Een onsympathieke indruk hebben ook de schoolgeldplannen gemaakt, al gaan die dan ook nog niet direct door, en vooral niet te vergeten Udink's aankondiging dat alle huren met een extra 20% omhoog moeten. Geen stemmenwinnertjes, deze punten.

Van minder negatieve - of misschien juist positieve! - betekenis zijn zaken als: de 1000 gulden collegegeld, beknibbelen op CRM en op de werkende jongeren. Of studenten meer voor hun studie moeten betalen, kunstenaars op een dunner houtje moeten bijten en werkende jongeren even onontwikkeld blijven als hun ouders zal de gemiddelde kiezer een rotzorg zijn.

Al met al hebben de laatste kabinetten en het kabinet Biesheuvel in het bijzonder bitter weinig gedaan wat hen bij de kiezers geleefd zou kunnen maken. De "Drie deden het beter, hebben althans een image opgebouwd het beter te zullen doen. Hier geen BTW-verhoging of hoogstens één punt voor het hoge tarief. Geen extra huurverhogingen. Geen eigen risico voor ziekenfondsverzekerden. Er zat dus winst in voor de Progressieven (al moet de geplande verhoging van de ontwikkelingshulp electoraal negatief worden beoordeeld).

Maar wat gebeurt. Er worden congressen gehouden. Het PvdA-congres komt in de publiciteit over als een uit de hand lopend wilde-beesten-spul. Het wil Nederland uit de NAVO, alles en nog wat nationaliseren en socialiseren, niet met de confessionelen in een kabinet. Weliswaar slikt het alles weer rap in, maar het kwaad is geschied. "Zie je wel", roept de rechtse pers, "een vos verliest wel z'n haren maar niet z'n streken". De gemiddelde kiezer slaat de oude socialistenangst om het hart. Niet dat de NAVO hem veel kan verdommen, of vrijheid voor de grote ondernemingen. Het ligt anders. De gemiddelde kiezer wil geregeerd worden door keurige heren, zonder snor, baard of lang haar, die een solide indruk maken, altijd vriendelijk zijn, op z'n tijd een - niet kwetsend - grapje plaatsen, nooit dreigen de boel op z'n kop te zetten en zich - met de mond - altijd bereid tonen met andersdenkenden "constructief" samen te werken. Die wekken vertrouwen. Wie een grote bek opzet, zijn tegenstander voortdurend in de rede valt, arrogant en pedant optreedt, gaat onherroepelijk in de ban. Nou dat hebben de PvdA-congressisten in hun provincialistische zelfgenoegzaamheid moer voor de Biesheuvel boys versierd. Als ze omgekocht waren zouden ze het er niet zo dik bovenop hebben durven leggen. Nu is het natuurlijk wel zo, dat straks, op het moment van stemmen, deze schrik niet meer vers is, maar de propaganda van de Vijf zal erop uit zijn deze erin te houden. Het is trouwens een feit dat de Drie geen samenwerking met de Confessionelen wilden, daarmee de enige kans op beleidsombuiging in de komende vier jaar prijsgevend. (Een geringe kans overigens, want de behoefte bij de confessionele leiders aan een progressievere koers kan haast niet laag genoeg worden aangeslagen).

Wat zegt nu mijn natte vinger over de uitslag van de confrontatie tussen de Drie en de Vijf? Twee zeteltjes verlies, meneer, voor de Vijf, vooral te wijten aan de nieuwe kiezers. Ze houden een duidelijke meerderheid, zij het geen comfortabele. Geregeerd zal er niet worden, zomin als in de afgelopen zes jaar. Alleen maar voortzetting van het nahinken der feiten staat op het menu. Binnen de vijf: verlies voor de Confessionelen (KVP 3, AR 1, CHU 0 zetels), want de deconfessionalisering gaat door, winst voor de VVD (2 zetels) en gelijkblijven voor DS'70.

Voor de Drie: 3 zeteltjes winst, geheel voor rekening van de PvdA. PPR verliest een zetel, D'66 wint er één.

Dat D'66 iets vooruit gaat en niet flink verliest, wat enige tijd geleden verwacht mocht worden, komt door het onverwachte gezichtsherstel dat D'66 heeft mogen smaken als temmer van een uit de hand gesprongen PvdA. Inplaats van verlies, doordat niemand zich D'66 nog kan herinneren, dus winst voor D'66: per saldo wint zij aan vroegere PvdA- en PPR-stemmers ongeveer evenveel als zij verliest aan DS'70 en VVD, terwijl zij voldoende eerste-keer-stemmers trekt om een zeteltje te winnen.

(Had D'66 ene Gruijters "van dek" weten te houden, er zou vast nog een tweede zeteltje winst ingezet hebben; het onwaarschijnlijk arrogante optreden van deze politicoloog op TV kost electorale kapitalen).

OPROERIG KRABBEL

(naar A.B.K.(leere koper), columnist van Het Volk, zeer lang geleden)

Vanavond at ik met mijn vrouw in een gezellig visrestaurant. Aan het tafeltje naast ons een welgedaan echtpaar met zoon. Hij welvaartsbreed in een fraaie grijze trui met zwarte strepen, zij keurig in onopvallende kledij. Hun zoon, net 18 jaar, te geloven uit hun door mij afgeluisterd gesprek.

Pa: "Wanneer zijn de verkiezingen eigenlijk"(tot zoon) "Weet je al wat je zal gaan stemmen".

Zoon: "Dat weet ik nog niet".

Pa: "Je moet er wel aan denken dat men vindt dat rechts de inflatie beter kan bestrijden dan links".

Zoon(Met enige stemverheffing): "In ieder geval stem ik op een partij die tegen de duizend gulden is".

Pa: "Hoezo, dat zeggen zeker je vrienden die student zijn." Gelukkig blijkt pa zodanig door zoon te zijn overtroefd, dat zijn stemgeluid tot een voor mij onverstaanbaar niveau daalt.

Van het verdere gesprek vangen wij slechts flarden op. Moe noemt enige malen D'66, een duidelijke sympathie die nu uitgesproken kan worden. Pa houdt zijn bezwaren. Commentaar van zijn vrouw: "Dat zie je toch vaak, dat vrouwen veel progressiever denken dan mannen". Ik kan dat slechts beamen. Mannen letten meer op de financiële kanten dan vrouwen. Wat een armzalige slaven van de economie zijn we toch eigenlijk geworden.

Armzalig? Bij het afrekenen komt er een betaalcheque te voorschijn. Hij tot zijn vrouw: "Vergeet niet om op de lijst te zetten dinner with firm..."

Verdomme, ze zijn te beroerd om aan het onderwijs mee te betalen, maar wij mogen wel opdraaien voor hun zogenaamde zakendiners.

H.Geelen

PROGRESSIEF KONFLIKT OVER KERNWAPENS

(KB) Tussen en in de progressieve partijen is een al langere tijd smeulend konflikt aan de oppervlakte gekomen over het gebruik van kernwapens en over het aldan-niet lid blijven van de NAVO. Dit konflikt kwam op scherpe wijze tot uitdrukking tijdens de recente kongressen van de PvdA, D'66 en PPR.

De weerstanden tegen het NAVO-lidmaatschap zijn sterk groeiende. De radicalen zouden het liefst direkt uit de NAVO stappen. Op dit moment zouden zij nog wel willen instemmen met het stellen van de voorwaarde dat de NAVO moet blijkgeven van een actief ontspanningsbeleid, gericht op de totstandkoming van een veiligheidssysteem, dat zowel door de Ver.Staten, als door de Sovjet Unie wordt gegarandeerd. Mocht blijken dat door de NAVO onvoldoende de vrede en veiligheid wordt gediend, dan moet Nederland volgens hen uit de NAVO treden.

De PvdA heeft zich op de dag van haar jongste kongres in feite achter dit standpunt gesteld en dit bovendien nog aan een tijdslimiet van vier jaar verbonden. Op het kongres van D'66 werd evenwel de actie Brinkhorst aangenomen, waarin werd aangedrongen op een daadwerkelijk ontspanningsbeleid, voor welk beleid een stabilisatie van de verhoudingen in Europa een voorwaarde is. Deze stabilisatie zou worden doorbroken door een eenzijdig verwerpen van de NAVO-strategie en door ondoordachte inperking van de defensieinspanning. Dit betekent dat wij lid zouden moeten blijven van de NAVO en alles doen wat mogelijk is om tot resultaten te komen bij de besprekingen over de Europese Veiligheids Conferentie en bij de onderhandelingen over wederzijdse troepenreducties. Deze besprekingen zouden echter ongunstig worden beïnvloed door abrupte verstoringen, zoals b.v. het uittreden uit de NAVO door Nederland.

"Non first use"

In verband hiermede staan ook de standpunten van de PPR, en aanvankelijk van de meerderheid in het PvdA-congres, om alle kernwapens van Nederlandse bodem te verwijderen en om de NAVO te laten afzien van het als eerste gebruiken van kernwapens (non first use).

Hiertegen is van de zijde van D'66 aangevoerd dat dit een schone handen theorie is en het geheel niet effectief, want de kernwapens zouden dan onmiddellijk worden opgeslagen buiten onze grenzen in Duitsland en België. Bovendien is het verwijderen van kernwapens in het geheel geen waarborg ervoor dat ons land dan in een oorlog niet meer zou worden aangevallen met Russische kernwapens.

Met het niet als eerste gebruiken van kernwapens zou de NAVO-strategie wezenlijk worden aangetast. De militaire veiligheid in Europa berust thans op de dreiging met het gebruik van kernwapens. Indien van tevoren aan de Russen wordt gezegd dat de NAVO deze kernwapens niet zal gebruiken, dan zal de veiligheid op een andere wijze moeten worden gewaarborgd, namelijk door sterke conventionele strijdkrachten. Dus door een aanzienlijke verhoging van de defensieuitgaven. Gebeurt dit niet, dan staat West-Europa volledig open voor elke militaire en dus ook politieke druk van de Sowjet-Unie.

Het zal duidelijk zijn, dat deze verschillen in opvatting tussen de progressieven onderling(en) intern in hun partijen) de aanleiding konden zijn tot ernstige meningsverschillen, en dat deze een bezwaar zouden zijn geweest voor het gezamenlijk uitvoeren van een regeringsprogramma.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- Zouden Den Uyl c.s. niet gewoon lid van D'66 zijn geworden als het PvdA congres op extreem linkse toer was gebleven?

pep

- Eugène (van de andere basis): Kijk, je hebt een bovenlaag en een onderlaag en natuurlijk willen degenen uit de bovenlaag niet dat er vanuit de onderlaag bijkomen.

pep

- De Zwarte Piet geeft wel af, dus hoe vaker je hem doorgeeft des te vuiler handen je krijgt.

pep

- PVP: Als je te vroeg oogst blijf je met zure appels zitten.

pep

- Gehoord bij de algemene beschouwingen: We moeten Nederland stoomvrij maken.

pep

- Ik vind dat de oude Drees veel prettiger zijn politieke tegenstanders benaderde dan de jonge. Een soort Oedipos-complex?

pep

- JAPIE: Zou die 5% regeling ook voor Feyenoord gelden?

pep

- Eugène: Als jonkheer moet je je wel bij DS'70 aansluiten.

pep

MILIEUHEFFINGEN

(HG) Met de strijd om het behoud van het leefmilieu hebben de milieueffingen zich in Nederland aangediend. Een aantal kanttekeningen lijkt op zijn plaats, want enige ontsparingen blijken er wel te zijn.

Tot mijn grote vreugde bemerkte ik dat men in het progressieve regeerakkoord de slogan "De vervuiler betaalt" heeft vervangen door "Vervuilen is verboden". Zeer juist, want het eerste betekende eigenlijk, dat de consument er voor opdraaide. De milieueffing heeft nu een andere dimensie gekregen, het is niet meer een vrijbrief om te mógen vervuilen. Maar wat het nu eigenlijk wel is is nog niet duidelijk. Het is ook niet een belasting, alleen tot doel hebbend de inkomsten van de schatkist te verhogen. Het is ook geen boete, die opgelegd wordt omdat er een strafbaar feit gepleegd is. Het is ook geen doelbelasting, in die zin dat uit de opbrengst de schade aangericht door het vervuilen hersteld wordt, of in de toekomst voorkomen. Wat is het dan eigenlijk wel? Een vage omschrijving zegt dat het een soort regulerende maatregel is, die niet-vervuilende concurrerende procedees betere kansen zal geven.

Maar wie zal uitmaken welke methoden milieutechnisch meer aanvaardbaar zijn? Wat betreft de zgn. fosfaatbelasting op wasmiddelen heb ik zo wel mijn bedenkingen, want ik zie geen betere vervangende stoffen.

Ook bij de heffing op hoogzwavelhoudende brandstof zijn er problemen. In het Chemisch Weekblad van 29 september j.l. stond een interessant artikel over de heffingen op brandstoffen, onder de titel "De milieukassa rinkelt". Onderstaande tabel is eraan ontleend.

Tabel 1 Opbrengst Milieuheffingen op Brandstoffen in Nederland

<u>brandstof</u>	<u>heffing</u>	<u>verbruik in 1970</u>	<u>opbrengst 1970(10⁶ Fl)</u>
benzine	f 0,30 / hl	4,10 x 10 ⁶ m ³	12,3
petroleum	f 0,05 / hl	1,6 x 10 ⁶ m ³	0,8
gasolie/diesel	f 0,05 / hl	8,0 x 10 ⁶ m ³	4,0
stookolie	f 0,55 / ton	8,0 x 10 ⁶ ton	4,4
kolen	f 0,40 / ton	6,0 x 10 ⁶ ton	2,4
aardgas	f 0,15 / 1000 m ³	20 x 10 ⁹ m ³	3,0
		totaal	26,9

Totale opbrengst voor de schatkist dus zo'n 27 miljoen gulden. Niet om over te schrijven gezien de geweldige investeringen, die voor milieubeheer nodig zijn! Toch is oplettendheid geboden dat dit geen belastingen worden.

Hiernaast merkt het Chemisch Weekblad op, dat door de koppeling van aardgas en olieprijs, volgens het contract van de Gasunie, de prijzen van aardgas met 40 cent per 1000 m³ zijn verhoogd, terwijl slechts 15 cent behoeft te worden afgedragen. Nu moet men daar natuurlijk niet de Gasunie de schuld van geven, hun extra opbrengst van zo'n 4 miljoen per jaar is te danken aan een stommitieit van de regering.

Het blijkt dan ook dat deze heffingsregelingen uitgewerkt worden door het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne. En daar hebben ze kennelijk nog te weinig ervaring om dit soort klippen te omzeilen. Het was waarschijnlijk beter geweest om dit ook maar bij het ministerie van financiën onder te brengen, die kennen de fijne kneepjes van het vak en weten hoe een fijnmazig net te maken!

Dit zou wel het bezwaar hebben, dat het op een echte belasting gaat lijken. Dit kan eenvoudig ondervangen worden door de milieuheffingen buiten de eigenlijke prijzen te houden en ze apart als heffing op te geven. Zo had men waarschijnlijk ook het meevallertje van de Gasunie kunnen voorkomen.

Kan een van onze kamerleden dat niet eens aan de regering voorstellen, zodra we weer echte ministers hebben?

DE CONSERVATIEVEN ZIJN ALTIJD SLIMMER

door A.R. van der Burg

Er is al meerdere malen in dit blad, niet alleen door mij, te berde gebracht dat progressieve politici zich zo dikwijls bij de neus laten nemen, of zelf een politiek bedrijven die lijnrecht tegen hun eigen belangen ingaat. We hebben daar de laatste tijd in binnen- en buitenland weer fraaie staaltjes van kunnen beleven. Neem alleen maar de hele McGovern-affaire in Amerika. De Nixon-aanhangers zien er niet tegenop door spionage en andere praktijken de Democratische campagne te ontredderen. Intussen begaat McGovern een paar blunders van de eerste rang.

Ook in Nederland hebben de progressieven zich niet onbetuigd gelaten stommitieit op stommitieit te stapelen. Ik noem er enkele.

1. Ondanks de voorkennis dat vrijwel het gehele Nederlandse volk de voorkeur geeft aan de rustige, aartsvaderlijke huiskamertoon à la Colijn-Drees-Piet-de-Jong, praten de progressieven op agressieve toon over polarisatie en alternatieve regeringen.
2. Inplaats van op voormelde huiskamertoon duidelijk te maken dat die confessionelen in de gaten gehouden moeten worden, omdat ze hetzij geen mening hebben, hetzij die mening iedere keer bereid zijn in te ruilen voor de meest lucratieve, wordt hun de voorwaarde gesteld dat ze opnieuw van hun onbetrouwbaarheid blijf moeten geven, vooraleer de progressieven met ze willen praten. Als er nu iets is waar de kiezers van walgen, dan is het wel het voortdurend schipperen, het "zich tactisch opstellen", het niet gewoon je mening laten blijken.

3. Er is nog een eigenschap die Nederlanders van welke richting ook gemeen hebben: bedachtzame zuinigheid. DS'70 haakt daar handig op in. Het is een lange-termijn-politiek. Op korte termijn heb je er weinig succes mee, maar op de lange duur zien de mensen dat je ze geen lokaas voorgehouden hebt. De progressieven (in alle landen) geven er de voorkeur aan voor Sinterklaas te spelen. Komen ze dan onverhoopt aan de macht, dan wordt het een grote puinhoop, ten eerste omdat de conservatieven de zaak pas overlaten als het al een grote puinhoop is, die onder het progressieve regime zichtbaar wordt, ten tweede omdat progressieven nu eenmaal naïever zijn en niet rekenen op de stille tegenwerking die ze overall ondervinden, al was het alleen maar van de CIA.
4. Als op het PvdA-congres een besluit wordt genomen dat Nederland onder bepaalde voorwaarden uit de NAVO moet treden en vervolgens de hele pers moord en brand schreeuwt over de onverantwoordelijkheid van dit congres, dan zou je verwachten dat partij- en coalitiegenoten een eenheidsfront tegen deze aanval zouden vormen door te zeggen: "Het standpunt om uit de NAVO te treden is een even eerzaam standpunt als dat van de 'haalbaarheid'. In onze partijen is plaats voor beide standpunten." Het tegendeel gebeurt: De tegenstanders van dat aanvankelijk aangenomen besluit kloppen zich op de borst en roepen uit: "die scheve schaats hebben we toch maar handig weten te voorkomen."

Veel belangrijker dan de stomiteiten zelf zijn de oorzaken ervan. Aan die blunders kan je niets meer veranderen, maar als je de oorzaken kent, dan kan je misschien in de toekomst blunders voorkomen. Laten we ze eens nagaan.

- a. De progressieven beginnen al in het nadeel te zijn door iets te willen veranderen, terwijl de anderen alleen maar hoeven te houden wat ze hebben. De progressieven moeten zich dus meer in het open veld wagen en zijn daardoor kwetsbaarder.
- b. De progressieven beschikken over veel minder ervaring in regeringszaken. Ze komen alleen aan de regering als al het andere is vastgelopen. Tijdens het progressieve regime komt dat aan het licht. Ze krijgen de schuld ervan en worden bij de volgende verkiezingen weer naar huis gestuurd.
- c. De conservatieven behoeven alleen maar hun stellingen te verdedigen. Ze kunnen daarom een groot deel van hun aandacht richten op strategieën, tactieken, trucjes en verdeling van de werkelijke machtsposities. De progressieve politici hebben daar in hun hart wel bewondering voor en trachten het na te doen, hetgeen hun bijzonder slecht afgaat, omdat je dat nu eenmaal van kindsbeen af geleerd moet hebben. En ook omdat ze er meestal te fatsoenlijk voor zijn. Dit óók een strategie willen voeren, hoewel het zónder dat veel beter zou gaan en bij de eigen kiezers veel beter in de smaak zou vallen, is iets waar progressieve partijen altijd weer over struikelen en waarmee zij altijd weer een deel van hun aanhang van zich afstoten.
- d. Progressieven zijn mensen die iets willen veranderen. Ze willen dat natuurlijk allemaal op een andere manier. Omdat de meesten menen dat alleen hún visie de ware heilsleer is en omdat ze, als ze eenmaal in de politiek zitten, door een soort evangelische dwang geleid worden, hebben ze ook behoefte om de leer zuiver te houden en voortdurend bedacht te zijn op ketterijen van hun mede-progressieven. Ze trachten hun denkbeelden tot in details in politieke programma's, moties, kernprogramma's en verklaringen vast te leggen. Omdat die programma's toch nooit uitgevoerd worden, is de enige functie ervan om potentiële medestanders met afwijkende denkbeelden vooral goed in te pepen dat het eigenlijk onwaardige individuen zijn. Wel heeft men de mond vol over progressieve concentraties, volksfronten, of hoe die dingen in verschillende landen mogen heten, maar dan moet het altijd de groep zijn die de eigen opvattingen centraal stelt. De hoofdbesogne is exact af te palen wie wel en wie niet tot de club mag horen. Zo worden zulke groepen altijd weer gedwongen klein te blijven.
- e. Mensen die zelfs korte tijd in de politiek zitten (ik kan er uit eigen ervaring over mee praten), kunnen zich al niet meer voorstellen wat er in de ziel van een gewone burger omgaat en vooral ook: niet omgaat. Conservatieve politici hebben daar niet zo veel last mee, want zij behoeven hun kiezers alleen maar te vertellen dat alles goed gaat en dat ze rustig kunnen gaan slapen. Omdat die kiezer de slaap toch al voelde opkomen vindt hij dat een heel goed advies. Maar de progressieven benaderen de kiezer op een heel andere manier. Ze komen de man die het onkruid in zijn tuin staat te wieden vertellen dat onze hele samenleving op de helling moet. Ze stappen toe naar de moeder die haar huilende kind uit de kleuterschool heeft afgehaald en eisen op gelijkhebbende toon van haar dat ze wat moet doen aan de achterstelling van vrouwen in Transmoepoekoe. De net wegens reorganisatie ontslagen arbeider komen ze uitleggen dat hij mee moet doen aan een sociaal contract en dat hij vóór ingrijpende staatkundige hervormingen moet zijn. En last but not least komen ze iedereen aan het verstand brengen dat het voor hun eigen zieleheil veel beter is als ze veel geld

aan de staat afstaan, want die kan er zulke goede dingen mee doen. Kort en goed: progressieven zijn zo vermoeiend.

- f. Veel progressieven worden gedreven door een behoefte om de wereld te verbeteren. Dat bewijst dat ze een betere inborst hebben dan degenen wie dat alles koud laat. Iemand die er uitsluitend op uit is zijn eigen belang te behartigen zal zelden of nooit progressief zijn, want er zijn betere manieren. Het betekent niet dat alle progressieven fatsoenlijke mensen zijn en alle conservatieven schurken, maar het betekent wél dat progressieve politici gemiddeld nettere mensen zijn dan conservatieve. En dit soort mensen brengt het nu eenmaal minder ver.

Dat is dan gelijk de positieve kant van de progressieven. Met al hun feilen ben je toch wel op ze aangewezen,

TUCHTCOMMISSIE KNP BESCHULDIGT FRACTIELEIDER VAN MIERLO en D'66

Den Haag, vrijdag 13 oktober

De tuchtcommissie Betaalde Politici van het Koninklijk Nederlands Parlement, KNP, heeft fractieleider Hans van Mierlo en de partij Democraten '66 in staat van beschuldiging gesteld naar aanleiding van de gebeurtenissen bij de kamerdebatten op 12 oktober te Den Haag.

In een brief aan Hans van Mierlo stelt de tuchtcommissie dat de fractieleider in of omstreeks de 86e minuut van de debatten de vloer heeft betreden en daar met woord en gebaar heeft getoond het niet eens te zijn met een beslissing van de premier (Biesheuvel) door deze de woorden toe te voegen "Dat neem ik niet, dat is kiezersbedrog" of althans woorden van soortgelijke strekking.

Volgens de brief heeft Van Mierlo na deze discriminerende woorden tegen de premier op diens aanzegging niet onmiddellijk het speelveld verlaten. Bovendien heeft Van Mierlo volgens de brief-bij verwijdering van het speelveld tegen een minister de bedreiging geuit:

"Ik pak hem wel bij de verkiezingen".

Als vierde punt van beschuldiging stelt de tuchtcommissie Betaalde Politici in de brief dat Van Mierlo na afloop van de debatten naar de kamer van de Voorzitter is gegaan en daar met luide stem heeft gezegd "Als man tegen man, je mag dit doorgeven aan de KNP, jongen, je moet nog heel wat leren".

Volgens de tuchtcommissie levert dit, mits bewezen, de volgende strafbaar gestelde feiten op:

- A. Het door woord en gebaar tonen het niet eens te zijn met een beslissing van de regering.
- B. Het zich schuldig maken aan onbehoorlijk gedrag, althans en in ieder geval van strafbaar handelen en/of nalaten, dat de belangen van de betaalde politici of van de politiek in het algemeen schaadt.

Hans van Mierlo kan tot 29 november schriftelijk verweer tegen de tenlastelegging indienen bij de tuchtcommissie. Tot dezelfde datum kan Van Mierlo ook laten weten of hij mondelinge behandeling van de zaak wenst.

De tuchtcommissie stelt D'66 in staat van beschuldiging omdat zich tijdens de debatten ernstige ongeregelheden hebben voorgedaan. Volgens artikel 11 van het reglement tuchtrechtspraak, aldus de commissie, is een partij verplicht de orde te handhaven en de persoonlijke veiligheid van kamerleden voor en tijdens de debatten te garanderen. Evenals Hans van Mierlo kan de partij Democraten '66 tot uiterlijk 29 november schriftelijk verweer tegen de tenlastelegging indienen bij de tuchtcommissie.

(Laten we blij zijn dat we geen profvoetbalclub zijn, zoals F.C. Utrecht met zijn trainer Bert Jacobs. De tekst is vrijwel letterlijk overgenomen uit een persbericht van de "tuchtcommissie"! - HG)

door K. Bloema

De tegenstellingen in opvattingen tussen de progressieven hebben zich de laatste weken toegespitst op de defensie. De pers gaf hier een ruime publiciteit aan. Het ging aanvankelijk vooral over de hoogte van het defensie-budget, d.w.z. over de besparingen op dit budget. Hierin ontstond een tegenstelling tussen de PvdA en D'66. In het aanvankelijke concept-regeerakkoord (samengesteld zonder enige inbreng van de defensiemensen) luidde de defensieparagraaf (hoofdstuk IV, pt 15) als volgt: "In de periode 1973-1976 wordt bovendien gestreefd naar relatieve verlaging van de defensie-uitgaven tot 3% van het nationale inkomen....." Grote schrik bij defensie-mensen, zowel bij D'66 als bij de PvdA. Het was absoluut onmogelijk om de defensieuitgaven tot 3% te reduceren, zelfs niet als het hele leger werd afgeschaft. De besparingen bij defensie berustten op zorgvuldige berekeningen, uitgaande van de becijferingen uit het minderheidsrapport van de commissie van Rijckevorsel. Over de voornaamste reductieposten was er eigenlijk geen verschil van mening tussen de twee partijen. Deze reducties omvatten zeer diepe ingrepen in de krijgsmacht, zelfs tot de rand van het aanvaardbare bij een voortgezet NAVO-lidmaatschap. Zelfs de mobilisabele landmachtstrijdkrachten, die slechts 12 miljoen gulden per jaar opslagkosten voor materieel vergden, zouden worden opgeheven, zodat deze geen rol meer zouden spelen bij onderhandelingen over wederzijdse troepenreducties tussen Oost en West (MBFR).

Er is toen een nieuwe tekst voorgesteld, waarbij de besparingen werden ingedeeld in drie categorieën, n.l. ten eerste een nationaal uit te voeren besparing van 1500 miljoen gulden in vier jaar, ten tweede de besparingen die konden voortvloeien uit overleg met de NAVO (taakvermindering en betere samenwerking), door de PvdA uit politieke overwegingen geschat op 3% en door D'66 bestempeld als onberekenbaar. Ten derde waren er de besparingen op langere termijn als gevolg van verdergaande internationale ontspanning tussen Oost en West (dus wederzijdse troepenverminderingen, MBFR), waarvoor geen percentage kon worden opgegeven. Bij de voorbesprekingen ging de D'66-delegatie, waarvan ik deel uitmaakte, hiermede akkoord, behalve met het noemen van 3%. In plaats hiervan wilden wij duidelijk maken, dat de tweede besparing hoofdzakelijk slechts op middellange termijn kon worden verwacht (dus na 5 à 10 jaar) en derhalve buiten de komende kabinetsperiode zou vallen. Het is waarschijnlijk dat hierna advies is gevraagd aan Brinkhorst. Plotseling kwam zowel van Mierlo, alsook de werkgroep Buitenland, met het idee om de 3% van de PvdA te ontkrachten door deze te koppelen aan zowel de besparingen binnen de NAVO, als aan de MBFR. Dit lijkt een heel aardige oplossing, maar het is in feite een loze kreet, want het leger kan nauwelijks verder worden gereduceerd dan reeds verwerkt in de 1500 miljoen, en in de taakbeperkingen binnen de NAVO, terwijl de MBFR in nauwe relatie staat met het bereiken van een Europese veiligheid in de Eur. Veiligheids Conferentie (EVC). Bij zulk een Europese veiligheid zal ongetwijfeld toch ook weer een defensie-inbreng worden gevraagd van Nederland, een inbreng waarvan het zeer twijfelachtig is of deze wel goedkoper zal worden. Het aan de MBFR koppelen van de 3% is dan ook een volkomen slag in de lucht.

In de defensie-werkgroep overheerste de gedachte om de 3%, die voor de PvdA inmiddels een magisch-politiek getal was geworden dat nauwelijks meer iets met defensie te maken had, te neutraliseren door de nationale besparingen van 1500 miljoen te preciseren door deze te binden aan het percentage van 3,45%, zodat het politieke effect van de 3% zou worden weggenomen. Het heeft niet zo mogen zijn, want bij de nachtelijke eindbesprekingen werd door van Mierlo met nadruk en verve het standpunt van Brinkhorst verdedigd en gewonnen. Waarschijnlijk omdat niemand van de aanwezigen eigenlijk begreep wat de voor- en nadelen waren. Volgens mij was hier echter sprake van een volkomen onnodige en voor vrijwel niemand begrijpelijke wijziging, welke overigens geheel ongevaarlijk was. Maar het was er de oorzaak van, dat op het congres in Amicitia de vraag van Schwarz om uitleg over de 3% niet door mij, maar door Brinkhorst werd beantwoord.

Het gevaar van de 3% formule van de PvdA - een inderdaad volstrekt willekeurig cijfer - was, dat daardoor de indruk ontstond dat de progressieve combinatie op de toer van de eenzijdige ontwapening ging. Terecht werd daartegen door de D'66 onderhandelingsdelegatie verzet aangetekend. De vraag was derhalve hoe D'66 deze indruk in een gezamenlijk akkoord kon vermijden. Als ik het goed zie zocht Bloema de oplossing in een technische richting, ik daarentegen meer in een politieke richting.

Uit zijn stuk blijkt, dat hij de 3% wilde "neutraliseren" door in een andere context (nl. de 1500 miljoen "nationale" bezuinigingen) een ander percentage-3,45% - te noemen, dat hiertegen zou hebben moeten afsteken. Ik betwijfel sterk of dit tijdens de onderhandelingen enig effect had gehad; men was bovendien in een uitermate technische discussie terecht gekomen, waarbij op D'66 de bewijslast had gerust de redelijkheid van dit percentage waar te maken. Bovendien zou een dergelijke benadering geheel voorbij gegaan zijn aan het feit, dat de 3% uitsluitend een politiek cijfer was (iets waar Bloema in zijn stuk zelf tot twee keer toe op wijst maar verder geen konsekventies aan verbindt) en "nauwelijks meer iets met defensie te maken had". Daarom ging mijn voorkeur er naar uit een oplossing te bereiken waardoor de politieke angel van de eenzijdigheid er werd uitgehaald. Politiek het meest effectief leek daartoe de koppeling van de 3% aan de MBFR, waardoor een verdergaande eenzijdige ontwapening als zelfstandig fenomeen van de baan zou zijn. Een en ander uiteraard onverminderd de noodzaak tot doelmatigheidsbezuinigingen. Met andere woorden: het ging niet om het cijfer als zodanig, maar om de politieke betekenis en duidelijkheid daarvan. Alleen als men de koppeling zuiver technisch ziet is het "een loze kreet", maar politiek gesproken bepaald niet! Bezwaar moet ik maken tegen de suggestie als zou ik stiekem invloed hebben aangewend. Op de eerste congresdag (1 oktober) heb ik samen met van Ginkel en verschillende andere leden van de werkgroepen buitenland en defensie (in aanwezigheid van Bloema) een amendement ingediend waarin de 3% en de MBFR werden gekoppeld. Dit amendement is niet behandeld, evenmin als vele andere, maar wél verspreid. Het heeft zodoende rechtstreeks de onderhandelingsdelegatie bereikt. Van enig geheimzinnig "Brinkhorst-effekt" was geen sprake.

L.J.Brinkhorst, Groningen

Naschrift op het commentaar van Brinkhorst:

O nee, het was helemaal niet mijn bedoeling om Brinkhorst een "stiekeme beïnvloeding" toe te kennen. In tegendeel: aan Brinkhorst is gevraagd om zijn mening te geven. Hij was als het zonlicht dat door een D'66-prisma werd opgevangen en zodoende een Brinkhorst-brekingseffekt teweeg bracht! Intussen is het goed dat de Peperbektlezers nu wat achtergrondinformatie hebben over het 3% - defensie - spectrum.

Bloema

Door de besluiten van de PvdA dringt zich vanzelf het probleem van het Navo-lidmaatschap naar voren. We horen en lezen tegenwoordig te veel over de Amerikaanse activiteiten om niet in de verleiding te komen om met de vuist op tafel te slaan en te zeggen dat we het gloeiend verd.... daar nog iets mee te maken te willen hebben. Dat lijkt me een heel gezonde reactie, die we niet als "onverstandig" mogen afdoen. Het is beter deze emoties in goede banen te leiden. Enkele jaren geleden heb ik ook voor uittreden gepleit. Mijn voorstel luidde: Wij moeten de wet veranderen. Het eerste gebod voor elke soldaat, van hoog tot laag, moet zijn dat hij buiten de grens van zijn land niets te maken heeft, dat hij zich daar nooit op een gegeven bevel kan beroepen en verplicht is zich te verzetten tegen ieder die anders van hem zou verlangen. Daarnaast een klein beroepsleger vormen, uitsluitend ten dienste van de V.N. Men zou dit het begin van een Wereldpolitie kunnen noemen, en hierbij denken we meteen aan de oplossing van het Ambonnezen-probleem. Men kan met dit voorstel ook de confessionelen aanspreken en met Rom. 13 in de hand verdedigen dat in andere landen een andere macht is aangesteld, volkomen gelijkwaardig aan de eigen overheid. De confessionele bevolkingsgroep bestaat heus niet alleen uit door-gewinterde militaristen die steeds de verkeerde kant op willen. Het maakt wel een groot verschil hoe ze worden aangesproken. En daarom vraag ik mij nu af of het hierbij toch niet beter zou zijn in de N.A.V.O. te blijven en af te wachten of wij er uit worden gegooid. Alleen uittreden halen we toch niet en zou (zo dat wel het geval was) weinig effect hebben. We halen ons er alleen de naam van klaplopers mee op de hals. We veroorzaken veel meer opschudding en geven veel meer last als we gaan dwarsliggen en de reacties afwachten. Wat zou men ons kunnen verwijten? En dan niet alleen in de NAVO, maar ook proberen hiervoor in de landen achter het "ijzeren gordijn" belangstelling te wekken. Daar spreekt men ook over vrede en ontwapening. We moeten het daar maar voorstellen als een opstand tegen de Amerikaanse invloed in Europa, waarbij hun medewerking van beslissende betekenis kan zijn. Dat wij het hier als een indamming van een bedreiging uit het Oosten kunnen zien behoeven we er daar niet bij te zeggen. ^{x)} Ik beseft heel goed met het lanceren van deze gedachten ver van de platgetreden traditionele paadjes te zijn afgedwaald. Dat is het voorrecht van hen die met een klein beetje lagereschoolkennis het leven zijn ingestuurd, en in wier hoofd een flinke ruimte is gelaten om zelf op te vullen.

Joh. Luimes

^{x)} Hopen we maar dat ze daar in het Oosten Peperbek niet lezen anders gaat dit slimme plannetje niet meer op (FV).

ADVERTENTIE

te koop aangeboden: Citroen Ami Break.

k.m.stand 56.500.

t.e.a.b.

Ampèrestraat 115. tel. 070-645221

VERKIEZINGSTOTO

Heeft u meer verstand van de politiek dan de Peperbekredactie en directie? Wij dagen u uit een betere voorspelling van de uitslag van de komende verkiezingen te geven! Stuur een briefkaart of brief met uw voorspelling aan het redactieadres, dan wel speel het een van de redactieleden persoonlijk in handen.

Beslissend zal zijn de som van de kwadraten van de verschillen tussen het voorspelde en werkelijke aantal zetels per partij. Dus bijvoorbeeld twee zetels mis voorspeld voor D'66 geldt voor vier strafpunten.

Voor diegene, die de beste voorspelling doet stelt de penningmeester een boekwerk ter beschikking en de redactie zal uw naam eervol vermelden in de januaripeperbek.

Dit vinden redactie en directie ervan:

	thans	BLOE MA	v.d. BURG	GEE- LEN	de GOE- DEREN	JAN- SEN	JONGE- DIJK	LÖB- LER	VINK	MUL- DER	THEA	en U?
PvdA	39	47	43	43	42	45	42	43	45	44	42	
KVP	35	28	32	31	32	25	31	33	27	33	32	
VVD	16	18	18	17	18	18	15	17	14	16	16	
ARP	13	12	12	12	12	10	13	11	10	12	12	
D'66	11	12	10	10	12	12	11	9	12	7	11	
CHU	10	6	9	8	10	8	9	9	8	9	9	
DS'70	8	9	6	7	8	6	7	6	12	9	10	
CPN	6	7	8	8	6	6	9	8	8	8	6	
SGP	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	
GPV	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2	
PPR	2	2	3	3	1	3	3	3	4	2	2	
PSP	2	2	2	3	2	3	3	2	1	3	2	
an- dere*	3	2	2	3	2	8	1	5	4	2	3	

* totaal aantal zetels voor BP, middenstanders en alle eventuele nieuwkomers.

RL verwacht 3 zetels voor de "Rechtse Rooms" (RKNP)!

Administratie

B U R O DRS. van B O E T Z E L A E R

Frankenslag 52, Den Haag, tel. 070 - 546369

- ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
- GEEFT VOORLICHTING over de verschillende mogelijkheden tot FINANCIERING
- BEMIDDELT bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN

ROOIE APEKOOL

door H. Jongedijk

Iedere westerse democratie heeft onwerkbaar marges, breed of smal. In een land als Italië zorgen communisten en neofascisten ervoor dat het samenlevingsbestuur steeds door maar 70% van het parlement wordt verzorgd. In Frankrijk ligt dat percentage ook in die buurt. Hoewel de communisten heel geleidelijk opschuiven naar de werkbaarheid (hun plaats wordt intussen ingenomen door allerlei maoïstische e.d. stammetjes) is de manoeuvreerruimte voor een normale progressieve politiek in deze landen voorlopig nog erg klein. Wat erger is, deze ruimte blijft vrijwel onbenut. Door een goed beleid van meedeelzaamheid in beslissingen en bezit zou het communisme kunnen oplossen. Het gebeurt gewoon niet. Het midden is er dierlijk conservatief; rechts is beestachtig behoudend. Ook de diverse gradaties van socialisten maken er niets van. Ze zijn grenzeloos onwijs en kunnen elkaar niet eens verdragen. Grote partijen met grote vleugels als de demo-christiani en de gaullisten blijven bijeen omdat het zinloos is de vleugels over te hevelen; voor een polarisatie biedt de 70% van het parlement immers onvoldoende speelruimte. Geen van de polen kan een meerderheid halen. In België, Duitsland en Engeland is de democratische speelruimte veel groter; zo'n 90 à 100% van het parlement. Ook in Nederland is dat het geval. Voor mij mag dat zo blijven. Daarom vind ik het jammer dat de PvdA, zonder ondemocratisch te worden overigens, er af en toe blijk van geeft het buitenspel gaan wel fijn te vinden. Meestal gebeurt dat op een congres, in een roes van macht en overwinningsdromen. Maar buiten is het koud en komt de herfstmist opzetten. In dat klimaat is de vraag: hoe neem je de bocht, hoe krijg je zoveel mogelijk mensen mee.

Een groot deel van de PvdA vermag van dit soort dingen weinig te begrijpen. Rooie apekool is troef. Denk b.v. aan de nationalisatievoorstellen op het laatste congres. Het is nog nooit duidelijk geworden wie daar ooit beter van zou worden. In plaats van een behoorlijke probleemstelling en het zoeken van methodes om vraagstukken te klaren, gaan ze er eens lekker 19e eeuws tegenaan kakelen. Misschien gaat het alleen maar om het pesten van de partijleiding, maar hoe dan ook: het resultaat is onveranderbaar hetzelfde: schade voor eigen zaak, wantrouwen zelfs bij politieke vrienden. De christelijke partijen schamperen en betreuren er nu flink op los, zoals het goede christenen betaamt. Sinds eeuwen is het bon ton in deze kringen zich te verwijderen van grote problemen. Als de bom dan eens barst zeggen ze: ziet wat een goddeloosheid (Franse revolutie, Russische revolutie). Intussen hebben ze als geen ander bijgedragen tot de pijn. Het zou voor hun en de samenleving beter zijn op tijd in te spelen op nieuwe problematieken en zich dan effectief te verbinden met progressieven, voordat een deel daarvan gaat doorslaan naar de onzin. Maar het is al eens gezegd: het enige wat men van de geschiedenis leert is dat men er niets van leert.

OPMERKELIJK

is dat de partij die relatief de meeste minstbetaalden trekt tezamen met z'n kornuiten D'66 en PPR het minst geneigd is om grote reële inkomensverbeteringen uit te doen delen, maar het veel meer zoekt in kwalitatieve verbetering (onderwijs e.d.)

De vakbeweging heeft deze lijn ook gekozen in haar plan 1971-1974. Van een NVV-er hoorde ik waarom de vakbeweging zich met politieke onderwerpen als collectieve voorzieningen en woningbouw bemoeit. Als men voor kleine reële loonstijgingen kiest moet de rest natuurlijk niet toevallen aan de tegenpartij. Daarom moet het overblijvende (grote) bedrag in de collectieve sector worden gecontracteerd. Nog niet zo gek. Of devakorganisaties deze stellingname t.o.v. de achterban lang kunnen volhouden weet ik niet. Het kabinet Biesheuvel heeft al gezegd dat de politiek van de kleine inkomenstoening slechts eenmalig is. Dus daarna maar weer op volle kracht allerlei privé-spuulletjes produceren en de kwaliteitssector het nakijken geven.

Ik hoop niet dat het zover komt dat vakbonden en rechtse regeringen het opperbest met elkaar zullen gaan vinden terwille van goed renderende "sociale" contracten. Het zou voor ons allen schadelijk worden op den duur (HJ).

door E. Bruins

Naar aanleiding van de reactie van F. Jansen wil ik graag proberen mijn bedoelingen nog eens op een andere manier te verduidelijken. Ook bij inflatie kan men - dacht ik - beter de oorzaken bestrijden dan de gevolgen. De uit het buitenland afkomstige (de zgn. geïmporteerde) inflatie kan althans voor een belangrijk deel bestreden worden via een regelmatig terugkerende revaluatie van de gulden, terwijl men de binnenlandse inflatie uiteraard zelf in de hand heeft. Voor het voeren van welk beleid ook is echter een zekere discipline vereist, en dat is nu juist wat ontbreekt. Ook een vergelijking met een land als Duitsland, dat eveneens een snelle ontwikkeling meemaakt, kan dat duidelijk maken. Jarenlang heeft de Duitse mark op rond f 0,90 gestaan, maar de laatste jaren is hij tot iets boven een gulden gestegen. Dat betekent, dat Nederland en Duitsland jarenlang ongeveer dezelfde economische discipline in acht hebben genomen, maar dat Nederland de laatste tijd daarin sterk is achtergebleven.

De oorzaak daarvan is, dat de knokploegen van links en rechts via hogere lonen resp. hogere prijzen met elkaar aan het vechten zijn over de verdeling van het nationale inkomen. Door deze polarisatie is ieder streven - hoe sympathiek op zichzelf ook - om via indexatie de gevolgen van de inflatie, waarvan vooral de kleine spaarders en de kleine rentetrekken de dupe zijn, ongedaan te maken, tot mislukking gedoemd. Men wil juist geen beleid, men wil vechten. In de PvdA bestaat nog wel de bereidheid de pensioenen waardevast te maken, maar geïndexeerde leningen zou men, als ze bestonden, stellig met vermogensaanwasbelasting willen belasten. De heer Jansen behoeft de onzin daarvan mij niet uiteen te zetten, het probleem is echter, dat hij het ook niet aan onze grote progressieve partner behoeft te doen, omdat men bij hun collectieve denkwijze daarvoor het orgaan mist.

Een schoolvoorbeeld van progressivisme was in het vorige nummer de bijdrage van B. Verhoeven. Sociaal maar volkomen a-economisch. Als hartekreet, als gevoelsmatige reactie op het gedoe van 'de heren' valt het zeer te waarderen, maar als men ziet naar het ontbreken van elk economisch inzicht, zoals dat ook naar voren komt, kan men alleen maar hopen, dat er geen progressief kabinet komt. Van de dan te maken brokken zullen de eerste groepen van de samenleving en het oudere middenkader de voornaamste slachtoffers zijn.

De heer Jansen zal ontdekt hebben, dat hij met de inflatiecorrectie van de inkomstenbelasting ook in de verkeerde hoek zit. Immers het kenmerk van progressiviteit is inmiddels geworden het niet verhogen van het lage BTW-tarief van 4 naar 5% en het kenmerk van conservatisme het teruggeven van de belastingverhoging, die de inflatie als gevolg van het oplopende tarief van de inkomstenbelasting automatisch met zich meebrengt.

De socialistische dogmatiek, dat indirecte belastingen altijd verwerpelijk zijn, omdat ze de massa in verhouding het meest treffen, kan ik niet volgen, al is het wel de vraag, of het prijsverhogend effect van de BTW, wanneer men aan de inflatie werkelijk wat wil doen, op het moment zo welkom is. Daar staat tegenover, dat hoewel inflatiecorrectie het enige juiste uitgangspunt is - wat de PvdA, omdat het niet in hun straatje past, ook moge beweren - er redenen kunnen zijn om deze correctie ook eens niet toe te passen. Maar het feit, dat van progressieve zijde deze keuze als dè keuze wordt voorgesteld, waarvan het 'mogen meedoen' van de KVP afhankelijk wordt gesteld (wat een emotionele zelfoverschatting), is voor mij geen hoogtepunt van progressiviteit maar een dieptepunt. Want valt bij een vakbond deze stellingname nog te begrijpen, voor een politieke partij is het een bekentenis, dat men iets wezenlijks aan de verandering van deze maatschappij heeft bij te dragen.

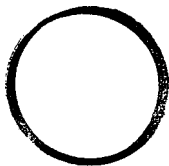
Omdat ik het toch wel erg vind, dat Jan de arbeider aan dit soort progressieve armoe is overgeleverd, flitste een ogenblik de gedachte bij mij aan: D'66 zou zelf eens een sociaal gericht economisch program moeten formuleren. Een gedachte, die ik natuurlijk ook gauw weer uitgeflikt heb. Want wat is in redelijkheid te verwachten van een partij, waarin het wemelt van de culturele figuren, die met een feilloos gevoel voor richting het streven om van de economie geen rommeltje te maken als rechts weten te kenmerken (waarmee voor hen het probleem dan weer is opgelost). Of zou de gang van zaken rond het laatste congres ook hen iets te zeggen hebben?

NOOT REDACTIE: DE DISCUSSIE OVER DE INFLATIE IS VOORLOPIG GESLOTEN!

OPROEP TOT ALLE WERKELIJKE DEMOCRATEN

De onduidelijkheid in de Nederlandse politiek heeft haar hoogtepunt bereikt. Iedereen kronkelt met iedereen teneinde zijn of haar belangen veilig te stellen. Tot mijn grote spijt draagt ook D'66 haar negatieve steentje bij. Waar is het elan gebleven, waarmede wij in 1966 begonnen? Eindelijk een partij die een eerlijke bijdrage tot herstel van het geschokte vertrouwen in de democratie wilde leveren dacht ik. Ik was namelijk al jaren zoekende naar een partij, welke zich eerlijk tegenover haar kiezers zou opstellen en daadwerkelijk zou gaan werken aan de veranderingen, waaraan onze zo sterk evoluerende maatschappij zo'n grote behoefte heeft. Helaas wordt steeds meer duidelijk, dat ook D'66 aangetast is door de Nederlandse politieke bacillen: onduidelijkheid en eigen belang! In plaats van krachtig onze principes tegenover iedereen te verdedigen, lieten wij ons inkapselen door een partij, welke al jaren haar sporen had verdiend met het sparen van kolen en geiten. Een partij, welke geteisterd door radicale stromingen wankelend en steunzoekend in de veilige democratische armen viel. Ondanks alle mooie woorden, welke door de PvdA gesproken worden, kunnen wij er naar mijn mening toch niet vanuit gaan, dat er in onze partij inderdaad grote veranderingen zouden hebben plaatsgevonden. Sinds haar oprichting voerde de PvdA een beleid zonder visie, slechts gericht op eigen lijfsbehoud. Ik vind het een onbegrijpelijke en onaanvaardbare zaak dat wij ons door zo'n partij als bijwagen laten gebruiken. D'66: Toon wederom uw eigen gezicht. Vecht voor de democratische beginselen zoals ze in 1966 werden geformuleerd. Verbreek deze heilloze samenwerking met een partij, welke zich zelf heeft overleefd. Doe een beroep op de goedwillenden welke in alle partijen zijn te vinden en vergeet alle partijpolitieke kibbelarijen in het belang van de wereld waarin wij leven.

een (zeer) verontrust lid,
t.w. J.v.d. Bold (Den Haag)

November

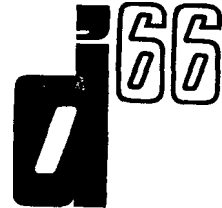
AMICITIA - DEN HAAG - VRIJDAG 24 MAART - AMICITIA - DEN HAAG - VRIJDAG 24 MAART
M _____ D
I VERKIEZINGSVERGADERING MET O.M. _____ E
C _____ A. de GOEDE _____ N
I _____ H
T _____ A
I _____ A
AMICITIA- DEN HAAG - VRIJDAG 24 MAART - AMICITIA - DEN HAAG - VRIJDAG 24 MAART

peperbek

IN VERBAND MET DE A.S. VERKIEZINGEN VERSCHIJNT
HET DECEMBERNUMMER VAN PEPERBEK MEDIO DECEMBER

peperbek

IN DIT NUMMER O.M.:

NA HET CONGRES

door F. Jansen

DE D'66 CONGRESSEN IN UTRECHT EN DEN HAAG

door H. Geelen

IN DE GLAZEN BOL

door A.C. de Goederen

OPROERIG KRABBEL

door H. Geelen

PROGRESSIEF KONFLIKT OVER KERNWAPENS

door K. Bloema

MILIEUHEFFINGEN

door H. Geelen

DE CONSERVATIEVEN ZIJN ALTIJD SLIMMER

door A.R. van der Burg

DE 3% VOOR DEFENSIE EN HET BRINKHORST-EFFEKT

door K. Bloema

VERKIEZINGSTOTO

ROOIE APEKOOL

door H. Jongedijk

A-ECONOMISCHEN EN A-SOCIALEN (II)

door E. Bruins

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG NR. 4

DECEMBER 1972

66

peperbek

6e jaargang nr 4
december 1972

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg.

Redaktie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), H. Geelen (HG),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ),
R.W.Th.Löbler (rl), F.W.H. Vink (FV).

Redaktieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744.

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: **Gaarne** zenden aan het redaktieadres.

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

Politieke naastenliefde

(%) Heel aarzelend kwam het er uit: Nederland wilde in ernstige overweging nemen nader te bezien of en in hoeverre eventueel te besluiten ware - zo dit in te passen is in het beleid - enige honderden van de tienduizenden vluchtelingen uit Oeganda op te nemen. Na deze uiterst heldhaftige uitspraak van minister Boertien viel het weer stil. Intussen stroomden de vluchtelingen Europa binnen. De minister, voor de televisie geïnterviewd, wist van niets. Hij was er kennelijk nog niet aan toegekomen. Alles moest nog nader bekeken en bestudeerd worden. Een paar dagen later kwam de ministeriele aap uit de mouw. Er zouden mensen naar Oostenrijk gaan om te onderzoeken, of er misschien onder de daar in kampen ondergebrachte vluchtelingen personen waren die voor de Nederlandse economie van nut konden zijn. Gedacht werd aan academici e.d.

Ja kan tenslotte nooit weten hoe een koe een haas vangt. Als die lui voor de helft van het geld hetzelfde werk willen doen, is dat altijd meegenomen. Nederland, pak mee je winst. En bovendien, denkt minister Boertien, kan ik in mijn volgende gebed Onze Lieve Heer terloops even attent maken op mijn zegenrijke arbeid.

dagvandaag

Wordt D'66 de rechtervleugel van de PvdA?

(%) Was nog niet zo lang geleden D'66 de partij die o.a. de Partij van de Arbeid moest opjuinen tot grotere activiteit en tot het bewandelen van nieuwe wegen, van deze rol heeft D'66 nu wel definitief afstand gedaan. Afgaande op wat naar buiten treedt, krijg je de indruk dat de voornaamste taak van de partij op het ogenblik is de PvdA te behoeden voor 'onberaden' stappen en besluiten. De rol van D'66 bij het tot stand komen van het gezamenlijke programma is bekend. Enige maanden terug nam het hoofdbestuur een dubbel besluit: Wel eventueel samenwerken met de confessionelen, maar beslist niet met de PSP. Dit laatste werd niet gepubliceerd. Een dergelijk besluit is maar voor één uitleg vatbaar: de confessionelen staan het hoofdbestuur van D'66 nader dan de PSP. Een maand later werd weliswaar op dit besluit teruggekeerd, zonder ook nu enige motivering te geven, maar dit gebeurde kennelijk onder druk van de PvdA. Volgens kranteberichten sprong die beoogde samenwerking toch weer af....op D'66. Dit kwam gelijktijdig met het bericht dat Van der Stoep in veel PvdA kringen geen acceptabele figuur op buitenlandse zaken was, omdat hij te conservatief zou zijn, maar D'66 zou zijn positie gered hebben.

Misschien is dit beeld van D'66 volkomen onjuist, maar waarom komt het dan elke keer zo naar buiten? Is de voorlichting over D'66 dan in handen van saboteurs? Waarom zijn die saboteurs dan niet ruim vóór de verkiezingen verwijderd?

dagvandaag

(KB)D'66 vrijwel gehalveerd. Nog erger dan velen al vreesden, en veel slechter dan de opinie-onderzoeken aangaven. Direct na de congressen van de progressieve partijen in oktober liep, volgens een opinie-onderzoek, het stemmenaantal voor D'66 op. De oorzaak ligt voor de hand: D'66 had in de defensiekwestie een eigen gezicht laten zien en had zich niet laten meezuigen in het kielzog van de PvdA. Maar deze demonstratie van eigen identiteit was snel vervaagd. Een zeer slechte verkiezingscampagne deed de rest: een intellectualistische onduidelijke verkiezingsleuze, een niet-overtuigend D'66-aanplakbiljet met een lijsttrekker die nauwelijks voor de TV kwam. Anderen, die D'66 populair hadden kunnen maken bleven helemaal onzichtbaar, zoals Anneke Goudsmit, De Goede en Terlouw. Alleen Gruijters, altijd weer Gruijters met zijn interrupties en zijn krasse uitspraken die velen ging irriteren.

Maar het voornaamste was m.i. toch wel dat niet kon worden duidelijk gemaakt wat D'66 eigenlijk wil. "Staatsrechtelijke hervormingen"? Wie spreekt dat aan? "Milieu"? Dat hebben andere partijen toch ook? Een progressief accord? Dan maar meteen stemmen op de grootste partij, de PvdA, of op de zich veel duidelijker opstellende PPR met een goed overkomende lijsttrekker. Of op de VVD. Ons verlies was een duidelijk gezichtsverlies, een gevolg van het streven naar een PVP waarin wij onszelf zouden oplossen. De politieke lijn van D'66 leidde logisch tot zetelverlies en zal in de toekomst leiden tot splitsing of opheffing van onze partij. Tenzij wij een eigen gezicht terugvinden, een nieuwe identiteit opbouwen. Volgens mij moet dit - zoals ik al eerder schreef - een gematigd progressief beleid zijn, duidelijk los van de PvdA. Mijn conclusie is dus geheel anders dan die van de partijvoorzitster, die volgens de radio ons verlies toeschreef aan de 'interne moeilijkheden' binnen D'66 i.p.v. aan een rampzalig partijbeleid. Met andere woorden: hadden we ons maar eensgezind tegen de PvdA aangedrukt dan was het wel beter gegaan. Wie zal dat geloven?

AARDBEVINGSEFFECT

(dG) Wat aan deze verkiezingsuitslag het meest opvalt is het aardbevingseffect. Van een aardverschuiving - in de zin van een swing tussen "links" en "rechts" - kun je niet spreken. De Progressieve Drie wonnen vier zetels. Gezien de korte periode waarin de winst tot stand kwam heel behoorlijk, maar zelfs Den Uyl, hoe graag ook verhuisd naar het hem door Wiegel misgunde Catshuis, achtte die winst eigenlijk niet voldoende om er een minderheidskabinet op te baseren. En het zittende, rechts-liberale minderheidskabinet verloor er ook maar vier. De oude coalitie, dus inclusief DS'70, behield de meerderheid, zij het op het nippertje, hoewel die meerderheid toch al vrij krap was. Maar het totaal van de zetelwijzigingen, niet minder dan 40 stuks als je alle winst- en verlieszetels bij elkaar telt, was spectaculair, waarschijnlijk een record: voor Nederlandse begrippen een ware aardbeving.

Een verder opvallend kenmerk is de sterk versnelde deconfessionalisering. Van alle confessionele partijen samengenomen kwam het verlies op 9 van de 63 zetels. Hun zeteltal kwam op 54, nauwelijks een derde van alle zetels. Nog geen 10 jaar geleden, in 1963, hadden alleen KVP, AR en CHU samen de absolute meerderheid met 76 zetels. Nu staan ze op minder dan een derde met 48. De KVP zag in die negen jaar haar zeteltal bijna gehalveerd van 50 tot 27. Dit gaat dus nog steeds de goede kant uit.

De forse verschuivingen binnen het progressieve blok - PPR winst 5, D'66 verlies 5 - trekken wel de aandacht, maar hebben waarschijnlijk geen ingrijpende politieke betekenis. D'66 dankt haar verlies mijns inziens aan de pure vergetelheid waarin zij zichzelf heeft gedompeld door de laatste anderhalf jaar zelden of nooit meer een duidelijk eigen geluid te laten horen. Alleen het "redden" van de PvdA van een al te radicale standpuntbepaling is blijkbaar niet voldoende geweest om D'66 aan deze vergetelheid te ontrukken. Ik was wat dit betreft in de vorige PEPERBEK blijkbaar veel te optimistisch. Erg jammer overigens vanwege het verloren gaan van waardevolle Kamerleden als Nooteboom en Nypels. Gevreesd moet worden dat de D'66-fractie op sommige punten, zoals volkshuisvesting en pensioenzaken, waarvoor deze heren de specialisten waren, nu helemaal een speelbal van de PvdA zal worden. De uitslag van deze - overigens geheel overbodige - verkiezingen bewijst eens te meer hoezeer de indertijd door D'66 gelanceerde plannen voor staatsrechtelijke vernieuwing, met name de rechtstreeks gekozen minister-president of formateur en het districtenstelsel (met hoogstens en niet minstens

10 zetels per district, zoals genoemd in "KEERPUNT"), brood en broodnodig zijn. Maar ja, dat was ook een punt waar je nooit meer iets over hoorde. D'66 is nu eenmaal helemaal een partij geworden zoals alle andere - maar dan wel zonder de vaste kern van traditionele stemmers -, dank zij vooral de eigenzinnigheid van Van Mierlo, die andere dingen belangrijker vond dan de "identiteit van D'66", een begrip dat in de partijtop alleen nog maar onder het trekken van een vies gezicht ter sprake kwam, want aan deze trivialiteit was men ontstegen. De kiezer heeft Van Mierlo nu loon naar werken bezorgd. Hij kan niet zeggen dat hij niet gewaarschuwd was.

TREKKEN THUIS

door H. Geelen

Natuurlijk is het geen kunst nu geweldig kritiek te spuien, het vallen van diverse hoofden te eisen en om drastische ombuiging van het beleid te vragen. Dit blad heeft al boordevol daarvan gestaan. De trouwe lezers weten ook wel dat wij niet wegliepen met de aanpak binnen D'66. Eerst zullen we echter eens moeten nagaan waardoor D'66 zo'n groot verlies te slikken kreeg.

Naar mijn idee is de omslag vrij plotseling gekomen. De verkiezingspeilingen tot een week voor de verkiezingen lieten een vrij stabiele aanhang zien, een klein verlies werd verwacht. D'66 stemmers hadden hun mening toen nog niet gewijzigd, maar zaten wellicht wel op een ruggesteuntje te wachten.

Plotseling echter lipe het mis. De jongeren vonden in D'66 niets wat hun aansprak, ze kenden de typische D'66 punten niet en dachten aan wat lastige, behoudende ouderen die een duidelijke vooruitstrevende koers binnen de progressieve drie tegen hielden. Onze oude aanhang zag het toen ook niet meer zitten. Het herkenbare signaal, de identificatie met een zelfde mentaliteit kwam niet. Op het laatste moment draaiden zij zich af en gingen naar partijen die wél duidelijk iets brachten. Aangetrokken dus enerzijds door een duidelijke, enthousiaste campagne van anderen, afgestoten door de lusteloze, uitgebluste en onduidelijke houding van D'66.

Slechte campagne is daarom de eerste en voornaamste reden van ons grote verlies. Deze verkiezingen waren het beste bewijs dat alles valt en staat met de landelijke campagne. In afdelingen waar niets gedaan werd was het verlies zo'n 50%, met een goede plaatselijke campagne was dat te beperken tot een 30%. Vaak was de klacht te horen: "we horen maar niets van jullie". Met andere woorden, de eigen inbreng en de herkenbaarheid waren ver te zoeken. Het begon al met de raamaffiches. De idioot die de slagzin "Eerlijk delen in een schoon land" heeft verzonnen moet oneerlijk geroyeerd worden. Of was het soms een verkapte tegenstander die ons de mist in wilde hebben? Degene die de affiche ontworpen heeft moet het verder ontwerpen van reclame materiaal verboden worden, hij moet nauwelijks geschikt geacht worden om reclamemateriaal in bussen te doen.

Ondanks toezeggingen zijn de eigen D'66 punten niet naar voren gebracht. Zoals ik van Mierlo op de TV hoorde zeggen, we hebben teveel de nadruk gelegd op het aanvaarden van het regeerakkoord, waar zoveel van onze wensen in zitten. Maar daardoor is de eigen partij verwaarloosd. Vroeger heeft van Mierlo al eens gezegd dat het belang van het eigen partijtje moest wijken voor het groter algemeen belang. Helaas is dat nu maar al te waar gemaakt. Vergeten is een van de redenen tot oprichting van D'66, namelijk dat alleen maar de electorale bedreiging naar je doet luisteren. De partij is het machtsinstrument om je ideeën gerealiseerd te krijgen.

Onze winst in nu vervlogen jaren was gebaseerd op drie belangrijke thema's. Namelijk de problemen van de groei (toen nog niet in de opgeblazen versie van de nederlandse interpretatie van de Club van Rome problematiek), de participatie van de gewone burger in de massamaatschappij en de gevaren van te vèrgaand specialisme. De daaruit afgeleide wensen voor verbetering van de maatschappelijke structuur en de organisatie van het staasbeleid waren bijkomende pluspunten. Maar vooral het participatiethema (democratisering, inspraak, openbaarheid) was het punt dat geweldig aansprak. Nu lopen we echter achter de feiten aan op een punt dat door alle partijen als urgent wordt beschouwd. De grenzen van de groei is geen D'66 punt, zelfs geen typisch eigen inbreng in de nederlandse politiek.

Onze aanpak had wederom het naar voren brengen van het participatie thema moeten zijn, met als eigen D'66 inbreng dat dat niet zonder meer gekoppeld hoeft te zijn aan een dogmatische heilsverwachting. Of dat nu de socialistische of de evangelische van De Gaay Fortmann is, beiden zijn inderdaad gebaseerd op utopie. Maar kwamen goed over door het element van deelname door de individuele burger. De winst van de PPR is opmerkelijk, maar wel verklaarbaar. Ten eerste had men in de lijsttrekker een aantrekkelijke, goed aansprekende figuur, die goed gepresenteerd werd. De duidelijke herkenbare verschillen met de PvdA werden goed uitgespeeld. Het niet deelnemen aan het schaduwkabinet was voor de partners haast beledigend, maar kwam als eigen gezicht bij de kiezers goed over. De winst is de PPR van harte gegund, het onderscheidingsvermogen van de kiezer valt best mee. Ook dat was door ons ten onrechte onderschat.

Wat ons brengt op het laatste punt dat ik hier aan de orde wil brengen. Van Mierlo deed het niet goed. Hij kwam en komt over als een onbegrijpelijke en moeilijke politicus van de oude stempel. Iemand die het allemaal precies weet, maar zich daarbij gerealiseerd heeft dat het veel te moeilijk is om door de gewone man begrepen te worden. Door zijn ervaringen gerijpt en gelouterd, vermoeid door het lange strijden. Wie zou hem niet stemmen! Wel, in Nederland geen mens. Daar vraagt men om een frisse, jonge, vernieuwende aanpak, wat dat dan ook mag wezen.

Daarom, we krijgen nu onze trekken thuis van jarenlang slecht zakelijk beheer, die leidde tot deze slechte verkiezingscampagne. We krijgen onze trekken thuis voor de totale verwaarlozing van de D'66 thema's. We krijgen onze trekken thuis voor gebrek aan inspiratie en vechtlust bij onze politieke leiders. De kiezer is niet zo dom als hij er uitziet.

POLITIEKE COMMENTATORS HEBBEN HET NOOIT MOEILIK

(%) We hebben ze weer allemaal aan het woord gehoord na de verkiezingen, de politici, de politicasters en de politieke commentatoren. Ze hebben u en mij haarfijn uitgelegd dat alles nu eenmaal moest lopen als het gelopen is, dat de winst te danken is aan de grote verdiensten van de eigen leiders en dat de verkiezingen slechts ontstaan zijn door een heel vervelende samenloop van omstandigheden.

Stel nu eens dat de verkiezingsuitslag juist andersom was uitgevallen. In de kranten zou dan ongeveer het volgende commentaar hebben gestaan.

De grote winnaars van deze verkiezingen zijn D'66 en de KVP. Van Mierlo heeft eindelijk de vruchten kunnen plukken van zijn niet aflatende pogingen om samen met PvdA en PPR te komen tot een progressieve volkspartij. De kiezers hebben - ondanks de ogenschijnlijke gelijkheid in programma van de progressieve drie - in D'66 de werkelijke motor onderkend. Het gematigde, bezadigde optreden van D'66 heeft kennelijk meer vertrouwen gewekt dan de innerlijke verdeeldheid van de PvdA en de onduidelijke wildheid van de PPR. Velen hebben zich dan ook van de beide laatste partijen afgewend. Ze hebben blijkbaar gedacht: "Als we nu toch voor de progressieve combinatie kiezen, kunnen we beter ineens D'66 stemmen."

Niettegenstaande dit spectaculaire succes van D'66 heeft de progressieve combinatie als geheel duidelijk klappen gehad. Ondanks de inflatie hebben de kiezers toch meer vertrouwen in de oude regeringscombinatie uitgesproken dan in het sinterklaasachtige optreden van de progressieven. Voor de PPR is het doodvonnis nu wel getekend. Het kleurrijke, maar zeer on-Nederlandse optreden van een De Gaay Fortman heeft de kiezers met een grote weerzin vervuld. Dit in tegenstelling tot een andere nieuwkomer, de D'66-er Gruyters, die door zijn overtuigend optreden voor de televisie een groot aantal kiezers heeft weten te winnen. De PvdA, waarvan het verlies achteraf toch kleiner was dan aanvankelijk werd verwacht, zal zich de komende maanden afvragen, of zij in haar optreden naar buiten niet andere representanten dan Den Uyl moet kiezen.

De winst in het regeringskamp kan deze partijen niet tot onverdeelde vreugde stemmen. Weliswaar heeft de KVP, die dank zij het vertrouwenwekkende optreden van de nieuwe leider Andriessen veel aan geloofwaardigheid heeft gewonnen, de verliezen van het recente verleden ruimschoots goedge maakt, zodat deze partij weer de grootste van het land is geworden, dit neemt niet weg dat het enorme verlies van de VVD er de oorzaak van is dat de huidige regeringscoalitie toch niet in die mate is versterkt als men had gehoopt. Dat de VVD zo sterk achteruit ging zal wel niemand hebben verbaasd. Ten eerste was deze partij de meest uitgesproken exponent van het huidige regeringsbeleid. Ten tweede ontbeerde men ditmaal een overtuigende lijsttrekker als Oud of Geertsema. Wiegel mag dan wel een handige debater zijn, de VVD moet nu eenmaal zijn aanhang niet vinden

in kringen waar men zich door gladde, maar oppervlakkige praatjes in de luren laat leggen. Het tijdperk-Wiegel is dan ook wel definitief achter de rug. Het herstel van de CHU lag in de lijn der verwachting. Na de wilde avonturen van 1971 onder leiding van de 'parachutist' Udink hebben de kiezers hun oude partij weer teruggevonden in de persoon van de jonge Tilanus. Men is weer teruggekeerd in het oude, vertrouwde vaarwater. Het pleit voor de innerlijke kracht van de ARP dat deze partij, ondanks het terugvloeien van de kiezers naar de CHU, zo weinig stemmen heeft verloren. Dat Biesheuvel dwars tegen zekere stromingen in zijn partij het kabinetsbeleid tot inzet van deze verkiezingen heeft gemaakt, zal hieraan niet vreemd zijn. De winst van DS'70 kwam voor niemand onverwacht. Veel oud-VVD-stemmers zagen in DS'70 een betere bestrijder van de inflatie. De kostbare reclamecampagne heeft deze partij geen windeieren gelegd. Het vormen van een nieuw kabinet wordt er intussen niet gemakkelijker op na deze verkiezingen. Weliswaar heeft de combinatie van vier nu een kleine meerderheid, maar deze is toch wel uiterst mager. Bovendien zullen de confessionelen nu minder dan ooit voelen voor een voortzetting van de oude coalitie met de VVD, nu deze partij zulke zware klappen heeft gekregen. Ze zouden natuurlijk een minderheidskabinet kunnen vormen, dan weer eens steunend op rechts, dan weer op links. Het is echter de vraag of ze er wel zo happig op zullen zijn in de komende jaren alleen de regeringsverantwoordelijkheid te moeten dragen voor een aantal noodzakelijke, maar weinig populaire maatregelen. Voor de progressieven ligt het anders. Zij hebben weinig te verliezen bij het vormen van een minderheidskabinet. Vooral de PvdA wil niet eeuwig terzijde blijven staan. Men verwacht daar dan nog een groter verlies in de toekomst. Omdat het niet uitgesloten moet worden geacht dat althans de KVP niet afwijzend tegen zulk een kabinet zal staan, al zal men dit nooit openlijk toegeven, moet ook deze mogelijkheid niet worden uitgesloten. Tenslotte is er dan nog de kans op een extra-parlementair kabinet, dat vooral in sommige KVP-kringen steun vindt. Al met al heeft deze verkiezingsuitslag nog weinig helderheid verschaft. We kunnen er nog alle kanten mee uit.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Lijsttrekker: De kop moet de staart verkopen

pep

- Laatst telde Gruyters zijn vingers na en hij had er twaalf

pep

- Over Sinterklaas gesproken, o.i. behoort de goedheilig man ieder kind evenveel te geven, onafhankelijk van wat zijn ouders toevallig presteren

pep

- Ook de kabinetsformatie doet aan pakjesavond denken, namelijk dat je de volgende week al de cadeautjes (ook al stonden ze op je verlanglijstje) weer gaat ruilen

pep

- Bij verkiezingsonderzoek: Oh, U stemt partij A, maar daar hebben we er al genoeg van

pep

- Feyenoord heeft ook wel eens met 5 - 0 verloren, maar werd later toch nog wereldkampioen

pep

- Het is niet langer voldoende om mooi te zijn, we moeten ook nuttig worden

pep

- Nog erger dan zelf geen ideeën hebben is niet open staan voor de ideeën van anderen

pep

- Het is niet langer voldoende om nuttig te zijn, we moeten ook mooi zijn

pep

- Partijen veranderen, programma's vergaan, maar de heren politici blijven altijd bestaan

pep

- Eugène: Ha, ha, pipsels

pep

- Japie: Ik durf niet langer: "Eerlijk delen" te zeggen

pep

- Nu merkt D'66 zelf eens dat het kiesstelsel helemaal verkeerd is

pep

PROGRESSIEF KABINET MET GEHEIME AFSpraak?

(%) Toen ik alvast vóór de verkiezingen een nabeschuiving schreef *) , was ik juist wat betreft de partijen die vooruit en de partijen die achteruit zouden gaan, maar met name de vooruitgang van PPR en VVD en de achteruitgang van D'66 en KVP zijn toch veel groter geworden dan ik toen bevroedde. Ik stond daarin trouwens niet alleen. Achteraf is het natuurlijk altijd gemakkelijk de schattingsfout te verklaren. Een teken aan de wand had moeten zijn dat met name de jongeren in vier jaar tijd een zo enorm grote verandering in politieke keuze te zien hebben gegeven. Een paar jaar terug ging het in die groep vrijwel uitsluitend om D'66 en VVD, met als volgende groep PvdA en PSP; intussen bleek D'66 tot nul komma nul gereduceerd te zijn. De jongeren zijn in het algemeen niet progressiever dan de ouderen, maar ze zijn wel dynamischer ingesteld. Ze steunen graag groepen die iets willen veranderen, ook al is dat een verandering in conservatieve richting (VVD, CPN). Ze geven de voorkeur aan een enigszins radicale opstelling (Wiegel, De Gaay Fortman) boven bezadigde behoudendheid (confessionelen, het huidige D'66). Wie wil begrijpen wat er nu precies aan D'66 veranderd is in die 6 jaar leze eens het artikel van Vis ("Van links naar rechts") in NRC-Handelsblad van 1 december. Het D'66 dat daaruit naar voren komt illustreert ten voeten uit de oorzaak van de verkiezingsnederlaag. Een partij die in deze hoek is terecht gekomen heeft niets meer van de toekomst te verwachten, al meent Vis juist het omgekeerde.

Eén uitspraak van mijn voorbarige nabeschuiving kan ik in ieder geval handhaven. Er is nog steeds een flinke kans op een progressief minderheidskabinet, stilzwijgend gesteund door de confessionelen. Dit kabinet kan dan na 1 of 2 jaar vallen (vooruit afgesproken!). In de dan ontstane kabinetscrisis kunnen de progressieven (of alleen de PvdA?) zonder gezichtsverlies toch met de confessionelen samen een nieuw kabinet vormen. En zij leefden nog lang en gelukkig samen.....

*) zie pag. 10.

Tricky Dicky

(HG) Het meest beklemmende van de Amerikaanse verkiezingen was de manier waarop met de vredesbesprekingen in Vietnam werd gemanipuleerd. Vandaag moet de conclusie zijn, dat die geheel ingepast en afgestemd waren op de herverkiezing van Nixon. Slechts enkele dagen vóór de presidentsverkiezing stond in mijn krant een overzicht van het verloop van de oorlog in Zuid Oost Azië, geheel in de stijl alsof de wapenstilstand gesloten was en er uiteindelijk vrede in Vietnam was. Bijzonder knap vakwerk en volksverlakkerij om zelfs de pers te doen geloven dat het vredesoverleg succesvol afgesloten was. Hierdoor werd Mc Govern de wind geheel uit de zeilen genomen en de basis voor de grote stembusoverwinning van Nixon gelegd. Pas ná de presidentsverkiezing bleken er nog moeilijkheden te zijn, en ondertussen gaat de oorlog in volle hevigheid verder. Cynische noot: heftiger dan voorheen om een gunstiger positie bij de wapenstilstand te hebben. Als je het geknoel om het centraal akkoord hier te lande ziet, wat zijn wij dan nog een amateurs in verkiezingsstunts vergeleken bij de Amerikanen!

dagvandaag

Misverstand

(HG) Peperbek haalde met de TV reclame-verkiezingsleuzen van van der Burg de televisie, "Brandpunt" citeerde er enige. Maar voor de zoveelste maal werd Peperbek het blad van de Haagse afdeling van D'66 genoemd. En dat is niet juist. Wel begonnen in Den Haag, maar bij het begin stelde de toenmalige Peperbekredactie al dat ze wilden streven naar een landelijk, onafhankelijk D'66 blad. Onafhankelijk van alle partijorganen (dus ook de afdeling Den Haag), zowel wat inhoud als financiën betreft. Nieuwsgarend en -gevend over D'66, en vooral de discussie binnen de partij stimulerend. De afgelopen jaren hebben geleerd dat hiermee in een behoefte wordt voorzien. D'emocraat kan gezien zijn status van officieel partijblad niet de felle discussies opleveren, die enige malen in Peperbek opbloeden.

Abonnees hebben we in 't gehele land, Peperbek is nauwelijks Haagser dan de Haagse Post. Commentaar komt uit alle hoeken van het land. Goed, de redactieleden komen nog voornamelijk uit Den Haag en omstreken, maar ook daar is de landelijke spreiding al merkbaar (Hoe wordt men lid van de redactie van Peperbek? Gewoon, door zich aan te melden!)

Op deze weg willen we doorgaan. Steunt u ons daarbij, door in 't gehele land abonnees te werven en ons blad sterk te maken voor wat in de kop vermeld staat: "onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66 wélgezinden."

dagvandaag

15 ONOPGELOSTE POLITIEKE VRAGEN

door K.P. Bloema

We zitten dan nu (vandaag, als u dit leest) met de vraag, wie het kabinet tenslotte zal formeren. Is het een heen-en-weer-spelletje tussen twee mogelijkheden voor een (progressief en confessioneel) minderheidskabinet waar geen van de beide partijen eigenlijk aan willen beginnen, gezien de risico's die eraan zijn verbonden? Of gunt men elkaar het been in de politieke soep niet? Is het een kwestie van het toespelen van de zwarte piet, of zal de regeerlust overheersen? In hoeverre "dreigt" er toch nog een vier- of vijfpartijkabinet? Op hoe lang worden de kansen van een nieuw kabinet geschat? Zal de formateur een redelijke kabinetploeg bijeen kunnen brengen? Zal de regerende partij voordeel trekken uit een te verwachten korte regeerperiode, of zal dit nadelen opleveren? Zal de polarisatie in de politiek toenemen, of zal men toch weer gaan verlangen naar een stabiele meerderheidsregering? Zullen de confessionele partijen gaan herstellen, of zullen zij afbrokkelen? Hoe zal het verder gaan met DS70? En hoe reageren wij zelf binnen D'66 op de verkiezingsuitslag: nu snel naar een PVP, of afstand nemen tot de PvdA? Zijn de interne spanningen in veel partijen zó groot dat er misschien nieuwe partijcombinaties zullen ontstaan? Hoe zal de D'66 kamerfractie zich gaan gedragen in haar nieuwe samenstelling, waarin bepaaldelijk een andere sfeer zal komen? Wat zal de reactie zijn van onze partij op het mee-regeren c.q. op het niet-meeregeren? Gaan we verder met het politiek ontwikkelen van de club-van-Rome problemen? Welke spanningen kunnen worden verwacht tussen werkgevers

en -nemers? Welke vormen zal de onrust in sommige overheidssectoren kunnen gaan aannemen, met name bij het onderwijs en in het leger? Allemaal vragen die erop duiden dat we er de komende jaren nog niet zijn. De maatschappij is nogvolop in beweging; wij zullen politiek moeten blijven reageren. De Peperbek lezer kan alvast beginnen met de hierboven gestelde vragen voor zichzelf te beantwoorden. Quiz'en zijn in de mode. Maar bij deze quiz kan nog niemand zeggen wie alles goed heeft. Geeft niet, want in de politiek wordt de pot toch niet gewonnen door degenen die de goede oplossingen heeft!

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- JAPIE: Wie krijgen nu de restzetels in de regering?

pep

- Eugène; Inkomensnivellering? Als er maar voldoende rijken zijn hoeft niemand meer armoede te lijden.

pep

- Liberaal manifest in een nutshell: Er zijn inderdaad enorme problemen in de wereld van vandaag, die echter alle zonder enige wijzigingen in het huidige systeem opgelost kunnen worden.

pep

- Ook McGovern kon de revolutie niet maken voordat die zal uitbreken.

pep

- Eugène: Als er iets genationaliseerd moet worden is het de tandzorg, want ik ken een tandarts goed, en die verdient zo verschrikkelijk veel geld.

pep

- De viezerikken, ze hebben bijna net zo lang haar als Michiel de Ruiter.

pep

MAAK DE BORST MAAR NAT
- EEN OPBEUREND WOORD -

door H. Jongedijk

De verkiezingsuitslag voor de progressieven viel niet mee/tegen. Schrap het niet toepasselijke woord maar door. Ik ken op 19 nov. de uitslag van 29 nov. nog niet. Maar hoe dan ook, zelfs met een uitslag van 50% zouden we nog weinig kunnen uithalen. Hooguit wat ombuigen in een andere richting. Meer niet.

Waarom is dat zo? Waar liggen de belemmeringen?

Iedereen denkt dan allereerst aan de financiële krapte bij de overheid. Die is er ook. Alleen met grote moeite kan die krapte worden verholpen. NL via een fiscale doorbraak en een scherpe efficiency bij het overheidsapparaat. Een fiscale doorbraak betekent dat de burgers een paar % meer belasting te belaten krijgen. Daar zijn ze moeilijk toe te krijgen, al staat hun bloed zowat stil van het vet. Een doelmatig overheidsapparaat levert wel wat op, maar niet dadelijk zo veel. Het uitsparen van 50.000 ambtenaren betekent 1½ miljard gulden per jaar. Met automatisering en een heel andere werkwijze zou het wel kunnen. Maar ik zie het niet onmiddellijk gebeuren. Dit gaat tijd kosten.

Een tweede belangrijke tegenwerker van progressieve politiek is de onwil om belangrijke veranderingen te aanvaarden. Zelfs bij een groot deel van de progressieve aanhang. Dat deel heeft - goed aan de tand gevoeld - niets op met vermindering van materiële productie, een ander waardenpatroon, ontwikkelingshulp e.d.

Toch moet daaraan het nodige worden gedaan. Als de mensen de progressieve politici hierin niet willen volgen, wie of wat kan ze dan wel zo ver krijgen? De kerken? Het gaat hier toch niet om uitgesproken onzedelijke punten. Maar laten we er niet verder over praten. Van de kerken vraagt dit een geestelijke moed, die ze nog nooit hebben durven opgeven. Op een incidentele uitzondering na. Ik ken ze van binnen en van buiten. Eén van de grootste handicaps voor een vooruitstrevend beleid ligt in de internationale politieke verhoudingen, om te beginnen in de EEG. In die verhoudingen bezien is Nederland een vooruitstrevend land en is de VVD nog een progressieve partij.

Wat zou onze keerpuntpolitiek moeten beginnen in een omgeving met een Labourbewind, een regering Brandt, een links-centrumregering in België en Italië? Heus, dit is op kortere termijn de gunstigste omgeving die je zou willen. Vooral een kabinet Brandt-Scheel is relatief goed, maar stelt sociaal-economisch-democratisch nog niet zo bar veel voor. Frankrijk is een niet te kraken zo harde noot, wat voor regering daar ook zit. Probeer in Nederland nu maar eens wat belastingverhogingen te realiseren t.b.v. een kwaliteitspolitiek. Voer de successierechten eens wat op. De financiële uittocht zal dan pas goed op gang komen.

Ik weet niet wat we beter kunnen hebben: een progressief minderheidskabinet in een ongehoord dure politieke omgeving in binnen- en buitenland, of een sterke oppositie, die in groeiende eenheid en op ingehouden maar overtuigende wijze het toekomstige beleid gaat voorbereiden. Bij dat voorbereiden hoort ook het intensief bewerken van verwante groeperingen in het buitenland. Pas als W.Europa redelijk progressief gaat kiezen is er opeens een veel groter perspectief voor sociale, economische en culturele veranderingen. Het sterkste minderheidskabinet zal moeten opdraven, tenzij de foef confessioneel+VVD+DS'70 wordt gemaakt. Als ons driespan aan bod komt zal de politieke voortgang zo langzaam zijn, dat de Mug-vleugel van de PvdA al spoedig de messen gaat slijpen. Het linkse fatum van al maar opdelen zal dan weer een streep aan de balk krijgen. Maar dispereert niet: een nog vrij grote groep van gematigd progressieven zal de PVP kunnen stichten. En deze PVP zal ten laatste door de confessionele partijen in onnavolgbare christelijke barmhartigheid en evangelische bewogenheid omhelsd worden.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- De "staat" van van Riel is de "maatschappij" van Wiegel

pep

JAPIE: Lekkerluiland

pep

- Hopenlijk is de verhoging van de collegegelden voldoende om de verscherpte controle op de collegekaarten te betalen.

pep

- Uit het zevende regeerakkoord Steenkamp (1977): De impasse in de bouw van academische ziekenhuizen zal doorbroken worden door de drie (voor Amsterdam, Leiden en Utrecht) voorgestelde gebouwen in een tussenliggende gemeente te bouwen.

pep

- Zeg maar bis tegen Biesheuvel

pep

- De tijden zijn wel veranderd: "Stem Drees voor het waardevast houden van uw investeringen." Zou zijn oude vader dat wel goed vinden?

pep

- Als je de zorg ziet waarmee men de mensen in leven probeert te houden verbaast de zorgeloosheid waarmee men ze het leven geeft des te meer.

VOORTIJDIGE VERKIEZINGSANALYSE

(%) De confessionelen hadden toch nog enige reden tot vrolijkheid. De achteruitgang was, vooral voor de KVP en de ARP, niet zo groot als ze zelf verwacht hadden. Weliswaar hebben ze net iets minder zetels dan de progressieve drie, maar dat is natuurlijk geen juiste rekening, want ze mogen ook die andere gereformeerde en oud- en nieuw roomse partijen meetellen in hun berekeningen. Zo gezien zijn ze nog altijd de sterkste minderheid. Het lijkt dan ook op het eerste gezicht niet aannemelijk dat ze de progressieve drie veel kans tot regeren zullen geven. Die moeten nog vier jaar wachten. Het is te hopen dat ze dit geduld kunnen opbrengen, en niet tot nieuwe wanhoopsdaden overgaan.

De winst van de PvdA ten koste van D'66 was te voorzien. Onder de progressieve jongeren, die in 1967 nog hun overwegende steun aan D'66 gaven, werd deze partij nauwelijks nog als progressief beschouwd, al of niet ten onrechte. Onder de oudkiezers van D'66 hoorde men geregeld de opmerking: "Ik kan nu net zo goed ineens op de PvdA stemmen." Dit 'ineens' had een teken aan de wand moeten zijn.

Onder de gegeven omstandigheden komt de PvdA voor een moeilijk dilemma te staan. Of ze moeten D'66 als een volwaardige partner blijven accepteren, met alle belemmeringen voor de PvdA van dien, of ze moeten D'66 laten schieten, met het risico dat de laatste partij weer op de oude toer gaat en zich daardoor toch nog weet te handhaven ten koste van de PvdA. De politieke rekenmeesters van de PvdA zullen daarom wel voor de eerste oplossing kiezen.

De kans op een progressief minderheidskabinet is ondanks dit alles toch niet geheel verkeken. Ook de confessionelen hebben rekenmeesters. Als ze hun positie in de toekomst enigszins willen handhaven, dan zullen ze nieuwe kiezers moeten gaan winnen. Aan de conservatieve kant hebben ze niet veel te verdienen wat stemmen betreft. Dus moeten ze het in de progressieve hoek zoeken. Opnieuw samenwerken met de VVD in de komende vier jaar doet daaraan geen goed, vooral nu deze partij versterkt uit de verkiezingen te voorschijn is gekomen. Hun beste kansen zouden wel eens in een oppositieraal kunnen liggen. Ze houden dan toch de touwtjes in handen, al is het dan zonder de baantjes. Maar die hebben ze in het verleden wel voldoende gehamsterd om er vier jaar op te kunnen teren. In 1976 hopen ze dan zetels te winnen aan GPV en SGP, maar dat zijn toch trouwe aanhangers.

Voor mensen die voort willen en haast hebben, zijn verkiezingsuitslagen altijd teleurstellend. De vooruitgang gaat nu eenmaal langzaam. Telt men alle conservatieve zetels op, inclusief die van de CPN, dan blijken zij nauwelijks enige achteruitgang geboekt te hebben. Toch moet houden. Elke vier jaar een progressieve zetel winst is ook een meerderheid na 80 jaar.

(ingezonden 20 november)

HET IS DE SCHULD VAN DE EEG

door H. Geelen

De witte pompen zijn een gevolg van de EEG, hoorde ik laatst iemand beweren. Dat deed me denken aan het verhaal waarom in Amerika de witte benzine het zo goed doet. Aangepast aan de Europese omstandigheden laat dat zien waarom het de schuld van de EEG is.

Er was eens een ingenieur op een raffinaderij die zeer knap was en bovendien veel verstand had van kostprijsberekeningen. Nu was het zo, dat de raffinaderij 5000 ton benzine per dag kon maken. Maar helaas, op maar 4500 ton draaide, omdat de verkopers niet meer konden afzetten.

De directie was daar uiteraard niet zo gelukkig mee, want daardoor vielen de winsten wel tegen. Iedereen moest dan ook zijn uiterste best doen om de kosten zo laag mogelijk te houden en zo efficiënt mogelijk te werken. Toen onze ingenieur weer eens aan het piekeren was over kostenverlagingen kreeg hij ineens een geweldig idee. Goedkoper werken ging niet, maar die extra 500 ton capaciteit, kon die niet toch gebruikt worden? Hij becijferde dat de meeste kosten eigenlijk al gedekt waren. Afschrijvingen, lonen, onderhoud, het moest toch allemaal betaald worden. Die 500 ton konden tegen "marginale" kosten geproduceerd worden, 5 cent per liter goedkoper dan de rest van de produktie!

Met deze ontdekking ging hij naar zijn baas. Geweldig, zei deze, daar maken we ogenblikkelijk werk van. En hij haalde de verkoopstaf er bij om deze "marginale benzine" te verkopen.

Alles wat jullie er voor krijgen is pure winst!

Maar de verkopers hadden er moeite mee om het te slijten, de markt was verzadigd. Dan maar exporteren. Dank zij de EEG kon er een partij naar het buitenland verkocht worden, wel voor 4 cent per liter minder dan normaal, maar dat leverde toch een extra winst van een cent per liter op.

Op de raffinaderij van dezelfde maatschappij in het buitenland ging het echter niet zo best. De verkoopcijfers liepen daar zelfs terug. De directie besloot daarom er een goede man heen te sturen om de zaak door te lichten. Onze bril- liante ingenieur was, na dit geweldige succes natuurlijk de aangewezen man.

Op zijn nieuwe post gekomen merkte hij het al direct: ook hier was het mogelijk marginale benzine te produceren. Ook hier werden de verkopers gealarmeerd om de extra en goedkope benzine aan de man te brengen. Ook hier bleek export de aange- wezen weg, en een witte pompen organisatie in het buitenland was de koper.

Een goed jaar later riep de directie de verkoopstaf bij elkaar. Ondanks de ge- stegen benzine verkopen waren de winsten gedaald! En dat moest maar eens uitge- legd worden. De moordende concurrentie van de witte pompen, was het antwoord, die verkopen voor een veel lagere prijs, zodat ook wij onze prijzen drastisch hebben laten zakken. Prijsoorlog om ons marktaandeel te handhaven, dat was het enig mogelijke antwoord.

Werken ze soms goedkoper of meer efficiënt? Oh nee, zei de verkoopleider geschokt, wij zijn het toonbeeld van moderne zakelijkheid en efficiency. Ze moeten ergens veel goedkopere benzine vandaan halen dan wij het kunnen maken. Maar hoe komen ze daar dan aan? Wel, goedkope import, de hemel mag weten waar vandaan. Het is duidelijk de schuld van de EEG, daar hebben wij geen invloed op en iedereen kan hier maar heen sturen wat hij wil.

ONZE KRIJGSMACHT

door E. Bruins

Het protest in de dagbladen tegen de eis van drie maanden gevangenisstraf voor de organisatoren van de 'weiger de militaire groet en doe maar gewoon'-dag (waarbij Bloema als één van de medeondertekenaars een berisping opliep), vormt op het moment van schrijven het laatste incident in een lange reeks. Ze zijn het gevolg van de diepe kloof tussen het geïsoleerde officierscorps en de rest van de samenleving. De hoogte van de eis illustreert de diepte van de kloof: bang en onzeker, want niets begrijpend van de moderne samenleving, menen de officieren zich op deze wijze teweer te moeten stellen. 'Heulen met de dienstplichtigen' geldt in het corps als één van de ergste zonden, het heeft het 'heulen met de vijand' blijkbaar vervangen. Nu is begrip voor maatschappelijke ontwikkelingen nooit de sterkste zijde van het officierscorps geweest. Ook in het Indië-con- flict is door de top een uiterst dubieuze rol gespeeld, maar de snelle ontwik- keling van de laatste jaren en het groeiend zelfbewustzijn van de dienstplicht- igen hebben de afstand nogmaals vergroot en geleid tot voortdurende moeilijk- heden.

Van de taak van het officierscorps, het leiding geven aan de weerbaarheid van de samenleving, komt op deze wijze niets meer terecht. Men is niet in staat aan jongens van 20 jaar leiding te geven, laat staan om aan de diverse maatschap- pelijke en politieke stromingen over defensieaspecten voorlichting te geven. De samenstelling van het corps is eenzijdig conservatief (modern denkende officieren komen niet voor de hoogste rangen in aanmerking) met een sterke ge- richtheid op uiterlijke en formele dingen. Een aankomend adelborst krijgt 2 maat- costuums van rond f 600 per stuk, waaraan ieder volgend jaar nog een costuum wordt toegevoegd. De Heren worden aan tafel bediend (men vergelijk hiermee de beginnende student elders) en in die stijl gaat het gedurende de gehele carrière verder. In plaats van te midden van de samenleving officier te zijn houdt men zich voornamelijk bezig met tegen elkaar officiërtje te spelen, waarmee een dure en overbodige folklore in stand wordt gehouden. Hoe raar het ook klinkt: dit corps is door zijn onmacht een voortdurende propaganda voor eenzijdige ontwa- pening, omdat het de snelste en radicaalste manier is ervan verlost te raken.

Wie van mening is, dat zowel de internationale situatie op zichzelf als de mo- gelijkheid daarop nog enige invloed uit te oefenen een krijgsmacht vooralsnog noodzakelijk maken, zal op middelen moeten zinnen aan de wantoestanden een einde te maken. Het systeem om officieren als minister of staatssecretaris op te laten treden is één van de belangrijkste oorzaken van de misère.

Immers daarvandaan zou krachtige leiding moeten komen en die heeft vóór het optreden van minister de Koster op dit vlak geheel ontbroken. Doelmatige coördinatie van het defensieapparaat zal waarschijnlijk een besparing van 10% op de exploitatiekosten tot gevolg kunnen hebben. Dat dit jarenlang is nagelaten-om de hobby van gescheiden krijgsmachtdelen bot te kunnen vieren-is tekenend voor de kwaliteit van het gevoerde beleid. Het is een ernstige onderschatting van de problematiek te menen, dat een in burgerkleren uitgeoefende rechtspraak de bestaande moeilijkheden zou kunnen oplossen. Het principiële onderscheid tussen officieren en niet-officieren zal geheel moeten verdwijnen. Het bevorderingssysteem met zijn talrijke misbruiken komt eveneens voor een volledige herziening in aanmerking, waarbij de functie meer dan de rang op de voorgrond zal moeten staan. Alleen door diepgaande ingrepen kan het leefklimaat in de krijgsmacht worden veranderd, binnen het huidige versleten stelsel is dit niet meer mogelijk. Een zeer doeltreffende bijdrage tot een oplossing zou eigenlijk zijn een massaal contact tussen de PvdA en de officieren. Het zou de officieren iets van de door hen te verdedigen maatschappelijke werkelijkheid laten zien, en de PvdA de internationale (militaire) verhoudingen. In soldatenjargon is de uitdrukking voor zich aan zijn taak onttrekken 'zich drukken' en degene, die zich daarmee bezig houdt, heet een drukker. Indien men in D'66 ziet naar het gebrek aan belangstelling voor deze dingen en hoe men daar weigert een gederailleerd en vastgelopen stuk van de samenleving weer in het rechte spoor te zetten, zou men bijna gaan denken, dat Drukkers sinds '66 van deze partij de volledige benaming is.

STEMADVIES VAN DE COMPUTER

door A.R. van der Burg

Enige kranten, w.o. de Haagsche Courant, het Rotterdams Nieuwsblad en het Nieuwsblad van het Noorden, hebben hun lezers in de gelegenheid gesteld aan een computer een stemadvies te vragen. Dat ging aldus. Men kreeg 20 politieke uitspraken voorgelegd. Die moest men beantwoorden met een van de waarderingcijfers van 1 t/m 5. Het getal 1 betekende: geheel mee eens; het getal 5 betekende: geheel mee oneens. Bovendien moest men aangeven welke 3 punten men het belangrijkste vond. Wie dit deed, kon welhaast verzekerd zijn van een verbluffend antwoord. In mijn gezin deden 4 personen mee. De opvattingen ontlieden elkaar niet veel. De antwoorden van de computer waren echter:

- VVD of DS '70
- PSP of PPR
- PvdA of PPR
- DS '70 of CPN!

Zodat we toch maar geen van allen het advies hebben opgevolgd. Niettemin was het een aardig idee, dat echter strandde op een te primitieve opzet. Wil men zoiets goed doen, dan zal men eerst een vooronderzoek moeten houden, waaruit moet blijken wat precies de keuzecriteria van de kiezers zijn. Vervolgens zal men moeten nagaan, welke partij het best beantwoorden aan die keuzecriteria, niet alleen op grond van hun programma, maar ook op grond van hun sfeer, hun uitgangspunten, hun aanhang en hun gedrag. Vervolgens zal men dan een vrij gecompliceerde vragenlijst moeten opstellen, waaruit valt na te gaan wat de voornaamste beslissingscriteria van iedere kiezer zijn en hoe de betreffende kiezer kiest met betrekking tot die criteria. Het vragenschema gaat dan meer lijken op een flora dan op een eenvoudig lijstje. Zo in de geest van: Indien ja, dan over naar vraag 17, indien neen, dan over naar vraag 24. Zo'n onderzoek zou nogal kostbaar zijn, maar zeker een nuttige tijdsbesteding voor diverse politicologische instituten zijn. Er zouden wel eens verrassende dingen uit kunnen komen.

Aan het onderzoek van de kranten zat echter ook een interessant aspect, n.l. hoe de partijen zelf reageerden op de 20 uitspraken. Ook zij deden dat in de schaal van 1 tot en met 5. Jammer genoeg was er niet bij vermeld wie bij iedere partij de cijfers had toegekend, want soms droegen de antwoorden een nogal persoonlijk karakter, zodat de vraag opkwam of de partij als geheel wel achter zulk een specificatie zou staan. Ten dele kon misverstand ontstaan door gebrekkige of slechte formulering van de gegeven uitspraken. Ik zal een aantal van deze uitspraken bespreken, inclusief niet voor de hand liggende beoordelingen door partijen. Daarbij houd ik de nummering van de krant aan. Daarna volgt een overzicht van de samenhangen tussen partijen, zoals die uit deze antwoorden blijken.

1. Het geloof is voor de politiek een goede wegwijzer.

De confessionelen en de PPR zijn het daarmee eens.

Voor tweërlei uitleg vatbaar. Bedoelt men ermee dat iemands geloof bepalend is voor partijvorming en -keuze, of dat bepaalde politieke overtuigingen bij iemand persoonlijk hun basis in het geloof kunnen hebben?

3. Bij abortus, die alleen door artsen mag worden toegepast, heeft de vrouw zelf het laatste woord.

Ermee oneens zijn de confessionelen + de PPR.

4. Bedrijven mogen alleen sluiten of fuseren, wanneer de meerderheid van de werknemers daarmee instemt.

Hiermee zijn de progressieven en de KVP het eens. De KVP geeft 2 (wel mee eens), de anderen 1 (volkomen mee eens).

5. De minister-president moet niet worden benoemd door de koningin, maar hij moet rechtstreeks worden gekozen door de burgers.

Mee eens: D'66, PPR, CPN, BP. Dus niet de PvdA.

7. De overheid moet bereid zijn terwille van schone lucht en schoon water de groei van de welvaart te beperken.

Zoals het er staat is het onzin. Beperking van de welvaart is geen middel om schone lucht of water te krijgen. De uitspraak had moeten luiden: De overheid moet de nodige middelen uittrekken om schone lucht en schoon water te krijgen, ook als dit een zekere welvaartsvermindering ten gevolge zou hebben.

Met de uitspraak oneens zijn: VVD, DS'70 en CPN.

8. Kinderbijslag behoort pas te worden gegeven vanaf het derde kind.

Wat is hier bedoeld? Wat staat er tegenover: Handhaving van de gehele kinderbijslag? Of: Afschaffing van de gehele kinderbijslag? Hoe dan ook, er is maar één partij het met de uitspraak eens, t.w. D'66. Een aardige vraag voor een volgend congres is, wat men nu precies met dit antwoord bedoelt.

13. De regering moet lonen en prijzen in de hand houden, desnoods met dwingende maatregelen.

Hiermee zijn de VVD, DS'70 en de CHU het eens. De meeste andere partijen geven een 4.

Toch wel merkwaardig. De voorstanders van een prijsstop laten het kennelijk afweten als het om lonen en prijzen gaat. De VVD is er wel voor, maar waarom laat men dat dan niet blijken, als er voorstellen in die richting zijn? Met de CHU ligt het nog merkwaardiger. In die kringen voelt men niet veel voor welke maatregel ook. Waarom is men er op papier nu ineens voor? Deze antwoorden zijn kennelijk een interessante toetsteen voor de betrouwbaarheid van de Nederlandse politici.

14. Het openbaar vervoer moet gratis zijn.

De voorstanders zijn: D'66, PPR, PSP en CPN. Aan welk programpunt ontleent D'66 dit antwoord. Welke motivering ligt eraan ten grondslag? Alweer een aardige vraag op een congres.

15 Het tekort van de schatkist moet niet in de eerste plaats worden aangevuld door belastingverhoging, maar door bezuinigingen bij de overheid zelf.

Een uitspraak met een dubbele bodem. Bedoelt men met die bezuinigingen dat de overheid efficiënter moet werken, voordat bij de belastingbetaler wordt aangeklopt? Of dat belastingverlaging belangrijker is dan het treffen van allerlei voorzieningen? Degenen die stemadvies vroegen hebben het waarschijnlijk groten-deels in de eerste zin uitgelegd. Dat ligt ook wel het meest voor de hand. Als voorstanders van het gestelde ontpoppen zich alleen KVP, VVD en DS'70. Het zou interessant zijn te weten wat zich in de gedachten van de beantwoorders bij de verschillende partijen heeft afgespeeld. Hoe dan ook, als je als partij zegt het er niet mee eens te zijn, dan zeg je eigenlijk tegen de kiezers lak te hebben aan bezuiniging, omdat je dat te vermoeiend vindt, en daarom maar liever wat meer belasting heft. Dat is dan ook wel zo in werkelijkheid, maar nog nooit zijn zoveel partijen daar zo eerlijk voor uitgekomen.

16. De verkoop van pornografie behoort geheel vrij te zijn.

Dat de confessionelen de voorkeur geven aan stiekumme pornografie, wisten we wel. Ook de PPR blijkt zich daarbij te scharen. Waarom D'66 het cijfer 2 heeft gegeven, is niet helemaal duidelijk.

18. Partijen die voor de verkiezingen niet tot een akkoord zijn gekomen, kunnen na de verkiezingen niet met elkaar regeren.

Deze stelling krijgt alleen steun van D'66 en de PvdA. Ook op dit punt wijkt de PPR dus af.

20. In gebieden, waar geen woningnood meer heerst, dient de hoogte van de huishuur te worden vastgesteld in overleg tussen huurder en verhuurder.

Hier schaaft D'66 zich bij de confessionelen en conservatieven door zich ermee eens te verklaren. Ook in deze partij zijn er blijkbaar nog altijd fervente aanhangers van "het vrije spel van maatschappelijke krachten".

De affiniteit van partijen tot elkaar.

Aan de hand van de cijfertoekenningen door de verschillende partijen is het mogelijk een vergelijking tussen twee partijen te maken. Stel dat twee partijen op de eerste 5 uitspraken hebben gereageerd met

Partij A	5	5	1	1	4	
Partij B	2	2	4	2	4	
Vershil	3	3	3	1	0	
Kwadraat verschil	9	9	9	1	0	Som = 28

Door de verschillen tussen de puntenwaarden te nemen, deze te kwadrateren en de kwadraten op te tellen krijgt men een getalswaarde die klein is voor twee partijen die een grote overeenstemming in puntenwaardering hebben, en groot voor partijen die ver uiteenliggen in opvattingen. In onderstaande tabel zijn deze sommen van de kwadraten der verschillen voor ieder tweetal van 10 partijen vermeld. Om de "meetkundige" afstand te vinden moet men strikt genomen nog de wortel uit deze getallen trekken, maar dit is een onbelangrijk detail.

Afstand tussen partijen onderling

	PvdA	D'66	PPR	PSP	CPN	KVP	ARP	CHU	DS'70	VVD
PvdA	-	42	61	34	47	87	86	104	107	154
D'66		-	55	50	58	113	104	98	147	176
PPR			-	37	44	72	53	69	142	169
PSP				-	17	119	102	122	141	174
CPN					-	126	109	143	142	167
KVP						-	31	51	64	113
ARP							-	20	75	104
CHU								-	84	120
DS'70									-	28
VVD										-
Totaal	722	843	702	796	803	766	684	811	930	1195
gemidd.	80	94	78	88	89	85	76	90	103	133

De getallen zijn de som van de kwadraten van de verschillen tussen de puntenwaarderingen van twee partijen.

Er zijn in deze tabel een paar interessante dingen te zien:

- Heel dicht bij elkaar liggen PSP en CPN (17 punten), maar ook ARP en CHU (20 punten). Daarna komen VVD en DS'70 (28 punten), PSP en PvdA (34 punten) en PSP en PPR (37 punten), KVP en ARP (31 punten). Daarna komt de combinatie PvdA - D'66 (42 punten).
- De grootste verschillen treden op tussen VVD en D'66 (176 punten) en tussen VVD en PSP (174 punten).
- De confessionelen staan dichter bij DS'70 en de PPR dan bij de andere partijen.
- Gemiddeld heeft de VVD de grootste verschillen met de andere 9 partijen, de ARP en de PPR de kleinste. De VVD staat dus in dit groepje het meest extreem. (Dit heeft maar beperkte betekenis, want bij een ander stel partijen zou dit volkomen anders kunnen liggen.)
- De afstand tussen PvdA en D'66 in dit schema zou veel kleiner geweest zijn, als niet D'66 een paar wonderlijke antwoorden had gegeven.

IN DIT NUMMER O.M.:

● TREKKEN THUIS

door H. Geelen

● 15 ONOPGELOSTE POLITIEKE VRAGEN

door K.P. Bloema

● MAAK DE BORST MAAR NAT

door H. Jongedijk

● HET IS DE SCHULD VAN DE EEG

door H. Geelen

● ONZE KRIJGSMACHT

door E. Bruins

● STEMADVIES VAN DE COMPUTER

door A.R. van der Burg

● *en Verkiezings Commentaar!*

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R

Frankenslag 52, Den Haag, tel. 070 - 546369

ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN

GEEFT VOORLICHTING over de verschillende

mogelijkheden tot FINANCIERING

BEMIDDELT bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN

(Adv.)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG nr 5
JANUARI 1973

66

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr.Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg

Redaktie: K.P. Bloema (KB), A.E.v.d. Burg (%), H. Geelen (HG), A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th.Löbler (rl), F.W.H. Vink (FV).

Redaktieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne zenden aan het redaktieadres

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

● Nabeschouwing of voorbeschouwing?

Het kon niet uitblijven. Dit nummer van Peperbek staat in het teken van de nabeschouwing over de verkiezingen. Het grootste deel van het nummer is eraan gewijd. Moest in het decembernummer nog worden volstaan met enige haastige eerste reacties, nu wordt al duidelijk dieper gegraven. Overigens blijken de conclusies van de diverse auteurs nogal uiteen te lopen, maar dat maakt het juist te interessanter. De meningen zijn vooral verdeeld over wat D'66 in de naaste toekomst voor houding moet aannemen. En daarmee zijn we dan bij de voorbeschouwingen over 1973 aangeland. Directie, redactie en verder allen die aan het tot stand komen van Peperbek hebben meegewerkt, inclusief onze eigen stratemaker, wensen u dan ook voor 1973 heel veel politieke wijsheid toe.

dagvandaag

● Harry Geelen

Redacteur Harry Geelen is er niet meer als u dit leest. Althans niet in Nederland. In verband met zijn werk gaat hij enige jaren op Curaçao wonen. Vooral het laatste jaar heeft hij veel tot Peperbek bijgedragen, niet in het minst in de vorm van een grote stroom Pepsels. Van hem was ook de oer-conservatieve, maar toch altijd weer onverwachte Eugène, die echt bestaat. Wij zullen trachten hem naast Japie, eens door Dick Bark geïntroduceerd, in leven en welzijn te houden. Vanuit Curaçao zal Geelen optreden als onze correspondent voor de beide Amerika's. Hij is er dan tenslotte geweest en vanuit zijn toekomstige huis kan hij heel Amerika overzien, door respectievelijk naar het Noorden en het Zuiden te kijken.

dagvandaag

● Over het rechtzetten van foutieve ideeën in de partij

(HG)"Alle beslissingen van enig belang genomen door de hogere organen van de partij moeten onmiddellijk worden doorgegeven aan de lagere organen en de leden. De methode om dit te doen is een vergadering van actieve leden of een algemene ledenvergadering bijeen te roepen en personen te benoemen die aan dergelijke vergaderingen rapporteren.

- De lagere organen van de partij en de partijleden moeten aanwijzingen van de top in detail bespreken om hun belangrijkheid door en door te begrijpen en om te beslissen over de methoden om ze uit te voeren.

- Vele partijleden geven kritiek niet binnen de partij maar er buiten. Dit kan rechtgezet worden door hen te laten begrijpen dat de partijorganisatie belangrijk is en dat alle kritiek alleen op partijvergadering besproken moet worden."

Aldus Mao Tse Tung in een resolutie van december 1927 op een congres van het Rode Leger.

dagvandaag

● Afkalvend hoofdbestuur

(KB) Wist u dat van het ruim een jaar geleden gekozen HB van 20 leden en een voorzitter nog geen tweederde deel meer over is? Voor het hoofdbestuur hebben in de loop van het afgelopen jaar de volgende leden bedankt: van Bercom, Feenstra, Traag, Fransse, vander Krieken, Spoor, van Miltenburg en Ehren. Hun gemis in de HB-vergaderingen wordt echter ruimschoots gecompenseerd door de tegenwoordig steeds talrijker 'toehoorders', die allemaal mogen meepraten. Af en toe moet er dan over iets worden gestemd en dan merk je plotseling dat er hier en daar nog een echt HB-lid in de zaal is. Het lijkt me zo langzamerhand democratischer dat iedereen die aanwezig is ook mag meestemmen. Dan zijn we meteen van die vervelende partijhierarchy af en wordt elke HB-vergadering een soort ALV-tje. Maar alle gekheid op een stokje: het is hoog nodig dat er iets wordt veranderd aan onze partijstructuur. Er is al een commissie voor benoemd (en we zijn dol op commissies). Misschien kan die ook de besluitvorming in het HB eens onder de loop nemen.

dagvandaag

● Tegengesteld regeren

(HJ) Dat gaat als volgt:

Noodsituatie I: een door de oorlog verwoest Nederland in 1945. Een sociaal-democratische partij krijgt een hoop stemmen. Zij gaat een coalitie aan met christelijke partijen, die precies weten welke partij je voor een bepaalde problemenkar moet spannen. De lonen worden laag gehouden, miljarden blijven in de ondernemingen zitten en vallen toe aan de aandeelhouders. De arbeiders houden er zelfs geen pensioentje aan over. Wel komt er een AOW via een omslag uit alle inkomens. Zo werd Nederland wederopgebouwd tussen 1945 en 1958. En het beleid dat conservatieven graag zagen wordt uitgevoerd door hun tegenstanders, Noodsituatie II: een krankzinnige samenleving door overbevolking, milieuvervuiling, kortom door een doldraaiende industriële civilisatie. Nederland (en de welvarende wereld) in 1973. Een oppositionele progressieve groepering van drie partijen zegt aan de hand van alarmerende studies dat het anders moet. De conservatieve regeringspartijen zeggen niets hiervan. De leider van de progressieven moet vooral wel uit het Catshuis blijven, wat lukt.

De samenleving wordt steeds krankzinniger en de conservatieve regering, lak hebbend aan de wensen van haar achterban, gaat maatregelen nemen. De christelijke partijen weten weer precies welke partij je voor een bepaalde problemenkar moet spannen. En het beleid dat progressieven graag zagen wordt uitgevoerd door hun tegenstanders. Wie zei er iets over het onnut van christelijke partijen? Ze gaan nu verdwijnen. Wat zullen we ze straks missen. Want zij wisten wie je voor wat moest laten opdraaien.

dagvandaag

● Tegengesteld formeren

(HJ) Dat gaat als volgt:

De linkervleugels van de christelijke partijen wilden in het begin van de jaren '70 weer vreselijk graag met de progressieve partij(en) in zee. Maar dat mocht niet van hun inspiratiebronnen, n.l. de conservatieve vleugels. Dus werden er linksconfessionele (in)formateurs aangewezen, zoals "Rooie Piet Steenkamp" en "Dooie Piet Ruppert". "Rechtse Rinus Peijnenburg" kwam er helemaal niet aan te pas.

Het vertrouwen van de linkervleugels voornoemd was hierdoor gewonnen. Een bloed-eigen formateur, wat wil je nog meer. En zo kon heel mooi aan rechtse kabinetten worden gebouwd. Links aaien en rechts bouwen.

Vroeger lag dat omgekeerd. In de jaren '50 wilden de rechtervleugels van de chr. partijen heel graag met de VVD in zee. Van hun inspiratiebronnen, n.l. de linkervleugels, mocht dat niet. Dus Beel formateur, enz.,enz.

Tegengesteld formeren en tegengesteld regeren (zie boven) moeten ergens wel verband met elkaar houden in het mystieke vlak. Als het goed is moeten de kiezers intussen wel helemaal gek worden. Maar die indruk geven ze allerminst. En dat is gek.

dagvandaag

● Drees jr zit er maar mee

(HJ) Op de verkiezingsavond heeft Drees jr een paar interessante uitspraakjes gedaan. Over samenwerkingsmogelijkheden zei hij zo ongeveer: Met de progressieve drie zou ik op het gebied van de binnenlandse politiek wel kunnen samenwerken, maar inzake buitenlandse politiek zijn er grote verschillen tussen DS'70 en de progressieven.

Ja, die verschillen zijn er zeker. Ze zijn ontstaan door twee factoren.

1. Het recente congresgedram van neo-nieuw-links en PPR over de NAVO e.d. (overigens zonder veel resultaat als gevolg van de D'66-rem).

2. Het bekende neurotische koude oorlog-gedrag van DS'70.

Als Drees jr van het laatste een beetje los kan komen en de progressieve combinatie van het eerste, dan zou er toch iets moois kunnen opbloeien.

Maar dat moois zou dan toch een heel kortstondig leven beschoren zijn. Tot n.l. de volgende verkiezingen, wanneer het voormalige DS'70-kiezersvolk Drees jr wel eens snel zou kunnen afstraffen voor z'n progressieve gedoe. Zijn kiezers zijn immers voornamelijk conservatieven, die de VVD nog te links vinden; een stel reactionairen waar je koud van wordt. Drees jr zit er maar mee. Zeg eens dat hij er niet om gevraagd heeft.

dagvandaag

● Wilbers, Imkamp, Nypels, Nooteboom, Visser, Engwirda

(KB) Het is de vraag of onze 2e kamerfractie de halveringsklap zal kunnen overleven. Met zijn zessen zullen zij moeten doen wat tot voor kort elf hard werkende fractieleiden deden. Behalve kwantitatief verlies heeft de fractie enorm kwaliteitsverlies geleden. Stuk voor stuk zijn de afvallers eigenlijk niet vervangbaar door de huidige fractieleiden. Wilbers bracht in de Kamer onze fractie op topniveau bij onderwijs en CRM, Imkamps markante hoofd zal worden gemist, al is het alleen al vanwege de aandachttrekkende uitspraken die er regelmatig uitrollen. Nypels had geweldige verdiensten, vooral op het gebied van woningtoestanden. Nooteboom bracht een eigen geluid bij volksgezondheid en ambtenarenzaken, Visser zorgde voor een zeer gedegen en nauwelijks vervangbaar optreden in de sector buitenland en defensie. Engwirda werkte als een paard en was onze man in het Europees parlement. Hun heengaan is een onherstelbaar verlies, om het maar eens te zeggen in begrafenistermen. Er is een kleine hoop: als we in de regering komen met vier ministers, dan kunnen vier van de zes bovengenoemden opschuiven. Als dat niet gebeurt, gaat de fractie een moeilijke tijd tegemoet. Héél moeilijk.

dagvandaag

● Soort zoekt soort

(%) De walgelijke advertentie van de VVD twee dagen voor de verkiezingen heeft ongetwijfeld tot het verkiezingssucces van deze partij bijgedragen. Vele kiezers zullen in de misleidende, de feiten verdraaiende tekst zichzelf herkend hebben. Ze hebben gedacht: bij die partij hoor ik thuis. Het is misschien wel een erg simpele verkiezingsanalyse, maar slechter dan de andere? Het zou wel eens interessant zijn te weten hoe de VVD dit alles financiert. Dat is blijkbaar strikt geheim. Ook leden die daarom vragen krijgen geen inzicht in de inkomsten en uitgaven.

EVEN NAKAARTEN

door A.C.A. Dake

Nu wij toch aan het begin van een lange kabinetsformatie staan, is er tijd om bestand op te nemen. Misschien was de teruggang van D'66 onvermijdelijk, objectief voorspelbaar, te verwachten en wat dies meer zij, maar het hoeft daarmee nog geen Grieks drama te worden. Tenslotte is het ontploffen van partijen een van de doelstellingen van zes jaren geleden geweest en wat het centrum betreft lijkt dat wonderwel te lukken. In dat proces is de partij nu zelf ook betrokken en dat is jammer voorzover zelfbehoud een doelstelling op zich is, quod non voor D'66. Bovendien is op een essentieel moment - de bekende nacht van de drie partijcongressen - D'66 een factor geweest in het stabiliseren van een belangrijke partij als de PvdA, die anders tot een weinig aantrekkelijk illusionisme zou zijn afgegleden, zowel op sociaal-economisch terrein als in de buitenlandse politiek. Wel houdt daarmee zo'n beetje het altruïsme op, dacht ik, en zal nu het hemd nader dan de rok moeten zijn en consequenties getrokken moeten worden uit de resultaten. Er is geen weg terug meer, al zou het theoretisch mogelijk moeten zijn het regeerakkoord van de progressieve drie tot niet meer dan dat te verklaren en in de oppositieperiode - die zo ergens in april-mei met de komst van het kabinet-Schmelzer zal beginnen - weer de zelfstandigheid te hernemen die de "electorale dreiging" van weleer moet doen herleven. Maar na twee keer exclusieve afspraken met de PvdA en de PPR vóór de verkiezingen, met uitsluiting van de KVP etc. zou de kiezer dat

helemaal niet meer begrijpen. Ik heb eerder hiet betoogd - aan de vooravond van de verkiezingen van 1971 - dat ik het onjuist vond de KVP te confronteren met een PvdA D'66 accoord dat met moeite tot stand gekomen was en geen geloofwaardige onderhandelingsbasis kon zijn, om daarna de schuld van het uitblijven van een brede-basis-vooraf de KVP in de schoenen te schuiven. In versterkte mate was dit het geval met de jongste verkiezingen, toen opnieuw onmogelijke voorwaarden gesteld werden, met het bekende resultaat, terwijl de KVP in wezen veel rijper was dan anderhalf jaar tevoren om een ander beleid te gaan voeren. De fout schuilt hem natuurlijk in de haast waarmee een deel van de partijleiding resultaten wilde boeken op korte termijn en een meerderheid tot stand wilde brengen, maar tegelijk - terecht - aan de stelling "afspraken-alleen-voor-de-verkiezingen" vasthield. Toen Van Mierlo's eenzame initiatief van september 1970 - om de PvdA en de KVP samen te brengen - in de alleengang met Den Uyl was doodgelopen, zat er geen redelijke kans op een kamermeerderheid meer in. Het offer op het altaar van de duidelijkheid was toen een zetelwinst die tegenviel - het bekende verschijnsel van de lachende verliezers en de somberende overwinnaars - en die een neergang verhulde. Hetzelfde heeft zich nu, anderhalf jaar later, herhaald met dit verschil dat nu de neergang zich ook in een verminderd zetelaantal heeft gemanifesteerd. De zelfstandigheid van D'66 - wat bizar aangeduid als de "excentriciteit" - zou zeker beide kernen een ander electoraal resultaat hebben opgeleverd en de partij aantrekkelijk hebben gehouden voor velen die nu de PvdA (en de PPR) of de VVD (en DS'70) prefereerden. Zo ontging D'66 de vruchten van de polarisatie, waaraan de partij zelf met zoveel overtuiging had meegewerkt door het - te vroeg - in het streven naar een kamermeerderheid te zoeken en niet in de rol van ongebonden katalysator. Zoals gezegd is er geen weg terug op dit punt en het is goed dit te realiseren. Tussen de partijen heeft D'66 nauwelijks meer een functie, mogelijk nog wel een in een hechter verband met de PvdA - als dat er op korte termijn tenminste nog in zit. De Progressieve Volkspartij op zijn allerbreedst zal dat misschien niet worden - nog -, maar het is nu wel de tijd tot overleg over te gaan en - tenminste met de PvdA - tot een grotere organisatorische eenheid te komen. De KVP - en de ARP - zal als partij hierbij geen kandidaat zijn voorlopig en dus ook als zodanig afgeschreven mogen worden. Voor een dergelijke ontwikkeling tenslotte lijkt Gruyters de meest aangewezen exponent en het lijkt mij dan ook niet vreemd als hij de draad zou opnemen waar deze nu onder Van Mierlo is blijven steken.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Japie: "In de Barend Servet show worden blijkbaar ons vorstenhuis en onze geslachtsdelen gekwetst."

pep

- Op Bas de Gaay Fortman rust wel een zware taak, nu hij zowat het hele christendom moet vertegenwoordigen.

pep

- Zou de stratenmaker van Wiegel op 30 april voor een lintje in aanmerking komen?

pep

- De werkwijze van Ruppert komt hierop neer dat hij straks aan de koningin een lijst zal voorleggen van alle kabinetten die niet geformeerd kunnen worden.

pep

- Nixon zet zijn vredesoffensief in Vietnam vanuit de lucht voort.

pep

- Amin gaat binnenkort ook alle witmakers uit Oeganda verwijderen.

pep

- De stratemaker van Wiegel is door zijn collega's tot man van het jaar uitgeroepen.

pep

D'66: DE ONDERGANG VAN EEN NAIEF PRINCIPE ?

door K. Bloema

D'66 is ontstaan uit onvrede over het politieke systeem in Nederland, dat stevige trekken vertoonde van een schijn-democratie. Om daar wat aan te doen, wilde D'66 streven naar meer werkelijke democratie, naar een echte keuze voor de burger, maar doorbreking van de al te hiërarchische bestuursstructuren, naar openheid. Daartoe kwam D'66 tot (onder meer) het stellen van de volgende programmapunten:

- a. nieuwe staatsrechtelijke verhoudingen (o.a. de gekozen minister-president),
- b. nieuwe politieke verhoudingen (polarisatie),
- c. een duidelijk programma vóór de verkiezingen (beleidsplan, regeerakkoord),
- d. een kabinet presenteren vóór de verkiezingen,
- e. een democratisch partijsysteem.

We zitten nu 6 jaar na de oprichting van D'66 en mogen ons nu afvragen wat er is terecht gekomen van dat mooie principe van democratisering van de maatschappij. Natuurlijk kunnen we zeggen dat de Nederlandse politiek in beweging is gebracht, en flink ook. Veel van onze ideeën zijn door anderen overgenomen en veel is er al bereikt. Sommigen menen dat D'66 als 'beweging' al is geslaagd en vinden dat we nu het beste maar zelf kunnen ontploffen. Maar is er werkelijk zoveel bereikt? Je kunt dat ook anders zien, niet zo rooskleurig. Want is er in feite ondanks alle opgang zijnde processen wel zoveel gerealiseerd van de democratisering? Laten we eens nagaan:

- ad a: de staatsrechtelijke veranderingen zijn er nog niet, en welke partij is er (buiten onze eigen **minipartij**) nog enthousiast over?
- ad b: de polarisatie in de vorm van een PVP: wie denkt - behalve een aantal leden van D'66 - nog aan deze PVP als exentrisch punt? In elk geval niet de PvdA en nog minder de PPR.
- ad c: wat is het resultaat van een regeerakkoord vooraf? Als we geen meerderheid halen (en zal deze er ooit komen?) dan leidt dit tot onbuigzame starheid en onregeerbaarheid.
- ad d: een schaduwkabinet. Na dit als stunt te hebben gelanceerd in 1971 is het nu al een zaak die we beter kunnen vergeten.
- ad e: een democratisch partijsysteem. D'66 is zó democratisch dat niemand iets belangrijks kan beslissen buiten een ALV om. Het resultaat is, dat (beslissingen moeten er toch genomen worden) het werkelijke partijbeleid wordt bepaald door een kleine informele partijtop, dus het omgekeerde van democratie. Onze democratische principes verbieden voorts cumulatie van functies, met gevolg dat er onvoldoende belangstelling is voor functies in afdelingsbesturen, gemeenteraadsfracties, voor het HB, en zelfs voor de baan van partijvoorzitter (wèl zijn er bij elke verkiezing 100 kandidaten voor de 2e Kamerfractie. Ra, ra hoe komt dat?)

Als je naar de resultaten kijkt van ons ideaal van ver doorgevoerde democratisering, dan kun je je afvragen of dat niet een al te optimistisch en naïef principe was. Soms lijkt het erop, dat dit alles alleen maar een mooie verpakking was van een aantal mensen die nu zelf eens aan bod wilden komen: de jonge bekken die de oude aanvoerders de leiding over de kudde betwisten, een biologisch verschijnsel waar we ons overigens niet voor behoeven te schamen.

Maar als je nu kijkt naar de verkiezingsuitslagen, dan hebben de D'66-ers toch wel het image verloren van de 'coming men', of de nieuwe kuddeleiders te zijn. Toch zijn de kudde nog op zoek naar nieuwe bokken. Welke politieke principes zijn er nu nog te vinden om een kudde achter je aan te krijgen? Of ligt het niet aan de principes, maar aan degenen die de beste lokroep hebben, zoals de Gaay Fortman en Wiegel. In dat geval liggen er nog volop kansen voor nieuwe leiders van de vele stuurlozen die links van het midden zoekende zijn naar een nieuwe kudde.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Bij de belastingdienst worden de citroenpersen thans vervangen door coupeerzagen.

pep

- Japie: "De kinderbijslag van Delft"

pep

- Het zal wel weer zes jaar duren vòòr het officiële rapport uitkomt dat de kruitfabriek in Muiden onveilig is.

pep

- Drees Sr moet maar net als Troelstra doen en toegeven dat zijn revolutie mislukt is.

pep

- Nixon wordt steeds duidelijker: NEP, zijn Nieuwe Economische Politiek

pep

- Heeft de kop nu de staart verkocht of niet? In ieder geval voelt de staart zich wel verkocht!

pep

- Japie: Wat vroeger "gedifferentieerde meningsuiting" heette is nu "innerlijke verdeeldheid" geworden.

pep

- Nieuw D'66 lied: We shall overcome one day, eens zullen wij overkomen.

pep

- Als je hoort dat ze Ruppert nog moeten uitleggen wat er precies tijdens de verkiezingscampagne is beloofd sta je wel met je oren te klapperen.

pep

- Die Amerikaanse aanpak van de campagne doet ons steeds meer lijken op de Democraten.

pep

- Eugène: "Er zou eens nagegaan moeten worden of er niet iets aan het kiesstelsel gedaan moet worden, het wordt steeds moeilijker een regering te vormen."

pep

BEZINNEN.....EN OPNIEUW BEGINNEN

door F. Jansen

Het is nu wel klaar geworden: volgens vriend en vijand heeft D'66 verzuimd, het "eigen gezicht" aan de kiezer duidelijk te maken. (Wiegel noemde het een dodelijke fout). Daarom heeft de kiezer ons als een baksteen laten vallen - en terecht. Dat wordt nu wel algemeen aanvaard, behalve door onze voorzitter Ruby van der Scheer. In haar radiopraatje van 16 dec. j.l. zei ze een verlies wel te hebben voorzien en aanvaard, maar toonde ze meteen het waarom niet te hebben begrepen; haar verhaaltje over groepen, die zo goed de bedoelingen van D'66 zouden hebben begrepen en enkelingen, die na de verkiezingen hun steun aan D'66 zouden hebben toegezegd, klonk wat zielig. De harde feiten zijn, dat wij in de ogen van de kiezer tot een (onbelangrijke) bijwagen van de PvdA zijn gedegradeerd, het maakt geen verschil op welke van beide partijen men stemt en dan neemt de kiezer in het algemeen de grootste. Als het de vooropgezette, welbewuste bedoeling van de partijtop, vooral en met name van Van Mierlo, geweest zou zijn om D'66 als partij de grond in te boren dan zou er geen betere tactiek gevolgd kunnen zijn dan nu in de praktijk is toegepast. D'66 heeft voor de samenwerking met de PvdA zichzelf geheel geofferd. Gruyters heeft wellicht evenveel kiezers aangetrokken als afgestoten, maar hij is tenminste duidelijk geweest; Van Mierlo was nergens, misschien verdiept in één of ander excentrisch punt?

Zonder twijfel moet Van Mierlo in de eerste plaats en in hoofdzaak verantwoordelijk worden gesteld voor het in de laatste jaren gevoerde beleid. Men kan wel aanvoeren, dat dit beleid in verschillende congressen is goedgekeurd, maar dan wil ik daar tegenoverstellen dat de lijn naar éénwording met de PvdA toch door Van Mierlo persoonlijk met kracht en overtuiging is nagestreefd en andere meningen bewust zijn weggedrukt.

Het is begonnen toen Van Mierlo geheel onnodig en daartoe door de VVD slim uitgelokt zichzelf het pistool op de borst zette en zijn voorkeur uitsprak voor de PvdA. Daarmee beging hij de onvergeeflijke fout om D'66 politiek te plaatsen op hetzelfde niveau en tussen de bestaande politieke partijen van "links" en "rechts"; van "liberaal", "confessioneel", "socialistisch", en "communistisch".

En dat, terwijl wij juist al die gevestigde partijen veroordeelden omdat wij al die dogmatische uitgangspunten verouderd en niet meer geloofwaardig vonden. Wij verwerpen terecht al die "ismen", die op zichzelf geen echte oplossingen bieden voor onze problemen. Tot ons nadeel is Van Mierlo allengs verder afgegleden naar de socialistische partij, heeft zich aldus voor de kiezer vereenzelvigd met het socialisme, dat wij ook niet als een juist principe erkennen: staatsproductie en staats eigendom zijn voor ons principieel en per definitie zeker niet te verkiezen boven particulier ondernemen, dat moet eerst praktisch worden aangetoond. Zo zijn we ook niet voor het liberalisme zonder meer, voor het confessionele of communisme, dat hangt steeds van de maatschappelijke inhoud af. Wij zijn tegen overheersing en dictatuur, van welke zijde die ook komt. Wij zijn vóór de groepen, die te kort komen, maar dat hoeven in de maatschappelijke ontwikkeling niet altijd dezelfde te blijven. Nu wordt de loontrekker overheerst door geconcentreerde kapitaal-economische machten en dus zijn wij tegen laatstgenoemden. Als echter straks Den Uyl er in zou slagen volgens zijn plan alle kapitaal-economische macht in handen van de loontrekker te leggen, zullen wij alsdan dáártegen zijn, omdat anderen daardoor te kort komen. Wij moeten het steeds opnemen vóór de underdog. Dat en dat alleen stempelt ons tot Progressieve Democraten en daarmee plaatst de VVD zich vanzelf in de hoek van de conservatieve democraten. Daarom is het ook fundamenteel fout van D'66 om in de samenwerking met de PvdA te streven naar een samensmeltende eenheid alléén met de socialistische partij; het socialisme als zodanig is voor ons geen bondgenoot. Gaat onze partij op deze heilloze weg voort, dan stap ik er uit wegens het verzaken en verzieken van onze oorspronkelijke beginselen, die ik toejuich. Dan is het mijn D'66 niet meer en dan neem ik afscheid. Met spijt. Maar tòch!

PEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPERDEPEPPER

Tjeerd: 'Kijk, die verkiezingsuitslag voor de progressieven moet je zien als een soort rangeren. Vijf wagonnetjes op een zijspoor en de motorwagen nu achteraan, inplaats van vooraan. Zo gaat dat. Maar die motorwagen blijft natuurlijk een motorwagen, ook al lijkt ie voor sommigen op een bijwagen.'

pepperdepep

De veilingbaas: 'Dat is me effe wat! Voor een paar ton handel aan zetels van eigenaar verwisseld op 29 november j.l.! Wie vangt er nou die 25% veilingskosten?'

pepperdepep

Gelukkig zijn er tenminste nog twee universele geesten waar de D'66 Tweede Kamerfractie mee voort kan.

Jan Terlouw die, net als ruim een eeuw geleden die andere bèta-man, Lewis Carroll (auteur Alice in Wonderland), helder denkt en (dus ook) kinderverhalen kan schrijven, die verdomd goed zijn.

Tweedens ons aller Jan Beekmans, die potverdriedubbeltjes zal laten zien dat antiek en progressief best samen kunnen gaan.

pepperdepep

Stelling (ter overname aangeboden. Ferry Hoogendijk heeft hem niet meer nodig en de goede doctor Hilterman ook niet meer, dus kom over de brug A.C.A. Dake):

"Een heldere denktrant is verenigbaar met het schrijven van goede kinderverhalen. Waaruit volgt dat, als deze combinatie zich manifesteert, deze zeer valt toe te juichen."

tenzij,

1. Ook Gruyters, Ruby van der Scheer, Anneke Goudsmit, Nagtegaal, De Goede, Schwarz, Verhaar, Nooteboom, Jongedijk, Mertens, Bloema, Geelen enz. enz. zich uit de actieve "algemene" politiek terugtrekken,
2. Een "nieuwe golf" zich in D'66 in beweging zet, die onder andere een voldoende capabele figuur oplevert om hem te vervangen.

Want we moeten nu niet net doen alsof alleen Van Mierlo gefaald heeft. En alsof een ander het wel eens even veel beter zal gaan doen. Op dit moment is er gewoon geen alternatief. Het doorlichten van eventuele opvolgers zal ik kiesheidshalve maar achterwege laten. Alle hout is nu eenmaal geen timmerhout. Laten degenen die nu het vallen van hoofden eisen maar eens rustig overwegen wat ze ~~ervoor~~ in de plaats krijgen! Het geharrewar is anders wel weer begonnen. Enerzijds zien we dat degenen die tot nu toe de richting bepaalden verklaren dat het echec komt door de interne tegenstellingen en het gebrek aan eensgezindheid. Daardoor ontstond naar buiten een weinig overtuigend beeld van de partij. Maar degenen die al lange tijd op een andere aanpak aandrongen zeggen nu: zie je wel, onze adviezen hadden opgevolgd moeten worden. Afstand houden met de PvdA was het geheim voor stemmenwinst. De top moet maar vervangen worden door mensen die onze inzichten huldigen. Het is wel duidelijk dat op deze manier geen wedergeboorte te bewerkstelligen is, dit is doorzeuren op de oude tegenstellingen en heilloos nakaarten. Daarom moet er ook geen paniekvoetbal gespeeld gaan worden, waardoor de verwarring alleen maar groter zal worden, bijvoorbeeld als er ten onrechte "gezuiverd" zou gaan worden. Wat dan wel? Eerst maar eens rustig nadenken en de ontwikkelingen rond de kabinetsformatie afwachten. Daar konden ons nog wel eens merkwaardige verrassingen te wachten staan! Van Mierlo blijft voor mij voorlopig toch nog de beste vertegenwoordiger van het D'66-standpunt. Goed, hij heeft boven zijn macht gegrepen met de Club van Rome, het rapport van de zes met Mansholt, het progressief regeerakkoord en het alternatief kabinet. Dat is natuurlijk veel te veel, als je het zo op een rijtje ziet staan. Maar daarentegen is hij gewoon te eerlijk en te nuchter om zich een of andere succesbelovende rol aan te meten en een olijke pet op te zetten om de kiezer te strikken. Eerlijke en redelijke politici zijn nu eenmaal kwetsbaar. De laatste zin uit het interview van Van Mierlo in de NRC van 16 december spreekt mij daarom aan:

"De PPR had een distantie ten opzichte van het samenwerkingsverband waartoe ik mij uit volle overtuiging niet heb willen lenen."
Daarom, laten we maar hopen dat hij de les van de afgelopen twee jaar heeft geleerd, n.l. in de beperking toont zich de meester. Laat hij dat dan maar eens tonen door D'66 weer uit het slop te halen, de D'66 visie en inbreng zijn dat echt nog wel waard (HG).

P R I J S V R A A G

Van Mierlò gaat zijn memoires schrijven 1), maar hij heeft er nog geen goede titel voor kunnen vinden. Wij schrijven nu onder de lezers van Peperbek de volgende prijsvraag uit: Wie weet een goede titel voor deze binnenkort te verschijnen memoires te bedenken? Fraaie inzendingen worden in Pperbek gepubliceerd. De beste inzending, ter beoordeling door de redactie, komt in aanmerking voor een presentexemplaar.

1) Voor de moeilijke begrijpers: Hij doet het niet echt.

NAAR NIEUWE PARTIJVORMING?

(KB) De verkiezingsdébâcle heeft de discussies over het doel van onze partij sterk verlevendigd. Allereerst de oude kwestie: beweging of partij. Van degenen die D'66 als beweging zien, zijn er velen die menen dat D'66 als beweging is geslaagd: de politiek is volop aan het veranderen, wij kunnen nu beter ophouden, het doorgaan als kleine gideonsbende heeft geen zin.

Daar tegenover groeien de stemmen die de denksfeer en mentaliteit van D'66 blijvend tot uitdrukking willen brengen in een politieke partij. Sommigen willen dit bereiken door vanuit onze eigen identiteit verder te gaan. Van D'66 moeten wij dan de "66" maar laten vallen en verder bouwen (los van de PvdA) als "Democraten". Anderen voelen niets voor een splinterpartij die geen leiders heeft die de kiezer nog aanspreken. Dus moeten we zoeken naar nieuwe partijcombinaties of naar een geheel nieuwe partij. Dit zou dan een gematigd progressieve partij moeten zijn, links van het midden. Daarbij wordt gedacht aan samenwerking met mensen uit de KVP, DS'70 en VVD. Er zijn al namen genoemd als "Democratische Volkspartij" en "Links Liberale partij". Ook zijn er al verschillende gespreksgroepen aan de gang. Wij wilden toch immers al lang contacten met modern denkenden uit andere partijen? Intussen is er ook nog een stroming, die spreekt over een "relance" van D'66, over het niet loslaten van de PvdA, over het slaan van bruggen naar links en naar rechts. Deze stroming omvat tenminste twee partijleden, n.l. Hans van Mierlo en Ruby van der Scheer (of zijn het er nog meer?) Beide leden van deze stroming zijn met man en macht bezig hun PVP-idealen te verdedigen. Het ziet er naar uit, dat er in de komende maanden spijkers met koppen moeten worden geslagen. Of moeten juist de koppen eraf geslagen worden?

NA DE VERKIEZINGEN VAN 29 NOVEMBER 1972

(FJ) Betreurd wordt dat de D'66 leden - hoewel begrijpelijk door tijdnood - geen enkele echte inspraak hebben gehad op de inhoud van ons program. Daar moet meteen wat aan worden gedaan door een algemene enquête.

- Is duidelijker stellingname van de D'66-identiteit gewenst? Ja/nee.
- Wenst u in de naaste toekomst samensmelting met PvdA en PPR tot één progressieve partij? Ja/nee.
- Wenst u in de naaste toekomst samenwerking met PvdA en PPR op basis van het regeerakkoord "keerpunt", ook als de progressieve drie niet tot regeren komen? Ja/nee.
- Dient D'66 zijn eigen karakteristiek, zoals aangegeven in het laatste stuk "Landelijk beeld" van het gele boekje van het jaarbeurscongres (1 okt. 1972) te Utrecht openbaar te poneren? Ja/nee.
- Dient D'66 het "gematigde" NATO-standpunt van D'66-den Uyl (NATO bij kritische beschouwing als internationaal ontspannings- en vrede instrument) te blijven steunen. Ja/nee.
- Dient D'66 het "harde" standpunt om uit de NATO te treden van PPR-PvdA vleugel te gaan steunen? Ja/nee.

UITSLAG VERKIEZINGSTOTO

Van de deelnemers aan de verkiezings-toto hebben wij de nummers 1,2 en 3 met het minste aantal strafpunten voor u genoteerd n.l.:

no 1 - 70 strafpunten D. Bark Den Haag
no 2 - 72 strafpunten J. van Wilgenburg Huizen (N.H.)
no 3 - 96 strafpunten L.A. van Montfoort Den Haag

Hun voorspellingen waren als volgt:

Verk.	uitsl.	Bark	straf- punt.	v.Wilgen- burg	straf- punt.	van Mont- foort	straf- punten
PvdA	43	44	1	44	1	40	9
KVP	27	29	4	29	4	27	0
VVD	22	17	25	18	16	20	4
ARP	14	12	4	12	4	12	4
D'66	6	10	16	11	25	12	36
CHU	7	8	1	9	4	9	4
DS'70	6	6	0	6	0	8	4
CPN	7	8	1	8	1	6	1
SGP	3	3	0	3	0	3	0
GPV	2	3	1	2	0	2	0
PPR	7	3	16	3	16	2	25
PSP	2	3	1	2	0	5	9
anderen	4	4	0	3	1	4	0
Totaal:			70		72		96

Ze deden het dus beter dan de drie voorspellers met het minste aantal strafpunten van de Peperbekgroep. (zie het novembernummer)

no 1 - 82 strafpunten Geelen Den Haag
no 2 - 86 strafpunten v.d. Burg Den Haag
no 3 - 102 strafpunten Löbler Rotterdam

De prijs - een boekwerk - gaat dus naar Bark met de gelukwensen en een diep respect van de Peperbekgroep.

HOE ZOU U HET VINDEN ALS UW DOCHTER MET DE STRATEMAKER VAN WIEGEL THUISKWAM?

J. TRAAG OVER J. GRUYTERS

Gewone stervelingen zullen het als een grote eer beschouwen, wanneer drs J. Gruyters een stuk over hen schrijft. En dan nog wel in de Telegraaf. Zij zullen het echter minder eervol vinden, indien hij dan op de persoonlijke tour gaat. Bovendien staan in het stuk dat hij 9-12 j.l. schreef, een aantal aperte onjuistheden.

- Er wordt beweerd, dat ik in het hoofdbestuur tijdens de vergaderingen in augustus alleen stond. Niets is minder waar.
- Er wordt gesuggereerd, als zou ik me in de verkiezingsstrijd niet druk hebben gemaakt. Dat is klinkklare onzin.
- Gruyters schrijft, dat ik het hoofdbestuur (waar inderdaad mensen inzitten die ik mijn vrienden mag noemen) geen kopie van mijn open brief heb gezonden. Ook dat is niet juist.

Het zou de schrijver hebben gesierd indien hij zijn informatie zou hebben betrokken uit een minder eenzijdige bron. Gruyters stelt dat de verkiezingscampagne slecht georganiseerd en gevoerd werd. Hoe kan het ook anders. Hoe kan men enig enthousiasme bij de partijleden verwachten, als de top van de partij het er bij laat liggen en als de partij schijnbaar niet meer in staat is het eigen gezicht naar voren te brengen.

Ik heb in mijn open brief niemand persoonlijk willen kwetsen of belachelijk maken. Het gaat niet om personen, het gaat om functies. Vooral aan Hans van Mierlo heeft D'66 veel te danken. Dat betekent echter niet dat het verboden is ter discussie te stellen of nu, na 6 jaar, een ander misschien beter de fractie kan leiden. Bovendien, Gruyters en ondergetekende staan minder ver van elkaar dan Gruyters wel wil suggereren. Uit zijn stuk citeer ik: "De vraag of de eigen politieke activiteit en de eigen programmapunten van D'66 wel voldoende uit de verf zijn gekomen is zonder meer op zijn plaats." Zonder dat het me stoort heeft schrijver getracht mij de Zwarte Piet in handen te spelen die hij zelf op tafel wilde gooien. De partij zou mij kunnen missen? Gruyters kan me in ieder geval zeer goed gebruiken!

IN DIT NUMMER O.M.:

- EVEN NAKAARTEN
door A.C.A. Dake
- D'66: DE ONDERGANG VAN EEN NAÏEF PRINCIPE?
door K. Bloema
- JE BLIJFT LACHEN IN D'66
door G. Nooteboom
- VOOR D'66 IS ER GEEN KEUS
door A.R. v.d. Burg
- BEZINNEN..... EN OPNIEUW BEGINNEN
door F. Jansen

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R

Frankenslag 52, Den Haag, tel. 070 - 546369

- ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
- GEEFT VOORLICHTING over de verschillende mogelijkheden tot FINANCIERING
- BEMIDDELT bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN

(advt.)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG nr 6
FEBRUARI 1973

66

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg

Redactie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), H. Geelen (HG)
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ),
R.W.Th.Löbler (rL), F.W.H. Vink (FV).

Redactieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 20 februari zenden aan het redactieadres.
Redactievergadering: 20 februari, Voorschoterlaan 95, Rotterdam
(R. Löbler).

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

Bericht uit de derde wereld

Harry Geelen is zijn verkenningen op het westelijk halfrond ten behoeve van Peperbek begonnen vanaf het terras van restaurant Playa Forti op Curaçao, alwaar hij een visschotel nuttigde, zonder daarbij te denken aan de Nederlandse kabinetsformatie. Hij heeft ook dieper geboord, door zich met schnorkel in de Caraïbische zee te storten. Wij houden u van de verdere ontwikkelingen in dit werelddeel op de hoogte.

dagvandaag

Onze gematigd-progressieve-links-liberalen

(%) Het kan maar niet op. Plotseling blijkt zowat heel Nederland links van het midden te vertoeven. Men decoreert zichzelf weer met de oude, vertrouwde aanduidingen als "links-van-het-midden", "gematigd progressief" en "links-liberaal". Er is kennelijk leven in deze 19e-eeuwse brouwerij.

De confessionelen vertoefden al graag in deze hoek, al is de term "consequent vooruitstrevend" van de anti-revolutionairen alweer in het vergeetboek geraakt. Ook een meerderheid van de D'66-ers opereert hier de laatste tijd met groot welbehagen, zoals nog weer eens bleek bij de meeting van bestuur en fracties in Noordwijk. Maar we zijn er nog niet. We hebben ook nog de clubs van Bloemaen van Wessel. Bloema opereert met een aantal confessionelen, die het in hun partij allemaal niet meer zo zien zitten, maar die natuurlijk wel - net als De Gaay Fortmann - al die typisch-confessionele trekjes meebrengen. Wessel wil appelleren aan de "middengroepen" met een links-liberale gedachte, wat dit dan ook zijn moge. Het gemeenschappelijke in al die stromingen is dat ze vooral niet socialistisch willen zijn, zonder daar een duidelijk alternatief tegenover te stellen. We kunnen ongetwijfeld binnenkort enige nieuwe partijen verwachten.

dagvandaag

Commentaar op commentaar (I)

(r1) Van der Burg's nonconformistische, Piet Grijsachtige trant van redeneren is doorgaans zeer de moeite van het lezen waard en bevat meer dan eens kernen van waarheid.

Ditmaal (Peperbek VI,5, pag. 8), brengt zijn ontwapenend ge-analyseer hem in de vicieuze cirkel van de kip en het ei. Immers, zo stelt hij, de leden van D'66 kunnen nou wel kankeren en naar schuldigen gaan zoeken, of terug willen keren naar de lijn van vóór 1971, maar dat is niet reëel, want de leden hebben het allemaal zelf zo besloten. En ook: 'Ze wisten wat ze deden toen ze deze mensen kozen.'

Men zou er evangelisch van worden.....En dat gaat zo:
In den beginne was er openheid.En er was élan en er was eerlijkheid. En toen ontstond er naast het algemeen belang het persoonlijk streven. En er kwam ge-mar-chan-deer en ge-lob-by en ge-ma-ni-pu-leer van le-den-ver-ga-de-rin-gen en con-gres-sen. En van Mierlo c.s. zagen dat het goed was. Zo zit dat, volgens mij, beste, naïeve Ton v.d. Burg. Ik heb ook heel lang geloofd in het sprookje dat de gangmakers van D'66 first and foremost de nationale politiek, het algemeen belang, het landsbelang enz. enz. voor ogen hadden. Ik geloof daar niet meer in. Weet je nog wat Annie de Reuver zong in de vijftiger jaren? 'Het sprookje is uit'. Het had inderdaad mooi kunnen zijn, maar we zullen ons erbij moeten neerleggen dát het uit is.

dagvandaag

Commentaar op commentaar (II)

(rl) Het stuk van Nooteboom, ook in Peperbek VI,5, was mij, zoals dat heet, 'uit het hart gegrepen'. Vooral zijn analyse van conflictsituaties was zeer to the point. Van nabij heb ik zoiets hier in Rotterdam immers ook zien gebeuren. Politiek verschil van inzicht binnen de D'66-fractie in de gemeenteraad wordt door drie van de vier fractieleden teruggebracht tot een persoonlijk conflict, waarna niemand zich er meer mee wil bemoeien en een 'commissie van wijze mannen' een uitspraak moet doen, waarvan het losse-schroeven-karakter al van te voren vaststaat. De Aha-Erlebnis deed mij deugd en tegelijkertijd verdriet. Steeds weer blijken persoonlijk gerichte krachten in staat het grotere belang te ondermijnen. Nooteboom moest maar vaker voor Peperbek schrijven.

dagvandaag

Commentaar op commentaar (III)

(rl) Harry Geelen in VAN MIERLO MOET BLIJVEN..... (Peperbek VI,5, pag. 12) neemt het op voor Van Mierlo, die 'eerlijk', 'nuchter en redelijk' is en zich niet voor karretjes wil laten spannen. Allemaal akkoord. Onderschrijf ik volkomen. Maar wat dacht Harry ervan als Van Mierlo eens wat meer had geluisterd naar eveneens eerlijke, nuchtere en redelijke mensen uit eigen kring?

dagvandaag

Liberalisme

(rl) Voor het ter perse gaan van dit nummer ontving Peperbek een ongedateerd afschrift van een adres aan de leden van de Tweede Kamer, afkomstig van de WERK GROEP LIBERALISME.

In het adres spreekt de werkgroep haar afschuw uit over mogelijke hervatting van de bombardementen op Noord-Vietnam door de Verenigde Staten, waarbij door de nieuw te benoemen minister voor defensie van de V.S., Clements, het eventuele gebruik van kernbommen niet uitgesloten werd. De werkgroep dringt bij de Kamer aan op andere maatregelen tegen Amerika dan economische boycot van de V.S. of dreigen met 'Nederland uit de NAVO' en stelt voor 'het lidmaatschap van de V.S. ter discussie te stellen'. Tot zover de kern van het adres van deze werkgroep. In een bijgevoegde uiteenzetting staat iets over de werkgroep zelf. Als onstaansreden wordt opgegeven dat het liberalisme in de praktische politiek verloren dreigt te gaan; dat zich liberaal voelende mensen in verschillende partijen zitten, of in dezelfde partij een ander soort liberalisme aanhangen. De doelstelling: formuleren van liberale uitgangspunten, het kritisch volgen van zich liberaal noemende partijen en het weergeven en steunen van liberale gedachten.

Over de organisatie: werkgroep bestaat uit personen uit verschillende partijen. Men denkt over 'sub'werkgroepen naast de kernwerkgroep en men zal sympathisanten met open armen ontvangen. Ondertekend door: A.J. Meijerink, Van Asch van Wijckskade 26, Utrecht: tel. 030 - 614548.

De redactie van Peperbek - liberaal als die nu eenmaal is - geeft een en ander maar door, zonder nochtans precies te weten om wat voor soort liberalisme het hier gaat: dat van een Thorbecke, dat van een Geertsema/Vonhoff/Wiegel, of dat van een Van Riel. Maar u weet de weg nu in ieder geval om dat te weten te komen.

dagvandaag

D'66 WAT NU?

door R.J. Ovezall

Het antwoord op die vraag zal moeten worden gegeven op de komende congressen. Ten behoeve van de discussies heb ik de volgende mogelijkheden op een rijtje gezet:

1. Dezelfde koers blijven aanhouden, dus nauwe band met PvdA en PPR, toestevenen op Progressieve Volkspartij.
Daarbij drie subindelingen:
 - a. Doorgaan met zelfde dagelijks bestuur (DB) en zelfde politieke leider.
 - b. Andere mensen in DB en nieuwe politieke leider.
 - c. Partij opheffen.
2. Een nieuwe koers inslaan, misschien het beste te karakteriseren door als voorbeeld de FDP in de Bondsrepubliek te nemen.
Dan twee subindelingen:
 - a. Doorgaan met zelfde dagelijks bestuur en zelfde politieke leider.
 - b. Andere mensen in DB en nieuwe politieke leider.
3. Een nieuwe partij oprichten, samen met verwante groepen buiten D'66 en daarin D'66 laten opgaan.

Met fantasie zijn er wellicht nog meer mogelijkheden. Laat ons voorlopig eens het bovenstaande rijtje aftasten.

Richting 1a is bijzonder onaantrekkelijk. Onze huidige politieke leiders hebben vóór 29 november hun kansen grandioos gemist. Ik had met hun politieke lijn niet veel moeite. Maar waar was het eigen geluid van D'66? Hoe bleek t.o.v. de kiezer dat onze inbreng in de Progressieve Drie een andere was dan die van PvdA en PPR? Dat het niet lood-om-oud-ijzer was of je PvdA of D'66 stemde? Van enig buitenparlementair optreden was nauwelijks sprake. Onze leiders hebben gefaald. Misschien hebben ze wel hun best gedaan. Dat maakt de zaak nog erger, want dan kun je niet verwachten dat ze het voortaan beter doen. Daarom valt voor mij 1a af. Dit helpt meteen richting 2a om zeep. Want behalve dat daarvoor de bovengenoemde negatieve beoordeling ook geldt, is nauwelijks te verwachten dat het huidige DB plus de huidige politieke leider er toe bereid zijn een andere koers in te slaan. Zou dit bovendien geloofwaardig overkomen?

Liever geen Harold-Wilson-kapriolen in Nederland.

Nu 1b, dezelfde koers aanhouden, maar onder nieuwe leiding. Of dit een reële mogelijkheid is hangt af van de vraag of er geschikte kandidaten zijn te vinden of naar voren komen. Dat kan blijken op de congressen. Ik hoop dat Terlouw hiervoor ambities heeft. Maar misschien doe ik dan andere kandidaten onrecht door die niet te noemen. Alleen onder een frisse, volledig vernieuwde en de kiezers aansprekende leiding zou ik dit aandurven.

Als voor 1b geen geschikte kandidaten boven water komen is 1c een aantrekkelijke gedachte. Dan zou ik n.l. de leden van D'66 die naar de Progressieve Volkspartij (PVP) toe willen, aanraden nu maar meteen lid van de PvdA te worden. Dan vermijden we moeizame onderhandelingen met PvdA en PPR om tot zo'n PVP te komen. Met 6 kamerzetels tegenover de 43 van de PvdA moeten we immers toch een toontje lager zingen. En we kunnen ondervinden of de PvdA van binnenuit in onze richting valt te beïnvloeden. Het zou de kiezers aanspreken: bij die zullen langdurige onderhandelingen over een PVP zeker slecht overkomen. En er wordt snel politieke duidelijkheid verkregen. De gekozen D'66 vertegenwoordigers in Staten-Generaal, Provinciale Staten, en Gemeenteraden blijven als zodanig in functie tot tegen de volgende verkiezingen: dit zijn ze tegenover de kiezers verplicht.

Is er ruimte voor een nieuwe koers van D'66 onder nieuwe leiding? Dus richting 2b? Afgezien van het vinden van geschikte leiders, zie 1b, is daarvoor voorwaarde dat er programmatisch, qua imago, en in de praktische politiek een herkenbare afstand is t.o.v. PvdA en PPR. Dit moet worden onderzocht. Ik heb begrepen dat Prof. Wessel deze kant op wil. Toch zal ook dan de partij tot een keuze bereid moeten zijn. Zoals de FDP dit in Duitsland gedaan heeft. Voor mij zou die partij alleen aanvaardbaar zijn als ze in beginsel bereid is met de PvdA een regeringscoalitie aan te gaan. Dan is zij voor de niet-socialistische kiezers een alternatief t.o.v. de VVD, die een conservatieve koers vaart en leift maar moet blijven varen. Ten opzichte van de PvdA dus een relatie als in Duitsland bestaat tussen FDP en SPD.

Tenslotte dan de laatste richting, richting 3.

In feite geen richting meer van D'66, want het betreft de oprichting van een Nieuwe Partij samen met verwante groepen buiten D'66. Dit is dus de richting Bloema. Indien de verwante groepen reële groepen zijn en inderdaad verwant blijken, dan is deze oplossing aantrekkelijker dan 2b omdat de basis breder is. En het D'66 kringetje met haar innercircles wordt doorbroken. Het is dus de moeite waard de mogelijkheden die hier liggen grondig te onderzoeken. Welke koers gaat de nieuwe partij varen? Ook hier zijn weer alternatieven mogelijk. Ik heb de hoop dat deze analyse bijdraagt aan de komende discussies. Die zie ik met belangstelling tegemoet en zullen mijn uiteindelijke keuze bepalen. In volgorde van voorkeur thans, dus vóór de aanvang van de discussies, noem ik de mogelijkheden 3 en 2b. Of zullen we met z'n allen de PvdA gaan bijsturen door er lid van te worden?

PRAGMATISME EN GEKOZEN PREMIER, OM MAAR EEN PAAR DINGEN TE NOEMEN

(HJ) Het pragmatisme en onze staatkundige punten hebben ons tot dusver meer kwaad dan goed gedaan. Als we werden aangevallen op ons pragmatisme - meestal door een superpragmatische AR-burgerman met God als pragmatieke vrijbrief in z'n vestzak - dan kwam daarop geen passend antwoordje. Alle Thomistische wijsbegeerte van onze voorlieden ten spijt bleef het bij monden vol tanden en een verwilderde blik. Terwijl onze goeie Nypels de zaak toch zo helder heeft uiteengezet in de Pré-ambuul van ons program.

Ik zeg het nu even in andere woorden. Pragmatisme kan nooit de hoofddoelstellingen van Democraten '66 aangeven. Deze einddoelen zijn besloten in het woord democratie: invloed door, dus recht voor de mensen; een gepaste ontplooiing in de samenleving. Alle geloven en filosofieën, als ze niet te gek zijn, kunnen zich daarbij aansluiten. Stel je voor dat het pragmatisme (=practicisme=nutsprincipe) de hoofddoelen van een partij zou bepalen. Dan zouden we b.v. ouden van dagen om zeep moeten helpen, omdat ze niet werken maar wel consumeren. De meerderheid is niet oud van dagen, dus weg met dezulken. Alles was dem Volke nützt ist Recht (het nazistische pragmatisme). Het pragmatisme van D'66 is alleen gericht op de methoden om humane en democratische doelstellingen te bereiken. Géén dogmatisme in de wegen en middelen, zoals de liberalen en de socialisten wel een dogmatisme kennen (resp. machtmecanisme en overheidsregulering). Nog een aspect van ons pragmatisme: het snel opsporen van problemen die een verantwoorde menselijke ontplooiing in de weg staan, het definiëren van deze problemen, het zoeken naar oplossingen en het kiezen van de beste oplossing. Een haast wetenschappelijke methode.

Dan het programpunt van de gekozen premier. Slecht verdedigd in het openbaar, goed verdedigd in de commissie Cals-Donner. In grotere fora kwamen we er bijna altijd uit als wegbereiders van de dictatuur. Volgens een enquête schijnt nu 60% van de kiezers de gekozen premier te willen. (Die kiezers willen overigens allerhande tegengestelde stommiteiten; zie het artikel van mr. J.J. Vis in NRC-Handelsblad van 12 jan. j.l. Je vraagt je af: Waarom maak je je zo druk als partijlid, de mensen willen in hoofdzaak hoge lonen en lage prijzen).

Als enig lichtpunt dus 60% voor de gekozen regeringsleider. Hopelijk niet door het gunstige Nixon-voorbeeld.

En wat zegt D'66 op die 60%? Niets. Geen enkel passend antwoord in de trant van: Kiezers maak dat nu waar en stem D'66. Pragmatisch in de methoden zijn we ook al niet.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Ruby van der Scheer: zeg het met bloema.
- Met van Mierlo als het kan.
Zonder van Mierlo als met moet.
- Tweespalt in de Partij? Nee, achtpalt.

D'66, WAARHEEN?

door E. Bruins

D'66 is een pragmatische partij. Zegt men. Is het ook zo? Pragmatisch zijn punten als staatsrechtelijke hervormingen en een schoon milieu. Het eerste spreekt alleen aan als punt van de tweede orde, het tweede wekt nergens tegenstand meer. Die tegenstand is er wel bij punten als democratisering, verandering van mentaliteit en het ter discussie stellen van maatschappelijke structuren. Het zijn ideologische punten, punten die mensen aantrekken en afstoten en daarom geschikt voor politieke partijvorming.

In D'66 is dit ideologische element nooit (h)erkend. De groep leefde, zoals goede wereldverbeteraars-op-korte-termijn dat betaamt, non-conformistisch van de ene (vaak zeer knappe) improvisatie naar de andere, zonder over achtergronden veel na te denken, met weinig historisch besef en systematische onderschatting van de tegenkrachten.

Na 6 jaar zien velen die verbetering op korte termijn niet meer, zij vinden de partij rijp om te ontploffen. Degenen, die de bovengenoemde ideologische punten wel aanspreken, herkennen door het samengaan met de PvdA D'66 niet meer als hun partij. Beide groepen zijn aan het afhaken.

In een slap aangedraaid geheel als boven omschreven krijgen niet alleen pro- maar ook anti-ideologieën gemakkelijk hun kans. Dat is dan ook prompt gebeurd en het is eveneens een oorzaak van het verlies. Weinigen zullen immers bij de uitspraak, dat het Christendom een traditie van 2000 jaar van onbetrouwbaarheid achter de rug heeft, uitsluitend bewondering gehad hebben voor de fenomenale cultuur-historische kennis, die achter deze uitspraak verscholen ligt, en het om die reden betreurd hebben, dat deze kennis niet in een werk van encyclopaedische allure voor het nageslacht werd vastgelegd.

Wel is er twijfel ontstaan, of D'66 zich mede ten doel stelt als tegenhanger van de Staatkundig-Gereformeerden op te treden, of dat men zulk een houding voor een goede politieke opstelling nu juist een belemmering vindt.

Indien men graag met iemand in het huwelijk wil treden, heeft het altijd zijn nut eens na te gaan, of aan de andere kant die behoefte al evenzeer bestaat. Indien men deze beproefde taktiek ook bij de vorming van de PVP zou hebben toegepast (waarom eigenlijk niet?) zou men al gauw ontdekt hebben, dat deze belangstelling bij de PvdA ontbreekt. Men wil daar alleen weten, zoals van der Louw in de laatste partijraadsvergadering opmerkte, van een 'in wezen socialistische partij' met de PSP op de linker vleugel. Bij een 43-6 verhouding valt daarop geen invloed uit te oefenen.

De gevolgde methode van loyaliteit aan de niet volledig a-economisch denkenden in de PvdA zonder de eigen identiteit te benadrukken heeft voor D'66 het bijwageneffekt opgeleverd. Enerzijds is er rechtstreeks op de PvdA gestemd, anderzijds zijn degenen, bij wie de bezwaren tegen de PvdA de overhand hadden, weggegaan na DS'70 en de VVD. Gezien de voorspelbaarheid van dit alles (en de vele waarschuwingen ertegen) zou het aardig zijn eens te vernemen, waarom men het bewust zo heeft gespeeld.

Wanneer men D'66 niet wil laten ontploffen, blijft er maar één bruikbare weg over. De ideologische punten naar voren halen, de rest daaromheen groeperen en duidelijk het eigen karakter benadrukken. Geen nette burgermanspartij, links van het midden, die gaat aan halfbakkenheid ten onder. Ook woorden als gematigd progressief kunnen misleidend werken. Het gaat om de ontwikkeling van een eigen radicaliteit, moderner en meer eigentijds dan die van de PvdA, gebaseerd op de eigen democratische, hervormende inslag. Een dergelijke partij kan, vrij naar Nypels, als ze ophoudt te zeuren, intern overgaan op een andere werkwijze en een voldoende aantal concrete programmapunten weet te formuleren, van politieke vernieuwingen het groene hart worden.

EEN NIEUWE KOERS

(KB) Of we het nu leuk vinden of niet, er is een nieuwe politieke fase aangebroken. Niet alleen in D'66, maar in de hele Nederlandse politiek. Een fase van constructie en vorming van een nieuw krachtenveld. De oude fase is aan het aflopen: het was de breekijzerfase, die in 1966 begon met D'66, PPR en Nieuw Links, later gevolgd door DS 70. Deze breekijzerfase loopt nu af, het politieke midden is in staat van ontbinding, de brokstukken zwerven rond in een vacuum links van het centrum, het politieke veld is verdeeld in vele partijen die allen op zichzelf machteloos zijn.

Niet alleen de KVP en CHU verkeren in een ernstige crisis. Ook de progressieve combinatie vertoont sterke spanningen: de PvdA neigt naar links-radicalisme; in D'66 kunnen velen dit niet volgen, vooral niet na de verkiezingen. Bij toenemend radicalisme in de PvdA ontstaan er ook grote interne spanningen bij de socialistten. Voorts is het ook bij DS 70 niet alles botertje tot de boom, want de ultra-rechtse image van deze partij is vele DS 70-ers een doorn in het oog. Daarbij komt, dat de kabinetsformatie op het grote publiek een uiterst slechte indruk maakt. Een beeld van politieke verwording. Er moet snel iets gebeuren. Wie dat niet ziet, is politiek blindemannetje aan het spelen. Zoals bekend is er thans als voornaamste reconstructiepoging de "Aktiegroep Nieuwe Partij" ontstaan, die een manifest heeft uitgegeven (zie elders in dit nummer), waarmee reeds velen zich accoord hebben verklaard, waaronder ikzelf. Ik doe een vrij willekeurige greep uit de namen van degenen die reeds instemden: Baarda (lid Unieraad CHU), Beckers (DCN), Beugels (ex-vice voorz. CHU), de Bruijn (partijbestuur KVP), Cally Bruschinsky (PPR), de Chatinier (KVP), van der Dussen (DCN), Couwenberg (DCN), van Duijn (partijbestuur KVP), van Gulijk (voorz. CHJO), van Haersma Buma (CHU burgemeester), Huijsen (dag. bestuur CHU), Koster (PvdA), Lafeber (PPR), Maarseveen (CHU), Ong (partijraad KVP), Osinga (CHU), van Ruiten (oud secr. PPR), van Tilburg (PvdA), Verdijk (oud kamerlid KVP), Wattèl (Unieraad CHU), Coen Winters (partijbestuur KVP), Zelissen (oud kamerlid KVP), Zuidervaart (ARP). Dit waren er zo een paar. Ach ja, laat ik ten slotte Meeuwisse niet vergeten.

Wie deze namen leest, ziet direct dat het hier geen clubje van confessionele jongeren betreft die eens iets nieuws op touw gaan zetten (hoewel de stoot tot deze actie wel is uitgegaan van de KVP-en CHU-jongeren). Deze "progressief-denken-den-van-andere-partijen" waarmee D'66 al zo lang relaties wil gaan onderhouden, zijn zich hier aan het concentreren. Het zou een enorme misser zijn als D'66 deze kans zou missen en te laat zou inzien dat het er nu om gaat om òfwel praktisch te worden ingelijfd bij de PvdA, òfwel achteraf te komen aanhinken om te vragen of we nog mogen meedoen. Maar dan zijn we wel te laat om nog invloed te hebben bij de inhoudsbepaling en het programma van deze nieuwe politieke stroom. Een niet te stuiten stroom, die een nieuwe koers voor D'66 noodzakelijk maakt.

WE WORDEN GROTELIJKS BELAZERD

door R. Löbler

Al vrij snel na de start van zijn politieke carrière kreeg Van Mierlo het etiket 'naïef' opgeplakt, naast ettelijke andere, uiteraard. 't Stond wel charmant, het suggereerde oprechtheid, gepaard aan onbedrevenheid, in het politieke bedrijf. Dat imago dééd het wel bij een groot deel van het electoraat. Het moet veel hebben bijgedragen tot die eerste machtige klap van zeven zetels ineens.

Gaandweg hebben we - als in een knappe filmmontage die een verandering als bijvoorbeeld van Dr Jekyll tot Mr Hyde aanschouwelijk maakt - dit imago zien veranderen tot dat van nu: politicus-uit-de-oude-school. Het enige dat hem nog tot eer strekt is dat hij nog maar half zo 'gewiekst' is.

Net als in de zo veelbesproken Barend Servet Show, waarin de koningin belachelijk gemaakt heet te zijn, gaat het hier niet om Van Mierlo als persoon, maar om Van Mierlo om wat hij naar buiten toe vertegenwoordigt. Van Mierlo's imago is - waarschijnlijk tót de verkiezingen van 29 november j.l. - het imago van D'66 geweest. Dat is in wezen het motief, zo wil mij voorkomen, van mensen als Traag en Nootboom ('koppensnellers' noemt de HP van 13/12/72 ze), om de kop van Van Mierlo te eisen. In feite eisen zij niet het hoofd van de beste, brave, naïeve Van Mierlo, maar diens imago. Want dat imago heeft het beeld van de partij jarenlang beheerst. En dus, zo is vermoedelijk de redenering, heeft dat imago ons nu 5 zetels gekost. Helemaal juist zal dat wel niet zijn, maar dat er véél waars in schuilt staat ook voor mij als een paal boven water.

Daar komt bij dat moeilijk aan de indruk valt te ontkomen, dat Van Mierlo het streven naar de macht - wat in het kader van de verwezenlijking van het partij-streven alleen maar oirbaar genoemd kan worden - zo langzamerhand een extra, supra-partij, kortom: persoonlijk gerichte, dimensie is gaan verlenen.

Menselijkerwijs begrijpelijk, maar daarom niet minder onjuist. Hoewel.....

Tegen wie het maar horen wilde (b.v. Jan Vis, NRC 16 dec. en Kees Tamboer, HP 13 dec. 1972) heeft Van Mierlo gezegd dat de belangrijke issues waarop D'66 is gebouwd, voor hem nog recht overeind staan. Maar de excentrische positie wijst hij in dit stadium van ontwikkeling resoluut af. Gruyters idem dito. En dan komt als verklaring voor het zetelverlies: de prijs die we moeten betalen voor het omkrikken van de PvdA. (!!! ik ben zo vrij drie uitroeptekens te plaatsen).

De uitroeptekens kunnen desgewenst worden uitgelegd als te staan voor

1. NAÏVETEIT-IN-OPTIMA-FORMA,
2. PERSOONLIJKE AMBITIE,
3. POLITIEKE ZWENDEL.

Het meest godgeklagd is dat Van Mierlo c.s. na de rampzalige verkiezingen van 29 november j.l. nog steeds niet (willen) zien, dat de ingeslagen weg niet de juiste is. Er zijn vele wegen die naar (de Club van) Rome leiden, maar deze hoort daar niet toe.

Je 'krikt' geen partijen 'om'.

Vijf jaar geleden wisten Van Mierlo c.s. dat ook nog. Collectiviteiten hebben smoelen te verliezen waarop ze kennelijk al tientallen jaren prat gaan. (In het geval van de PvdA nog terecht ook: de mensen zijn alleen niet mee-geëvolueerd met de voortschrijdende socialisatie en zitten nog vol Paasheuvel-nostalgie. So what? Daarom zijn ze nog wel progressief. Dat valt echt niet te ontkennen. Maar ze hebben iets tegen D'66. Want D'66 heeft geen Paasheuvel. Zo simpel ligt het). Derhalve had de weg van 'omkrikken van', resp. 'aanpappen met', de PvdA afgesloten moeten worden. Helaas hebben de congressen daar geen kans toe gezien, mede - alweer helaas - als gevolg van 'procedures die niet geheel en al vrij van zekere manipulaties te noemen zijn'.

Een excentrische positie is onverenigbaar met het streven dat D'66 najaagt. Dat is ontegenzeggelijk waar. Maar het is niet minder waar dat je, door zo'n excentrische positie wat langer te handhaven dan nu is gebeurd, kunt bereiken dat een veel groter deel van het electoraat je herkent en dienovereenkomstig stemt. Met als resultaat bijvoorbeeld 30 tot 40 zetels. Vanuit zo'n positie kun je eens gaan praten over het omkrikken van een PvdA, of een KVP.

Je hebt dan een paar poten meer om op te staan dan nu....

Het verbijstert mij echt dat zoiets duidelijk is als dit al niet veel eerder is ingezien door de mensen 'aan de top', die toch niet van intelligentie verstoken zijn.....

WERKELIJK NIEUWE PARTIJEN ZIJN ALTIJD NODIG

door A.R. van der Burg

In een notitie elders in dit blad heb ik enigszins badinerend gesproken over al die groepen binnen en buiten D'66 die zich zo graag gematigd progressief noemen en die als gemeenschappelijke trek hebben dat ze zich niet met handen en voeten aan de PvdA willen binden. Een vrees, die b.v. in staatkundig-gereformeerde of VVD-kringen niet zal bestaan. Daar is geen sprake van afglijden naar het socialisme. Waar het om gaat, is in wezen een zeer interessant psychologisch probleem. Nog slechts een generatie terug was Nederland verdeeld in een aantal zuilen. Je geloof en je maatschappelijke positie bepaalden je politieke partij. De maatschappelijke bovenlaag, inclusief de intellectuelen, was liberaal. Een katholiek stemde RKSP, een gereformeerde ARP, een hervormde (exclusief de industriële bovenlaag) CHU en een niet kerkelijke arbeider SDAP. De huidige politici zijn allemaal thuis in deze eenvoudige classificatie opgevoed. Wat zien we nu gebeuren? Aan velen zijn de veranderingen in de maatschappelijke verhoudingen niet voorbijgegaan. Neem b.v. de hoofdmoot van de D'66-intellectuelen. Ze zijn te vermaatschappelijkt, of - zo u wilt - te menslievend om veel op te hebben met het kapitalistisch liberalisme, al of niet onder confessionele vlag, waar hun ouders nog niet aan twijfelden. Zij vinden dat er goede sociale voorzieningen moeten zijn, dat de zwakken betere mogelijkheden moeten hebben, dat er oprecht naar vrede gestreefd moet worden en dat niet weinigen mogen beschikken over het lot van velen. En wat merken ze nu tot hun schrik? Dat ze daarmee in het vaarwater van de socialisten zijn gekomen, die al veel eerder tot dit besef kwamen. Nu komt hun jeugdtrauma boven. Dat nooit! Dat zijn die lui, waarvan je in je jeugd zong "Weg met de soossialen, leve de Willemlen". Dat moet wel een heel ander soort mensen zijn. De onzekerheid neemt nog toe, als je die lui leert kennen en ze blijken dan heel gewone en heel redelijke mensen te zijn. Maar gelukkig, er is een rationeel motief om je tegen die PvdA-mensen af te zetten. Die gaan gebukt onder hun jeugdtrauma. Ze willen een socialistische maatschappij, en dat is nu ook weer niet nodig. Bovendien klopt die uit 19e-eeuwse toestanden geschapen socialistische maatschappij blijkens nuchtere praktijkuitkomsten helemaal niet met ons vertrouwde welvaartsideaal. Dus wel vooruitstrevend en sociaal voelend, maar vooral niet socialistisch. Omdat socialisten zich links noemen en communisten zich uiterst links, noemen zij zich ter onderscheiding gematigd links, of - als ze heel erg bang zijn zich aan koud water te branden - links van het midden. Zij die heimwee hebben naar de rustige politieke opvattingen van hun voor-

vaderen noemen zich links-liberaal, gemeten naar de gangbare betekenis van het woord "links" een contradictio in terminis. Het voordeel van die term is in ieder geval dat het duidelijk de ambivalente houding van zijn aanhangers aan het licht brengt.

Wie een 19e-eeuwse opvatting verwerpt, heeft daarmee nog geen 20e-eeuwse opvatting gekregen. Deze eeuw is bijzonder arm geweest aan maatschappij-profeten. Als we Hitler en consorten even buiten beschouwing laten, ontbreekt eigenlijk iedere heilsleer. Toch kan je daar niet buiten, als je een alternatieve politieke beweging voor deze en de komende tijd wilt scheppen. De moeilijkheid is dat allerlei traditionele waarden op de tocht zijn komen te staan, waardoor het gevoel is gegroeid dat normen in het algemeen zinloos zijn, althans te tijdelijk om er een politieke leer aan te verbinden. Aan oud-redacteur Gorter komt de eer toe dat hij voortdurend gewezen heeft op de noodzaak van bezinning op zo'n fundamentele politieke visie.

Al is er dan geen filosofie voorhanden, toch valt er wel wat nuttigs te zeggen over een daarop gebaseerde partij. Zo'n partij zal om te beginnen voorlopig niet groot kunnen zijn, omdat een meerderheid van de mensen met zijn opvattingen nog in het verleden vertoeft. Een meerderheid is echter voor een politieke partij nooit een voorwaarde om resultaat te boeken. Ik zou bijna willen zeggen: integendeel. Een voorhoedepartij is per definitie beperkt van omvang. Bij sterke groei treedt ook sterke verdunning op. Aan de andere kant heeft een dwergpartij geen enkele zin. Zo'n partij moet dan ook niet de fout maken van alle partijen in het verleden om van zijn leden te eisen dat ze instemmen met een of ander gedetailleerd programma. Programmapartijen hebben geen bestaansrecht meer. Ze bieden de kiezer immers geen enkel houvast. Er komen in de politiek duizenden vraagstukken aan de orde. Wat heeft het voor zin te weten dat ik als kiezer het op 70 van 100 geheel andere punten met mijn volksvertegenwoordiger eens ben? Wat ik als kiezer wil weten, is wat voor vlees ik in de kuip heb. De kandidaten van zo'n nieuwe partij moeten dan ook op persoonlijke titel gekozen worden. Binnen het kader van een algemene maatschappelijke filosofie moet er ruimte zijn voor een grote variatie van meningen in praktische vraagstukken, zonder dogmatische verkettering.

Die filosofie zal niet liberaal of socialistisch of "confessioneel" zijn, wat dit laatste dan ook moge zijn. Het wezenlijke probleem in onze samenleving is niet de verdeling van de eigendom, maar de verdeling en de uitoefening van de beschikkingsmacht. Zowel voor liberalen als voor socialisten geldt nog altijd het duizenden jaren oude dogma dat eigendom identiek is met beschikkingsmacht. In die gedachten-gang is overdragen van eigendom, b.v. aan de staat, het overdragen van de beschikkingsmacht aan een ander gezelschap. Het is een lapmiddel voor het ontkoppelen van beschikkingsmacht en eigendom. Het is bovendien een lapmiddel dat in de praktijk weinig effect sorteert. Staatsmonopoles zijn even gevaarlijk als elk ander monopolie, want ophoping van macht. Macht behoort gepaard te gaan met verantwoordelijkheid. Er is in onze samenleving geen garantie dat die combinatie voorhanden is. Wel weten we zeker dat degenen die geen macht hebben ook geen verantwoordelijkheid dragen. Wij zijn een samenleving van onverantwoordelijken. De door de liberalen voorgestane samenleving biedt geen enkel soulaas.

Een partij met een toekomstfilosofie zal in hoge mate gebaseerd moeten zijn op de betrokkenheid van jonge mensen. Zij moeten leven in die toekomstige wereld. Aan hun om er wat van te maken. Jonge mensen zijn nog om een andere reden een noodzakelijk element. Zij hebben meer afstand tot de vroegere indeling in sociale groepen en politieke hokjes. Ze staan er eenvoudig minder bij stil, omdat ze het bovengenoemde jeugdtrauma niet bezitten, of althans in mindere mate. Ikzelf ben als oudere zo gelukkig geweest uit een gezin te komen, dat niet in een van die oude vakjes paste, waardoor ik tamelijk vrij ben van deze vooroordelen, maar dat is - durf ik te veronderstellen - een uitzondering. Zodra een nieuwe partij terug moet vallen op mensen die uit één bepaald sociaal milieu komen, is die partij al verloren. Het zal daarom, om dat afgezaagde woord nog maar eens te gebruiken, een brede volkspartij moeten zijn.

Wat we nodig hebben voor dit alles, zijn met de beide benen op de grond staande, idealistische, ondogmatische, ongeconditioneerde filosofen. Zij zouden niet moeten gaan praten over een nieuwe partij of beweging, maar over een visie op de ons te wachten staande samenleving. Later kunnen er dan andere mensen komen die deze visie vertalen in praktische politiek. Pas daarna kan de vraag aan de orde komen of een partij op die basis zinvol is.

Laten we hier eens op voortborduren. Wie doet er mee? (070) 332300!

ER ZAL NIETS ANDERS OPZITTEN

door H. Jongedijk

D'66 heeft eertijds de activiteiten van Nieuw Links in de PvdA wel kunnen waarderen. Het openbreken van nieuwe communicatiekanalen, het afvoeren van regentige bestuursleden, het inbrengen van een nieuw soort denken; dat lag ons wel. De manier waarop was soms wat grof. Met wat meer discussie en geduld hadden de vernieuwers vaak meer kunnen bereiken en ook nog op een aardiger manier.

Af en toe kon je bij het vuurwerk van Nieuw Links een dogmatisch socialistisch voetzoekertje horen; het waren geen zevenklappers. En je dacht: ze kunnen het socialistische gemeier natuurlijk niet in één keer afleren, de oude denkboeien niet met één ruk slaken, zelfs niet nu ze met een grote schoonmaak, algemene opruiming en algehele restauratie bezig zijn. Maar het zal wel goed komen.

Nieuw Links wist intussen heel wat te bewerkstelligen, al bleven er nog vrij veel dikke stofnesten in besturen, provinciale staten e.d. zitten. In tegenstelling tot veel D'66-ers had ik geen moeite met het woord "links". Dit is voor mij een algemeen synoniem voor vrij en kritisch denken, voor het scheppen van recht voor mensen die achterop raken of geraakt zijn, voor het aanbrengen van grote en kleine structuurveranderingen, kortom voor progressieve politiek.

Het jongste PvdA-congres van oktober vorig jaar liet zien dat er inmiddels een sterk Neo Nieuw Links (liever neo nieuw rood) is aangetreden, met zomaar een meerderheidspositie op het congres. Dat had ik niet verwacht. Het Hoofdbestuur en de Tweede Kamerfractie van de PvdA kennelijk ook niet. Zoals de meesten van ons vond ik het niet zozeer vreselijk als wel hinderlijk. In de eerste plaats omdat hierdoor een rem zou worden gezet op de verkiezingswinst van de PvdA, zonder dat de kiezer de verstandelijkheid van D'66 extra zou weten te belonen. Want het moet zo langzamerhand wel duidelijk zijn, dat de kiezer nauwelijks iets weet. Hij en zij worden in alles en nog wat opgeleid, maar het simpelste politieke onderscheidingsvermogen schijnt een volstrekt onbelangrijke zaak te zijn.

Neo Nieuw Rood kan een herdogmatisering van de sociaal-democratische politiek opleveren, b.v. inzake nationalisatieplannen e.d. Ik heb daartegen grote bezwaren, niet omdat ik een conservatieve politiek zou voorstaan, maar omdat het socialisme qua methodiek opnieuw een stuk conservatief denken gaat betekenen en daardoor het andere conservatisme van b.v. de VVD in de hand werkt. Het socialisme als ongechikt wapen om een VVD politiek te bestrijden, want de diagnose wordt vaak verkeerd gesteld en van de therapie deugt nog minder.

Aan dogmatische socialistische politiek (en aan ieder dogmatisme) ligt een zeer kwalijke mentaliteit ten grondslag, die wordt gekenmerkt door twee onvergeeflijke weigeringen:

1. De weigering tot denken. Er is geen behoefte om een probleem of een stel problemen duidelijk te definiëren, alternatieve oplossingen zorgvuldig te bezien en door een goede keus het doel (rechtvaardige, leefbare samenleving e.d.) naderbij te brengen.
2. De weigering tot tact. Ter wille van de leerstellingheid worden mensen die bereid zijn een verstandige progressieve politiek te ondersteunen, botweg afgeschrikt. Er is geen andere vooruitstrevende politiek dan socialistische politiek.

Mocht de neo rode kleur bij de PvdA sterker worden dan zie ik maar één oplossing om verder te komen met een progressieve politiek. nl, dat D'66 "zo" sterk wordt dat wij de PvdA kunnen blijven ontdogmatiseren. Tot dusver is ons dit wel gelukt, maar daarvoor is ons nu qua zeteltal de grond onder de voeten weggeslagen. De PPR zal ons niet kunnen vervangen: hun bedoelingen zijn sympathiek, maar hun denkvermogen is zwak. Ik heb de PPR nooit geminacht, zoals velen in D'66, maar dit meest ik er wel even van zeggen. Hoe worden wij "zo" sterk? Door ons meer te kenmerken, ondanks de onverschilligheid van de kiezer voor welk kenmerk dan ook. Eens zal er wel wat van overkomen. En verder moeten we erop uit zijn om progressieve (ex)confessionelen zodanig geïnteresseerd te krijgen in onze bedoelingen, dat ze willen overstappen naar D'66. Gruijters moet dan wel nalaten ongekwalificeerd te kankeren op het christendom. En verder moet Van Mierlo eens ophouden met het neurotiseren van z'n partij. Als voorstander van samenwerking met de PvdA zeg ik dat D'66 losser moet van die PvdA. Dit betekent niet dat we ons conservatiever moeten opstellen, op moeten schuiven naar rechts. Integendeel.

Wie zullen ons dankbaar zijn voor een meer eigen koers?

- Den Uyl en zijn niet dogmatische partijgenoten. Voor de grotere steun die D'66 hun zal kunnen bieden.
- Neo Nieuw Rood, omdat ze ons kwijt (menen te) zijn.
- Wijzelf, voor de grotere kansen die we krijgen. Welnu!

De PVP moet nog maar even op zich laten wachten; we kunnen daar niet als een geslagen hond inkruipen.

VOOR EN TEGEN

door F. Jansen

Wij allen hebben elkaar nodig of voet van gelijkheid in menselijke waardigheid. Om gemiddeld en algemeen het grootst mogelijke kwantum aan welzijn te kunnen genieten. Mondiaal in de meest uitgebreide betekenis van het begrip, landelijk in de meest beperkte zin van onze nationale gemeenschap. Wij moeten in hoofdzaak toch landelijk samen zorgen voor onze inkomsten en bestedingen op een peil van te bekostigen welvaart. In onze beperking is de eerste vraag: hoe kunnen wij in onze bestaande maatschappelijke samenleving het optimale resultaat aan welzijn bereiken? D'66 is opgericht om te ontkomen aan het verouderde van alle -ismen en dogmen, die de bases waren van alle destijds bestaande partijen. Alsmede het (weer) invoeren van deugdelijkheid, openheid en eerlijkheid in de politiek. En tenslotte wat ik het belangrijkste vind: de verdraagzaamheid.

Het lijkt tegenstrijdig in een tijd van polarisatie en verkiezingssuccessen door polarisatie, nu juist tolerantie te propageren maar ik voorzie dat na een sterke opleving van intolerantie, een ommekeer is te verwachten naar een meer menslievende houding van verdraagzaamheid, die - laten we dat niet vergeten - onmisbaar is voor het vormen van grotere politieke groeperingen.

Daarmee zijn de contouren voor een nieuwe vorm van een grote eenheidspartij, waarin D'66 zich thuis zou kunnen voelen, meteen aangeduid: aanhangers moeten zich ontdaan hebben van elk -isme of dogma en dat is voor leden van andere partijen minder vanzelfsprekend dan voor ons. Laten we nagaan.

1. Confessionalisme. Tegen: een bijbeltekst, dogma, of iets van dien aard wordt onaantastbaar geacht, daarover is geen discussie mogelijk; daarom voor ons onaanvaardbaar. Voor: christelijke inslag van begaan zijn met het lot van de medemens. Er is dan ook niets tegen, dat iemand ernstig gelovig is maar wel als een godsdienstige norm alleen op dat gezag zou moeten gelden als een wet; d.w.z. als een algemene, alle burgers bindende regel.

2. Communisme. Tegen: elke bestaande communistische staat is een dictatuur (er zijn wel dictaturen, die niet communistisch zijn, maar dat is een andere zaak); het belang van de staat gaat boven de persoonlijke vrijheid en in de samenleving die wij voorstaan, heeft de toch al beperkte persoonlijke vrijheid juist de hoogste prioriteit.

Vóór: bij een centrale planning en dirigistische staatsproductie en -exploitatie kunnen op het gebied van zeer grote projecten - b.v. ruimtevaart - bijzondere resultaten worden bereikt, doch de individuele consumptieve voorzieningen blijven naar onze normen onder de maat.

3. Liberalisme. Tegen: verdienste naar prestatie lijkt aardig rechtvaardig, maar laat te veel grote inkomens - en vermogensverschillen toe te ontstaan en voort te bestaan. Letterlijk loon naar werken wordt te weinig in praktijk gebracht bij het toetsen van "verdienste". Bij rigoureuze toepassing van de wet van vraag en aanbod wordt te weinig rekening gehouden met "loon" dat te laag is in verhouding tot de verrichte arbeid en loon dat veel te hoog is om op grond van verricht werk te worden gerechtvaardigd; met "loon naar werken" wordt te weinig rekening gehouden als factor voor de beoordeling van "verdienste". Vóór: de liberale idee geeft een begrijpelijke grond voor rechtvaardiging - zij het weinig diepgaand - van de bestaande inkomens - en vermogensverdeling, maar het is een ongenueanceerde basis.

4. Socialisme. Tegen: staatsproductie en -exploitatie heeft nog nooit aangetoond de voorkeur te verdienen boven ondernemingsgewijze productie en -exploitatie in het streven naar een optimaal welzijn van de gehele samenleving; integendeel. Ook het streven van den Uyl om alle economische macht toe te spelen aan één groep in de samenleving (werknemers) is onaanvaardbaar omdat door bewust ingestelde dictatuur andere groepen in de samenleving tekort moet worden gedaan; het evenwicht wordt naar de andere zijde doorbroken. Vóór: Om een nog niet aanwezig evenwicht te bereiken, kan deze politiek nuttig zijn maar de slingerbeweging mag niet dóórslaan naar de andere kant.

Summa summarum: bij alle fundamentele beschouwingen is een verzet tegen dictatoriale factoren op te merken. Dat moet de grondslag van onze algemene gedragsregel zijn. Daarnaast past een positieve algemene gedragsregel. Wij moeten altijd opkomen voor de maatschappelijke onderliggende groep (en) in de samenleving. Met eerlijke verdraagzaamheid. Een prima aanwijzing is te vinden in de desertatie van Kees Schuyt "Recht, orde en burgerlijke ongehoorzaamheid", besproken in H.P. van 6 jan. 1973. Een grote eenheidspartij moet deze basis hebben, wil D'66 daarin met ere opgaan. Kan dat niet, dan moeten wij samenwerken in ander verband, b.v. op basis van een program, waarin bovenstaande beginselen verwerkt zijn. Maar dan wel met onze eigen identiteit.

● POLITIEK MANIFEST VAN DE AKTIEGROEP NIEUWE PARTIJ

I Inleiding

De partijtegenstellingen in Nederland zijn niet op de actuele zaken van vandaag gebaseerd, maar op historische tegenstellingen. De partijverhoudingen zijn zodanig verstard dat ze de noodzakelijke structurele veranderingen in de maatschappij blokkeren. Politieke onmacht is daarvan het resultaat.

Pogingen om deze verstarring te doorbreken hebben tot op heden weinig resultaat opgeleverd. Het blok van PvdA, PPR en D'66 heeft zich door de ontwikkelingen binnen de PvdA in een isolement geplaatst, zodat deze partijen vooralsnog niet in staat zullen zijn hun politieke visie tot gelding te brengen. De ontwikkelingen binnen KVP, ARP en CHU verlopen zeer traag en de groei naar een nieuwe politieke partij die is losgekomen van de 19e eeuw blijkt op beslissende momenten te stagneren. Het tragische is dat alle materiaal voor een eigentijdse filosofie die het politiek handelen van de uit KVP, ARP en CHU te vormen partij zal kunnen kenmerken, klaar ligt, maar dat men uit angst voor het nieuwe niet durft te kiezen. Daarom zijn op korte termijn initiatieven noodzakelijk om door de partijpolitieke verstarring heen te breken. Wij menen dat daartoe de vorming gewenst is van een nieuwe volkspartij die de beste elementen uit de christen-democratie in zich verenigt, die bereid is structurele veranderingen in de maatschappij aan te brengen, die idealisme paart aan redelijkheid en zakelijkheid en die haar identiteit laat bepalen door een eigentijdse filosofie en een op de toekomst gericht politiek handelen.

II Filosofie

Een politieke partij is een middel om politieke doeleinden te helpen verwezenlijken. De doeleinden moeten in het perspectief staan van een filosofie die vanuit een mens- en maatschappijbeschouwing de beleidsvisie op langere termijn geeft. Uit de filosofie moet het politiek program voortkomen; filosofie en program vormen de basis van het politiek handelen; het handelen bepaalt de identiteit van de partij.

Het christelijk denken is een basisvitaliteit die steeds weer en eigentijds in een filosofie vertaald dient te worden. Maar er bestaat geen christelijke politiek als een uit het evangelie te distilleren totaalvisie. Er kan hoogstens sprake zijn van een mede op het evangelie georiënteerde politiek. Voor de mens- en maatschappijbeschouwing van een partij spelen hiernaast humanitaire opvattingen een grote rol. De traditie van de christen-democratische partijen geeft verschillende elementen voor een eigentijdse filosofie. Daarnaast zijn in de vele rapporten (bijv. van de Groep van Achttien, de Contactraad, het Democratisch Centrum Nederland en de Federatie CHJO-KVPJG) nieuwe elementen aangedragen. Wij geven enkele waarden die voor het politiek handelen van de open partij die wij voor ogen hebben bepalend moeten zijn:

1. De solidariteit van sterkeren met zwakkeren, nationaal, maar ook - en bovenal - internationaal.
2. De eerbied voor de menselijke waardigheid. Door de ontwikkelingen op technisch, economisch en medisch terrein dreigt de mens een speelbal te worden van krachten en machten die hij niet meer kan beheersen. Deze trend moet worden doorbroken.
3. De structuren in de maatschappij staan de individuele ontplooiing van de mens vaak in de weg. De structuren dienen ondergeschikt te zijn aan de mens. Wij gaan uit van de medeverantwoordelijkheid van elke staatsburger voor de ordening van de samenleving. Daarom moet de ontplooiing van de mens worden gestimuleerd door te trachten het gebied waar een ieder persoonlijke beslissingen kan nemen voortdurend te vergroten. Daarom meer directe democratie, meer spreiding van verantwoordelijkheden en nieuwe vormen van beleidsvorming (met name in de politiek, zoals door D'66 bepleit).
4. Streven naar harmonie in de samenleving, waarbij wordt geprobeerd persoonlijke en groepsbelangen te relativeren en op één noemer te brengen.
5. De maatschappij moet worden gezien als een takengemeenschap, waarin de leden elk afzonderlijk en in groepsverband een opdracht vervullen om te komen tot een harmonische samenleving. De samenleving is daarom pluriform, waarbij tolerantie en wederzijds begrip grondelementen zijn.

x) In deze rubriek bieden wij onze lezers geschriften aan betreffende D'66 die op te beperkte schaal circuleren

6. We willen streven naar een welzijnssamenleving, waarin
- de leefbaarheid gaat boven economische groei;
 - meer plaats is voor de immateriële aspecten van het bestaan, voor culturele ontplooiing, voor vorming, voor op de mens gerichte gezondheidsbevordering (i.p.v. op het beter maken van wat ziek is), voor onderwijs dat mensen vrij maakt (i.p.v. dwingt in een bepaald keurslijf te lopen);
 - de structuren de mens niet beknellen maar bevrijden;
- kortom, waarin plaats is voor werkelijke ontplooiing en een menswaardig bestaan en waarin het beleid op het totaal menselijk welbevinden is gericht.

Noodzakelijk is een mentaliteitsverandering die zich bij de mensen zelf zal moeten voltrekken. Overheid en politieke partijen dienen de mogelijkheden daartoe te vergroten.

III Karakter van de partij

De partij die wij voorstaan dient progressief te zijn, d.w.z.:

- op de toekomst gericht;
- bestaande structuren permanent doorlichtend;
- gevestigde belangen en standpunten ter discussie stellend;

De tweede voorwaarde waaraan de partij - een volkspartij - moet voldoen is openheid. Dat wil zeggen, niet gebonden aan een bepaalde dogmatische ideologie of "isme", aan een kerk of theologie. Een ieder die met de politieke filosofie instemt of wie de politieke opstelling aanspreekt is welkom.

De partij zal met élan de problemen moeten aanpakken, zal idealisme aan redelijkheid en zakelijkheid moeten paren. Immers, alleen met een zakelijke aanpak kunnen problemen tot een oplossing worden gebracht. Redelijkheid houdt ook het besef in dat velerlei belangen op één noemer moeten worden gebracht.

De partij zal met een grote dosis nuchter verstand en een grote mate van idealisme de politieke verstarring moeten doorbreken en zal zich moeten losmaken van dogmatisme en eng provincialisme, die onze politiek beheersen.

IV De te volgen weg

Veel van het hierboven genoemde is niet nieuw. Vele vorige nota's, door anderen opgesteld, ademen dezelfde geest. Alleen veranderde er niets wezenlijks. De vernieuwingsbewegingen - ook die binnen de christen-democratische partijen - hebben weinig resultaten afgeworpen. Het mislukken van vele acties is mede het gevolg van het feit dat ze in plaats van aan de voeten, van bovenaf werden gestart en uitgewerkt. In de zeventiger jaren is het creëren van nieuwe (vernieuwde) partijvormen buiten de basis om eigenlijk een tegenstrijdigheid. Zo'n werkwijze vermag geen enthousiasme op te wekken bij veel politiek geïnteresseerden. Het werken binnen de bestaande partijen wordt ook nog extra bemoeilijkt door de omstandigheid dat de meeste partijen nogal aan vergrijzing lijden. Men wordt al te vaak gedreven door angst of kortzichtigheid. Of de eigen positie is hen te lief. Men vergeet ondertussen dat bij de kiezer heel andere opvattingen zijn gaan leven. Daarnaast verlopen onderhandelingen tussen partijdelegaties vaak nogal traag omdat men steeds probeert stukjes eigen partijideologie in het geheel in te brengen. Om deze impasses te doorbreken is het nodig reeds vanaf het begin politieke buitenstaanders bij de vernieuwingsactie te betrekken en vanuit de christen-democratische partijen dwars door alle partijkaders heen de totstandkoming van de door ons gewenste democratische volkspartij te propageren. Wij doen daarbij op alle politiek geïnteresseerden die in zijn voor een progressief beleid, zoals hierboven in grote lijnen aangegeven, een beroep mee te werken. Wij zullen vanuit deze gebundelde actie de bestaande christen-democratische partijen onder druk zetten om zich voor wezenlijke vernieuwing open te stellen.

De vernieuwingsactie mag geen chronisch karakter krijgen. Daarom beperken wij onze activiteiten in de tijd. In januari worden na vaststelling van een landelijk actieplan regionale (en zonodig plaatselijke) actiecentra gevormd. Deze actiecentra zullen binnen de bestaande partijkaders moeten opereren en contacten moeten leggen met geïnteresseerde buitenstaanders. Daarnaast worden in de actiecentra gedeelten van het politiek beleid doorgesproken. Zij hebben daarvoor van januari tot april de tijd. In mei zal op een landelijk congres het politieke profiel van de door ons gewenste partij duidelijk worden aangegeven. Van de congressen van de christen-democratische partijen die na deze datum in de zomermaanden zullen plaatsvinden, verwachten wij dat zij het profiel en de partijpolitieke vernieuwing hun mening duidelijk kenbaar zullen maken. Wij en iedereen met ons zullen dan kunnen oordelen of de christendemocratische partijen het élan nog hebben om een nieuwe politieke beweging in gang te zetten, om een brugfunctie te vervullen naar een progressief meerderheidsbeleid, of gedoemd zullen zijn vast te lopen in een politiek voltooid verleden tijd.

Aktiegroep Nieuwe Partij
Postbus 8960 Den Haag.

(KB) De aktiegroep Nieuwe Partij doet een poging om te komen tot nieuwe politieke verhoudingen, een streven dat ook bij D'66 een bekende klank heeft. Het systeem van deze aktiegroep is, om in een beperkte tijd (b.v. een half jaar, n.l. tot na de congressen van de confessionele partijen) te pogen de huidige partijstructuur te doorbreken. Niet om weer een nieuwe kleine partij toe te voegen aan het huidige onoverzichtelijke politieke veld. Ook niet om een christen-democratische unie tot stand te brengen buiten de KVP-CHU-ARP om. Ook niet om een herleeft vrijzinnig-democratische-partij te formeren, of om een partij die inhoudelijk een optelsom is van middenstands-, ambtenaren-, en andere belangen. De bedoeling is om een volkspartij te stichten die structurele veranderingen in de maatschappij nastreeft, idealistisch is, maar ook redelijk en zakelijk, die een eigentijdse filosofie heeft en toekomstgericht is. In de methode wordt gestreefd naar progressiviteit en openheid, en voorts o.a. naar meer directe democratie (met in het manifest een verwijzing naar D'66).

Het zijn allemaal beginselen die ons, D'66ers, bekend in de oren klinken. Het zal ons niet moeilijk vallen om inhoudelijk dit manifest te onderschrijven. Het probleem zit echter in de politieke verwickelingen en -machtsverhoudingen. Wij hebben ons tesamen met de PvdA (en de PPR???) omgeven door een betonnen muur (de uitdrukking is van Jan Terlouw), waardoor wij ons hebben afgesloten voor de "progressiefdenkenden-in-andere-partijen", waarmee wij altijd zo graag contact wilden krijgen. Wij hebben altijd gezegd: "Kom maar bij ons, progressieven van Nederland", maar wij hebben ons tegelijkertijd met de betonnen muur afgesloten. Sedert het pistool op de borst. Een krankzinnig avontuur. Maar met een droevige afloop van dit avontuur, want D'66 is thans niet meer in de positie om nog een bundeling van progressieve krachten te bewerkstelligen. Er rest ons slechts de keus uit twee wegen, n.l. ofwel de weg naar de PVP (het opgaan in de PvdA), ofwel de bundeling in een nieuwe formatie en het daaraan van meetafaan een belangrijke inbreng geven. Voor mij is de keuze duidelijk gericht op het laatste, want wat zijn nu nog de politieke kansen voor de ommuurde progressieve drie? Het manifest van de aktiegroep is een wegwijzer bij een splitsing van onze politieke weg. Een wegwijzer die wij niet kunnen negeren.

(TROUW gaf het meest uitgebreide en tevens het beste bericht van het HB- en Fractie-beraad van 20 januari j.l. Wij drukken het hierbij af)

● D'66 MOET ONDANKS NEDERLAAG BLIJVEN

NOORDWIJKERHOUT - Volgens het hoofdbestuur en de fracties in de Tweede- en Eerste Kamer van D'66 moet de partij, ondanks de grote verkiezingsnederlaag, blijven bestaan. Want het doel, het bereiken van een progressieve meerderheid en de vorming van een progressieve volkspartij, is nog niet bereikt.

Na twee weekeinden vergaderen in Noordwijkerhout is de top van D'66 het hierover eens geworden. Als belangrijk verschilpunt in de partij is evenwel blijven bestaan het hoe en wat van de samenwerking met de PvdA en de PPR. De dilemma's, waarvoor D'66 staat en de uiteenlopende meningen in de partij zijn geformuleerd in een discussiestuk. Aan de hand van deze nota zal de ledenvergadering van D'66 op zondag 11 maart in Breda beslissen over de toekomst van de partij.

Uit een communiqué, dat is uitgegeven na de besprekingen in Noordwijkerhout, krijgt men de indruk, dat de storm in D'66 voorlopig is bedaard. Vermeld wordt, dat het aantal geschilpunten tot een minimum is beperkt. Alle problemen zijn overhoop gehaald, aldus het communiqué, zoals de partijpolitieke opstelling, de progressieve samenwerking, de koers van D'66 en het functioneren van de fracties. Ook persoonlijke tegenstellingen kwamen aan de orde. Deze tegenstellingen kwamen aan de orde. Deze tegenstellingen zijn overigens niet uit de weg geruimd. Maar na de gesprekken in Noordwijkerhout, zo vernamen zij, zijn ze er niet erger op geworden. Een moeilijk punt was vooral de samenwerking met de PvdA. Algemeen was men het erover eens dat, voor het bereiken van een progressieve meerderheid, men deze partij onmogelijk los kan laten. Maar aan de andere kant heeft de verkiezingsuitslag geleerd, dat het beleid anders moet en D'66 zich moet 'profilieren' en zelfstandiger moet opereren.

Het probleem van de samenleving is daarom uitdrukkelijk opnieuw aan de orde gesteld. Een D'66 met een duidelijker identiteit is ook nodig om de progressieven buiten de progressieve partijen aan zich te binden. Er is, wat werd genoemd, een links-liberale kiezersmarkt die aangesproken moet worden. Anderen waren echter van mening dat D'66 op de oude weg moet doorgaan en gewoon moet blijven functioneren als een breekijzer in de politiek. Verschil van mening bleef ook bestaan over de beoordeling van de verkiezingsuitslag. Als oorzaak werd genoemd de slechte campagne. Aan de andere kant werd gewezen op de voortdurende achteruitgang van D'66 in de verschillende verkiezingen. Een wijziging van de koers is daarom dringend gewenst. Tijdens de discussies in Noordwijkerhout werd al een poging gedaan om zich duidelijk te onderscheiden van de linkse partijen en van de VVD. Zo werd men het eens over de volgende definitie van progressief: een op de toekomst gerichte en analytische houding, die nieuwe problemen onderkent en oude oplossingen steeds discutabel stelt, maar de nieuwe oplossingen toetst aan redelijkheid en uitvoerbaarheid. Het is de bedoeling, dat de hele problematiek voor de ledenvergadering in maart wordt besproken op de afdelingsvergaderingen en op provinciale congressen.

● OPEN BRIEF AAN HET HOOFDBESTUUR VAN DEMOCRATEN '66
EN DE LEDEN VAN D'66.

De katastrofale nederlaag die D'66 op 29 november j.l. te inkasseren heeft gekregen heeft op ondergetekende een diepe indruk gemaakt. Ik had niet voor mogelijk gehouden op zo een afschuwelijke wijze gelijk te zullen krijgen, nadat ik op 25-8-'69 ben afgetreden als lid van het hoofdbestuur. Dat het echter zo erg zou zijn, kon echter geen sterveling bevroeden. Wat kan toch de verklaring voor de nederlaag zijn?

Mijns inziens zijn er een aantal factoren aan te wijzen:

- 1) Er is geen eigen verkiezingscampagne gevoerd. Onze lijstaanvoerder was helemaal nergens. Hans Gruyters moest in zijn eentje nog redden wat er te redden viel.
- 2) Wij hebben ons niet duidelijk tegenover de PvdA laten gelden, zoals de PPR wel heeft gedaan, want de partijtop heeft een veel te serviele houding aangenomen.
- 3) Wij zijn verworden tot niet meer dan een bijwagen van de PvdA. (Wiegel heeft gelijk!) Wij hebben vele duizenden kiezers afgestaan aan de VVD die eigenlijk links-liberalen zijn.
- 4) Om al deze redenen hebben jonge kiezers ons en masse in de steek gelaten.

Maar wat nu?

Mijn mening is dat de belangrijkste verantwoordelijken, de konsekwenties zullen moeten aanvaarden d.w.z. de partijvoorzitster en de lijstaanvoerder zullen moeten aftreden. Het tijdperk van Mierlo c.s. is nu wel definitief voorbij.

Wat zal de nieuwe koers moeten zijn?

Er zijn drie mogelijkheden:

- 1) doorgaan op de ingeslagen weg.
- 2) de partij opheffen.
- 3) de koers radikaal veranderen, d.w.z. terug naar 1966.

De alternatieven 1 + 2 zijn onaanvaardbaar.

We zijn er nog niet, de partij nu opheffen is dodelijk voor onze vele goede ideeën. Doorgaan op de ingeslagen weg voert onvermijdelijk naar de ondergang.

D'66 zal weer moeten worden wat het ten diepste altijd zijn geweest namelijk een linksliberale partij; d.w.z. een radikaal-demokratische en pragmatische partij.

Ik roep hiermede het hoofdbestuur op zo spoedig mogelijk een buitengewoon congres bijeen te roepen. Ik doe een dringend beroep op hen nu eindelijk zelf de teugels in handen te nemen. Ik roep hen op de partijvoorzitster heen te zenden, en de voorbereiding van het congres in handen te leggen van de vice-voorzitter.

Leden van D'66,

Het Uur is gekomen om radikale veranderingen aan te brengen in onze partij, het uur is gekomen om de verantwoordelijken ter verantwoording te roepen. De kiezers, zij die ons trouw bleven en zij die zich van ons afkeerden, wachten daarop.

J. Traag (Zevenaar)

INGEZONDEN

● NAAR AANLEIDING VAN

het artikel van H. Geelen in het januarinumnummer van Peperbek na de verkiezingen merk ik het volgende op:

De slogan op de verkiezingsaffiche was m.i. juist heel goed. De kop deed het op de aanplakborden tussen allerlei rommel ook erg goed. Ik denk dat de heer Geelen alles, uit rancuneuze gevoelens, nogal onbesuisd afkraakt.

Uit gesprekken is mij gebleken dat Gruyters inderdaad niet helemaal overgekomen is als velen ervan verwacht hadden. Het gezegde van Beekmans dat we zonder Gruyters nog meer verloren zouden hebben is dus niet juist. Ikzelf heb grote achting voor de manier waarop Gruyters politiek behandelt.

Het feit is dat we overal (ook in Amsterdam) met of zonder propaganda, met of zonder Gruyters, de helft van onze aanhang verspeeld hebben. Onze rechtse VVD aanhang heeft afgehaakt uit angst voor een wel erg "dik hout zaagt men planken" socialisme van Den Uyl c.s.

Te veel zeuren over belastingverlaging (DS'70 en VVD) is verwerpelijk omdat het gewoon niet mogelijk is; doch al maar méér en méér uit te willen geven schrikt de mensen nog meer af. Temeer waar de gemiddelde nederlander van ontwikkelingshulp zijn buik vol heeft, met Oeganda e.a. in zijn achterhoofd. Zijn uiterst linkse aanhang verdween naar de wat zweverige en schemerige PPR.

Verder moet men nooit vergeten in dit land:

Zet je niet te veel af tegen de kerken. Ze zijn er en worden door velen zeer positief geaccepteerd. Laat ze met rust. Ze zitten niemand in de weg. Gruyters heeft daardoor onze gereformeerde/hervormde aanhang weggejaagd. Katholieken hebben op dit punt minder lange tenen.

Den Uyl heeft met zijn uitspraak dat hij voor mensen boven de welstandsgrens weinig kan doen en zijn verklaring op de valreep over het afkomen van niet eens zulke grote inkomens, onze zaak veel kwaad gedaan. De mensen scheren heus alles over één kam.

Zeer treurig aan de andere kant is dat de VVD zelfs oudere werkelozen, die buiten hun schuld werkeloos worden, hun karige uitkering niet gunt. Ik hoop dat er nooit iemand die VVD gestemd heeft werkeloos wordt. Maar waarschijnlijk worden die door Haya's RVS, die korf zonder zorg, betaald.

Aardig is in dit verband nog de opmerking van iemand hier bij de foto van de jongeheer van de VVD samen met van Riel een sigaar rokend:

"Als de varkens stro in de bek hebben gaat het regenen".

O. Hoogenboezem
(Helmond)

"D'66 is geslagen, n i e t vèrslagen!" In 1967 merkte een vooraanstaand staatsman op: "D'66 is een ééndagsvlieg, het is komen, blinken en verzinken". Het blinken is kort geweest en het zinken zal onder meewarige blikken die de grote leider Van Mierlo moet incasseren nog wel éven duren. Achterom kijken is altijd vervelend, oude mensen doen dat veel, maar jongeren stuwten vooruit. Maar, omdat het hoofdbestuur in de rondgezonden brief dd 7 dec. 1972, punt a heeft opgenomen en de oorzaak van het verlies bij het kiezersgedrag meent te moeten vinden, leek het ons op zijn plaats om tòch ouwe koeien uit de sloot te halen (terugblik) en die ouwe sokken de wei in te drijven (toekomst). In deze wereld is de causaliteit een gegeven, waarmede elk mens rekening dient te houden, en dat een bepaalde invloed uitoefent op het menselijk handelen of niet handelen. Bij een terugblik impliceert dit, dat, toen leden van het hoofdbestuur de afdelingen rondgingen ter aansluiting (verbond) met de PvdA die hoofdbestuurleden n i e t wilden inzien, dat de i d e n t i t e i t van D'66 teloor ging. Wat een onzin, dat dit werd verdoezeld door insinuaties alsof wij een hekel hadden aan deze partij. Laten we wel zijn en hier stellen, dat wij blij zijn dat de heer Den Uyl thans, maar ook t ó e n (1970), een tegenwicht vormde voor de linkse ideeën van Van der Louw en de (onmogelijke) ster die het laatste jaar aan het D'66 firmament schittert: Gruyters. Ongelukkig het land waar deze twee heren het voor het zeggen zouden hebben. Wij hebben in feite nooit begrepen waarom zij niet lid zijn (werkend lid) van de Communistische partij. Wij hebben liever met Marcus Bakker te doen. Deze heer komt voor zijn ideeën uit. Ieder weet wat hij/zij aan Bakker heeft. Maar jammer, ditzelfde kan men van deze twee heren niet zeggen. Daarom blijven het: òf baantjesjagers, òf i n f i l t r a n t e n. En....., daar hebben we zowel vóór als ín de tweede wereldoorlog onze buik vol van.

In aansluiting op punt b van bovenaangehaalde brief lijkt het misschien vast een goede geste om Gruyters ter redding van de ondergang van D'66 als President van de Nederlandse Staat voor te stellen. Dan kan Van der Louw in zijn kielzog meevaren en vice worden. "Is dit vuilspuiterij?" Gezien de uitlatingen van deze heren in de wandelgangen borrelt dit zó maar uit die harten op. In ieder geval zijn wij vast op onze hoede en stellen, dat de basis zich maar eens flink tegen het in D'66 voortwoekerende leidersbeginsel moet afzetten. Vaststaat dat in Leidschendam dit leidersbeginsel taboe is. Aan "g e z a g", ontleend aan dit beginsel, hebben wij alleen een broertje dood. Maar terzake, laten we het verleden eens bezien, nadat de identiteit vooral door Jongedijk, die Leidschendam heeft bezocht, aan de kaak werd gesteld. Bij hoog en bij laag zag Jongedijk het verloren gaan van deze identiteit niet zo zitten. Zijn leider had beslist en hij moest volgen. Wanneer "directe samenwerking met de PvdA" wordt gesteld en het gestelde aan de basis: "identiteitsverlies van D'66, gezichtsverlies van D'66, het verlies van de zelfstandigheid van D'66", op één avond de grond wordt ingeboord, dan gaan de gedachten een rol spelen. En dan gaat de causaliteitsleer invloed uitoefenen, zódanig, dat naar oorzaken van de omzwaai wordt gezocht, waardoor de gevolgen niet konden uitblijven.

"Waren er oorzaken?" Indien dit zó wordt gesteld, dan dient de steller in de huid van de veroorzaker(s) te kruipen.

In eerste instantie moet het ons van 't hart, dat de start van D'66 goed was, alleen van het nog sluimerend leidersbeginsel moesten wij niets hebben. Onze stelling is altijd geweest-geént op hetgeen wij zelf persoonlijk hebben ondervonden:

"wel leiding, maar geen macht".

En aan dit laatste mankeerde veel, zo niet àlles, omdat naar onze smaak de heer Van Mierlo teveel aan dit leidersbeginsel deed denken, hetgeen vooral in zijn aangekondigde jaarlijkse rede op de Algemene Vergadering speelde. Wij houden niet van show, alleen van koppen met spijkers slaan (spijkers met koppen slaan). Dat wij misschien de oorzaak zijn, dat dit zo gegroeid is, is best mogelijk en in feite stom, want het heeft voor Van Mierlo, maar evenzeer voor de andere kamerleden van D'66, repercussies gehad.

Denkt u zich even in: Op de vergaderingen e e r en applaus, maar in de kamer (s) vaak - ook al waren er erge goeie voorstellen - v e r g u i z i n g. En....., door die verguizing worden het zwakke benen. Weelde en verguizing zijn moeilijk door wie dan ook te dragen. En vooral leiders die het leidersbeginsel zijn toegedaan, gaan naarstig zoeken naar de m a c h t. Want zonder m a c h t is er verguizing en dat vreet aan de mens, laten we eerlijk zijn. Daarnaast speelt de toekomst van de man die politiek bedrijft. Geen enkel bezwaar als dit wordt gesteld: "Een ieder vecht voor eigen standje". Geen wonder dat uit deze twee stellingen:

- verгуizing,

- toekomst van man en partij,

iets moest worden gepuurd.

Voor de ogen van de (grote) leider (en van de anderen) twinkelden ministersbanen, waardoor het politieke mes aan twee kanten zou snijden:

- positievestiging;

- M A C H T.

Bij het eerste werd de man gedekt en bij het tweede werd het leiderschap vastgesteld: "DE POLITIEKE PARTIJ D'66 WAS EINDELIJK GEVESTIGD". (Dat zijn nu die meewarigheidsblikken, waarmede Hans vandaagedag wordt geconfronteerd, omdat zijn spelletje mislukt is, ongeacht of hij als minister in één of ander kabinet zijn rol speelt, de misluktingsfeiten blijven bestaan).

Wat een stomme politieke zet(ten) van de doordrijving om eigen identiteit op te geven. Te méér, omdat jongeren voor de stemming klaar stonden. En stonden te trappelen om op D'66 te stemmen. "Waarom niet even gewacht?" D'66 had de wind in de zeilen. Door ons is aan Jongedijk duidelijk gesteld, dat als zó werd gehandeld, het in feite voor de kiezer vanzelfsprekend niet uitmaakte of op de PvdA werd gestemd. Immers D'66 heeft zich met deze partij vereenzelvigd en geen éigen stem meer laten horen, ondanks het tegenwicht inzake Navobeleid etc. Wat een kortzichtigheid en plannen op korte termijn. Het be-roerde is: wanneer fouten worden gemaakt en tegen beter weten in wordt gehandeld, dat er dan luitjes komen die van de gelegenheid gebruik maken om nog méér verwarring te stichten. Zo'n verwarde geest kwam in de D'66-verwarring spoedig naar voren. In een baantjesjagerssloot is het goed vissen. De onbenullige prietpraat van de heer Gruyters deed de politieke deur dicht. Wij horen liever de "peppies" en de "japies" dan deze politieke pias. Dat terzake kundige mensen als Nypels en Nootboom en naar onze smaak zeer zeker ook de heer Imkamp, voor deze nieuwlichter plaats hebben moeten maken, is ons tot heden g é é n raadsel zulks i.v.m. elleboog, baan en voorál:
m a c h t.

Wij begrijpen het nog niet, dat er zoveel (honderdduizenden) voorkeursstemmen waren die op deze grote "G" hun stem hebben uitgebracht. Maar aan de andere kant begrijpen we het toch wel: 't Is jammer!

Maar....., alweer terzake: aan terugzien hebben we een hekel, maar het behoort nu eenmaal tot het causaal verband. In het politiek bedrijf behoeft deze leer niet de hond in de pot te zijn. Maar dan dienen de woorden: "geslagen" en "verslagen" wel op hun merites te worden beoordeeld. D'66 is geslágén, maar zó politiek doorgaande wordt het "verslagen zijn" een kwestie van tijd en plaats. Het zal in het interne en externe D'66 beleid moeten worden gezocht en gevonden om de imago van dit beleid te herwinnen, opnieuw vast te maken en door de leden te beleven. Het groeiend aantal leden na 29 november 1972 zet geen (voorshands) politieke zoden aan de dijk, omdat het intellectualistische lid niet met de potentiële kiezer te vergelijken is. Voor de kiezer, vooral de jongere kiezer (waarvan nu de meesten op de PPR hebben gestemd), dient de identiteit van D'66 weer te worden vastgesteld. In het navolgende kan deze terugkeer (misschien) worden gevonden:

1. Onmiddellijke losmaking van de progressieve band met de PvdA;
2. De basis (afdelingen) beslissen en doen de ledenvergadering voorstellen;
3. D'66 worde geen politieke partij, maar b e w e g i n g;
4. Kamerleden geen politieke funktionarissen maar politieke bewegers-planners;
5. Een naar leidersbeginsel riekende leider t a b o e;
6. Geen fractieleider in de kamer(s), maar een voorzitter die uitsluitend de dialoogleiding heeft (voorkomt leidersbeginsel);
7. Benoeming in de ledenvergadering van drie vaste voorzitters, die jaarlijks worden benoemd en na 1 jaar aftreden en om beurten deze vergadering voorzitten;
8. Op de ledenvergadering geen grote toespraken van (grote of kleine) leiders, maar uitsluitend bespreking van op de afdeling genomen besluiten;
9. Geen politiek gezwam voor televisie of radio van pseudo-leiders, maar uiteenzetting van afdelingsbesluiten met afgevaardigden van een (de) betrokken afdeling(en);(discussie, dialoog);
10. Vooral jongeren bij het afdelingswerk betrekken (de afdeling is hoofdzaak, de ledenvergadering bijzaak);
11. Vanuit de basis voorlichting op scholen, verenigingen, politieke café's en universiteiten (discussie, dialoog);

12. Alle kamerleden (niemand uitgezonderd) treden om de vier jaar (tegelijk met ontbinding van de kamer(s) af en zijn n i é t terstond herkiesbaar, zulks ter doorstroming van het D'66 intellect, (WIE NIET MEE KAN DOEN, DOET NIET MEE);
13. Slogan:
"Niet op macht mikken, maar op kracht en dan komt de macht vanzelf".
14. Klap op de D'66-vuurpijl:
De thans zittende leden van eerste en tweede kamer d i e n e n direct, of bij de volgende verkiezing, door anderen te worden vervangen;
15. De (grote) onzin van een schaduwkabinet moet in de schaduw blijven en niet naar buiten treden;
16. Niet de ledenvergadering benoemt de kamerleden, maar de afdelingen geven namen en stemmen en blijven zodoende voor de voordracht zelf verantwoordelijk;
17. Bewegen als vissen en samenscholen als dit in 't belang van 't land is en niet van één of andere politieke partij of enkelvoudige slogan afhankelijk zijn.

Misschien zijn er nog wel enkele punten aan toe te voegen. Maar....., wel moet het ons van 't hart: "een terugkeer is zeer moeilijk en zal zonder interne amputatie-waardoor het oude bewegingsgezicht van D'66 weer reliëf krijgt-niet kunnen plaatsvinden. Dan eerst kan het "verzinken als een eendagsvlieg" in "blinken van een meerdagsvlieg" worden omgezet. Was 't maar w a a r!

Leidschendamse Peter(s)

TER KENNISNAME

● ENIGE POLITIEKE VOORONDERSTELLINGEN BIJ HET VOORNEMEN
TOT OPRICHTING VAN EEN GEMATIGD PROGRESSIEVE PARTIJ

1. In het verleden is onvoldoende aandacht geschonken aan het grote (culturele en maatschappelijke) belang van de vele spontane politieke denkbeelden en acties die een kenmerk waren van de beweging D'66.
2. Nauwe samenwerking tussen een partij zonder een duidelijk geprofileerde maatschappijvisie (D'66) en een partij met een uitgesproken ideologie (PvdA) is riskant.
3. De samenwerking tussen D'66 en de PvdA is te hecht geweest waardoor onder meer de eigen identiteit van D'66 verloren is gegaan (bijwagen-effect); deze vorm van samenwerking dient in ieder geval te worden verbroken.
4. Het image van D'66 is onherstelbaar beschadigd. D'66 is een innerlijk verdeelde partij, een partij die bijna bankroet is, een partij van felle confessionelen-haters. Het beste lijkt dus D'66 op te heffen, c.q. te laten opgaan in een nieuwe partij.
5. De pvdA zal op korte termijn niet bereid zijn een PVP (Progressieve Volkspartij) te vormen; dit zou veel stemmenverlies aan PSP en DS'70 kunnen opleveren.
6. Vorming van een nieuwe door een eigen maatschappijvisie gekenmerkte partij ligt voor de hand; die maatschappijvisie zal progressief-links-liberaal kunnen zijn.
7. Te sterke polarisatie maakt de middengroepen kopschuw van de politieke zaak; zij verwachten een mentaliteit die uitgaat van bereidheid tot overleg en samenwerking.
8. Een politieke partij moet vasthouden aan één of meer duidelijke politieke beginselen en/of speciaal opkomen voor hetzij de belangen van een bepaalde bevolkingsgroep, hetzij bepaalde belangen van iedereen (mens als belanghebbende bij het milieu, bij goede produkten, etc.).
9. De gemiddelde kiezer heeft het zeer hoge tempo van de politieke vernieuwing niet kunnen volgen. Het tempo moet lager, de voorlichting moet beter.
10. Voor een pluriforme samenleving als de onze lijkt een twee-partijenstelsel een onaanvaardbare verschraling. Wel is er uit een oogpunt van regeerbaarheid behoefte aan coalitievorming i.v.m. de verkiezing (bijv. in twee rondes) van een minister-president. Grote partijen garanderen bovendien niet meer politieke stabiliteit dan een aantal kleinere met een duidelijk eigen profiel.

11. Een districtenstelsel heeft grote nadelen voor de politieke invloed van de individuele kiezer. Het vormt ook een bedreiging voor een duidelijke kleine partij. De belangstelling voor het districtenstelsel bij de kiezers is dalende. Bovendien zal ook in een districtenstelsel de invloed van het partij-apparaat (financiering van de campagne) groot zijn. Het tot dusver voor D'66 voorgestane districtenstelsel is niet zonder meer aanvaardbaar.

12. De kracht van een groepering ligt niet in de kritiek op anderen maar in het uitdragen van de als waardevol ervaren eigen opvattingen.

E.H. Schuyer

J. Wessel

Postbus 1040 Oestgeest.

REGIO CONGRESSEN

Regio Gelderland op zaterdag 17 februari 1973 te 10.30 uur Hotel Haarhuis tegenover het station te Arnhem.

Regio Zuid-Holland op zaterdag 24 februari 1973 te 11.30 uur Andreas Kerk te Leidschendam.

INHOUDSOPGAVE

- D'66 WAT NU?
door R.J. Ovezall
- D'66, WAARHEEN?
door E. Bruins
- WE WORDEN GROTELIJKS BELAZERD
door R. Löbler
- WERKELIJK NIEUWE PARTIJEN
ZIJN ALTIJD NODIG
door A.R. van der Burg
- ER ZAL NIETS ANDERS OPZITTEN
door H. Jongedijk
- VOOR EN TEGEN
door F. Jansen

d⁶⁵⁺

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R

Frankenslag 52, Den Haag, tel. 070 - 546369

- ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
- GEEFT VOORLICHTING over de verschillende mogelijkheden tot FINANCIERING
- BEMIDDELT bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN

(advt)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG nr 7
M A A R T 1973

66

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg

Redaktie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (v), A.C. de Goederen (dG),
F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rL),
F.W.H. Vink (FV).
Corrēpondenten: H. Geelen en E. Bruins

Redaktieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 19 maart zenden aan het redaktieadres.
Redaktievergadering: 19 maart, Nachtegaalplein 11, Den Haag
(K. Bloema. tel. 070-321357)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A

Meijer verlaat de VVD

- (KB) Het VVD-gemeenteraadslid J.J.P. Meijer uit Utrecht zond ons een copy van zijn brief aan het hoofdbestuur van de VVD, waarin hij zijn lidmaatschap van de VVD opzegde en tevens bedankte voor de gemeenteraad van Utrecht. Meijer kan het niet goed meer vinden met zijn oude partij, die volgens hem "vrij redelijke doch slechts papieren programma's" heeft, waaraan hijzelf als vice-voorzitter-politiek van de JOVD nog heeft meegewerkt. Hij heeft steeds gehoopt dat de VVD zou zijn terug te voeren tot gematigd links, maar thans blijkt duidelijk dat onder het sterke leiderschap van de heer Wiegel de VVD zal uitgroeien tot de conservatieve partij voor Nederland. Meijer weet nog niet wat zijn toekomstige politieke tehuis zal worden (D!66? Wessel?), doch zal zijn stem laten horen via het (ook door de Peperbek ge-waardeerde) blad d'Opregte Liberaal en via de werkgroep Liberalisme. Wij wensen Meijer veel succes met zijn speurtocht door het woelige politieke veld links van het midden.

dagvandaag

Die Ser

- (HJ) Wat helemaal niet mag in de SER gebeurde toch. Het was er eventjes spannend. De gevolgen bleven niet uit. Er viel er een flauw en de beslissing in kwestie werd een maand opgeschort. Zullen ze dan beslissen of de Nederlandse Centrale van Hoger Personeel wordt opgenomen in de Raad? Ik hoop het, niet om de belangen van deze jongens nog sterker behartigd te zien, maar om ze juist mee te kunnen krijgen voor een redelijke nivelleringspolitiek. Daarom kun je ze er beter in hebben dan erbuiten. Erbuiten betekent: geen verantwoordelijkheid dragen. Overigens: hun bazen moeten niet buiten schot blijven. Eigenlijk moet bij hen worden begonnen. Er is nog een lange weg te gaan.

dagvandaag

De gekozen premier in trek?

- (HJ) Een recente enquête wees uit dat 60% van de kiezers voor de gekozen premier zou zijn. In de vorige Peperbek zei ik hiervan dat D'66 zo onpragmatisch was hierop niet te reageren. Ik had ongelijk, want op het congres "de Tijd voor verandering" heeft Van Mierlo een voortreffelijk pleidooi gehouden voor deze nieuwe staatkundige configuratie, daarbij inhakend op die 60%. Hij bracht het onderwerp in een complete congres-impasse en heel wat aanwezigen (bv van Agt) vonden dat het idee maar eens bekeken moest worden. We hopen er nog eens iets van te horen. Of is de kans al weer verkeken?

dagvandaag

Nieuws van het middenfront I

- ▶ (%) Wessel, Schuyer en dertien anderen hebben dan toch hun "Vrije Democratische Partij" opgericht, een naam die meer kenmerkend dan origineel is. Maar wie is er nog origineel in de politiek vandaag de dag? De oprichting geschiedde in geheim conclaaf. De deelnemers kregen wel de tijd van samenkomst, maar niet de plaats. Die werd op het laatste nippertje doorgebeld aan de geballoteerden. Onze eigen spion stond echter al in Utrecht op ze te wachten. Hij kon weinig ontdekken dat de geheimzinnigheid rechtvaardigde. Er valt dan ook niet veel meer te melden, of het moest zijn dat in de uitdrukking "links van het midden" de eerste drie woorden nu definitief zijn geschrapt. Was de VVD ook niet een middenpartij?

dagvandaag

Nieuws van het middenfront II

- ▶ (%) De Nieuwe Partij (de confessionele club van Bloema c.s.) is nog niet zover. Iedereen in deze partij blijft vooralsnog zitten waar hij zit, d.w.z. in de eigen partij en in het eigen politieke beantje. Intussen heeft wel het bestuur van D'66 met deze club gepraat. Hoogst merkwaardig na de verwijten die men aan het adres van Bloema maakte. Maar kan dit bestuur nog wel iets nieuws verweten worden?

dagvandaag

Politieke stamboom

- ▶ (%) En Romme gewon Schmelzer. En Schmelzer gewon Biesheuvel. En Biesheuvel gewon Ruppert. En Ruppert gewon Burger. En Burger gewon Den Uijl. Romme keek neer en zag dat het goed was.

dagvandaag

De les van Chili

- ▶ (%) Als u dit leest, zal intussen het regime van Allende verdreven zijn door dat van Frey, een gematigd-conservatieve figuur, die naar Zuid-Amerikaanse maatstaven zeker de slechtste nog niet is. Uit het hervormings-experiment van Allende vallen voor ons een paar lessen te trekken:
1. Doe nooit mooie beloften. Ten eerste kan je ze toch niet op korte termijn inlossen. Ten tweede kan een regering niets hervormen. Dat moet de bevolking zelf doen. De regering kan hoogstens de omstandigheden en een gunstig klimaat scheppen.
 2. Wie daadwerkelijk wil hervormen, moet erop rekenen dat hij alle machten in land en wereld tegen zich krijgt. Die machten zijn slimmer dan hijzelf.
 3. Maatschappelijke veranderingen die moeten steunen op één sociale laag, b.v. de handarbeiders, zullen al in de kiem mislukken, omdat zo'n verandering nu eenmaal de medewerking van anderen vergt, b.v. de leiders in onderneming en maatschappij.

dagvandaag

Waarom D'66 leden verliest

- ▶ (%) Een ons zeer na staand lid van D'66 kreeg verleden jaar geen landelijke stukken meer toegestuurd, wel nog plaatselijke en regionale (zelfde adressenbestand!). Ook werd zij niet vergeten door de penningmeester, die haar een acceptgirokaart toestuurde (door haar prompt betaald). Toen zij in september protesteerde tegen het niet toezenden, kreeg zij een nummer van Democraet en na de verkiezingen nog een circulaire. In 1973 is men tot radikaler maatregelen overgegaan. Zij ontvangt nu helemaal geen stukken meer, ook geen regionale en plaatselijke. Daar staat tegenover dat de penningmeester haar ook heeft afgevoerd. Een bericht van royement heeft zij nooit ontvangen. Blijkbaar zit er op het landelijk secretariaat iemand die voortdurend het ledenbestand uitdunt, misschien wel omdat het anders niet meer in de kaartbakken past, of omdat sommige namen hem niet aanstaan. Toch zou het goed zijn om eens met de CPN te gaan praten, om wat meer systematiek in het geheel te brengen. Zij hebben tenslotte 50 jaar ervaring in zulke zaken.

dagvandaag

Nota no 5 Bronger de Boer

► (rL) Van hoofdbestuur lid Bronger de Boer ontving Peperbek een afschrift van zijn zogenaamde Nota no 5, gedateerd 12 febr. 1973.

De Boer releveert hierin dat hij voor en na zijn benoeming in het H.B. zijn ervaringen in nota's heeft vastgelegd. 'Mijn verbazing en ergernis werden van maand tot maand groter. Het resultaat van het beleid (op 29/11/72) zag ik a.h.w. aankomen.'

Vervolgens geeft hij over twee pagina's een historische schets van oprichting en ontwikkeling van D'66 tot heden. Zijn conclusie is dat het initiatief juist, maar de uitwerking onjuist was. Zijn inziens bestaat de enige kans op redding hieruit dat het congres van D'66 op 10 en 11 maart a.s. het volgende zal besluiten:

1. D'66 sluit een federatief verband met de PvdA;
2. De groep Wessel zal haar meer liberaal gezinde activiteiten op de VVD richten;
3. De groep Huysen gaat federatief samenwerken met de PPR.

Voorts deelt De Boer nog mede dat alle leden van het hoofdbestuur hun zetels ter beschikking moeten stellen; dat dit besluit al door het hoofdbestuur genomen had zullen zijn als het niet vastgelopen was op de weigering van mevr. R. v.d. Scheer en de heer M. van Gils.

(Commentaar redactie: als de heer De Boer het congres eenmaal zover heeft gekregen, gaat hij dan zelf de groep Wessel en de groep Nieuwe Partij (= Huysen, Bloema etc.) inlichten, opdat die zullen weten waar ze aan toe zijn?)

dagvandaag

████████████████████
D'R OP, OF D'R ONDER

door K. Bloema

████████████████████
Het zal duidelijk zijn, dat op het congres op 10 en 11 maart belangrijke beslissingen moeten worden genomen. Het gaat voor D'66 zelfs om de vraag over het voortbestaan: erop of eronder. Als het congres kiest voor de voortzetting van de huidige lijn (PVP, bijwagen van de PvdA,) dan zal D'66 groot ledenverlies lijden en binnen een of twee verkiezingen zijn weggevaagd. Een tweede mogelijkheid is, om ons weer exentrisch te gaan opstellen en van daaruit trachten het verzamelpunt te worden voor gematigde progressieven. Dit is in feite wat -dacht ik- de groep Wessel-Schuyer wil. Ik zou daar veel voor voelen, indien ik er reële mogelijkheden in zag. Maar ik weet van mijn contacten met gematigde progressieven uit confessionele partijen, dat er in die kringen weinig animo is om zich te gaan aansluiten bij D'66 of bij een nieuwe partij die hieruit ontstaat. Voor mij heeft deze goed bedoelde poging dan ook te weinig levenskansen, tenzij je ervan uitgaat, dat het een kleine partij zou moeten blijven met steeds weer nieuwe frisse ideeën, die als aanjager kunnen dienen voor andere (progressieve) partijen. Maar waarom dan het streven naar een gematigde progressieve partij? Dit "gematigde" wijst toch in de richting van uitvoerbare, zakelijke politiek, dus van politieke macht? Deze politieke machtsvorming zie ik er echt niet in zitten. Voor mij is deze poging dan ook geen echte mogelijkheid om een meerderheid voor een progressief beleid te bereiken. In mijn gedachtengang is er dan ook slechts plaats voor een keuze uit twee, nl ófwel de huidige lijn, ófwel het vormen van een combinatie van D'66 met progressieven uit de confessionele partijen en de linksliberalen. Het lijkt mij erg belangrijk, dat wij de bereidheid opbrengen om met deze groepen aan tafel te gaan zitten en onszelf en onze programmapunten ter discussie te stellen om te zien of we tot overeenstemming kunnen komen. Het beste platform voor zulk een discussie is thans de actiegroep Nieuwe Partij, die is opgericht om deze mogelijkheid te onderzoeken op korte termijn (de actiegroep wil niet blijven doorzeuren, maar nog deze zomer beslissen over doorgaan of niet-doorgaan).

Ik kom met mijn conclusies dus iets anders uit dan Ovezall in zijn zeer goede artikel in de vorige Peperbek, omdat ik zijn tweede mogelijkheid (nieuwe koers, identiteit, methode Wessel) niet als een werkelijk alternatief zie.

Het zou mij het beste lijken, dat D'66 zou besluiten tot een nieuwe koers, en dan het initiatief zou nemen tot een gesprek tussen D'66, de groep Wessel, en de actiegroep Nieuwe Partij. Van de uitslag van dit gesprek zou dan de volgende stap van D'66 kunnen afhangen, mits er aan de basis - ja, juist aan de basis - ook een goede gespreksvereenkomst kan worden gevonden. Misschien kan het dan een stap worden naar nieuwe verhoudingen in de politieke constellatie. Het is het proberen waard!

DE DOLENDE PROGRESSIEVEN EN HUN INVLOED OP D'66

door D. Bark

(een kleine, en eenzijdige, politicologische uiteenzetting, gericht tegen het lonken)

Niemand in D'66 zal (hopelijk) bestrijden, dat voor het bereiken van onze progressieve doelstellingen het bijzonder nuttig zou zijn als de meerderheid van de Nederlandse kiezer nu eindelijk eens een reëel progressief program een kans zou willen geven. Daarover gaat de discussie op het ogenblik dan ook niet. Wel over de wijze waarop die meerderheid te bereiken zou zijn en vooral over de rol die D'66 in dit proces zou kunnen - volgens sommigen zelfs moeten - spelen. De eenzijdige aandacht voor dit ene probleem (het overhalen van potentiële progressieven) benauwt mij, vooral als die eenzijdigheid wordt aangeprezen als de beste toekomstige koers voor D'66. Ik heb geprobeerd, ook voor mijzelf, die benauwenis wat te objectiveren.

Doelstellingen en middelen

Het doel-middel-schema is een gemakkelijk hulpmiddel om "de politiek", of meer concreet, politieke processen of verschijnselen te benaderen. Ook het verschijnsel politieke partij. Het meest fundamenteel voor een partij is uiteraard het formuleren van de doelstellingen. Wil de partij als zodanig herkenbaar zijn, dan moeten die doelstellingen een enigszins coherent geheel vormen, m.a.w. er moet een soort visie aan ten grondslag liggen, een visie op mens en maatschappij. Noem het een filosofie als u wilt. Dat geldt ook voor D'66 en ik heb dus weinig moeilijkheden met het betoog van Karsdorp e.a. (vgl. de congresstukken) dat wij nu maar eens op moeten houden om kiekeboe te spelen met onze fundamentele uitgangspunten en ze eens op papier moeten zetten. Het bijzondere van doelstellingen is dat je er (zolang de doelstelling geldig voor je is) niet over kunt marchanderen op straffe van ongeloofwaardig te worden. (Daarom heb ik bv niet veel moeite gehad met het voorbehoud dat de PSP maakte bij het - door ons verworpen - aanbod een ev. minderheidskabinet den Uyl te willen steunen, desnoods tegen het eigen programma in, met uitzondering van defensie en staatsrecht.) Wel gemarchandeerd kan worden, en daar ligt dus het politiek onderhandelingssterrein, over de middelen (inclusief het tijdschema voor het bereiken van bepaalde doelstellingen).

Tot zover is er niets aan de hand, het schema "klopt". De moeilijkheid ontstaat pas als blijkt dat bepaalde middelen niet direkt voorhanden zijn en dus, totdat dat wel het geval is als sub- of tussen doelstelling gaan fungeren. Een tussendoel is dus een nog niet voorhanden middel tot het einddoel. Aldus ontstaat een rangorde van eind- en tussendoelen, herkenbaar als lange en korte termijn doelen, dat er b.v. als volgt uit kan zien:

Einddoel: geluk van de mens

Hoofd - tussen - doel: fundamentele maatschappelijke veranderingen

sub - tussen - doel a: een progressieve regering

sub - tussen - doel b: een progressieve meerderheid bij de verkiezingen.

Momenteel is het bereiken van subdoel b erg belangrijk en waarschijnlijk zelfs onze eerste taak. Maar omdat het hier gaat om een tussendoel, een doel dus dat a.h.w. in de middelensfeer ligt mogen we de andere doelstellingen niet uit het oog verliezen en moeten we de middelen tot het tussendoel aan de verderliggende doelstellingen toetsen.

Protest tegen het lonken

Welke consequenties heeft het voorgaande nu voor de praktisch-politieke opstelling van D'66?

D'66 is pragmatisch in de middelensfeer. Subdoel b ligt in de middelensfeer, hoewel het fungeert als doelstelling.

Les: laten we niet al te principieel praten over "het aantrekken van personen uit andere politieke partijen en niet partijgebonden personen die zich tot een progressief beleid aangetrokken voelen". Laten we ons realiseren dat we er zelf vanuit gaan dat zij zich "tot een progressief beleid aangetrokken voelen" en dat het er dus vooral om gaat zulk een progressief beleid gestalte te geven, door het politieke optreden van alle dag en door het formuleren van regeringsprogramma's waaruit een maatschappijvisie blijkt (zoals b.v. Keerpunt '72)

Een middel moet, om geschikt te zijn voor het bereiken van een doelstelling aan een aantal voorwaarden voldoen, het moet letterlijk doelmatig zijn, het moet adequaat zijn (niet met een kanon op een mug schieten), het moet geen of zo weinig mogelijk (en dan acceptabele of compensabele) ongunstige neven-effecten hebben. En als ik dan constateer dat het aantrekken van de dolende progressieven praktisch gesproken alleen maar kan door "water in de wijn te doen" (en de uitdrukking in dit speciale verband is niet van mij maar van een voorstander van D'66 als verzamelaar van dolende progressieven), dan word ik benauwd. Want dan ben je bezig in het smalle niemandsland tussen zelfbedrog of zelf bedriegen. Tussen concessies doen- en achteraf merken dat je bezig bent geweest te marchanderen (met verlies) over je doelstellingen - en schijnconcessies doen om daarmee mensen te lokken voor een beleid dat in de praktijk progressiever is dan het zich presenteert.

Ik ben bang dat al die voorstanders van matiging teneinde de meerderheid te krijgen al matigende hun beginselen verkwanselen (al zijn ze dat helemaal niet van plan)

"Als je een progressieve meerderheid wilt, moet je in het midden beginnen" (opnieuw: de uitdrukking is niet van mij). Ik geloof daar niet in. Ik geloof dat dat een middel tot het sub-doel is dat niet acceptabele neven-effecten heeft. Ik geloof dat je dusdoende van fundamentele maatschappelijke veranderingen via gefaseerde veranderingen bij marginale veranderingen terecht komt. Van omwenteling bij afwenteling, van de Zeeuw en Huyssen bij Schmelzer en Tilanus.

Als van Mierlo denkt het vaderland te redden (en D'66 daarbij; of omgekeerd) door nu in alle ernst een discussie te suggereren" door de partijen heen" over de noodzaak van Staatsrechtelijke vernieuwing, dan vind ik dat hij door dat voorstel op dit moment te doen zichzelf en D'66 belachelijk maakt. Ook een andere Staatsrechtelijke structuur is slechts een middel dat in de rangorde bepaald lager staat dan het tot stand brengen van fundamentele maatschappelijke veranderingen. En de Zeeuw en van Agt en wie nog meer van de steunpilaren van het conservatieve beleid Biesheuvel springen er dankbaar op af (alleen al die adhesie zou toch wantrouwen moeten wekken). Je kunt beter praten over de (on)mogelijkheid van een gematigd districtenstelsel en een verkozen formateur dan over de noodzaak om de ongecontroleerde economische groei te beteugelen en de economische groei als autonome maatschappelijke doelstelling af te wijzen, want dat treft in de portemonnee. Want groei is geld en geld is macht.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Japie: Waarom laten ze niet een gewone burger het kabinet formeren.

pep

- In ieder geval had D'66 geen angst voor stemmenverlies, zoals de oude partijen die onduidelijk draaien en autoritair handelen!

pep

- Eugène: Dan zeggen ze dat Van Mierlo dat allemaal doet zonder ervoor betaald te worden.

pep

- De hemel beware ons dat L. de Jong nog eens de geschiedenis van D'66 gaat schrijven.

pep

- Wat zullen de ministers die nu tevens kamerlid zijn eigenlijk doen als de termijn van de functiecombinatie verstreken is?

pep

- Toch moet er snel een nieuw kabinet komen, al was het alleen maar om Van Veen kwijt te raken.

pep

- Japie: Kinderbiijtslag van Delft (correctie op oude uitspraak!)

pep

- Steenkamp doet me denken aan iemand die het etiket van een draaiende grammofoonplaat probeert te lezen.

pep

- Japie: Ik stel voor van Mierlo tot de zware pijproker van 1972 te benoemen.

pep

- Natuurbescherming een zaak van CRM? Dan zullen ze de schilders wel een extra heffing opleggen want die profiteren van de natuur.

pep

- Ik heb iemand horen zeggen dat de belastingen niet verhoogd worden. Zijn er dan toch weer verkiezingen op komst?

pep

- Eugène: Die Zwartjes in Suriname en de Antillen doen net of het land van hun is; ze schijnen vergeten te zijn dat wij ze er indertijd gebracht hebben!

pep

MANIPULATIE?

(KB) Aan alle leden van D'66 is een boekje toegezonden, waarin een aantal stukken voor het congres in maart zijn opgenomen. Het eerste stuk hierin is een "Discussiestuk doelstelling en opstelling D'66". Als je dit stuk leest, en je bent van mening dat D'66 niet langer meer de bijwagen van de PvdA behoort te zijn, dan voel je je wel flink om de tuin geleid. Bovendien vindt je het onbegrijpelijk dat blijkbaar de hele partij op stug blijft doorroepen in de richting van de PVP. Want daar komt het op neer. Het stuk bevat onder punt II "Waar wij het over eens zijn" een aantal punten waarin de loftrumpet wordt gestoken voor de PVP. In punt 6 lees je dat we blijven streven naar een vooruitstrevende volkspartij, en in punt 7 staat dat we dit moeten doen met de PvdA en PPR. Tegelijkertijd wordt onderkend dat er ook nog andere progressieven rondlopen (punt 8). D'66 heeft tot taak om deze mensen aan te trekken en zelfs om de PVP zó aantrekkelijk te maken, dat deze andere progressieven erop af zullen komen als vliegen op een pot jam. Dit wordt zelfs essentieel genoemd voor het welslagen van de PVP.

De Peperbeklezers die mijn artikelen wel eens lezen, zullen begrijpen dat ik beslist niet behoor tot die "wij" die het daarmee eens zijn. Zoals bekend, is er op 13 en 14 januari brainstorming geweest van het HB, de Kamerfracties, plus enkele belangrijke doch funktieloze leden. Ik had toen de indruk dat de meerderheid van de aanwezigen voor een nieuwe politieke koers voelde, maar met behoud van goede relaties met de PvdA. De week daarop is er weer opnieuw vergaderd (waarbij ik niet aanwezig was), en toen is het gebeurd: "waar wij het over eens zijn" is kennelijk de PVP-gedachte geworden. Is er gemanipuleerd? In het vervolg van het discussiestuk worden weliswaar een paar rake opmerkingen gemaakt, maar dit kan niet de indruk wegnemen dat de partijtop het volledig eens zou zijn over het te bereiken PVP-doel. Tot deze rake opmerkingen behoort in punt III-4 de vermelding dat volgens sommigen de sfeer niet zodanig is om tot een nieuw, van de partijen onafhankelijk, ontmoetingspunt te komen, en (punt III-5) dat de bereidheid van de progressieve confessionelen om samen te

komen in het exentrische ontmoetingspunt aanmerkelijk is afgenomen, zo niet geheel verdwenen. In punt III-10 wordt de vraag gesteld of we de PVP voorlopig niet beter in de ijskast kunnen zetten. Welnu (zeg ik) waar praten we dan nog over: eerst allemaal zeggen dat de PVP zo'n goede zaak is, en dan constateren dat deze geen schijn van kans heeft. Laten we dan toch overgaan tot de orde van de dag en reageren op de situatie van vandaag: de politieke chaos, die broodnodig schreeuwt om partijvernieuwing. Laten wij dan niet alleen "openstaan voor gesprekken", maar ook de bereidheid hebben om D'66 als zodanig ter discussie te stellen, ons niet vasthouden aan D'66-dogma's en persoonlijke posities. Laten wij het kom-maar-bij-ons systeem verlaten. Wij zullen er wèl bij varen.

NAAR EEN BREDERE SAMENWERKING?

door E. Bruins

Het streven van Bloema naar samenwerking met de actiegroep Nieuwe Partij is door mij met sympathie en twijfel begroet.

Met sympathie, omdat het in Nederland anno 1973 eigenlijk mogelijk zou moeten zijn, dat Christenen (zowel katholiek als protestant) en niet-Christenen (liberaal en socialistisch) pragmatisch (= op zakelijke basis) met elkaar gaan samenwerken in één partij aan de zo noodzakelijke verdere modernisering van de samenleving.

Met twijfel, omdat ik niet geloof, dat de tijd er al rijp voor is.

Het idee van Van Mierlo om met de PvdA samen te gaan in een PVP is op zichzelf een voortreffelijk idee. Belangrijke delen van de PvdA echter zijn onvoldoende geïntdogmatiseerd om zulk een samenwerking mogelijk te maken. Wanneer men onder die omstandigheden toch doorgaat met het onhaalbare haalbaar te maken, is dat alleen maar geschikt om je nek op te breken. Op dezelfde wijze kan gesteld worden, dat belangrijke delen van D'66 op hun beurt niet rijp zijn voor samenleving met Christenen. (Een enkele verdwaalde vogel, die de levensbeschouwelijk liberale sfeer in D'66 toch niet kan aantasten, wordt natuurlijk best geaccepteerd).

Voor een dergelijke samenwerking is namelijk vereist, dat, hoezeer ook voor zichzelf overtuigd, dat men achterlijk moet wezen om in deze tijd nog Christenen te kunnen zijn, men democratisch genoeg is aan anderen het recht om achterlijk te zijn ten volle te gunnen. En omgekeerd zal een Christen moeten accepteren, dat een aantal lieden -voor hen droevig genoeg- het orgaan en de belangstelling missen om iets verder van de oppervlakte tot het wezen der dingen door te dringen.

Gruyters heeft met zijn anti-Christelijke uitspraken duidelijk gemaakt, dat hij levensbeschouwelijk een prachtige ouderwetse liberaal is, op zijn wijze even markant als van Riel in de VVD. Naast afkeuring heeft hij ook bijzonder veel bijval geogst. En als ik het goed zie, is er -hoe groot de meningsverschillen overigens ook zijn- tussen hem en b.v. v.d. Burg en Schuyer/Wessel wel verschil in woordkeus, maar niet in principiële instelling. Voor Bloema zou dat een waarschuwing moeten zijn, dat hij op de andere vleugel precies hetzelfde aan het doen is als van Mierlo met zijn PVP. Heeft hij trouwens bij de leden van de actiegroep wel eens geïnformeerd, of men bereid is aan andersdenkenden toe te staan baas in eigen buik te zijn, hoe belachelijk dit soort kreten van hun standpunt uit gezien ook zijn? Het zou niet verbazingwekkend wezen indien men daar nog wel enige moeite mee heeft.

De conclusie kan dacht ik voorlopig geen andere zijn dan dat voor een zinvol samengaan de ontzuiling nog niet ver genoeg gevorderd is. Het is dan beter om ieder in zijn eigen hok te blijven. Wanneer Bloema dat zou willen be- treuren, wil ik hem daarbij graag gezelschap houden. Maar aan de feiten verandert dat niets.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. v.d. Burg

Onder bovenstaand hoofd wil ik in de naaste toekomst inhaken op een aantal actuele gebeurtenissen, soms uitvoerig op een enkele, soms kort over uiteenlopende onderwerpen. Mijn beschouwingen en commentaren zullen niet de graad van perfectie bereiken die eigenlijk nodig is wanneer men met enig recht voor het voetlicht wil treden. Het blijft bij vingeroefeningen. Het beste wat je dan als schrijver kan hopen is dat de toehoorder misschien eens zal zeggen: "Die toonladder heeft hij wel aardig gespeeld. Misschien groeit er nog eens wat uit."

De werkelijkheid is trager dan Peperbek

De moeilijkheid met een schrijver in Peperbek is, dat hij eigenlijk nooit goed over de actualiteit durft te schrijven, omdat er nu eenmaal op kosten- gronden een vrij lange tijd verloopt tussen dat schrijven en het onder ogen van de lezer komen. Met de kans dat al het geschrevene al door de feiten is achterhaald. Achteraf merkt de verhinderde schrijver dan altijd weer dat het tempo van de politieke gebeurtenissen in Nederland zeker niet groter is dan dat van Peperbek. Zie de kabinetsformatie. Daar is in de afgelopen nummers van Peperbek bijzonder weinig over geschreven, waarschijnlijk gewoon uit angst om voor Piet Snot te staan met een of andere prognose, terwijl er bij verschijnen al lang en breed een nieuw kabinet van geheel andere snit is. Die angst blijkt dan telkens overbodig geweest te zijn, want ten eerste is er nog geen kabinet en ten tweede blijken ook na twee of drie weken alle mogelijkheden nog zodanig open te liggen dat de schrijver met zijn woorden nauwelijks gevaar loopt als een politieke kwakzalver aan de kaak gesteld te worden.

De kabinetsformatie

Dus toch maar iets over de kabinetsformatie. Op dit moment (half februari) is nog altijd het gehakketak tussen Burger en de confessionelen aan de gang. Zoals de zaken nu liggen, zal binnen de week vaststaan of hij zijn opdracht moet teruggeven, dan wel een progressief kabinet met wat confessionele franje kan vormen, hetgeen wel waarschijnlijk is. Politiek gesproken is dat nauwelijks nog interessant. Veel interessanter is de afmattingsslag als zodanig. De progressieve voormannen bevinden zich daarbij in de positie van de dronkaard die zijn vrouw en kinderen heeft moeten beloven de alcohol niet meer aan te raken, maar die niet kan nalaten steeds weer de hand op de deurkruk van de kroeg te leggen. Nog weet het geroep van "Ach, vader, niet meer!" hem van binnentreden te weerhouden, maar hoelang zal dat nog duren? In dit menselijke drama spelen de confessionelen de rol van de kroegbaas, die onder invloed van allerlei ethische principes en van de televisie zijn klandizie ziet teruglopen en maar al te graag bereid is de ex-dronkaard met open armen in zijn ontluisterde zaak te ontvangen.

Hoe dit stuk er op het eerste gezicht ook mag uitzien als een stuiversopera, de schrijver weet er toch een bijzonder accent aan te geven, door niet - zoals de toeschouwer zou verwachten - de gemeenschappelijke drankzucht (het machtsstreven) van de beide hoofdrolspelers bloot te leggen, maar door aan te tonen dat ook de kroegbaas in zijn diepste wezen een geheelonthouder (progressieve) is. De ontknoping van het stuk is dan ook dat de ex-dronkelap, innerlijk verzacht door de edele imborst van de kroegbaas, resoluut naar binnen stapt en hem onder heftige ontroering in de armen sluit, en zijn voortbestaan redt.

Om deze wending enigszins aannemelijk te maken, wordt er van de meest uiteenlopende zijden aangetoond hoe progressief die confessionelen toch wel zijn, b.v. met krantekoppen als "Programma's confessionelen en progressieven vrijwel identiek". Mijn reactie hierop is: Dan zijn die programma's toch ook wel volstrekt waardeloos. Je zou de mensen willen toeroepen: "Luister toch niet naar al dat gezwets, maar kijk naar hun daden. Zie hoe de kroegbaas, terwijl hij staat te oreren over de zegeningen van de geheelonthouding, zijn eigen jenever staat op te zuipen." Eén recent voorbeeld is in dit verband toch wel het vermelden waard. Iedereen weet dat de publikatieplicht van N.V.'s ertoe geleid heeft dat veel bedrijven, tot de allergrootste toe, zijn omgezet in besloten vennootschappen (B.V.'s), een rechtsvorm die naar analogie van de Duitse GMBH bedoeld was voor kleine ondernemingen.

Met veel moeite is via de wet een klein stukje openheid in het bedrijfsleven bereikt, maar slimme jongens wisten dit onmiddellijk te ontduiken. Toen deze kwestie onlangs in de Tweede Kamer aan de orde kwam in de vorm van een voorstel om de B.V. rigoreuze beperkingen op te leggen, kozen de confessionelen, onder het verkondigen van de ergelijkste kronkelredeneringen en huichelarijen de kant van VVD, DS'70 en consorten, hoewel het hier ging om een kwestie buiten het regeeraccord. Dit is maar één geval uit vele. De eerste confessioneel die door daden laat zien dat hij werkelijk progressief is, moet mij nog getoond worden. Toch zijn er altijd weer naïeve politici bij bosjes te vinden die het tegendeel geloven.

De PPR

In Peperbek wordt opvallend weinig over de PPR geschreven. Het lijkt wel of deze partij, ondanks haar forse groei, nauwelijks meetelt. Dat is natuurlijk niet juist, maar een kern van waarheid zit er toch wel in. De PPR kampt met een aantal handicaps, waardoor de getalssterkte de betekenis ervan overdrijft. Nog veel meer dan D'66 wordt de PPR benadeeld door een gebrek aan ideologie. De situatie is enigszins vergelijkbaar met die van DS'70. Beide partijen hebben van verschillende kanten injecties gehad: DS'70 van de communistenvreters en van het bestuursestablishment, de PPR van de vrijgemaakte confessionelen en van zwevende radikalen. Beide partijen kennen een parachutist, die plotseling voor de buitenwereld het gezicht van de partij bepaalde: Drees jr. en De Gaay Fortman. Het vreemde mengelmoes van personen dat zich daardoor in deze partijen heeft opgehoopt leidt tot een soms onberekenbaar effect. D'66 heeft hier tegenover het enorme voordeel van het Appèl als selectiemiddel gehad. Door de toon en de uitspraken daarvan werd toch wel een zekere homogeniteit bereikt.

Wat is nu het kenmerkende verschil tussen PPR en D'66? Hoe komt het dat het tussen beide nooit zo heeft geboterd als het had moeten zijn? Dit kan slechts uit de herkomst worden verklaard. Toen D'66 startte, kwamen er ernstige mensen bijeen, die vonden dat de zittende machthebbers niet bij de tijd waren en in het licht van de maatschappelijke gebeurtenissen onverantwoordelijk handelden. Ze gingen zich voorbereiden op een eigen verantwoordelijkheid, die soms zo zwaar woog, dat er om die reden niets uit hun handen kwam. De meeste D'66-ers hadden geen politieke traditie. Ze deden het gewoon op de manier zoals zij dachten dat het goed was. Dat gaf een zekere charme aan het geheel, vooral ook omdat de leden geen potentaten waren die een prestige hadden hoog te houden. Ze waren daardoor ook betrekkelijk rancuneloos. Hun gedrag was alleen een beetje onbehouden in de ogen van de oude politici.

Met de PPR is het heel anders gegaan. De grondleggers waren mensen, die waren weggelopen uit andere partijen. Ze gedroegen zich als uitgelaten kinderen, die eindelijk hun gang konden gaan, nu de meester even weg was. Net als kinderen die op eigen benen komen te staan zetten ze zich af tegen alles wat hun aan het ouderlijk huis herinnerde, zonder daarbij in de gaten te hebben dat ze toch nog aan hetzelfde denkpatroon vastzaten. Vooral in de ogen van veel jongeren hebben ze daardoor iets lichtvoetigers dan D'66. Ze tillen minder zwaar aan de dingen ze zijn gauwer geneigd 'boe' te roepen en ze hebben meer de neiging een emotionele keuze te maken, die daardoor gemakkelijk aanspreekt. Het resultaat is dan wel een beetje vreemdsoortig assortiment van besluiten.

Al met al is de PPR uitgegroeid tot een kwantitatief weliswaar succesvolle partij, die echter in de confrontatie met de werkelijkheid naar verhouding weinig te bieden heeft. Dit kwam b.v. tot uiting bij de samenstelling van het programma van de drie, waarbij de inbreng van de PPR duidelijk minder was dan die van D'66, hoewel de ledentallen toch van dezelfde orde van grootte zijn. Het is ook niet te verwachten dat de PPR in de naaste toekomst ooit zijn stempel op het politieke gebeuren zal drukken als D'66 dat in zijn beste jaren gedaan heeft. Daarvoor ontbreekt het in deze partij toch te veel aan een consistente toekomstvisie. Alleen om deze reden al is het jammer dat in het parlement een aantal D'66-zetels zijn vervangen door een zelfde aantal PPR-zetels.

"CHRISTEN-DEMOCRATEN"

door R.Löbler

Voor de confessionelen - die zichzelf ten onrechte en kennelijk bij onderlinge afspraak halstarrig met het eufemisme 'christen-democraten' blijven opsieren - betekenen verkiezingen een aardig folkloristisch gebruik, dat voor hen geen wezenlijk gevaar inhoudt. Daarom doet de uitslag er ook niet zoveel toe; het werkelijke kiezen komt voor de confessionelen pas na de verkiezingen. Men gaat dan de regeringspartners kiezen. (Ik ben pessimistisch genoeg om het gebruik van de onvoltooid tegenwoordige tijd te handhaven, ondanks de uitslag van de laatste verkiezingen).

Afspraken vóór de verkiezingen om het kiezersvolk in staat te stellen ook werkelijk te kiezen, worden dan ook als hoogst ongewenst, ja zelfs onoirbaar, beschouwd. Immers, dan manoeuvreer je je vast. Gegarandeerd dat er nu dan ook binnen het confessionele kamp spijt genoeg bestaat dat men onder druk van de progressieven toch tot de vorming van een confessioneel blok voor de verkiezingen is gekomen, waar men nu met goed fatsoen niet meer af kan.

De progressieve drie daarentegen, nemen ten aanzien van het doel van de verkiezingen een standpunt in dat diametraal tegenover dat van de confessionelen staat. Zij zeggen juist: geen gesjoemel achteraf. De kiezer moet een duidelijke keus worden geboden. En aan die keus moeten we ons houden.

Ieder weldenkend mens die objectief kan oordelen, zal moeten toegeven dat het progressieve standpunt het democratisch enig juiste is. Ook weldenkende confessionelen zullen dat in hun hart wel toegeven. Dat is juist de ellende: wel in hun hart, niet openlijk. Daarom blijven zij confessioneel en worden niet tot democraten.

Wat zou er eigenlijk de dieper liggende oorzaak van zijn dat de confessionelen de voorkeur blijven geven aan folklore en echte verkiezingen niet aandurven? M.i. zijn er twee. Enerzijds berust die voorkeur gewoon op de coalitie die wij in ons land hebben. Aangezien in de confessionele gedachten-gang een regering een 'vaste burcht' moet zijn, moet er genoeg manoeuvreer-ruimte zijn om tot een meerderheidsregering te komen. Anderzijds is er de fanatieke hovaardij van het geloof. Christenen hebben á priori vanuit hun geloof gelijk. Voor gelovige Christenen is de Christelijke leer de enig juiste. Als gelovige Christenen nog altijd menen dat zij ook politiek vanuit hun geloof, middels een confessionele partij, moeten bedrijven is dat uiteraard, naar democratische beginselen, hun goed recht. Maar zij maken daarmee de democratie wel tot een paradox. Want zij blijken keer op keer bereid de democratie te misbruiken ten behoeve van hun confessionele politiek, wat dat dan ook moge zijn. En dat niet alleen. Zij achten dit nog alleszins oirbaar ook: het doel heiligt de middelen. En is in laatste instantie dat doel (leven naar de leer van Christus en die zoveel mogelijk uitdragen) niet veel belangrijker dan dat (lap)middel: de democratie?

Confessionele partijen kunnen per definitie geen democratische partijen zijn; zodra zij dat wel zijn verloochenen zij God voor het volk (demos) en zijn dus niet confessioneel meer.

Ergo bestaan er geen christen-democratische partijen. Wél confessionele. En hoe komen we daar met goed fatsoen af?

STEL DAT.....

- stel dat het congres op 11 maart kiest voor het voortgaan in de huidige koers (PVP, bijwagen).....dan zullen vele leden bedanken voor hun lidmaatschap. D'66 gaat de pijp uit.

- stel dat het congres kiest voor een nieuwe koers..... dan komt de vraag: (a) gaan wij ons concentreren op onze eigen identiteit en trachten progressieven uit andere partijen tot ons te trekken (de kom-maar-bij-ons methode), of (b) wij stellen onszelf ter discussie en gaan aan tafel zitten met andere progressieven teneinde tot een nieuwe of vernieuwde partij (of partijcombinatie) te komen;

-stel dat wij trachten weer het centrum te worden voor andere progressieven (kom-maar-bij-ons methode).....dan is D'66 boven Jan als dit lukt, maar als het mislukt zijn we van de kaart (en ik zie die andere progressieven nog niet komen);

-stel dat wij trachten ons in open discussie met anderen te vernieuwen..... dan kunnen we als partij steun verlenen aan (of misschien centrum worden voor) een nieuwe politieke groepering links van het midden, met een goede kans op politiek succes. Of -als de discussies met die anderen mislukken- kunnen we toch een politieke partij blijven die aantrekkingskracht heeft voor althans een deel van die anderen;

-stel dat onze partijtop erin slaagt om in het zadel te blijven door een paar vernieuwingen in het uitzicht te stellen.....dan blijft in feite alles doorsudderen zoals het was en gaan we sudderend tenonder in onze eigen dogmatiek en persoonlijke wedijver;

-stel dat D'66 in maart duidelijke besluiten neemt.....dan kan daardoor de Nederlandse politiek sterk worden beïnvloed, zoals meerdere malen de politiek in verschillende landen is beïnvloed door een kleine partij met een duidelijke wil;

-dus.....(vul zelf maar in). (KB)

DE FRANSE VERKIEZINGEN, EEN EUROPEES RISICO

door H. Jongedijk

In Frankrijk staat de socialistisch-communistische coalitie voor de a.s. verkiezingen op winst. De Fransen zijn de Gaullistische regering spuugzat, zo blijkt uit enquêtes. De stemmen zouden voor ca 50% naar de nieuwe coalitie kunnen gaan, het midden van Servan Schreiber en Lecanuet zou een 10% mogen verwachten en de Gaullisten moeten zich troosten met een kleine 40%.

Op zo'n sterke socialistische-communistische positie heb ik het helemaal niet begrepen. Op zo'n rabiaat conservatief land als Frankrijk zou ik een handiger soort progressieve politiek willen loslaten, dan die van Mitterand en Marchais. Maar zo is het nu eenmaal: hoe dwazer conservatief een land is des te doller is de progressieve reactie. In het linkse program ritselt het natuurlijk van de nationalisaties en de belastingverhogingen. Als de nieuwe coalitie aan de macht zou komen - gesteld ook dat Zijne Majesteit Pompidou dat zou gedogen - dan loopt zij stuk op de ijzeren structuur van het oude Frankrijk. Het wordt daar een grote troep en alle vooruitstrevende groepen in Europa worden in het discrediet gezwetst. Door de Wiegels, Barzels, Malagodis, enz. Over nationalisaties gesproken: de Renaultfabrieken zijn een staatsbedrijf. Dat blijkt ook daar geen oplossing, want arbeidsconflicten en Renault zijn bijna synoniemen. Democratisering van binnen uit lijkt me een heel wat beter instrument dan nationalisatie.

Er is nog een kans dat de Franse kiezer zich in zoverre bedenkt dat het anti-gaullisme wordt omgezet in een grotere winst voor de "Réformateurs" van Schreiber c.s. Die zijn mij progressief genoeg voor Frankrijk. Met een uitslag van 40-20-40% zijn voorzichtige - en daardoor zekere - verbeteringen te verwachten van een coalitie van Gaullisten en Réformateurs of - wat mij nog liever zou zijn - van Réformateurs met de Social-Communistes. Intussen ben ik er natuurlijk ook wel mee ingenomen dat de communisten de democratisch-constructieve weg lijken te kiezen.

Maar waar ik bij iedere hervormingsgezinde politicus van welke denominatie dan ook op zou willen hameren is: Bekijk het handig; wek geen onnodige weerstanden en overdreven verwachtingen. Doe er liever een jaartje langer over en grijp desnoods naar het instrument bij uitstek van de conservatief, nl de fluwelen handschoen.

door H. Geelen

► REDAKTIE: De insinuatie dat ik in de Caraïbische Zee diep aan het boren ben, onder het mom van een onschuldig snorkelaar, werp ik verre van mij! Heeft de redactie soms te veel in het rapport van Boelie van Leeuwen gelezen, b.v. over Shell en het continentaal plat tussen Venezuela en de Antillen? Verder, zou U mij willen waarschuwen als het tijd wordt om wèl over de formatie van het kabinet te gaan denken?

► RL COMMENTAAR III (Van Mierlo moet blijven.....): Ik vrees dat rL de kern van mijn betoog gemist heeft. Ik ben het niet helemaal eens met van Mierlo, maar ik heb wèl de overtuiging dat hij oprecht voor zijn mening uitkomt. We moeten toch wel af van het één partijensysteem (eindelijk is iedereen overtuigd dat ik gelijk heb), of het twee partijenstelsel (wie niet voor mij is, is tegen mij) of het véél partijenstelsel (als ik het niet overal helemaal mee eens ben begin ik mijn eigen partij). Binnen een partij moeten meningsverschillen kunnen bestaan en na discussie hoeft het niet allemaal koek en ei te zijn. Daarom dacht ik dat hij ook wel geluisterd heeft naar de kritiek uit eigen kring, maar zich kennelijk toch niet heeft laten overtuigen. Helaas.

► NAAR AANLEIDING VAN..... (Hoogenboezem): Eindelijk toch nog iemand die de verkiezingsleuze goed vond! Maar verder ben ik het met u eens dat belangrijker is dat we ons te veel hebben afgezet tegen anderen (met Gruyters als exponent) in plaats van steun te zoeken buiten het (steeds kleiner wordende) eigen kringetje. D'66 gehalveerd, wie zou daar geen rancuneuze gevoelens van over houden? Maar toch moeten we ons daar overheen zetten. dat is geen basis voor de "nieuwe golf".

► VELEN: Hoeveel nieuwe partijen zijn er nu eigenlijk op dit moment in op-richting?

► SCHUYER/WESSEL: Ik ben wel akkoord met de meeste punten (behalve het, es-sentiële, punt 4 D'66 onherstelbaar beschadigd). Maar kunt u mij uitleggen waarom "een districtenstelsel grote nadelen heeft voor de politieke invloed van de individuele kiezer"? Wat mij juist bijzonder aantrekt in D'66 (of moet ik zeggen heeft aangetrokken, of aantrok) is juist het districten-stelsel, waardoor personen en niet politieke partijen het voor het zeggen krijgen. Is het niet juist de tragedie van D'66 dat er met alle geweld een "politieke leider" opgedrongen moest worden om te passen in het beeld van de andere politieke partijen, iets waar we als beweging nu juist zo tegen waren. Slechts door een districtenstelsel kan een eind aan het partij-bonzen systeem komen.

WIE IS VERANTWOORDELIJK VOOR DE AFGANG?

Ruud Löbler zegt in het februarinummeer van reperbek dat ik naïef ben. Blijkbaar ben ik dat ook, want zelfs na grondige bestudering van zijn tekst begrijp ik nog steeds niet waarom ik nu eigenlijk naïef ben. Om de lezer terugzoeken te besparen eerst een korte inhoud van het voor-afgaande. Ik beweerde in een commentaar op de verkiezingsuitslag het volgende: Nu de verkiezingen voor D'66 zo ongunstig zijn verlopen, zijn er plotseling allerlei leden die zondebokken zoeken. De leden zijn echter zelf de grote zondebok, want zij hebben met open ogen en vrijwel eenstem-mig in 1971 voor de huidige koers gekozen. Zij hebben ook de bestuurderen en politieke leiders gekozen die dit beleid hebben uitgevoerd. Wat hebben ze dan nog te kankeren of te klagen? Löbler schrijft nu: "In den beginne was er openheid. En er was élan en er was eerlijkheid. En toen ontstond er naast het algemeen belang het persoonlijk streven. En er kwam ge-mar-chan-deer en ge-lob-by en ge-ma-ni-puleer van le-den-ver-ga-de-rin-gen en con-gres-sen. En van Mierlo c.s. zagen dat het goed was. Zo zit dat, volgens mij, beste, naïeve Ton v.d. Burg."

Over naïveteit gesproken! Volgens deze redenering is de aanhang van D'66 niet van standpunt veranderd. Ze zijn nog steeds voor openheid en eerlijkheid. Ze hebben zich alleen jarenlang bij de neus laten nemen door een stel letje gewiekste lieden die door manipuleren en marchanderen naar de macht hebben gegrepen. Kom nou, beste Ruud! Sla je nu de capaciteiten van de politieke organisatorische leiders van D'66 niet wat erg hoog aan? En hoe verklaar je dan dat zulke uitzonderlijk geslepen lieden niet in staat waren ook de kiezers in hun vaarwater te manipuleren?

Begrijp met goed. Het is best mogelijk dat er meer gemanipuleerd wordt dan vroeger en dat ook het persoonlijke streven een grotere rol speelt. Maar is dit dan niet een logisch uitvloeisel van februari 1971, toen (met meerge- noemde grote meerderheid van stemmen) besloten werd over te switchen van een visionair-idealistisch beleid naar een politiek van strategie en tactiek? Zou die 95% van de leden die hier vóór stemde nu werkelijk zo stom zijn dat ze dit niet begrepen hebben? En zouden ze nu ook werkelijk niet begrepen hebben dat je bij de kiezers niet met die nieuwe politiek moet aankomen?

Neen, Ruud, ook de beste reclameman kan de consument geen paardevijgen slijten als hij ze niet lust.

A.R. van der Burg

LEIDRAAD

In het schema voor de discussie op de regionale congressen wordt het doel van D'66 geen recht gedaan. De Organisatiecommissie heeft te veel willen stroomlijnen: wie meent dat we er nog niet zijn, moet zich uitspreken over een 'progressieve concentratie', in termen van los-vast met PvdA en PPR.

Maar wat betekent het, als u kiest uit punt 5? Geen redelijk mens wil conservatief zijn in een maatschappij die uit zijn voegen barst door voortdurende verandering. We zijn allicht progressief, en wie mee wil doen is welkom. Samen gaan we naar democratie in het staatsrecht (minister-president via districten, weet u wel?) en naar een schoon land; en naar democratie in school en bedrijf en naar eerlijk delen (weet u ook wat dát is?) Vervelend alleen dat het ene niemand iets zegt, en dat iedereen het andere zegt.

Het schema gaat langs de kern van de kwestie. Want allicht willen we een meerderheidsregering- met ONS EIGEN PROFIEL als herkenningsteken. Ons eigen profiel is de idee die het Appel destijds overbracht. Het ging erom door de kreukels van een oud bestel DE BURGERS BIJ HET BESTUUR te brengen. Dát is ons doel: van onderdaan en bovendaan te komen bij een relatie van deze tijd! En wat praten we dan over progressief-in-de-maatschappij als we van het eigen huis een bende hebben gemaakt? We moeten ons doel opnieuw stellen: een intermediair tussen burgers en regering - de final touch van de communicatie tussen de leden en het bestuur in elke organisatie. In "de politiek" verwachten we van de regering, dat die zal groeien uit het gevecht om de macht naar zakelijk beheer van ons aller huishouding. Van de burgers verwachten we dat die iets dóen voor hun belang buiten gezins- en bedrijfshuishouding: om van D'66 een moderne politieke partij te maken moeten de leden uit hun stoel komen!

Dan is er perspectief. Als we gaan werken in eigen huis. Het bestuur krijgt opdracht de partij te organiseren tot een vitale werkgroep met een fractie die contact houdt met de realiteit. Een fractie die het woord voert over wat WIJ, DE LEDEN zullen formuleren als de inhoud van democratie-in-practijk (waar dan ook; op straat, op school, in bedrijven en voor inkomens; en voor regeerders en de mensen die namens ons toekijken en meedenken).

Het schema slaat tussen perspectief en progressief een stap over. Die stap is de organisatie in D'66 van "de burgers bij het bestuur".

H.P.M. Strijers

Na het verkiezingsdebaacle hebben vele D'66ers alle remmen losgegooid en een nog steeds uitdijende stroom al dan niet rancuneuze kritiek, al dan niet gepaard gaande met een houding van "zie je wel, ik heb het wel gezegd", op ons los gelaten. De reactie varieert van het eisen van de hoofden van Hans van Mierlo en Ruby v.d. Scheer (later afgezwakt tot "ja, maar ik bedoel dat zij de exponent van die fatale koers zijn, het is niet persoonlijk bedoeld") tot "de tot nu toe gevaren koers is de enig juiste". En de opmerking van iemand dat aan de gevolgde partijkoers congresbeslissingen ten grondslag liggen zodat het unfair is de schuld van het debacle alleen op de schouders van Van Mierlo en Ruby v.d. Scheer te schuiven, wordt de grond ingeboord met "wat een naïveling ben je toch, maar verder ben je een beste jongen; je Piet Grijsachtige nonconformistische betoogtrant is trouwens lekker ontwapenend".

Welnu, ik vind dat het wél unfair is als de leden de handen in onschuld wassen en aan de primitieve drang tot het vinden van zondebokken gevolg geven. Ik ben het dan ook niet eens met diegenen die insinueren dat Van Mierlo een Streber is en dat hij de partij en haar doelstellingen ondergeschikt zou hebben gemaakt aan zijn streven naar persoonlijke macht en dat Van Mierlo "c.s." congressen en ledenvergaderingen te dien einde zou hebben gemanipuleerd. Ik denk dat onze congressen in het algemeen bezocht worden door redelijk intelligente en nuchtere mensen die zich niet zouden laten manipuleren. Door te veronderstellen dat ze dat wel doen geeft men toch wel een enigszins vertekend beeld van de -inderdaad niet optimaal functionerende- besluitvormingsprocessen in D'66.

Een kwaadaardige geest zou kunnen veronderstellen dat het geloof in een "groot complot" van Van Mierlo "c.s." een sublimatie is van een restant westerse vijftiger jaren koude oorlog propaganda.

Ik hoop dat we op het congres van 10 en 11 maart tot een redelijke analyse van de oorzaken van ons - naar mijn gevoel collectief - falen kunnen komen om hieruit lering te trekken. Verder hoop ik dat het congres zal beslissen met kracht te streven naar de vorming van een breed gefundeerde progressieve volkspartij, waarin plaats moet zijn voor progressief denkenden uit andere gelederen, zodat we een werkelijk positieve bijdrage leveren aan de partijvernieuwing in dit land. In dit verband lijkt het mij zinvol de "betonnen muur" rond de progressieve drie te slechten en te komen tot een wat lossere opstelling ten opzichte van de PvdA - hoewel ik voorstander blijf van samenwerking met deze partij.

Laten we komen tot een profilering van onze ideeën over fundamentele democratisering en het continu doorlichten en ter discussie stellen van structuren. Laten we duidelijk maken onze afwijzing van dogmatisme en de daarmee samenhangende onverdraagzaamheid en handel in oogkleppen. Laten we zien te voorkomen dat een aantal mensen zich genoodzaakt ziet de heilloze weg naar de vorming van alweer een nieuwe partij te bewandelen. Maar bovenal: laten we de strijdbijl begraven en zien te komen tot een eensgezinde opstelling - al moeten we praten tot we er bij neervallen. De innerlijke verdeeldheid van onze partij, zoals die zich nu manifesteert, is niet minder dan een ramp die, als er geen oplossing komt, naar mijn mening de werkelijke oorzaak zal zijn van een voortijdige ontploffing van Democraten '66.

E.R. Bunt (Koudekerke)

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- De vorige PEPERbek leek wel een GALbek

pep

- Twee honden vechten om een been. Wiegel kwispelt.

pep

"POLARISATIE? JA, MAAR BINNEN D'66!"

Zinnige leesstof voor congresgangers en andere gekwelden

"Landelijk gezien bevinden we ons inderdaad reeds op Rottum."

"Politieke invloed is niet hetzelfde als politieke macht. D'66 is als politieke 'macht' door de verkiezingen om zeep gebracht. D'66 kán (grote)

"politieke invloed behouden (herwinnen), ook met 6 zetels."

"Om politieke invloed te hebben, heb je een fijne neus en een scherp

"gehoor nodig - om eerste signalen op te vangen. Je moet altijd één stap

"voor zijn, koploper."

"We hebben voor de politieke macht gekozen - en daardoor de politieke in-

"vloed opgeofferd, althans laten verminderen."

"Op dit moment staat voor mij wel vast dat ik niet meer genoeg heb aan onze

"oude doelstellingen - ze zijn mij te beperkt (geworden), de politieke lijn

"gaat me niet ver genoeg, is mij te zacht, te weinig radicaal."

"Mijn grootste moeilijkheid met onze partij is, dat het geprogrammeerde le-

"ven met onzekerheden tot nu toe al te vaak geleid heeft tot het ontwijken

"of uitstellen van een keuze.... We stuiten op een aantal problemen in onze

"samenleving, die van menselijke aard zijn, en niet, of althans niet pri-

"mair te maken hebben met economische of anderszins materiële factoren -

"en daarom ook niet op praktische of pragmatische wijze kunnen worden op-

"gelost. Het gaat daarbij soms om problemen die in wezen onoplosbaar zijn,

"maar waarbij wel een keuze moet worden gemaakt - en dat kan alleen vanuit

"een bepaalde visie, een overtuiging, een filosofie, of hoe je het noemen

"wilt."

Ziehier een aantal vrij willekeurig gekozen zinnen uit een lange nota (17 blz.) van J. ten Brink uit Overveen, aanvankelijk geschreven als uitgangsstuk voor een discussie met zijn mede-statenleden van D'66 in de Noord-hollandse staten. Inmiddels heeft dit stuk veler aandacht getrokken. Het heeft ook geleid tot een ongebruikelijk lange motie, die op het a.s. congres wordt ingediend door vele ondertekenaars. Wat wil Ten Brink?

Na de constatering van een aantal mankementen aan D'66 (o.a. Madurodam-politiek, gebrek aan reactievermogen en verlies van creativiteit) gaat hij in op het machtsstreven van de laatste jaren, met vooralsnog als enige gevolg dat de invloed van vroeger is verdwenen, vooral buiten de progressieve combinatie. Dit eenzijdige streven naar macht en concentratie en het verwaarlozen van het bewegingselement hebben rechtstreeks geleid tot de knock out van 29 november. Er zijn nu 'afbouwerd' gekomen (afbrekers?) die vinden dat D'66 zijn tijd gehad heeft. Ten Brink is het daar niet mee eens. We moeten proberen politieke invloed te herwinnen, door weer in beweging te komen. Maar dat moet niet zo maar gebeuren. Hij kiest voor voortbestaan onder voorwaarden. Er zijn fundamentele meningsverschillen. Die moeten aan het licht gebracht worden. Je moet weten met wie je in zee gaat, niet uit onverdraagzaamheid, maar op praktische strijdbaarheidsgronden. Wat zijn voor Ten Brink die voorwaarden?

Voor verruiming van de horizon is het nodig een principiële keuze te doen, vanuit een bepaalde overtuiging of visie. Nodig is een gedurfde, consequente actieve solidariteit met de verdrukten op aarde. Nodig is een selectieve buitenlandse politiek, die voor democratische en arme of onderontwikkelde landen kiest en tegen verwerpelijke regimes.

Er moeten meer consequenties worden getrokken uit het rapport van de zes (Mansholt). De leden moeten beter begrijpen wat de implicaties zijn als ze zich achter Keerpunt 1972 stellen. Toch moet Keerpunt nog meer consequenties uit het rapport van de zes trekken. Zijn de uitgangspunten van het Keerpunt opgenomen in de doelstellingen van de partij? Zo niet, is men bereid en beschikt men nog over de creativiteit om aan een nieuw programma gestalte te geven? Dit zou op het congres van 10 en 11 maart uitgemaakt moeten worden.

Tot slot van Ten Brink zijn betoog samen in 20 conclusies, o.a. de volgende (verkort weergegeven):

- De vernieuwing van politieke doelstellingen en de herziening van het politieke gedrag zijn voorwaarden voor een verder kunnen deelnemen aan D'66.
- D'66 moet ook mentaliteitsverandering bij andere partijen en bij de kiezers zien te bereiken.
- De progressieve volkspartij is het beste middel voor partijpolitieke vernieuwing. In afwachting daarvan samenwerking voortzetten, waarbij de vorm secundair is.
- In een nieuw beleidsplan zal een filosofisch/etische onderbouw expliciet moeten worden gemaakt. Pragmatisme en geprogrammeerd leven met onzekerheden zijn een te koude ondergrond, ontoereikend en bovendien een verloochening van de fundamentele concepties over mens en maatschappij, die ons vanaf het begin gedreven hebben.
- Verandering van de partijstructuur, b.v. numerieke verkleining van het hoofdbestuur, invoering van een partijraad als tegenspeler en onderzoek besluitvormingsprocedure.
- Als Van Mierlo zich kan verenigen met de nieuwe doelstellingen, moet hij als leider worden gehandhaafd.
- Het hoofdbestuur moet - als zijnde verantwoordelijk - aftreden, los van de schuldvraag.

Tot zover Ten Brink. Wie goed van zijn gedachtengang wil kennis nemen moet uiteraard het hele stuk lezen. Aan te vragen bij J. ten Brink, Lonbar Petrilaan 12, Overveen, tel. (023)265262. Doet u er wel een postzegel van 60 cent bij voor terugporto.

De kern van Ten Brinks betoog komt hierop neer: D'66 heeft nog best bestaansrecht, mits het een sterk op de toekomst gerichte visie aan de dag legt en zich een krachtig voorstander van een humanitair democratisch beleid toont, want ook al ben je gering in aantal, als je ideeën goed zijn, heb je weliswaar geen macht, maar je kan wel grote invloed uitoefenen. Om die visie en dat beleid te vinden moet de meerderheid van het congres zich achter dit streven stellen. Gebeurt dat niet, dan heeft D'66 voor hem geen betekenis meer.

Ik ben het met Ten Brink eens dat D'66 alleen bestaansrecht heeft, als het zich opnieuw inzet voor fundamentele maatschappelijke vernieuwingen, op basis van een welomschreven maatschappijvisie, gericht op het vormgeven van de toekomst, in plaats van die toekomst over zich heen te laten gaan. Ook is daarvoor nodig dat er een scheiding der geesten plaats vindt, met ter andere zijde degenen die de laatste tijd verantwoordelijk zijn geweest voor de 'afbouw' en voor het nieuwe image van een groep ter afremming van de socialisten, waarmee men wel gezamenlijk naar de macht wil streven. Helaas komt onvoldoende uit de verf, wat nu wel de inhoud van die nieuwe visie moet zijn en tot welk concreet beleid die moet leiden. Het noemen van de internationale betrokkenheid is weliswaar belangrijk, maar zeer ontoereikend. Als je een scheiding der geesten wilt, dan moet je ook de 'anderen' tegen je in het harnas jagen. Het is de vraag of die 'anderen' dat bij het lezen van dit stuk zullen doen. Als b.v. het hoofdbestuur zich achter dit stuk zou stellen, dan zou het daarmee zijn doel gemist hebben.

Ook komt onvoldoende uit de verf dat een ombuiging van de mentaliteit en het opnieuw streven naar invloed i.p.v. macht (die door hem overigens niet verworpen wordt) tevens inhouden dat de strategie en tactiek van de laatste tijd vervangen moeten worden door het oorspronkelijke praktische idealisme en door andere fatsoensnormen in de politiek dan in Nederland gangbaar zijn.

Voor hem is het streven naar de progressieve volkspartij, die hij wel wil, niet zo belangrijk. Hij ziet wellicht over het hoofd dat die hele PVP-gedachte voor anderen nu juist wel een punt van belang is. Voor sommigen is het bouwen aan een PVP nog de enige bestaansgrond van D'66, maar, alla, van deze groep wil hij afscheid nemen.

Dat geldt echter niet voor de andere groep, de mensen die menen dat dat hele streven naar een PVP juist fnuikend is, hetzij omdat zij niets in het doel als zodanig zien, hetzij omdat ze vrezen dat een partij die zich op lange termijn vastlegt op zijn ontbinding op korte termijn geen vitaliteit meer kan opbrengen. Onder dezulken zijn er natuurlijk velen die voor het overige met Ten Brink mee kunnen gaan, maar die hij nu nodeloos afstoot. Dit klemmt te meer omdat hij juist op dit punt tamelijk inkonsekvent is. De PVP berust immers op een typisch machtsstreven via de kwantiteit (hoe naïef die verwachting overigens ook moge zijn), met als noodzakelijk gevolg het spelen van een diplomatiek spel en een streven naar extra polarisatie, waardoor de invloed van D'66 op de politiek buiten die machtsconcentratie juist kleiner wordt. Dit gaat lijnrecht tegen het betoog van Ten Brink in.

Ondanks deze schoonheidsfouten in het betoog zullen velen zichzelf in het stuk van Ten Brink terug kunnen vinden. Hóé velen dat zijn zal op het congres moeten blijken. Daar zal immers de hierop aansluitende motie in stemming komen. Als de aanwezigen begrijpen waar het om gaat, lijkt een meerderheid onwaarschijnlijk, gezien de uitslagen van vroegere stemmingen. In ieder geval heeft Gruyters al verklaard dat hij de nota waardeloos vindt.

ARvdB

INDRUKKEN VAN HET REGIO-CONGRES ZUID-HOLLAND

door N.F.I. Schwarz

De doelstellingen van D'66 zijn nog lang niet bereikt. D'66 moet blijven bestaan en doorgaan mits.....de eigen motivatie herleeft en het vertrouwen van de kiezers teruggewonnen wordt. Dit kan als we de eigen filosofie weer eens goed doordenken, in samenhang met de maatschappelijke knelpunten, als we de structuur van de partij nu eindelijk echt zodanig op poten zetten dat democratische en efficiënte besluitvorming routine wordt en als we een duidelijke eigen koers gaan varen, een eigen gezicht laten zien, en de samenwerking met PvdA en PPR daaraan aanpassen. Het beeld van bijwaggen moeten we kwijt.

Dit waren de belangrijkste resultaten van het geslaagde congres dat de regio Zuid-Holland hield op zaterdag 24 februari in Leidsendam. De 100 aanwezigen werden uiterst soepel geleid door congresvoorzitter Sicco van Boetzelaer (geassisteerd door Carel van Leeuwen). Zó soepel dat sommigen wat erg lang van stof werden en anderen zich niet aan het onderwerp hielden of in herhalingen vielen. Zo kwam het dat de consequenties van sommige punten (b.v. de wijze van samenwerken met de PvdA) niet voldoende konden worden uitgediept en andere, zoals de timing van de PVP (Progressieve Volkspartij) nauwelijks aan de orde kwamen.

Niettemin werd met succes een nieuw regio-bestuur gekozen (er waren evenveel kandidaten als vacatures, hetgeen de problemen aanmerkelijk vereenvoudigde): Rob Waaker (Papendrecht); secr.: Maarten Sanders (Den Haag); leden: Jacqueline Essers-Coenen (Zwijndrecht), Ger van der Most (Nieuwkoop) en Hans Huisman (Schiedam). Ook werd in principe besloten om aan de Staten-verkiezing 1974 mee te doen. Mochten nieuwe omstandigheden, zoals bepaalde besluiten van het landelijk congres 10/11 maart, het wenselijk maken dit besluit terug te draaien, dan kan dat door een regio-congres in September gebeuren. Op dat congres zal tevens het eerste concept van een provinciaal program aan de orde komen. Een voorstel van het regio-bestuur om alvast verkennende besprekingen te voeren met PvdA-PPR-PSP werd verworpen. Dit kon, indien nodig, nog best in September besloten worden, en het zou ook ingaan tegen de tendens van "profileren".

Schema

De hoofdmoot was natuurlijk de politieke stellingname. Hierover waren een vijftiental moties ingediend. In een goedbedoelde poging om de discussie te ordenen had de programmacommissie die voor dit regio congres was aangewezen (Nypels, Bark, Schwarz) een schema opgesteld waarin de belangrijkste

vraagpunten systematisch aan de orde zouden komen. Na afloop zou dan gecheckt kunnen worden welke onderdelen van welke moties nog onbesproken waren gebleven. Uiteraard lokte dit een discussie uit over andere schema's (er zijn er natuurlijk evenveel als aanwezigen). Hoewel geïrriteerd besloot het congres het schema maar aan te houden. Volgende programma-commissies wordt geadviseerd wel zulke schema's te maken, maar ze niet uit te reiken, behalve aan de congresvoorzitters.

Unaniem stelde de vergadering vast dat de doeleinden van D'66 nog niet zijn bereikt. Toch waren er vier leden die geen enkel perspectief zagen in een voortzetting van D'66 onder welke voorwaarden dan ook. Eén van hen was Elida Wessel, lid van de Staten-fractie, die verklaarde na 11 maart te bedanken als lid van D'66 en van de Staten. De vergadering vond het essentieel dat de structuur van de partij grondig wordt herzien, zodat de leden niet meer het gevoel krijgen dat alles voor hen aan de top bedisseld wordt, en dat ze wel iets mogen inbrengen maar dat daarmee aan de top niets wordt gedaan. Een vragenlijst van het hoofdbestuur over deze zaken werd rondgedeeld en ingevuld. Dit zal ongetwijfeld tot snelle verbetering leiden.

Dit alles helpt niet als er niet iets is wat de moeite waard is om voor warm te lopen. Bovendien krijgen we alleen weer kiezers als we ze een "exclusief verkoopargument" kunnen aanbieden (zoals een theologisch geschied public relations man uitlegde). Daarom besloot de vergadering aan de wetenschappelijke stichting te verzoeken een concept op te stellen voor de filosofie van de partij, in samenhang met de huidige maatschappij problemen, op basis van beleidsplan, programma en rapport commissie Mansholt en aan het hoofdbestuur om dit concept grondig door de basis van de partij te laten bespreken voordat de tekst wordt vastgesteld.

Koers bijstellen, maar niet rechtsomkeerd

Maar nu de tactiek. Voor de extreme standpunten, enerzijds samenwerking met PvdA/PPR precies zo doorzetten, anderzijds de band geheel te slaken, waren maar weinig leden (2, resp. 12) te vinden. We moeten ergens tussen in gaan zitten, maar waar? "Voortzetting van de oude koers met verbeterde uitvoering" vond maar genade bij twee leden. Ook een voorstel om nog geen beslissing te nemen over de samenwerking met andere partijen, maar eerst de filosofie rond te krijgen werd verworpen (20 voorstemmers).

De overgrote meerderheid (65 voor, 4 tegen, 7 onthoudingen) kon zich vinden met de slogan "Koers bijstellen, maar niet rechtsomkeerd". Dit betekent accentueren eigen D'66-visie, vrijwel zelfstandige opstelling van fracties en partij, regeerakkoord is geen oppositie-akkoord. PvdA en PPR zijn de meest voor de hand liggende bondgenoten, en samenwerking blijft dus geboden, al was het maar ten behoeve van het regeerakkoord dat voor de verkiezingen op tafel moet liggen. De kiezerskring moet worden uitgebreid door het beeld van "bijwagen" weg te nemen en contacten te leggen met andere progressieven (groep Huysen, groep Wessel, etc).

Enkele varianten op deze koers werden ook aangenomen, maar niet met zo'n grote meerderheid: men wilde een termijn gesteld zien voor het totstandkomen van de PVP, b.v. een jaar. Ook bevestigde men nog eens de wenselijkheid van het "onafhankelijke instituut". Toen om half vijf de moties aan de orde kwamen begon de zaal snel leeg te lopen. Nogal onhebbelijk tegenover de afdelingen die ze hadden ingediend. Gelukkig bleken de moties weinig punten te bevatten waar niet eerder op de dag een beslissing over was genomen.

- Confessionele drie: de God van Biesheuvel = de God van Tilanus = de God van Andriessen.
Alleen als je in hun kerken komt is het net als met Sinterklaas: ze zijn allemaal verschillend.

pep

- Jan Huygens meldde in het Alg. Dagblad dat Gruyters nu ook de drankjes levert voor de Tweede Kamerfractie van D'66. Zo wordt hier op verrassend nieuwe wijze inhoud gegeven aan het oude gezegde 'de tering naar de nering zetten'.

pep

- Zal D'66 door het optreden van Hans Wessel nu ook zijn DS'70 blijken te hebben?

pep

- De ledenadministratie van D'66 zal nu door een computer worden verzorgd. Zegt Japie: 'Goddank! Eindelijk een pragmaticus op die post. Beter te laat dan nooit!'

pep

INHOUDSOPGAVE

- D'R OP, OF D'R ONDER
door K. Bloema
- DE DOLENDE PROGRESSIEVEN EN HUN INVLOED OP D'66
door D. Bark
- MANIPULATIE?
door K. Bloema
- NAAR EEN BREDERE SAMENWERKING?
door E. Bruins
- POLITIEKE VINGEROEFENINGEN
door A.R. v.d. Burg
- "CHRISTEN-DEMOCRATEN"
door R. Löbler
- DE FRANSE VERKIEZINGEN, EEN EUROPEES RISICO
door H. Jongedijk
- IN CORRESPONDENTIE MET FEBRUARI
door H. Geelen

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R

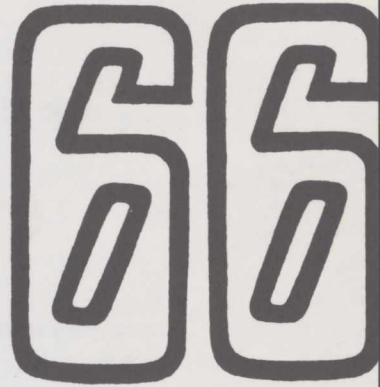
Frankenslag 52, Den Haag; tel. 070 - 546369

- ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
- GEEFT VOORLICHTING over de verschillende mogelijkheden tot FINANCIERING
- BEMIDDELT bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN
(advt)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6e JAARGANG nr 8
April 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk politiek maandblad, gesteund door D'66-wélgezinden.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel. 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg

Redactie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), A.C. de Goederen (dG),
F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rl),
F.W.H. Vink (FV).
Correspondenten; H. Geelen en E. Bruins (EB)

Redactieadres: Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 17 april zenden aan het redactieadres.
Redactievergadering: 17 april, Sportlaan 190, Den Haag
(A.R. v.d. Burg tel. 070-332300)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

● Nieuw hoofdbestuur

(%) Op het congres in Breda koos D'66 zich een groot aantal nieuwe bestuursleden, waaronder een nieuwe voorzitter. Voor het eerst werd een voorzitter gekozen op grond van een duidelijke presentatie van 's mans politieke inzichten. Dit is een enorme winst. Binnen een half jaar (de door hemzelf gestelde termijn) zal nu moeten blijken op het nieuwe hoofdbestuur in staat is ook een nieuw elan in de partij te brengen. Het kan alvast beginnen zich eens met de kabinetsformatie te bemoeien. Volgens de leer van D'66 is dat immers geen zaak van de kamerfractie.

dagvandaag

● Nieuwe verkiezingen

(%) In 1974 zijn er weer verkiezingen voor provinciale staten en gemeenteraden. In het gewest 's-Gravenhage ("De Haaglanden") zal er nog eind 1973 een verkiezing voor de gewestraad zijn. Een aantal kleinere partijen, zoals D'66, de PPR en de PSP, die intern nogal wat problemen hebben en/of bezig zijn aan het likken van wonden, zullen voor het grote probleem komen te staan of ze de mankracht, het enthousiasme, het prestige en de kosten kunnen opbrengen om aan die verkiezingen deel te nemen. Alle drie lopen ze immers een groot risico. Als ze slecht uit de bus komen, althans slechter dan bij de kamerverkiezingen, dan kunnen ze beter inpakken en wegwezen. De problemen van het ogenblik zijn er waarschijnlijk de oorzaak van dat er nog opvallend weinig aandacht aan dit probleem wordt geschonken.

dagvandaag

● Nieuwe vertegenwoordigers

(%) Het aantal gemeenteraads- en statenleden dat tussentijds bedankt wordt steeds groter. Het doet zich bij alle partijen voor, maar in het bijzonder bij de progressieve, omdat die nu eenmaal een veel zwaardere baan hebben. Het wordt een griezelig probleem. Lijsten raken uitgeput. Men vervalt in kandidaten van het tweede en derde echelon. De animo bij de eersterangs vertegenwoordigers wordt er daardoor ook niet groter op. Worden de kandidaten er wel voldoende van doordrongen wat een werk er aan zo'n functie zit? En hoe ondankbaar het is?

dagvandaag

● Inflatie

(EB) De Nederlandse regering heeft besloten de gulden niet zoals de Duitse mark met 3% te revalueren, omdat de positie van de Nederlandse economie dit niet zou toestaan.

Door deze beslissing wordt aan de inflatiemakers - werkgevers en werknemers - opnieuw de gelegenheid geboden 3% inflatie extra te maken, nu de politieke organen te weinig regeerkracht opbrengen om hen tot redelijkheid te dwingen. Van progressieve zijde wordt op dit punt onder sociale politiek verstaan het onbepaald steunen van de vakbonden, onder verwaarlozing van de taak van de overheid om de werkelijk zwakke groepen (hier: de kleine spaarders en pensioentrekkers) te beschermen door de waarde van het geld op peil te houden. Progressieve inflatie is mede van deze progressieve keuze het gevolg.

dagvandaag

● Drayer overweegt uittreden uit D'66

(KB) Professor Wiebe Drayer, lid van de Eerste Kamer voor D'66, lid van het schaduwkabinet 1971, stelde zijn uittreden uit onze partij aan de orde. Na uitvoerige discussies besloot hij nog even te wachten tot het organisatiecongres in oktober. In een uitvoerige brief aan de partijvoorzitter zette Wiebe Drayer een aantal ernstige bezwaren tegen de gang van zaken uiteen, zoals de machtsgreep van de groep ten Brink, een methode die in flagrante strijd is met de democratische opvattingen van D'66. Hij wil zijn besluit tot uittreding echter nog even opschorten, in de hoop dat er spoedig een andere partijstructuur zal komen, waarbij dan het hele HB plus de voorzitter zullen aftreden. Wiebe Drayer ondertekende zijn brief met "de bezorgde groeten". Niet ten onrechte, dachten wij. Drayer is niet alleen bezorgd, maar tevens ook nog erg optimistisch, want wie zegt dat er in oktober een organisatiecongres zal komen, en wat zijn de kansen op aftreden van het zojuist gekozen HB?

dagvandaag

● Noord Holland overheerst D'66

(KB) Behalve dat de helft van de tweede Kamerfractie uit Amsterdam komt, is er in het nieuwe Hoofdbestuur een absolute meerderheid voor Noord Holland. Van het HB, dat bestaat uit een voorzitter en 20 leden, komen er niet minder dan 12 uit de regio Noord Holland. Wij zullen ons bij dit bericht maar onthouden van commentaar, hoewel het ons op de lippen brandt, zulks naar aanleiding van opmerkingen die we hier en daar hoorden, zoals: coupe, machts-overname, beraamde staatsgreep, klikjesbestuur enz.

De namen van de nieuwe HB-leden zijn: ten Brink, Brand, Mertens, Borst, Venema-Noordhoff, Jansen, Schoonhoven, ten Have, Joele, Karsdorp, van Leeuwen, van Dam, Tattersall, Kaper en Jager. Van het oude HB bleven: van der Scheer-van Essen, van Gils, van Rossum, van Tielrooij, Veldman en Bloema.

dagvandaag

● Ruk naar links, radicalisering D'66

(KB) Couranten melden dat D'66 een ruk naar links maakt en dat een meer radicale aanpak kan worden verwacht. Dit als gevolg van de aanvaarding van de motie ten Brink op het congres in Breda, bevestigd door de keuze van ten Brink zelf als partijvoorzitter om aan deze links-radicalere koers uitvoering te geven. Tja, wat nu te zeggen. Gaan we op de toer van Nieuw Links in de PvdA, of op de toer van de PPR? Zullen we bij dit links-door-de-bocht-gaan niet het gevaar lopen, dat het rechter wiel van het D'66-karretje los zal raken? Of zal de D'66 wagen over de kop slaan? Het belooft een spannende rit te worden.

dagvandaag

● Aktiegroep Nieuwe Partij en de Vrije Democraten

(KB) Over de Vrije Democraten vindt u in deze Peperbek verschillende berichten. Eén van de verschillen in benadering van de partijvernieuwing is, dat de Vrije Democraten direct al een nieuwe partij hebben opgericht terwijl de Aktiegroep eigenlijk alleen een nieuwe partij wil tegen inlevering van minstens een andere partij. De Vrije Democraten treden uit hun oude partijen, de Aktiegroepers blijven in hun partij zitten en trachten hun partijen intern ervan te doordringen dat partijvernieuwing nodig is, te beginnen met de eigen partij. Een ander (erg belangrijk) verschil is ook de politieke opstelling: de aktie-

groep denkt zich links van het midden, de Vrije Democraten rechts van links-van-het-midden. Of soms rechts van het midden? Opvallend is, dat zich bij de Aktiegroep geen enkele VVDer bevindt, bij de Vrije Democraten wemelt het ervan (zegt men). De Aktiegroep houdt binnenkort regionale congressen, nou ja, bijeenkomsten: op Zaterdag 31 maart in Den Haag in het D'66 trefpunt de MERKUR, Anna Paulonaplein, en op 7 april in Amersfoort. D'66ers zijn uiter-aard zeer welkom om te horen, te zien, en om mee te praten. Ja zeker, geheel vrijblijvend. Hetzelfde geldt voor nog meerdere belangwekkende bijeenkomsten: de Vrije Democraten houden op 14 april een landelijke bijeenkomst, de Aktiegroep op 5 mei eveneens met een landelijk kader.

dagvandaag

● Het Paula Wassen-lied

(KB) D'66 heeft nu ook een lied. Het Paula Wassen-lied. Geïntroduceerd op het congres in Breda. We laten de eigentijdse tekst hier nog even volgen, opdat ieder rechtgeaarde D'66er zich bij de ochtendgymnastiek kan oefenen in het uit volle borst zingen van ons strijdlid:

"Halleluja kameraden, t eind der aarde is nabij,
de verbreding van het kiesrecht en de leefbaarheid joechei,
alle burgers gaan besturen, ondogmatisch en gelijk,
tweemaal stemmen, voor de macht en de controle, geen gezeik,
progressieve landgenoten, staakt nu toch uw wild gestook,
reik de hand de witte broeders als rand aan 't ochtendrood."

(redactie: ach ja, Wien Neêrlands Bloed Door D'adren Vloeit, die kan het toch niet laten (het dichten), en als je radicaal wilt zijn, ga naar de democraten. Geen gezeik!)

dagvandaag

TERUG VAN WEGGEWEEST

door H.P.M. Strijers

Het was een goed congres. De leden hielden zich bezig met hun partij. De formatie stond erbuiten, als een zaak waar ze sinds de verkiezingssslachting weinig aan konden doen. De moed was aanwezig om in de functie van de partij in de maatschappij van morgen perspectief te zien. Per resolutie werd de deur nog eens opengezet. Kijkt u maar: de bestaansreden van D'66 ligt in de doelstellingen en de keuze van de middelen om die te bereiken; het beleidsplan moet herzien worden zodat D'66 "behalve in haar streven naar consequente democratisering ook in elk ander opzicht als wezenlijk progressief ervaren wordt"; het zal "aangeven welke fundamentele veranderingen () worden nagestreefd en met welke methodes van besluitvorming"; D'66 richt zich op mentaliteitsverandering; de middelen zijn in principe ontwikkeling van de eigen visie, gericht op een meerderheid van kiezers voor een progressief beleid.

De stap van perspectief naar progressief lijkt ditmaal niet overgeslagen: de eigen visie - het eigen profiel - het eigen karakter. Na een tour d'horizon met schade en schande zijn we weer bij het Appèl 1966: "de algemene eis van democratisering geldt ook voor de interne partijstructuur". En bij het befaamde Leidse congres over de "mentaliteit (inzake) algemene toegankelijkheid van alle inforantie die voor het beslissen nodig is".

Eind goed, al goed. Het laatste uur leek een nare mix van zaken en personen, maar gaf een harde les die de sfeer kan opklaren. Op het vorig congres lag immers de lijn van de zgn politieke leider op het scherp van de snede en kon de letter van het reglement zijn bestaan rekken. Handelde het bestuur in de geest van de leden toen het voortging op een fifty-fifty basis? Dat kan het optreden van leden die hun beleid aan hun (voor)man bonden verklaren..... maar hún fifty-fifty basis legt de ernstige plicht op duidelijk te maken in welke geest zij handelen!

Laten zij zich inmiddels geen illusies maken. Wat een partij in 'de politiek' betekent hangt samen met 'de organisatie' van die partij. Laten zij, die zich tot de moderne progressieven willen wenden met waarderende woorden over menings- en besluitvorming, vooral leren van de orthodoxe progressieven die al in de vorige eeuw verandering van de maatschappij wensten. Marx had gelijk: geestelijke waarden rusten op een materieel fundament. Die nieuwe stijl kost geld: men krijgt communicatie niet op een koopje. Het vorig bestuur kon

stellig niet wat het wellicht wilde - omdat het de middelen miste. Laat het nieuwe bestuur bij alles wat het naar buiten bedoelt, naar binnen verstandig zijn.

Wat dunkt u van een aparte BEGROTING VOOR INFORMATIE, "waarbij zoveel mogelijk leden van de partij zullen worden betrokken"?

AKTIEGROEP NIEUWE PARTIJ EN PARTIJ VRIJ DEMOCRATEN

door H. Jongedijk

Veel zin om van deze twee nieuwe initiatieven wat te zeggen, heb ik niet. Ik heb nog zoveel binding met D'66 dat m'n oordeel over de nieuwkomers in hoofd-zaken alleen maar ongunstig kan zijn. Hun komst heeft bovendien nogal wat te maken met het niet aflatende falen van D'66. Geen leuke achtergrond voor het schrijven van een "recensie".

De Aktiegroep Nieuwe Partij (ANP) is een pressiegroep t.o.v. de chr. dem. partijen, die in mei a.s. het politieke profiel van een gewenste nieuwe partij zal aangeven. Dit moet dan een volkspartij zijn die de beste elementen van de christen-democratie in zich verenigt, die idealistisch en zakelijk zal zijn en die een brugfunctie kan vervullen naar een progressief meerderheids-beleid. U kunt het allemaal nog eens nalezen in de Peperbek van februari jl.

Naar mijn mening zijn de beste elementen van de chr. democratie principieel zeer slecht, zolang er geen bedreigingen zijn voor chr. scholen en zo meer. De toch al niet zo beste naam van het christendom wordt nog voortdurend verder aangetast door het chr. democratisch handelen in welk land dan ook (Chili, Italië, Duitsland, Nederland). Als kerklid heb ik daartegen bezwaren. En nu wil de ANP doorgaan met machtsvorming op christelijke titel, al wil men er ook wat humanitairs bij doen. Het christendom wordt dan kennelijk als onvol-doende humanitair gezien. Volgens mij moeten kerkmensen hun ethos inbrengen in algemene moreel aanvaardbare partijen - daarvan zijn er genoeg. Christe-lijke machtsvorming is in de meeste gevallen een slechte zaak, zowel voor de kerk als de politiek.

De meer specifieke punten van de ANP, zoals solidariteit met de zwakken, zijn heus wel sympathiek. Maar die solidariteit e.d. heb ik in bepaalde niet chr. partijen altijd veel duidelijker tot uiting zien komen. De ANP wil ook naar harmonie in de samenleving streven. Dat vind ik niet goed, voor zover ze een gewone eerlijke democratische strijd achterwege willen laten. Die strijd voert juist op den duur naar harmonie, naarmate bepaalde doelen bereikt worden. Aan de andere kant is de ANP voor een progressief beleid. Dat vind ik in te-genspraak met het voorgaande, maar op zich nog wel een goede zaak.

D'66 had de progressieve christenen willen weghalen uit het onzalige gevleugelde christelijke midden. Het is D'66 niet gelukt tot op heden. Nu wil de ANP dit karweitje opknappen. Of dit lukt, weet nog niemand. Maar D'66 moet wel proberen een aantrekkelijke partij te worden voor confessionele uitbrekers. Dat was toch altijd de bedoeling?

Intussen rijst de vraag wat de ANP gaat doen als ze de drie confessionele partijen niet om krijgt in de komende maanden.

De Vrije Democraten (VD) zijn van een heel andere makelij. Een soort progres-sieve liberale partij in vergelijking tot de VVD en een soort centropartij vergeleken met de hele hap aan nederlandse politieke partijen. De VD zijn eigenlijk te beschouwen als een regelrechte afsplitsing van D'66. Bij zeer weinigen onzer - vermoed ik nog steeds - is de ontevredenheid met de hechte progressieve samenwerking zo groot geweest dat men een eigen zaak is begon-nen. Als ik hun terminologie lees (zie Manifest Vrije Democraten in dit num-mer), dan gaat het hier om klassieke termen (onvervreemdbaar recht op sociale rechtvaardigheid, e.d.)

D'66-ers zullen weinig bezwaar kunnen hebben tegen de meeste VD-uitgangspunten, omdat ze impliciet ook bij D'66 aanwezig zijn, of in andere taal worden gezegd. Maar de VD zijn tegen polarisatie en voor geleidelijke realisatie van doel-einden. Polarisation oftewel politieke duidelijkheid is voor mij een groot goed. Het moet dan niet om extremisatie gaan, maar die is niet te verwachten. Ge-leidelijke realisatie zal in een democratie vrijwel altijd plaats vinden, dus dat vind ik onnodig gesteld.

De VD zouden ook wel met conservatieven willen pacteren, net als DS'70. Dit is ondoelmatig in het huidige tijdsgewricht. Zo komen we nooit tot een kris-talheldere democratie.

Wil de VD het midden opvullen naarmate het christelijke midden aftakelt? In de nederlandse situatie is het beter de progressieve en conservatieve partijen een beetje te laten opschuiven naar het midden. Uiterst rechts en links zullen dan hun afsplitsingen wel behouden; knarsetanders zal je er altijd bij hebben. De voorlopige programmapunten van de VD zijn niet verwerpelijk; sommige zijn puur D'66.

Met net als voor de ANP is voor de VD de milieuproblematiek kennelijk niet zo'n klemmende zaak. Wij denken daar anders over. De VD zijn onduidelijker dan de ANP. Van geen van beiden moet ik iets hebben. Het is aan D'66 om zijn werk goed te doen.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- D'66 heeft een nieuwe ererang ingesteld: honorair schaduwminister.

pep

- Waarom mogen we ook weer uit welk land wat niet kopen?

pep

- Gek eigenlijk om te bedenken dat Tilanus de koploper onder de politieke junioren is.

pep

- Geen prostitutie, maar stitutie!

pep

- Burger bij het bestuur!

pep

- Hoe zou het aanvoelen om gedoogde te zijn? Misschien wel als een ter gedoog veroordeelde.

pep

- Voor de pensioenberekening tellen demissionaire jaren natuurlijk dubbel.

pep

- Sinds Hiltermann handtastelijk werd met mevrouw De Koster, is hij bij de VVD uit de gratie. Kennelijk was hij te liberaal.

pep

D'66: ACHTER DE FEITEN AAN

door K. Bloema

In de Peperbeks van 1972 verschenen meerdere artikelen van mijn hand, waarin werd aangedrongen op meer identiteit voor D'66. Ook in het HB heb ik de eigen identiteit tot vervelens toe te berde gebracht. Niet altijd met evenveel succes. Ik hoor de (toenmalige) voorzitter nog smalend spreken over "de zogenaamde identiteit van D'66, of wat daar dan ook onder moet worden verstaan". Het accentueren van die eigen identiteit was toen echter noodzakelijk. We hadden elf zetels in de tweede Kamer en dat was een goed uitgangspunt om hierop verder te bouwen. Op eigen kracht. Wel in goede samenwerking met PvdA en PPR, maar zonder als bijwagen te worden gekenmerkt. We deden evenwel niets aan die "zogenaamde identiteit" en werden de bijwagen. Nu zitten we met de gebakken peren. D'66 werd na de verkiezingen met een schok wakker (?) en het congres greep naar de identiteit als hêt geneesmiddel bij uitstek. Daarmee holde D'66 evenwel achter de feiten aan. Wat vóór de verkiezingen met elf kamerzetels nog mogelijk was, is het nu niet meer. D'66 heeft een

zodanige dreun gehad, dat het zijn oude image onherstelbaar heeft verloren. Het maakt in principe niets uit of wij van 11 zetels teruggingen tot 6 of tot b.v. 3 zetels. We zijn van de kaart. Helaas, helaas. De groep Wessel/Schuyer trok er zijn conclusies uit en stichtte de Vrije Democraten. Het congres van D'66 reageerde door naar de identiteit te grijpen. Een bedrijf met een verlopen klandizie kan echter niet worden gered door een nieuwe (programmatische) etalage. De enige mogelijkheid is het faillissement. (visie Wessel), ofwel om tezamen met een naastliggend pand een nieuwe grotere zaak te openen, met een nieuwe grotere etalage, een nieuwe naam, een interne verbouwing en een nieuwe presentatie. Dus: samenwerking met verwante groepen. Met andere woorden: alle pleidooien voor eigen identiteit golden tot vóór de verkiezingen. Daarna moest naar andere middelen worden gezocht. Maar ach, D'66 is toch blijkbaar even traag als elke andere massa, en kon niet zo snel overschakelen op een andere gedachte. Een normaal verschijnsel bij een normale politieke partij. Het tragische is alleen, dat D'66 zich niet als een "normale" partij beschouwt. Wij zijn iets héél anders, iets héél aparts, iets héél bijzonders. Dat is nu precies datgene, dat de progressieven uit andere partijen ons verwijten: D'66 weet het zo goed, ze zijn zo zelfingenomen, zo arrogant. En wij maar aan onze identiteit werken, aan een nieuw en mooi programma. Dan stromen de kiezers wel naar ons toe. Halleluja.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

Confessionelen behoeden progressieven voor bedrog

Eerlijk gezegd heb ik er nooit zo erg in geloofd dat de progressieven hun belofte om na de verkiezingen niet met andere partijen in een regering samen te werken, zouden nakomen. Daarvoor is ook in deze kringen de regeerzucht te groot. Half november van het vorige jaar, dus vóór de verkiezingen, schreef ik dan ook al de veronderstelling neer dat er best een kans was op een progressief kabinet met steun van de confessionelen. En zie, vier maanden later blijken de progressieven al tot heel wat concessies bereid. Ze waren bereid 6 confessionelen in het kabinet op te nemen. Met Boersma en de Gaay Fortman sr. kon nog de indruk gemaakt worden dat het om een aantal dissidenten ging. Allengs werd duidelijk dat verdere confessionele medewerking alleen gegeven kon worden als de verdere candidaatministers de goedkeuring van Andriessen en Aantjes kregen. Formeel werd niet onderhandeld tussen progressieven en confessionelen, maar het was iedereen duidelijk dat dit karwei door Burger werd opgeknapt.

Eerst kon nog de mening post vatten dat de politieke leiders op eigen houtje bezig waren onder de verkiezingsbelofte uit te komen. Van Den Uyl en Van Mierlo was bekend dat ze niet zo geporteerd waren voor de onvoorwaardelijke vorm waarin de kiezersbelofte was gegoten. De Gaay Fortman jr zag in de confessionelen toch altijd nog wel zijn mede-mannenbroeders. Intussen is echter op diverse partijbijeenkomsten gebleken dat eigenlijk ook wel de aanhang van die partijen bereid is de belofte aan de kiezers met mate aan de laars te lappen, mits dit er toe zou leiden dat de progressieven een grote inbreng in het kabinet zouden hebben. Bij de PPR ging dit het minst van harte, bij D'66 het gemakkelijkst. De laatste partij ging zelfs zo ver een soort aanhankelijkheidstelegram aan Burger te sturen. En dit ondanks het feit dat deze partij genoeg moet nemen met één ministerspost (defensie) voor een zijner meer behoudende leden. De prijs voor hypocrisie gaat echter naar De Gaay Fortman jr., die zijn ommezwaai verklaarde met de mededeling dat door het toetreden van Boersma de zaak in een geheel nieuw licht kwam te staan.

Het ziet er intussen half maart naar uit dat de formatie-Burger toch nog strandt in het zicht van de haven. De confessionelen hebben daarmee de progressieven voor woordbreuk behoed.

De lessen gaan niet door

De aandachtige lezer kon zich uit het vorige nummer twee lessen ter harte nemen: de les van Chili en de les van Frankrijk. Beide bleken achteraf geen les, maar een blunder te zijn. In beide landen bleef de verwachte keer in de politieke verhoudingen uit. Allende en Pompidou bleven beide zitten. Waar moet dat heen?

Het nieuwe gezicht van de vakbonden

Enige jaren geleden waren de vakbonden in een impasse geraakt. Ze waren keurig ingebed in ons maatschappelijke leven. Hun beminnelijke leiders onderhandelden ieder jaar met even beminnelijke werkgevers over een nieuwe CAO, die zonder veel moeilijkheden tot stand kwam, niet in de laatste plaats omdat de onderhandelaars aan beide kanten elkaar nog kenden van de collegebanken. In de nog sterk paternalistisch opgezette bonden bleek de afstand tussen leiders en geleiden steeds groter te worden. De animo onder de leden verflauwde. De vakcentrales begonnen naarstig naar nieuwe taken te zoeken. Zo begon men zich op het terrein van de consumentenbelangen te begeven, wat nogal vreemd is voor een organisatie aan de productiezijde, maar het paste geheel in de welvaartsbeschouwing van de leiders.

De stoot tot de verandering is gekomen van de Industriebond NVV. Onder leiding van mensen als Groenevelt is deze organisatie sterk gedemocratiseerd, zodat de leden het gevoel kregen er weer bij te horen. Groenevelt wist het onbehagen dat sterk leefde te vertalen in een maatschappijvisie. In primitieve woorden komt die hierop neer: Wij kunnen wel doorgaan met ieder jaar een paar dubbeltjes meer te eisen, maar binnen onze maatschappijstructuur zal dat niet tot wezenlijke verbeteringen leiden. Met name de sociale gelijkheid zal zo nooit bereikt worden. De bestaande ongelijkheid wordt bepaald door de machtsverhoudingen en door de daaraan gekoppelde inkomensongelijkheid. Daarom moet de machtsstructuur ondermijnd worden en moet de grote inkomensongelijkheid ongedaan gemaakt worden. Dit zal op groot verzet stuiten, want in die strijd kan de werkgever niet langer de rol van gulle gever spelen.

Het is de grote verdienste van Groenevelt geweest dat hij daarmee zijn mensen tot nieuwe bezieling heeft weten aan te zetten. Ze hebben opnieuw het gevoel gekregen er weer bij te horen. Voor de buitenwereld culmineerde de ontwikkeling in het conflict binnen het NVV dat leidde tot het aftreden van Ter Heide. Toch behoefde Groenevelt niets anders te doen dan te herinneren aan een eerder door de drie vakcentrales aangenomen programma van eisen, dat wel mooi op papier stond, maar waarvan in het loonaccord niets terug te vinden was. De huidige metaalstakingen zijn een logische voortzetting van deze ontwikkeling. De werkgevers begrijpen drommels goed dat het ditmaal om iets veel fundamentele gaat dan bij vorige gelegenheden. Ze zijn dan ook veel eensgezinder in hun verzet.

Men zou verwachten dat de politieke partijen een duidelijk standpunt zouden bepalen in dit conflict tussen traditionele vakbond van het establishment en de vakbond à la Groenevelt, die zich inzet voor fundamentele maatschappelijke veranderingen. Maar niets van dit alles. Den Uyl verklaart openlijk geen keus te kunnen maken. Dat is nog wel verklaarbaar, want de scheidslijn loopt dwars door zijn eigen partij heen. Dat de confessionelen zwijgen, ligt in de lijn der verwachtingen. Maar merkwaardig is dat D'66 tot nu toe in alle talen heeft gezwegen, hoewel hier toch een ontwikkeling aan de gang is die nauw verwant is aan wat deze partij politiek voor ogen staat. Wat zit hier achter? Een aardige taak voor het nieuwe bestuur om hierop nu eens een duidelijk antwoord te geven.

Toch kiezersbedrog?

Juist nadat het voorgaande was geschreven kwam het bericht dat Burger toch nog wel met Tilanus wil praten. Andriessen dringt aan op een bespreking van de zes partijen, want aan al die brieven heeft hij een broertje dood, zegt hij. Zou het kabinet Den Uyl dus toch doorgaan? Met de confessionelen breed uit erbij? Ze staan voor niets. Eén ding hebben die zes partijen in ieder geval gemeen: ze willen allemaal door het stof kruipen.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Zou, op het moment dat u dit onder ogen krijgt, al bekend zijn wanneer de volgende - vervroegde - verkiezingen zijn?
Of zouden die ook niet worden gedooft?

pep

- Om over na te denken (met excuses aan Vrij Nederland):

ZIEL

TOGEN

GEDOGEN

pep

- Slimme zet om op het hoogtepunt vande formatiecrisis bekend te maken dat het Catshuis, om redenen van veiligheid, ongeschikt is als ambtswoning voor de premier.

pep

- Hoewel..... misschien was dat Catshuis toch te klein voor het gezin van Joop den Uyl.

pep

- REEKS: werknemer - vakbond - regering.
ANDERE REEKS: mens - politieke partij - regering?

pep

- Om vooral niet over na te denken: BISheugel (bis)

pep

- POMPIDOU: de nieuwe God in Frankrijk.

pep

- DICK TAVERNE: geel is de kleur van de haat, Dick! Switch over to green!

pep

- Japie: Het naar huissturen van het HB en van Mierlo aanhouden, is hetzelfde als het uitdrijven van een lintworm waarbij de kop blijft zitten.

pep

LOONPOLITIEK

Door E. Bruins

De stakingen bij Hoogovens en andere bedrijven kunnen gezien worden als een voortzetting van de stakingen in Rotterdam vorig jaar. Het opvallende van deze stakingen is, dat ook al wordt het conflict wel in loon vertaald, het toch in de eerste plaats gaat om maatschappelijke hervormingen, met name om meer inspraak en een rechtvaardiger loonstructuur.

Als negatieve punten van het vakbondsstreven kunnen worden gezien:

a Er is sprake van grote onverdraagzaamheid jegens het hogere en middenkader, voorzover dat door andere bonden vertegenwoordigd wordt. Praktisch gezien is dit van de industriebonden nogal onhandig, omdat op deze manier de aandacht van de topinkomens wordt afgeleid en de totstandkoming van een vierde vakcentrale voor de middengroepen wordt bevorderd. Het is een vorm van dictatuur van het proletariaat, die principeel bestrijding verdient.

b Er is geen bepaald systeem uitgedokterd, hoe het dan wel moet, Volstaan wordt met tegen het bestaande systeem aan te schoppen. Het is begrijpelijk, dat juist dit voor de hogere loongroepen onaanvaardbaar is. (Wat is het einde? Waar nivelleren we naar toe?)

c Behalve bij een kleine groep kader bestaat er weinig begrip voor, dat nivellering en democratisering tevens het willen en kunnen dragen van verantwoordelijkheid aan de basis inhoudt. Het zich vergapen aan de gemaakte winsten doet vermoeden, dat bij meer inspraak de investeringen voor de toekomst voor een groot deel opgeofferd zullen worden aan meer consumptie in het heden.

d Bij het vragen van centen inplaats van procenten wordt de progressie van de inkomstenbelasting buiten beschouwing gelaten. Bij een laag inkomen blijft van f 1,-- bruto f 0,75 over, bij een hoog inkomen slechts f 0,29. Bij een gelijke brutoverhoging is bij de hogere groepen het netto resultaat veel geringer.

In het bedrijfsleven behoort het tot de goede gebruiken, dat er voor directie en commissarissen een zelfbedieningssysteem bestaat. En hoewel zij er enerzijds van overtuigd zijn, dat de ideeën van de heer Wiegel over loon naar prestatie hier in alle doelmatigheid toepassing hebben gevonden, heerst er anderzijds bij deze functionarissen ernstige bezorgdheid, dat publicatie van hun salarissen tot grote misverstanden aanleiding zou geven. Het is dan ook jammer, dat van de mogelijkheid om in de ondernemingsraad de juistheid van

deze salarissen nader toe te lichten nog vrijwel geen gebruik wordt gemaakt. Wanneer men leest, dat bij een bankinstelling de 25 commissarissen per man gemiddeld f 50.000 hebben ontvangen, mag ook bij de buitenstaander belangstelling verwacht worden voor de vraag, met hoeveel noeste arbeid dit inkomen wel verkregen is.

Wat de vrije beroepen betreft, men heeft eens uitgerekend, dat het gemiddelde inkomen van de vrij gevestigde medische specialist in 1972 rond f 231.000 heeft bedragen. Voor degenen, die niet in een ziekenfonds zijn opgenomen is het interessant te weten dat zijn verzekeringsmaatschappij bij ziekenhuisopname in de 3e klasse van de specialist een nota ontvangt, die bij precies dezelfde behandeling 3x zo hoog is als wanneer hij wel in het ziekenfonds zou zijn opgenomen. In de 2e klasse B is dit 4½ maal zo hoog en in de 2e klasse A 6 maal zo hoog. Bij de 1e klasse patiënt is ieder bedrag mogelijk.

Indien voor alle particuliere patiënten ziekenfondstarieven berekend zouden worden, zou het inkomen van de specialisten tot gemiddeld f 144.000 dalen, nog juist boven de normen van de bijstandswet.

Waar het bij de acties van de industriebonden aan ontbreekt is een goede politieke begeleiding, die de negatieve kanten ervan naar de achtergrond doet verdwijnen. Nodig is het vaststellen van een in de tegenwoordige tijd redelijke verhouding van de verschillende inkomens, die als uitgangspunt voor te treffen maatregelen dienst kan doen. Wil men het minimumloon aan een betrekkelijk kleine groep blijven voorbehouden, of het verder ontwikkelen tot een volwaardig basisloon. Dient dit basisloon voor de leeftijden van 18-24 jaar ook te worden gedifferentieerd. Hoeveel maal het basisloon dient de minister-president te verdienen. Hoe verhoudt zich zijn prestatie tot die, welke geleverd wordt aan de top van het bedrijfsleven. En in hoeverre dient met internationale aspecten rekening te worden gehouden. Via de beantwoording van dit soort vragen kan ook voor de tussengelegen functies een waardeverhouding vastgesteld worden, waarbij eveneens aan de betekenis van pensioenregelingen aandacht kan worden besteed. Voor de vrije beroepen zou moeten worden nagegaan, of het wezenskenmerk van zulk een beroep is de vrijheid om ieder inkomen, dat men zelf passend vindt, van de rest van de samenleving af te dwingen.

Op het moment van schrijven, begin maart, is er tussen fractie en hoofdbestuur van D'66 een wedstrijd aan de gang, wie kans ziet zich over dit hoogst actuele onderwerp het langst stil te houden.

Het is één manier om politieke invloed uit te oefenen. Een andere manier zou zijn om op het juiste ogenblik met een goed gefundeerd standpunt voor de dag te komen.

Indien na verloop van tijd zou blijken, dat de thans gevolgde methode toch niet het succes oplevert, dat men ervan verwacht, zou wellicht overwogen kunnen worden, al was het maar bij wijze van proef, het eens een keer met die andere manier te proberen.

● Commentaar van de Goederen

Ik vind dat de heer Bruins hier en daar een nogal scheve voorstelling van zaken geeft. Omdat er een zeker systeem in de scheefheid zit lijken me een paar corrigerende kanttekeningen op hun plaats.

Bij de eerste alinea: De stakingen bij Hoogovens gaan heel ergens anders over dan die in Rotterdam vorig jaar (bedoeld is toch de 400-gulden-staking?) De laatste had een vrij incidenteel karakter; pas de Hoogoven-staking heeft tot inzet een meer rechtvaardige (lees: meer gelijkmatige) beloningsstructuur.

Bij a): Dit is slordig gezegd. Er is sprake van onverdraagzaamheid niet jegens het kader, voorzover door andere bonden vertegenwoordigd, maar jegens die - categorale - bonden (ook naar mijn smaak onrecht overigens)

bij b): Er is wel degelijk een systeem uitgedokterd, hoe het dan wel moet, n.l. beperking van prijsstijgingscompensatie tot een bepaald maximum bedrag per procent prijsstijging + reële loonsverhoging in de vorm van een voor ieder gelijk bedrag.

Het is niet onbegrijpelijk dat dit (en niet domweg schoppen, zoals Bruins stelt, waarvan m.i. geen sprake is) de hogere loongroepen niet lekker zit, maar wel onredelijk. Want in het algemeen zijn zij minstens drievoudig geprivilegeerd:

1. Hun aanleg en opvoeding steken gunstig af bij het gemiddelde. Is geen verdienste van betrokkenen.
2. Ze hebben fijnere banen.
Ze worden niet vies en niet echt moe, hebben meer vrijheid in hun functie, mogen meer verantwoordelijkheid dragen (een lust, geen last), hebben een zekere macht over anderen, worden in werk en maatschappij zeer gewaardeerd.
3. Dan verdienen ze - in de betekenis van: vangen - ook nog meer. (De duvel schijnt altijd op de grote hoop.)

Wanneer er dan eens een poging wordt gedaan punt 3 geleidelijk wat terug te schroeven vind ik het onpassend te reageren met kreten als "Wat is het einde" en "waar nivelleren we naar toe". We kunnen niet wachten met het maken van een begin totdat eindelijk eens is uitgeplozen hoe ver we wel mogen gaan.

Bij c): Eerste zin: 1. Hoe weet Bruins dat zo precies;
2. Als "de basis" meer verantwoordelijkheid krijgt betekent dat automatisch: minder verantwoordelijkheid voor het kader. Weet Bruins zeker dat dat kader daarvan wel wat uit handen wil geven?

Tweede zin: In Joegoslavië blijkt daarvan niets. Zie Studie o.l.v. Prof. Wemelsvelder, waarvan het verslag verscheen als bijlage van Economisch Statistische Berichten van 15 maart 1972.

Bij d): Bij een bruto maandloon van ca f 1250,- blijft van elke gulden bruto méér f 0,59 over (en niet 75 cent, gemakshalve de sociale premies vergetend). Bij een bruto maandloon van ca f 3000,- is dat 51 cent. Bij f 6000,- is dat 37 cent en pas bij f 12.000 per maand 29 cent. De heer Bruins vertelt sprookjes in de vorm van halve waarheden. Maar ze passen in een patroon: Alleen de topinkomens mogen besnoeid. Middeninkomens moeten in verhouding tot lage inkomens krampachtig op peil worden gehouden.

A. de G.

WIE IS VERANTWOORDELIJK VOOR DE AFGANG (II)

(Antwoord aan A.R. v.d. Burg in Peperbek maart 1973)

Het onder deze titel verschenen stukje in de laatste Peperbek van Van der Burg is weer vervaardigd uit zijn gepatenteerd hout van harde logica, waarin men geen speld in vermag te drijven.

In tegenstelling echter tot vele andere stukken van v.d. B. die, vervaardigd uit dezelfde houtsoort, zelfs jaren later nog geen speld in zich gedogen, zie ik in dit gewraakte stukje van hem nu al tal van scheuren die gemakkelijk tienduims draadnagels kunnen bevatten.

Tot beter begrip citeer ik twee alinea's uit zijn betoog, dat ten doel had mijn standpunt af te zwakken. Mijn standpunt hield, kort samengevat in, dat ik de verwording in mentaliteit, het sluipenderwijs gebruik zijn gaan maken van oud-politieke methodes door de top van D'66, als hoofdoorzaak zie van de verkiezingsnederlaag. Van der Burg had gesteld dat zo'n ledenvergadering toch niet gek is en de leden in laatste instantie alles hebben gesanctioneerd. Hij schrijft in maart:

"Over naïviteit gesproken! Volgens deze redenering is de aanhang van D'66 niet van standpunt veranderd. Ze zijn nog steeds voor openheid en eerlijkheid. Ze hebben zich alleen jarenlang bij de neus laten nemen door een stel letje gewiekste lieden die door manipuleren en marchanderen naar de macht hebben gegrepen. Kom nou, beste Ruud! Sla je nu de capaciteiten van de politieke organisatorische leiders van D'66 niet wat erg hoog aan? En hoe ook de kiezers in hun vaarwater te manipuleren?"

Begrijp me goed. Het is best mogelijk dat er meer gemanipuleerd wordt dan vroeger en dat ook het persoonlijke streven een grotere rol speelt. Maar is dit dan niet een logisch uitvloeisel van februari 1971, toen (met meerge-noemde grote meerderheid van stemmen) besloten werd over te switchen van een visionair-idealistisch beleid naar een politiek van strategie en tactiek? Zou die 95% van de leden die hier vóór stemde nu werkelijk zo stom zijn dat ze dit niet begrepen hebben? En zouden ze nu ook werkelijk niet begrepen hebben dat je bij de kiezers niet met die nieuwe politiek moet aankomen?"

Afgezien van de beide retorische vragen aan het eind, die ik gewoon niet begrijp (tenzij v.d. B. bedoelt dat die 95% voorstemmers uit 1971 inmiddels de partij heeft verlaten), worden hier een aantal dingen door elkaar gehaald, of al te simplistisch voorgesteld, dat laatste dan waarschijnlijk, om de ironie wat scherpere kantjes te geven.

Ten eerste heb ik nooit beweerd - en zal dat ook nooit doen - dat het standpunt van de aanhang van D'66 onveranderd is gebleven. Standpunten zijn er juist om te kunnen mee-evolueren. Wat ik wél signaleer als te zijn veranderd, onder druk van de top van D'66, is de mentaliteit. Dat is precies waar voor mij de schoen wringt: een mentaliteit is een constante. Daarom is het ook onjuist om te stellen dat men 'voor openheid en eerlijkheid' is, zoals v.d. B. doet. Men is dat, of men is het niet. In wezen is het dus volstrekt juist wat v.d. B. in zijn eerste alinea hierboven geciteerd, ironisch uitroept. Er is inderdaad jarenlang door manipuleren en marchanderen letterlijk naar de macht gegrepen. Alleen: als je het zo rauw stelt, ben je geen nuchter onderzoeker, maar een houthakker met al te botte bijl. Het is een proces dat zeer sluipend is verlopen. Enerzijds door 'inkapseling', waarbij het sneller bereiken van de politieke doelstellingen van D'66 oprecht inzet was van het zich laten inkapselen. Anderzijds door het ontdekken van mogelijkheden tot carrières, waarbij de partij letterlijk als vehikel kon dienen. Eventueel zelfs als bij-vehikel. Deze ontwikkelingen zijn heel geleidelijk, haast onmerkbaar, ook voor de betrokken politici en partij-functionarissen, verlopen. Maar steeds weer ging het een stapje verder en de motivatie was doorgaans een combinatie van de hierboven genoemde drijfveren.

De meest kapitale denkfout die v.d. B. maakt is dat het voor een beetje zware top van een partij(of wat voor lichaam ook), niet mogelijk zou zijn een vergadering óm te krijgen, anders dan wanneer de mensen in die top uiterst 'gewiekst' zijn en over zeer hoge capaciteiten beschikken.

In de lerarenvergaderingen op mijn school (een corps van ruim 100 min of meer intellectuelen) maak ik wel anders mee.

Het is in een club als D'66 misschien wel een halsbrekende aangelegenheid geweest, maar dat het mogelijk is, is ook nu weer gebleken. Men moet alleen wat langer lobby-en, aftasten en vergaderen over de tekst van het mandaat dat men aangenomen wil hebben. (De laatste keer schijnt het, naar ik uit goede bron heb vernomen, zes sessies te hebben geverg'd om de aan het congres voor te leggen tekst zodanig te maken dat die noch vlees, noch vis was maar nochtans de indruk moest wekken wel één van beide te zijn, voor wie dat graag wilde zien. En dat was een gegeven waarvan men kon uitgaan, aangezien het allang duidelijk was dat een meerderheid de partij wilde voortzetten. Het ging alleen om de wijze waarop. Vlees? Of vis? Daar de PvdA beide is, is wat er op het laatste congres is gebeurd, helemaal niet schokkend. Zelfs de tranen van Ruby niet. Van Mierlo gaat gewoon door).

Nogmaals, het is lang niet altijd kwade opzet, of alleen maar streven naar persoonlijke macht, die deze ontwikkelingen in de hand werkt. Ik geloof, dat er ook vaak een flink stuk bedrijfsblindheid bij komt. De D'66-uitgangspunten zijn zó goed, dat ze hoe dan ook verwezenlijkt moeten worden. Bij zulk een geconditioneerdheid kan men licht rücksichtslos worden. En dan onder meer misbruik gaan maken van het psychologisch bewezen feit dat voorstellen van bestuurszijde een oneindig veel zwaardere impact op een vergadering hebben dan zomaar moties van leden.

En zo gaat dan het visionair-idealistisch beleid (mooie kreet overigens, Ton!) aan de kapstok en verwordt D'66 wat het nu is.

Het zijn deze ervaringen in D'66 die mij het besef hebben bijgebracht dat er wel nooit een partij zal komen die 'visionair-idealistisch' de mentaliteit als een constante zal kunnen handhaven.

Een partij van louter Van Eedens en Thoreau's?

Ondenikbaar en evenzeer tot mislukken gedoemd als de projecten van deze beide heren. Ik wilde dat ik niet meer zo bitter hoefde te zijn, maar het is niet anders.

Nu ben ik eigenlijk ook al een beetje ingegaan op je stuk WERKELIJK NIEUWE PARTIJEN ZIJN ALTIJD NODIG in het februarinumner, merk ik, Ton! In principe ben ik het daar helemaal mee eens, maar hoe kom ik van mijn skepsis af? Zou een soort permanente commissie van gebleken integere mensen, zonder carrièrè-motieven, onafhankelijk opererend naast een hoofdbestuur, met vérgaande bevoegdheden, en met als enige taak het bewaken van de mentaliteit, een oplossing zijn. Ook dat is niets nieuws, zoals je weet. Aan politbureau's hebben we bepaald geen behoefte. Ik zie het niet meer zitten. Laat ik confessioneel besluiten: onze politiek blijft overgeleverd aan het serpent in wat ons paradijs zou kunnen zijn. En daar verander jij niks aan en ik nog minder. Amen.

R. Löbler

INGEZONDEN

● AAN DE REDACTIE VAN PEPERBEK

Het is alweer geruime tijd geleden dat ik u mijn pennevruchten ter publicatie toezond. "Peperbekdichter" kwalificeerde ons aller vriend Coorengel mij eens, daarmee overigens juist aangevend dat ik nimmer behoorde tot de groep zakelijke analytici waartoe ik de Peperbekcibenten v.d. Burg en de Goederen reken. Mijn betrokkenheid bij het D'66-gebeuren was van emotionele aard, goeddeels verklaarbaar op basis van sociologisch bepaalde motivaties.

Dat een ingrijpende verbouwing van mijn politieke tehuis dan ook zieleroerselen bij mij teweeg brachten die leidden tot verontwaardigd verzet, is licht verklaarbaar.

De verkiezingsuitslag van 29 november bewijst, dat de kiezers middels hun actief kiesrecht passief gelijksoortig emotioneel reageerden als ik.

Wanneer je je realiseert, dat je eigen partij, eens de kampioen van de duidelijkheid, thans participeert in een formatiegekonkel waarvoor de term "weezinwekkend" een eufemisme is, realiseer je je eens te meer je politieke thuis inmiddels verbouwd werd tot een ongerieflijk onderkomen waarin je je vreemd voelt t.o. de andere huisgenoten. Deels zijn het vreemde gezichten, deels zijn ze zo veranderd dat je door je oogvaren moet kijken om ze nog te herkennen. Hoe zag Anneke er ook weer uit? Ik herinner me haar nog, als de dag van gister, in Ede, waar ze een algehele "kraakactie" proclameerde, "waarmee wij het politieke huis van Nederland zouden gaan bezetten". Bij het schrijven van bovenstaande zin, realiseer ik mij, dat het toen al, niet zo erg overtuigend klonk.

Waarschijnlijk zat een relance er op dat moment al niet meer in. Toch was het die hoop, tegen beter weten in, waarom ik lid bleef van D'66, mijzelf voorhoudend dat ik in de partij, met mijn zeer bescheiden invloed ertoe kon bijdragen erger onheil te voorkomen. Bijgesloten copie van mijn brief aan de nieuwe partijvoorzitter, bewijst dat ik tenslotte ook mijn illusies aan de kapstok heb gehangen. Secundair reagerend volg ik hiermee het voorbeeld van andere Peperbekken die zich al veel eerder realiseerden dat D'66 als "beweging" nog bestaansrechten heeft, als "partij" ieder bestaansrecht verloren heeft. Een hergroepering binnen de "Vrije Democraten" kan nimmer meer zijn dan een keuze voor een pseudo-alternatief, waaraan iedere oprechte 'inspiratie' volkomen vreemd is; wat door de kiezer zonder twijfel ook als zodanig zal worden onderkend.

In het kader van de huidige polarisatie, terwille van de zo gewenste "duidelijkheid", van meet af aan door D'66 nagestreefd, past een nieuwe splinterpartij uiteraard niet.

Een rechtgeaarde democraat en onderschrijver van de D'66- "beginselen", verwerpt per definitie de overleefde begrippen als "links" en "rechts" is evenzo tegenstander van een veronduidelijkend werkende pluriformiteit, alhoewel.....? Wie de voorzichtige aanzet tot nieuwe initiatieven in Peperbek registreert, constateert toch ook daar immer weer de oer-Hollandse trek nieuwe hokjes te creëren opdat de Nederlandse pluriformiteit, waarmee wij ons op unieke wijze onderscheiden van andere volkeren, maar behouden zal blijven. Ter wille van dit soort strevingen kon zelfs het ijveren voor een districtenstelsel een discutabele zaak worden.

Zonder het politieke dak boven mijn hoofd, vanuit de open lucht waarnemend, zal ik mij als voorheen tevens laten informeren door Peperbek, één van de goede dingen die ik van D'66 heb overgehouden en vooralsnog wil blijven behouden.

Met vriendelijke groeten,

H. van der Molen
(Doesburg)

● Het landelijk sekretariaat van Democraten'66,
t.a.v. de heer J. ten Brink, partijvoorzitter,
Langestraat 61, Amsterdam.

Geachte mijnheer ten Brink,

Nu kan worden vastgesteld, dat ook uw uitverkiezing tot nieuwe partijvoorzitter, geen relance van D'66 zal sorteren, het politieke beleid van van Mierlo ongewijzigd zal worden gecontinueerd, heb ik besloten in navolging van mijn afdelingsvoorzitter en -penningmeester eveneens mijn lidmaatschap van D'66 te beëindigen.

Dit betekent tevens dat hiermee de afdeling Doesburg is opgehouden te bestaan, nu hier ter stede nog slechts één lid resteert.

Met enige weemoed pleeg ik deze euthanasie. Ooit met z'n zevenen waren we een zeer actief groepje dat heel wat vrije tijd aan de "frisse-wind-blazerij" heeft gespendeerd. Het "krankzinnige avontuur" van HAFMO heeft de fut er echter uitgehaald. We hebben ons verzet, dat wel. Als toelichter van de motie Doesburg heb ik een verkiezingsnederlaag als die van de 29e november al in de Amsterdamse RAI geprofeteerd. Fiege, Brand, Schuyer, Wessel en velen met mij voorzagen het D'33 van nu, maar werden overstemd door boe-geroep en het gesceandeerde handgeklap voor Joop den Uyl.

Nòg is het voor mij godsonbegrijpelijk, dat ook nu, nadat wij, onheilsprofeten, door de kiezers van 29 november op ondubbelzinnige wijze in het gelijk werden gesteld, de partij niet ijlings op haar schreden terugkeert, haar dwalen erkennend.

Schuyer voorspelde 't zo treffend juist, dat we eens zouden kunnen zeggen: "van Mierlo heeft de partij gemaakt; van Mierlo heeft de partij gebroken; gezegend zij z'n naam".

Bijgestaan door die andere Hans heeft van Mierlo de partij reeds voor de helft afgebroken; het congres in Breda accepteerde dat hij zijn slopersactiviteiten nu ook zal voltoeien. Oók van u, meneer Jan ten Brink, mag Hans z'n gang gaan. Uw kandidatuur voor het voorzitterschap was dienovereenkomstig een volmaakt overbodig initiatief, tenzij..... u een bijdrage wilde leveren aan versnelde destructie van een krakende partij. Wellicht beoogde u de eigen neurologische nering, erop speculerend dat een fiks aantal democratische broeders "de zenuwe" zou krijgen van het frustrerende geharrewar rond de "nieuwe drie van Breda": Hans, Jan en Ruby.

Het is een illusie te veronderstellen dat je de wrakstukken van het D'66-schip, die thans nog meedobberen in het kielzog van de PvdA, nu nog zó kan 'profi-leren' dat er velen op zullen willen meevaren. Zeer pragmatische overwegingen i.z. de veiligheid, zullen veeleer motiveren zich aan boord te hijsen van het grote schip dat dezelfde koers vaart, dan wel zich op een andere opgekalef-terde oude schuit in te schepen.

Ik heb mijn zwemvest omgord. Na het beëindigen van deze brief spring ik overboord. Vaarwel Jan ten Brink, vaarwel Democraten '66!

Door u werd ik vele ervaringen rijker, slechts één illusie armer.
Bedankt.

Hoogachtend,

Han van der Molen

Sekr. afd. Doesburg
Gruterstraat 19

TER KENNISNEMING

● Partij Vrije Democraten

Op 18 februari 1973 hebben 15 initiatiefnemers een nieuwe politieke partij Vrije Democraten opgericht.

Deze partij onderscheidt zich door haar uitgangspunten en wijze van aanpak van de maatschappelijke problemen. De partij is een voorstander van maatschappelijke veranderingen, die soms ingrijpend zullen moeten zijn, maar wil daarbij een politiek voeren, die gericht is op vrijheid, verdraagzaamheid en menselijke solidariteit.

De partij acht polarisatie geen geschikt middel om politieke doeleinden te bereiken in de huidige complexe maatschappij. Wellicht kunnen langs die weg enige resultaten geboekt worden, maar de prijs die hiervoor betaald moet worden is veel te hoog, al wordt dat bij alle gejuich over een paar zetels wel eens over het hoofd gezien.

Het afwijzen van polarisatie brengt Vrije Democraten in het politieke centrum. Het huidige politieke bestel biedt aan een niet-confessionele en niet-socialistische progressieve centrumpartij duidelijk plaats. De VVD beweegt zich onder Wiegel naar rechts, D'66 heeft zich hecht aan het linkerblok verbonden. Het benadrukken van de eigen identiteit van D'66 zal daar niets aan veranderen. Aldus zal de Vrije Democraten een plaats bieden aan de niet-confessionele kiezer, die binnen de grenzen van de redelijkheid maatschappelijke veranderingen nastreeft en die hecht aan gestage geleidelijkheid van ontwikkelingsprocessen. Als politieke partij wil zij in voortdurend contact staan met de kiezers en rekening houden met de snelheid van hun bereidheid om veranderingen te accepteren: dus niet op de toer gaan van de elite-partij. Dit impliceert een duidelijke herkenbaarheid door houvast aan de uitgangspunten en het aankaarten van eigen "issues".

De samenstelling van de oprichtersgroep weerspiegelt de bewust gekozen plaats in het politieke centrum. Deze groep omvat zowel ex-VVD, ex-D'66, ex-PvdA, ex-KVP als partijlozen. Inmiddels heeft de partij op 23 februari een Manifest gepubliceerd waaraan het volgende wordt ontleend:

I De Vrije Democraten baseren hun visie op mens en maatschappij op de volgende uitgangspunten:

1. Ieder mens heeft een onvervreemdbaar recht op een zo groot mogelijke persoonlijke vrijheid, zolang die in overeenstemming is te brengen met een even grote mate voor anderen.
(Dit recht geldt niet alleen ten opzichte van medemens en overheid, maar ook tegenover economische en psychologische machtsposities van b.v. grote ondernemingen en exploitanten van communicatiemedia)
 - a. Dit vereist op grond van sociale rechtvaardigheid en menselijke solidariteit een herverdeling van ontplooiingsmogelijkheden, meer in het bijzonder van kennis, invloed en inkomen.
 - b. Inbreuk op iemands vrijheid in het kader van deze herverdeling is alleen verantwoord wanneer dit geschiedt ten bate van diegenen, die voordien over een mindere mate van vrijheid beschikten van degene wiens vrijheid wordt ingeperkt.
2. Evenwicht tussen individuele vrijheid en gemeenschappelijke ordening is slechts mogelijk op basis van een voortdurend besef van onderlinge afhankelijkheid en van een streven naar verdraagzaamheid.
(Dit vereist het bestrijden van discriminatie, stigmatisering en intolerantie).
3. Uitgaande van deze verdraagzaamheid en mede op grond van de schaalvergroting en toenemende complexiteit van de menselijke samenleving is het toespitsen van tegenstellingen (polarisatie) als middel tot aanpassen en ontwikkelen van maatschappelijke verhoudingen ondoelmatig en derhalve ongewenst.
Anderzijds leidt deze schaalvergroting en complexiteit tot de noodzaak van een voortdurend en kritisch onderzoeken van gevestigde machten en verhoudingen, die onder het mom van het gemeenschappelijk belang in werkelijkheid dienstbaar kunnen zijn aan de belangen van geprivilegieerde groepen in de samenleving.

II Uit deze uitgangspunten trekken de Vrije Democraten de volgende conclusies:

1. De gewenste wijzigingen in de maatschappelijke structuur dienen gebaseerd te zijn op een beheerste en geleidelijke evolutie vanuit het verleden via het heden naar een betere toekomst.
2. Pragmatisch realisme leidt tot het kritisch aanvaarden van het heden als gegeven uitgangspunt naar de toekomst. Naast bijsturen betekent dit echter tevens het realistisch ontwikkelen van structurele veranderingen.
3. In een dergelijk veranderingsproces dient te worden gestreefd naar een evenwicht tussen behoudzucht en onbeheerste afbraak.

III Deze uitgangspunten en conclusies vormen voor de Vrije Democraten de basis voor hun partijpolitieke opstelling. Van deze basis zal niet worden afgeweken.

Concretisering in programma's en tijdfaseringen is vatbaar voor onderhandelingen en daaruit voortvloeiende compromissen met andere partijen, en wel om twee redenen:

1. Tussenliggende doeleinden vereisen vanwege de onvoorspelbaarheid van de toekomst en de beperkte spankracht van elke menselijke samenleving steeds bijsturing.

2. Juist de menselijke capaciteit tot bijsturing van zijn toekomst maakt het mogelijk uiteindelijke doeleinden langs verschillende doch gelijkwaardige wegen te realiseren.

Dit betekent echter dat het uiteindelijk regeringsprogramma waarvoor de Vrije Democraten medeverantwoordelijkheid zullen dragen niet in tegenspraak zal mogen zijn met bovengenoemde uitgangspunten en conclusies.

Degenen die op dit manifest hebben gereageerd zijn inmiddels begonnen met het bemannen van diverse werkgroepen ter voorbereiding van het oprichtingscongres van 14 april.

Ook is een wetenschappelijke stichting opgericht, die onder meer een analyse gaat maken van de belangrijkste politieke en maatschappelijke knelpunten in ons sociale systeem. Deze analyse kan van nut zijn bij het bepalen van de te volgen politieke strategie. De deelname aan deze activiteiten staat ook open voor niet-leden.

De partij heeft twee voorzitters te weten Ed Schuyer (politieke zaken) en Koos Kormelink (organisatie en public relations), twee secretarissen Freek Egter van Wissekerke en Wim Vellekoop. Penningmeester is Tjitte Reitsma te Driebergen, terwijl Peter Briggeman de leden-administratie beheert.

Het secretariaat is gevestigd, Postbus 1040 te Oestgeest, tel. 01710/52007. Exemplaren van het manifest zijn op aanvraag verkrijgbaar.

Oestgeest, 16 maart 1973

Elida Wessel-Tuinstra

INHOUD

- TERUG VAN WEGGEWEEST
door H.P.M. Strijers
- AKTIEGROEP NIEUWE PARTIJ EN PARTIJ
VRIJE DEMOCRATEN
door H. Jongedijk
- D'66: ACHTER DE FEITEN AAN
door K. Bloema
- LOONPOLITIEK
door E. Bruins
- POLITIEKE VINGEROEFENINGEN
door A.R. v.d. Burg
- WIE IS VERANTWOORDELIJK VOOR DE AFGANG (II)
door R. Löbler

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R

Frankenslag 52, Den Haag; tel. 070-546369

ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN

GEEFT VOORLICHTING over de verschillende

mogelijkheden tot FINANCIERING

BEMIDDELT bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN

(advt)

peperbek

(10)

1166

1167

1168

1169

1170

1171

1172

1173

1174

1175

1176

1177

1178

1179

1180

1181

1182

1183

1184

1185

1186

1187

1188

1189

1190

1191

1192

1193

1194

1195

1196

1197

1198

1199

1200

1201

1202

1203

1204

1205

1206

1207

1208

1209

1210

1211

1212

1213

1214

1215

1216

1217

1218

1219

1220

1221

1222

1223

1224

1225

1226

1227

1228

1229

1230

1231

1232

1233

1234

1235

1236

1237

1238

1239

1240

1241

1242

1243

1244

1245

1246

**POLITIEK
MAANDBLAD**

**6^e JAARGANG nr 9
MEI 1973**

66

peperbek

6e jaargang nummer 9
mei 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk democratisch, politiek maandblad.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95 Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg.

Redactie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), A.C. de Goederen (dG),
F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rl),
F.W.H. Vink (FV).
Correspondenten: H. Geelen en E. Bruins (EB)

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070-669744

Abonnementen: Per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 22 mei zenden aan het redactieadres
Redaktievergadering: 22 mei, Sportlaan 438, Den Haag
(F. Jansen. tel. 070-635898)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

Zulken heb je natuurlijk ook nog

(HJ) Prof. Hartog, hoogleraar economie in Groningen, auteur van fatalistische stukjes in NRC-Hblad: "Inkomensverdeling? Niet aan prutsen. De economische wet van vraag en aanbod maakt wel uit wat goed is". In een lezing zei hij: de auto heeft gewonnen en zal verder winnen - op het openbaar vervoer.

Alles wat is, heeft gewonnen ahw. Je kunt dit doortrekken naar natuurrampen en vijandelijke bezettingen. Bij alles moet je je neerleggen. Maar Prof. Hartog zou zich wel eens kunnen bedenken hierbij. Ik mag hem hierop niet verder uitdagen.

Prof. Hartog werd geïnterviewd door de Haagse Post (31/3). Daarbij gaf hij z'n filosofie van de tuinman, die voor alle woekering in alle tuinen een verklaring heeft, maar de wildgroei niet wil keren en het snoeimes liever laat roesten. Een paar citaten: "Je leert gewoon om je neer te leggen bij de werkelijkheid". "Ik ben niet rechts bij voorbaat, maar als uitkomst van het denken over die dingen". "Als ik de rechten van de mens moest formuleren, dan zou ik bovenaan m'n lijstje zetten: het recht om met rust gelaten te worden. Dat vind ik ontzettend belangrijk."

Over dat laatste zijn we het eens, ook over het feit dat ons die rust niet gegeven is. Een beetje gelijk heeft Hartog ook hierin dat je niet alles moet regelen en het aantal ambtenaren niet al maar moet vergroten.

Prof. Hartog kan ik mij voorstellen, als een a-vitale en daardoor super-duldzame persoonlijkheid, die - als hij 50 jaar eerder had geleefd - iedere sociale wet als onnatuurlijk zou hebben gekenschetst. Niet de mens is de maat van alle dingen (dat is hij overigens niet!), maar de economische wet, zou hij ook toen hebben gezegd. Alleen maar voor 't gemak. Prof. Hartog is bereid vrijwel alles te gedogen en op de koop toe te nemen. Dat gaat mij rijkelijk ver.

dagvandaag

Maar nee hoor! (Hoewel?)

(HJ) Van afgezwaaiden hoor je vrijwel nooit een goed woord over de oprol van de militaire dienst. Op dit punt is er nauwelijks onderscheid tussen welke politieke kleur dan ook. Na een paar maanden training is het maandenlang lummelen geblazen. Een milieu dat constant de mond vol heeft van "moreel" probeert aldus het moreel zwaar op de proef te stellen.

Soms hoor je van grote klussen simpel maar noodzakelijk werk, dat nauwelijks aan bod komt om te worden gedaan. Zoals het opruimen van omgewaaide bomen ter voorkoming van bosziekten. En zo is er wel meer. Enfin, u weet wat ik wil zeggen. Maar nee hoor.

(Hee! Ik hoor net dat militairen gaan glasruimen, na de stormravage in het Westland. Dat vind ik mooi, maar nu ga ik m'n eisen hoger stellen. Zo gaat dat. Ik vraag n.l. een systematisch bezien van al dit soort werk op mogelijke "militaire" hulp).

dagvandaag

Learning Curve (óf Mosterd na de Maaltijd)

(HG) Uiteraard heb ik hier op Curaçao weinig van het D'66 congres gemerkt. De D'66 administratie is, zoals te verwachten er niet in geslaagd mijn verhuizing naar Curaçao te verwerken. Er zijn zelfs goede administraties, zoals van de ANWB, die daar moeite mee hebben. Dus geen congresstukken. Nu geloof ik niet veel gemist te hebben, het verdronken kalf is niet tot leven gebracht en hoe de put gedempt moet worden is onderwerp voor studie en discussie. Maar vol verbijstering las ik over de bestuursverkiezingen. Toch weer met de votometer! In Biddinghuizen, eind '71, daardoor enorme ellende en de logische beslissing werd genomen om de votometer niet (nooit?) meer bij bestuursverkiezingen te gebruiken. En nu bestaat men het om een keuze uit drie kandidaat-voorzitters toch weer met die votometer aan te pakken! Met als logisch gevolg weer verwarde toestanden, eisen van nieuwe stemmingen, onduidelijkheid. En die toestanden blijken dan ook de volgende dagen in de pers het belangrijkste, dus weer publicitair een slecht beeld van de partij. D'66 is kennelijk een van die nederlandse volksstammen die het nooit leren.

dagvandaag

Bedankt hoor

(KB) Jacqueline Essers-Coenen, hoofdbestuurslid tot Maart j.l., heeft voor het lidmaatschap van D'66 bedankt. Mevrouw Draisma-Paulus bedankte als voorzitster van de afd. Bunnik omdat ze zich niet kan verenigen met de partijkoers na het congres, terwijl zij meent dat de kopstukken van D'66 zich hebben vervreemd van de rest van de partij. Zij blijft nog wel lid van D'66 en van de statenfractie in Utrecht. Verder heeft de voorzitter van afd. Den Haag, Leo van Montfoort, bedankt als lid. Hij gaat naar de PvdA.

dagvandaag

Pressiegroep binnen D'66: "Bruggenbouwers"

(KB) Binnen D'66 is een pressiegroep gevormd, die zich "Bruggenbouwers" noemen. Doel: het kanaliseren van de grote ontevredenheid over de huidige partijkoers, en gecoördineerd actie voeren op het volgende congres. Verder: het slaan van bruggen naar andere progressieve groepen. Een tegenwicht dus tegen de radicalen van Ten Brink. Actie roept actie op. Dat belooft een heftig steekspel te worden op uw volgende congres! Messen slijpen en tongen spitsen.

dagvandaag

NA HET CONGRES

door F. Jansen

Nu de heisa wat bezonken is, kan ik, zelfs met de beste wil, aan de verkregen resultaten geen vreugde beleven.

Als nu blijkt, dat "met grote meerderheid" (naar Ruby zegt) de algemene beleidslijn van zelfopoffering in de progressieve drie in het beeld van de PVP is goedgekeurd en gesteund wordt door met bijval in de Democraat op te merken, dat 30 leden van D'66 uit het Rijnmondgebied ook lid geworden zijn van PvdA en PPR - dan is deze partij mijn D'66 niet meer. Dan zeg ik mijn lidmaatschap op per ult. van dit jaar.

Als Ruby zegt, dat D'66 de verkiezingen door eigen schuld heeft verloren, heeft ze groot gelijk. Maar als ze besluit, dat D'66 nu gewoon aan het werk moet gaan, kan dat alleen betekenen het stimuleren van een nauwere samenwerking tussen de progressieve drie om tot een PVP te komen. Dat daarbij, zoals gewoonlijk, geen concrete punten van ons 'eigen gezicht' worden genoemd is een opvallend kwalijke zaak. Ik denk, dat een belangrijk aantal gelijkgezinden dit met mij onverteerbaar zullen vinden. Laat mij pogen in positieve zin het gemis in onze verwachtingen enigszins te concretiseren.

I. Verdraagzaamheid en geen polarisatie, zoals PvdA en PPR dit laatste wèl voorstaan. Zij hebben erbij gewonnen en wij verloren; terecht, want D'66 is van huis uit geen partij van het aanscherpen van tegenstellingen, van dogmen en ongenueanceerde slogans. Weet u nog wel, D'66 is altijd de partij geweest van redelijkheid, van het koele verstand, van het overtuigen van steekhoudende argumenten, van het aanvaarden van goed gefundeerde meningen van anderen (die niet à priori als onbetrouwbaar werden gebrandmerkt), kortom wij streefden naar een onbevooroordeelde, eerlijke duidelijkheid in onze democratie, in onze bestaande politiek die in dit opzicht verre van onberispelijk was en is, al zijn er moeizaam enige vorderingen gemaakt, mede dank zij onze inzichten. Dat wij deze principes niet hebben aangehouden in ons samengaan binnen de progressieve drie heeft ons gezicht onduidelijk gemaakt en n.o.m. het stemmenverlies veroorzaakt. In die situatie is het praematuur en onverstandig om meteen te mikken op een PVP. Het is moeilijk genoeg om ons gezamenlijk op te stellen achter een program (Keerpunt 1972) dat van beperkte duur en beperkte omvang is. Eerst nadat wij in voortdurend overleg - ook met goedgezinden BUITEN de progressieve drie - in voldoende mate tot een gezamenlijke overtuiging over een (meer permanente) partij-basis zijn gekomen; eerst dan kan de vorming van een grotere partij ter sprake komen. In het kader van de slepende kabinetscrisis ondervind ik de houding van de progressieve drie als een onvolwassen gejengel, een ondemocratisch dwingelandje spelen. Wij zijn de verkiezingen ingegaan met Keerpunt 1972, met grote verwachtingen en met juichkreten als: Nu kan de kiezer eindelijk echt kiezen, nu zal de kiezer zelf bepalen wat hij wil, nu moet de kiezer bepalen. Welnu, de verkiezingen zijn geweest en de kiezer heeft de progressieve drie met Keerpunt 1972 in de kou laten staan met minder dan 40%. Tja, en wat nu? Je kan je zéér principieel opstellen en meteen je als oppositie aanmelden. Dat is tegen de bedoeling van den Uyl e.a. die zo gaarne ook eens minister(president) willen worden: het speelt bovendien heerlijk in de kaart van je tegenstanders en dus niet goed (maar wel honorabel). Je kan ook proberen voor Keerpunt '72 buiten de progressieve drie voldoende aanhang te vinden om een meerderheidsregering te vormen, ook dát is volstrekt honorabel maar helaas niet te verwezenlijken. Je kan ook redeneren: de kiezer heeft mij geen steun voor een meerderheid gegeven, dan moet hij vanzelfsprekend begrijpen dat wij Keerpunt '72 niet volledig kunnen handhaven en naar een coalitie moeten streven om nog zo veel mogelijk van ons program te realiseren. Dat is wel praktisch, zelfs pragmatisch, maar alleen volstrekt honorabel, als de kiezer vooraf over deze mogelijke consequentie op de hoogte is gesteld - en dat is niet gebeurd. D'66 moet, vanwege de eerlijke duidelijkheid, daarvoor royaal uitkomen tegenover zijn kiezers óf aan een kabinet met een afwijkend program, NIET deelnemen. In beide gevallen voor ons niet leuk, maar wel eerlijk den duidelijk.

II Inspraak en medezeggenschap van de leden binnen D'66 is een ander stuk beleid, dat mij niet lekker zit. Het probleem is niet gemakkelijk, maar wel oplosbaar en er MOET wat aan worden gedaan, omdat van vele zijden is gebleken, dat men het gemis hieraan hoog opneemt. Allicht, D'66 heeft als èèn van de voornaamste beginselpunten de stelling "de burger bij het bestuur" uitgedragen met zoveel succes, dat algemeen de andere partijen zich gehaast hebben, deze gedachte over te nemen (voor 1966 was daar in de praktijk geen sprake van). Logisch, dat je dan als partij in de eerste plaats ervoor moet zorgen, dat je eigen leden worden betrokken bij het eigen beleid en bestuur. En dat gebeurde tot nog toe niet. Na de onverwachte groei in de beginfase bleek de partij te groot te worden voor inspraak van allen, ten allen tijde en over alles; dat algemene élan van het eerste begin was niet te handhaven. Allengs veranderde deze situatie tot het ge-ijkte patroon van alle andere politieke partijen, waar de dienst wordt uitgemaakt door een kleine, autotitair ingestelde groep zonder dat de gewone leden er aan te pas komen bij de beleidsbeslissingen. Dat is voor andere partijen niet erg, want normaal; voor D'66 was het 't begin van het eind, want deze leden hadden andere verwachtingen, héél andere. Dat heeft stijgende onvrede bij onze leden veroorzaakt. Daartegenover heeft onze topleiding eerlijk, maar ten onrechte gemeend: onze leden hebben zich maar "ergens" aan te melden bij een werkgroep of zo, beleggen een afd. vergadering of zo, ageren individueel op één-of-andere wijze en zij kunnen hun stem laten horen. Dit nu is een schromelijke misvatting en daardoor is de steeds groeiende impasse ontstaan.

Het bruikbare beleid van een partij ontstaat niet uit een algemeen geredekavel door elkaar; de waardevolle initiatieven ontstaan bij en uit relatief weinigen, die zitting (behoren te) hebben in bestuur, fracties en werkgroepen. Het probleem - dat geldt niet of in mindere mate voor andere partijen, maar wèl voor D'66 - is nu: hoe breng je een wederkerige ver-

binding tot stand tussen deze waardevolle initiatieven en de leden? Dat kan m.i. alleen schriftelijk, door middel van zinnige enquête-opstellingen, bij voorkeur bij Democraat, waardoor ieder lid wordt bereikt. Voortdurend en telkenmale betreffende één of enkele belangrijke vraagstellingen om de aandacht niet te versnipperen. Het coördinatiepunt van de organisatie hiervan berust uiteraard bij het bestuur en wordt derhalve speciaal aanbevolen in de aandacht van de nieuwe voorzitter. Als mogelijkheid van een enquête-onderwerp noem ik het vraagstuk van punt I. Hoe denken bestuur en i.c. fracties over deelname aan een regering in de huidige omstandigheden? En hoe denken de leden - na de deskundige voorlichting erover? Dat is voor de inspraak van D'66 leden van belang, ook achteraf. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn het onderwerp van deelname aan de NATO. Waaróm vindt onze leiding een kritisch bekeken deelname raadzaam? En waarom vindt de PPR een uittreden verkieselijk? En wat vinden - na kennisname van deugdelijke tweezijdige informatieve voorlichting - de leden het juiste standpunt? Dat de onderwerpen reeds op congressen zijn behandeld is in dit geval volkomen irrelevant. In de eerste plaats zijn de congres-massa's gemakkelijk te beïnvloeden, zelfs te manipuleren - en in de tweede plaats zijn op de congressen altijd maar een betrekkelijk kleine minderheid van alle leden aanwezig. Dat vorige enquêtes minimale resultaten hebben opgeleverd, ligt aan de stuntelige opzet daarvan in Democraat.

Reeds is betoogd, dat werkgroepen en deskundige nota's voor de beleidsvorming onmisbaar zijn. Hun resultaten blijven in de praktijk echter te veel buiten het bereik der gewone leden. Wellicht is hier toch een verborgen bron van goede gezichtsvorming aanwezig. Met onverholven instemming heb ik gisteren, 16 april 1973, de tv-uitzending van Televisier meegemaakt, waarin onze wetenschappelijke directeur Erwin Nijpels een huisvestingskwestie mocht behandelen. Hij deed dat koel-zakelijk met uitstekende deskundigheid en zonder enige pathos. Het was D'66 op z'n best, met een aankondiging van een vragenactie van Anneke Goudsmit in de Kamer, dus een praktisch resultaat. Als zoiets regelmatig op de tv zou kunnen verschijnen, op dat niveau - ja, dan maakt D'66 misschien nog een kans.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Toch zou men gek staan te kijken als een bataljon Surinamers de orde in Amsterdam kwam handhaven.

pep

- Eugène (van de andere basis): ons beurijs voert al jaren een modern sociaal beleid, dat gedoe van die vakbonden is dus volmaakt overbodig.

pep

- In Mei legt iedere vogel een ei. En Den Uyl dan?

pep

- Tegen de tijd dat die jonge hoge militairen de ouderen gaan opvolgen zullen ze ook wel oud zijn geworden.

pep

- Hoe kan een congres nu beslissen een "eigen gezicht" te gaan tonen als men het net verloren heeft?

pep

- Gehoord van 65 plusser: "Vroeger was sex vies en de lucht schoon, nu is het andersom".

pep

- Een student schijnt al 500 gulden collegegeld te hebben gestort, na 1000 gulden aan het vorige kabinet te hebben betaald.

● Een andere student: "Centen inplaats van guldens!"

pep

● Japie: Loontje komt om zijn boontje.

pep

● Advertentie: "Wilt u een gezellig, modern congres? Huur onze votometer!"

pep

● Parlement: Staking bij de Doogovens.

pep

● Nieuw kabinet: In de doogpot gestopt.

pep

TWEE MANIEREN VAN LIBERAAL DENKEN

door H. Jongedijk

Voor de inrichting van een samenleving mag je gebruik maken van doelstellingen, instrumenten en methoden die deze samenleving - naar beste weten - kunnen dienen. Alles binnen een moreel kader dat gangbaar is in die samenleving. Zo'n etisch kader is overigens steeds min of meer in ontwikkeling. Over doelen en instrumenten als bedoeld kan verschil van mening bestaan.

Men kan zich richten op doelstellingen als economische groei, redelijke inkomensverdeling en zich daarbij bedienen van instrumenten als het marktmechanisme, eventueel onder toevoeging van corrigerende maatregelen met een sociale strekking.

In een bepaalde fase kan ik mij hierin heel best vinden. Maar in een volgende kan ik daar moeite mee hebben.

De randvoorwaarden waarbinnen een samenleving moet functioneren, kunnen zich wijzigen; randvoorwaarden van fysieke en culturele aard. Op dit moment lijkt het het waarschijnlijk dat a.s. schaarste aan elementaire grondstoffen, toenemende vervuiling, toenemende bevolkingsdruk en al of niet in samenloop daarmee een andere visie op menselijke doelstellingen en op onze positie t.o.v. gedeprieverden elders in de wereld tot geheel andere maatschappelijke doelstellingen en instrumenten, dus tot een heel andere politiek, zouden kunnen nopen. Helemaal zeker is dat nog niet, maar de menselijke geest (ons unieke "overlevingsinstrument") zou nog wel eens wat meer gedachten mogen wijden aan dergelijke zaken. T.a.v. schaarse grondstoffen heeft het marktmechanisme een afdoend antwoord: hoge prijzen. Dit betekent b.v. dat enkele bevoorrechten zouden kunnen blijven autorijden en de anderen niet. Maar het kan veel zinniger zijn om b.v. alleen artsen een auto te laten gebruiken en dan niet te duur.

Als ik ontwikkelingen zie die me tot nadenken zouden moeten stemmen (gesteld dus dat ik ze wil zien; ik kan ze ook bewust of onbewust negeren), dan ben ik geniegd te denken: wat zouden we daaraan kunnen doen, laten we de zaak bezien en goed volgen en tenslotte de beste middelen kiezen om te reageren op deze ontwikkelingen. In die zin acht ik me liberaal in m'n denken.

Het valt mij op dat veel "liberalen" niet liberaal zijn. Ze zijn a. beknot in hun waarnemingsvermogen, niet "probleemgevoelig", b. mochten ze wel wat zien van vraagstukken, dan zeggen ze: oplossingen, andere dan die van het marktmechanisme, zien we eigenlijk niet. Dit mechanisme mogen we niet aantasten. Men stelt zich dan vrijwillig onder het juk van dit systeem.

Zo'n liberale denkwijze - ideologie - kun je er m.i. op den duur alleen op na houden als je er voordeel van denkt te kunnen krijgen. Voordeel in de meest beperkte zin van het woord. Over dit gehele onderwerp zijn aardige dingen te lezen in de Haagse Post van 30 maart en 6 april j.l. Hartog als quasi-liberaal fatalistisch denker versus Pen, als kenner van "de krachten", maar die toch creativiteit wil toepassen op onvolkomenheden.

Liberalen zeggen nogal eens dat zij de huidige inkomensverdeling niet zo onrechtvaardig vinden en dat we het ondernemerschap niet (te veel) moeten bruskieren. De inkomensverdeling vind ik in die zin onrechtvaardig dat ik de verschillen niet voldoende gemotiveerd vind qua inspanning e.d. Erger vind ik

dat we met deze verschillen de mens prikkelen tot het meer, dat er wel eens niet meer zou kunnen komen en dat onderlinge verschillen ons blind maken voor de grote armoede elders.

Tegen ondernemerschap onder voldoende concurrentie heb ik nooit bezwaar gehad. Nu begin ik me af te vragen (alleen nog maar af te vragen): wat moeten we met deze functie als die onze samenleving in gevaar gaat brengen door een te weelderig goederenaanbod? Kunnen we niet beter toewerken naar deugdelijk gedemocratiseerde ondernemingen (eigenlijk bedrijven) die zich maatschappelijk zullen opstellen? Maatschappelijk in de zin van: wat mogen we maken en gebruiken? Laten we dat in ruimer verband democratisch vaststellen en dan is het zaak goed, goedkoop en schoon te produceren. De democratisering van de onderneming heeft als bijkomend voordeel een inkomensnivellering, omdat we kunnen afzien van de unieke held "ondernemer", die voor deze rol een groot inkomen eist. Terwijl hij nu al goeddeels steunt op adviezen van allerlei stafmedewerkers e.a. en zijn beslissingen logisch voortvloeien uit het geadviseerde.

Hoe we de samenleving het beste kunnen inkleden, weet ik nog niet. Maar ik weet wel dat er méér mogelijk is dan "liberalen" denken. Vooral in allerlei mengvormen tussen de grote ideologieën van kapitalisme en communisme.

Het aantrekkelijke van D'66 is, dat deze partij los van ideologieën (ook van socialistische) wil zoeken naar optimale oplossingen voor gegeven problemen en dat deze partij problemen wil onderkennen. Een aspect van ons pragmatisme.

HET EINDE VAN DE POLARISATIE

door K. Bloema

Het begon zo mooi. Zo puur. Zo idealistisch. Na de nacht van Schmelzer ontstond de enorme verontwaardiging over het gemanipuleer van een kleine topgroep, een politieke elite die zijn eigen weg ging en die lak had aan de kiezer. Als reactie daarop kwam D'66 met de leuze van democratie, openheid en het voorschotelen van een echte keuze aan de kiezer. Er moest vooraf een duidelijk programma komen en een ploeg mensen die het zou uitvoeren. Men kon dan kiezen: of het een, of het ander. Polarisatie. En tevens ontploffing van het oude politieke bestel.

Welnu, het programma kwam er in de vorm van een regeerakkoord, en de ploeg uitvoerders in de vorm van een deelkabinet. Maar ach en wee, de kiezers die nu zo duidelijk konden kiezen, deden niet wat de plannenmakers wilden, maar zij halveerden D'66 en verdubelden de PPR. De verhoudingen in het deelkabinet lagen danig in de kreukels. Bij de kabinetsformatie van Burger werd het deelkabinet verder in elkaar getrapt doordat op een gegeven moment zes confessionele ministers gewenst werden. Voor D'66 bleef er toen nog hooguit één ministerspost van de zestien over. Een schamel resultaat na de zo trots opgezette plannetjes met een deelkabinet, waarin D'66 minstens vier ministers zou leveren. Dan het regeerakkoord. Het was van het begin af aan een onwrikbare opstelling. Niet onderhandelen. Alles of niets. Dan wordt het natuurlijk: niets. Het zal trouwens altijd "niets" blijven zolang je blijft opereren met de huidige progressieve drie, d.w.z. met een PvdA, een bijwagen van de PvdA (D'66) en een club radicale PPRers. Nooit kans op een meerderheid, nooit kans op een regering zolang je stug vasthoudt aan een onwrikbaar regeerakkoord. Maar de PvdA zal uiteindelijk wel waar voor haar geld willen hebben en terwille van haar regeerkansen de absolute polarisatie-ideeën laten varen. D'66 staat dan met haar theoretische ideeën danig in haar hemd. Weg polarisatie. Weg met de fraaie studeerkamertheorieën. Weg. Weg.

Intussen is er over de kille polarisatiepraktijk, over de besluitvorming en de samenwerking met de PvdA een lezenswaardig verslag gemaakt door Govert Nooteboom (zie elders in dit nummer), waaruit hier een paar citaten die een vreemde kijk geven op de wijze waarop de fraaie beginidealën van D'66 zich hebben ontwikkeld.

- "Werkwijze fraktie. Er was de (vrijwel?) unanieme conclusie dat de partij dood en de partijdemocratie een farce is (NB dit was vóór Biddinghuizen)".
- "Ook vanwege de aanwezige DB-leden werd geconstateerd dat de besluitvorming in D'66 niets meer te maken heeft met een zakelijke manier van politiek bedrijven".
- "De hele D'66-fractie past qua opvattingen met alle onderlinge verschillen met het grootste gemak in het middenstuk tussen de uiteinden van de opinies in de PvdA-fractie".

- ".....de neiging van Hans was om alleen dat te benadrukken, waar wij dezelfde lijn trokken als de PvdA en andere zaken zoveel mogelijk tegen te houden".
- "....dat de interne democratie van D'66 een volstreekte farce (cq schijnvertoning) wordt geacht door (vrijwel?) de gehele fractie....."
- "....het bestaan van niet onder de macht van de interne machtselite vallende communicatiemogelijkheden (bv Peperbek) een niet te onderschatten rol speelt".

Nootebooms opmerking over Peperbek is natuurlijk wel lekker vleierend, en zijn verslag is iets waar je niet om heen kunt, maar toch.... de D'66 fractie maakte in de Tweede Kamer geen onaardige indruk. Een meesterlijke camouflage?

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

- Eugène: Kan je zien hoe slecht het in de communistische landen gaat, de Russen gaan onze boter eten.

pep

- De ANP is pas een echte nieuwe partij. Je mag alleen lid worden als je al lid van een andere partij bent.

pep

- De VD is pas een echte nieuwe partij: alleen maar leden die al lid van een andere partij zijn geweest.

pep

- Japie: De VD zal toch niet die Engelse affiches uit de oorlog gaan gebruiken met Don't let VD " cast a shadow on your future".

pep

- Nieuwe partijen zijn vaak net ouwe schoenen: ze moeten comfortabel zitten of ze passen helemaal niet

pep

- Waarom geen prijsvraag voor een naam voor de nieuwe premierswoning in "Zorgvliet"? Bv. "Regenbooghuis" (alle kleuren zitten erin).

pep

DE ECHTE ACTIEGROEP

door H.P.M. Strijers

Laten we bij alle ^{waarop}gejammer over partijvernieuwing nooit vergeten dat in D'66 de enige kans ligt geborgen binnen één generatie te rekenen valt. U kunt zich daartoe voor de geest halen wat er gebeurde vanaf boer Koekoek, die optrad toen het Establishment nog niet ontdekt was, tot de actiegroep Nieuwe Partij. Die heeft wat weg van reclame. Want nóg een middel bij de range die het publiek al kent, heet daar "nieuw". De toevoeging houdt als regel niet meer in dan een andere naam en andere herkomst. Zo wil de actiegroep wéér een partij (van gelovigen die hun goden thuis laten).

Tussen dat eerste protest in het verre verleden en de recente actie roept - nog immer - het Appèl van 1966. Als U niettemin ook daarbij aan reclame denkt, hebt u gelijk. De presentatie kwam uit die hoek en ving dan ook verdiende publiciteit. In een fors vouwblad kon het publiek lezen over het heersende onbehagen en stonden enkele vermetele kunstgrepen om Het Gezag in de maatschappelijke orde terug te roepen. Maar dat de professie een reëel probleem onder de aandacht had gebracht kwam al naar voren toen zelfs het ruzoer tijdens de campagne meehielp, en de chef met smile and beer in de wereldpers bracht. De publieke opinie leek in het hart geraakt.

De vliegende start zal waarschijnlijk later als een belemmerende voorsprong herkend worden. Wat zich destijds 'beweging' noemde en nu 'actiegroep' zou heten, kwam immers zomaar in 's lands vergaderzaal terecht - en miste elke notie over wat daar te doen stond.

Morrelen - in - de - marge zei de chef in die dagen nog en toonde aldus vertrouwen te hebben in eigen waarde en kracht. Die waarde was de idee achter het Appèl. De kracht om er werkelijkheid van te maken ontbrak; omdat het probleem wel vakkundig was aangeduid maar nauwelijks gesteld was. De misère met D'66 begon op het moment dat men de idee om een democratie voor de moderne maatschappij te scheppen gegrondvest achtte op de districtsgewijze keuze van een minister-president. Dat was een misverstand. In het concept van een moderne democratie voor dit land zou die maatregel wellicht een van de uitvoeringsaspecten kunnen zijn - gevolg dus en niet oorzaak. Verwend echter door het overdoenderend succes nam niemand de moeite om het verschil te analyseren tussen een paar gedachtesprongen om de publieke opinie aan te spreken, en de aanzet van een strategie.

In dit bestek moeten we het kort maken. D'66 kende zijn waarde niet, wist niet dat zijn kracht lag in de publieke opinie, zoch zijn kracht in het parlement, en kwam op het denkbeeld dat de partij-structuur dáár vernieuwd moest worden. Terwijl de partij-vernieuwing in de maatschappij aan de orde was. De titel van het concept daarvoor hebben we: de burgers bij het bestuur. We deden er niets mee, en het initiatief is ons afgepakt door de roep om spreiding in de breedte: democratisering van de maatschappij. Dat moet gebeuren, zeker. Maar het Appèl riep op tot werk in de diepte, van top naar basis. D'66 is dan ook de échte Actiegroep voor een Nieuwe Partij "als proces van belang naar beleid". De kans is nog niet helemaal verloren. Het is toch geweldig dat leden aanwezig kunnen zijn bij vergadering en van ons hoofdbestuur; sterker, kunnen mee-vergaderen. Ongetwijfeld vergt dat van het bestuur wel eens geduld. Anderzijds is het voor leden soms lastig te begrijpen wat het bestuur zich eigenlijk voorstelt van politiek en partij. Als we samenwerken kan vermeden worden dat de éne kans voor onze generatie voorbij de horizon glipt.

NU EENS AAN DE ANDERE KANT KIJKEN

door H. Jongedijk

Aan de andere, conservatieve, kant hebben we bij Peperbek tot nu toe maar weinig gedachten besteed. Dat mag wel eens anders worden. Bij deze alvast wat losse speculaties.

Het valt allereerst op dat van de groeperingen aan weerskanten van de confessionele partijen het progressieve kamp zoveel groter is dan het conservatieve. Erg lang zal dit niet meer duren. Met de stemmenwinst aan de vooruitstrevende kant zal het enerzijds wel spoedig gedaan zijn. Nederlanders onderscheiden zich heus niet van andere W. Europeanen door een grote mate van politieke durf, visie en vernieuwingsdrang (Integendeel) Anderzijds is het politiek georganiseerde conservatisme nu duidelijk aan een flinke uitbreiding toe. Op welke manier dit gaat gebeuren, laat zich nog moeilijk voorspellen. Er zijn zo een paar mogelijkheden.

Als de deconfessionalisering doorzet, zal het zeteltal van de VVD binnen een tiental jaren tot aan de veertig kunnen oplopen. Hierbij veronderstel ik dat de omvangrijke conservatieve puist die de confessionele partijen altijd zo teder gekoesterd en verborgen hebben, straks onstuitbaar zal openbreken. Een grote menigte vaderlandse christenen zal dan in een ommezien zijn ware politieke bestemming vinden bij onze conservatief-liberale partij. Het grote kanspaar aan de rechterkant lijkt me namelijk de VVD en niet DS'70. DS'70 heeft het niet. Al lijkt deze partij de Nederlanders op het lijf te zijn geschreven met haar stijl van kleinburgerlijke zuinige bangerds. Zelfs in ons land heeft een echte conservatieve partij "glamour" nodig: een geurige, kruidige hutsplot van schijnwaarden.

De VVD is de partij die zo'n gerecht kan klaarmaken. De kern van die partij bestaat uit gezetenen die een soort schijnelite vormen. Een echte elite is er voor de anderen, een schijnelite is er voor zichzelf. Waar het hier om gaat is, dat er met de VVD een potentieel bestaat voor het uitbroeden van een half-ideologie, waarvan de marketing niet op geldgebrek zal stranden. Zo'n conservatieve half-ideologie steunt gewoonlijk op een karakteristiek jargon van: hard werken, flinkheid, plicht, burgerdeugd, roemruchte historie, fierheid en eer, natuurlijke en gezonde verschillen in rang, stand en verstand, met de daaraan verbonden noodzaak van onderling dienstbetoon. Een mooie verbindende tekst zal al die voosheid zo smakelijk opdissen, dat zelfs heel wat "werkende jongeren" er gretig op in zullen happen.

Het is een mystiek en symboliek om weinigen te laten dienen door velen, een soort smartlap voor de verhulling van realiteiten, waaronder feitelijk onrecht. Zoiets heeft altijd en overal heel effectief gewerkt. Ook al doordat het de progressieve politiek vaak in de onzin van een andere, eigen ideologie duwde, terwijl aan die kant juist de simpelheid van democratische doelstellingen voor zichzelf moest spreken.

Nu bedenk ik me opeens dat alle romantiek vrijwel opgelost is. En dat de traditionele conservatie zwetserij mogelijk niet meer zal aanslaan. Wel, geen nood. De behoudende leiders zullen wel een ander motief uitdenken. Misschien kunnen ze volstaan met de grenzeloze banaliteit en visieloosheid, waarmee Wiegel de laatste verkiezingsstrijd heeft verrijkt. Als je zo om je heen door allerlei mensen hoort praten, dan moet succes wel gegarandeerd zijn. De grote vraagstukken van deze tijd zijn vooralsnog op simpele wijze weg te redeneren. In een dergelijke banale aanpak zou een fusie van VVD en DS'70 heel wel passen. Een voor de hand liggende mogelijkheid voor de uitbreiding van de rechterkant is ook dat een deel van de confessionele partijen hierin zelf de hand wil hebben. Vooral de ARP en de CHU zijn er nu vrijwel klaar voor, al leent de evangelische inspiratie zich nog minder voor deze rol dan voor de middenpolitiek, die tot voor kort werd bedreven. Maar zoiets wordt wel rondgepraat. Biesheuvel heeft zo zijn eigen opvattingen en daarvan zal wel iets blijken.

LOONPOLITIEK (II)

door E. Bruins

Het feit, dat de industriebonden bij de formulering van een loonpolitiek op de politieke partijen een ronde voorliggen, kan men op twee manieren waarderen. Men kan de loftrumpet steken op de vakbonden, maar ook de klaagtrumpet over het achterblijven van met name de linkse politieke partijen.

Dat ik voor het laatste gekozen heb, heeft twee redenen. In de eerste plaats, omdat deze hele loonpolitiek in feite een probleem van de tweede orde behoorde te zijn. Helaas is het dat allerminder en komen door alle energie, die er aan verspild moet worden de werkelijke problemen, die van vrede, overbevolking en milieubederf niet aan bod. Zo gezien liggen de vakbonden één en de politieke partijen twee volle ronden achter.

De tweede ronde is, dat door het ontbreken van iedere politieke vormgeving de industriebonden het bij hun op zichzelf lofwaardige streven twee keer zo moeilijk hebben als nodig zou zijn, terwijl een aantal schadelijke neveneffecten desondanks niet te vermijden zijn.

Tot welke spanningen dit falen van de politieke partijen leidt blijkt ook uit de reactie van de Heer de Goederen. Immers deze is door mijn kritiek op de vakbonden (de enigen die wat doen) zo bovenmate geïrriteerd geraakt, dat hij psychisch verhinderd was mijn artikel verder uit te lezen. De kern van mijn betoog 'Nodig is het vaststellen van een in de tegenwoordige tijd redelijke verhouding van de verschillende inkomens' heeft hij niet gelezen, terwijl hij uit de zinsnede, dat na de bepaling van basis- en topinkomen 'voor de tussengelegen functies een waardeverhouding vastgesteld kan worden' nooit de conclusie kan hebben getrokken, dat ik de middeninkomens krampachtig op peil wil houden. Evenmin zou hij dit systeem van waardeverhoudingen dan verward hebben met de looneisen van de bonden, die hij nu als systeem naar voren brengt.

In zijn verhaal had ik nog wel kunnen vermelden - dit is van de Goederen een goede aanvulling - dat vuil en onaangenaam werk in Nederland op het moment onderbetaald wordt. Al te gemakkelijk laat men dit aan gastarbeiders over, aan wie geen keus geboden wordt. Indien men zich voor dit werk te fijn gebouwd voelt, zal men ook moeten aanvaarden, dat degenen, die deze karwijtjes wel opknappen, hiervoor flink wat extra ontvangen.

Wat de andere opmerkingen van de Goederen betreft:

1. Na het conflict tussen de industriebonden van NVV en NKV vorig jaar in Rotterdam was te voorspellen, dat het deze kant op zou gaan. In de goede analyses van de f 400,-- ronde twee jaar geleden kwam er ook al iets van naar voren.
2. Het is niet juist een scheiding te maken tussen de bonden en de leden van die bonden. De Unie BLHP is niet categoriaal.
3. Wanneer men dagelijks in het bedrijfsleven rondhobbelt ziet men de grote vreemding tussen arbeider en bedrijf. Hoezeer men zich loontrekker voelt, blijkt wanneer er verlies gemaakt wordt en de winstdelingsregeling ingetrokken wordt. Bij de spoorwegen heeft de directie zich veel moeite gegeven de

ondernemingsraad in de bedrijfsproblematiek in te werken. Het gevolg was, dat er nu een kloof dreigde te ontstaan tussen ondernemingsraad en de rest van het personeel. Het zal slechts zeer geleidelijk mogelijk zijn hier verandering in te brengen, wegens de weerstanden aan beide kanten.

4. Voor sociale voorzieningen krijg je persoonlijk wat terug, voor belastingen niet. Ondanks de van het inkomen afhankelijke prijs, die voor de sociale voorzieningen betaald wordt, lijkt het me niet juist ze zonder meer met belastingen gelijk te stellen. Heeft de Goederen al overwogen, dat het bij nivellering (waar we, voorzover het beloningen betreft, waar geen aanvaardbare prestatie tegenover staat, dus beiden voorstander van zijn) nodig zal zijn de belastingen op verbruik te verhogen wegens de dan verminderende opbrengst van de inkomstenbelasting?

Opnieuw mijn klaagtrompet opnemend zou ik over het D'66-congres nog het volgende willen zeggen.

Dat ik de rede van van Mierlo op de eerste congresdag zo slecht gevonden heb komt niet door wat hij zei - zijn verdiensten op het gebied van staatkundige hervormingen zijn onomstreden - maar door wat hij niet zei. Wanneer het werkelijk de bedoeling zou zijn D'66 weer een eigen gezicht te geven, had daar reeds op het congres een begin mee moeten zijn gemaakt. Een goed onderwerp hiervoor zou zeker de loon- en inkomenspolitiek geweest zijn, die door zijn grote actualiteit ongetwijfeld de aandacht zou hebben getrokken. Voor een partij echter, waarvan de leiding als enig profiel weet te ontdekken staatkundige hervormingen en de PvdA achterna lopen, is er voor een zelfstandig voortbestaan reden noch mogelijkheid.

DE PARTIJ: AANHANGWAGEN VAN DE BIJWAGEN

(KB) Een jaar geleden hielden twee wetenschappers (de Geus en Akkermans) van de universiteit te Utrecht een maandenlang durend onderzoek naar de werkwijze en de besluitverming bij D'66. Onder andere interviewden zij de hoofdbestuursleden. Bij allerlei verschillen van mening was er merkwaardig genoeg één unanimititeit en wel t.a.v. het punt besluitvorming. In het eindrapport van de Geus en Akkermans staat over deze HB-interviews letterlijk: "In de perceptie van allen bestaat er een groep (bestaande uit enkele HB-leden en een aantal niet-HB-leden) die in belangrijke mate de politieke lijn van D'66 bepaalt". Welnu, we hebben geleerd waar deze groep op afstuurt. In de volksmond heet dat het bijwageneffect.

Intussen heeft zich een ander effect aangekondigd: het aanhangwageneffect. Deze aanhangwagen bestaat uit "de provincie", d.w.z. alle regio's buiten Noord Holland. In de vorige Peperbek heb ik al vermeld, dat de helft van de 2e Kamerfractie uit Amsterdam komt, en dat de absolute meerderheid van het HB in de regio Noord Holland woont. Nadien is nu ook het HB gekozen, het dagelijks bestuur van D'66, dat een belangrijk element vormt ter ondersteuning van de hierboven genoemde informele groep die de politieke lijn van D'66 bepaalt. Dit DB bestaat uit 9 leden, waarvan er 7 uit Noord Holland komen. Erg tolerant van het HB om nog twee niet-Noordhollanders toe te staan. Ach, eigenlijk had Gruyters gelijk toen hij de mening verkondigde dat de Kamerfractie wel de politiek zal bepalen en het HB zich alleen maar moet bezig houden met organisatorische zaken (zoals ledenwerven, contributie innen, congressen organiseren en andere vermoeiende dingen). Je hebt tenslotte ondernemers en werknemers, heren en knechten, Noordhollanders en "overigen", bijwagens en aanhangwagens-van-bijwagens!

NIEUWS VAN VRIJE DEMOCRATEN EN AKTIEGROEP

(KB) De Vrije Democraten kregen aanwinst van leden: een groep van ca 20 VVD-ers rondom Meyer, het Utrechtse raadslid dat bedankte voor de VVD (zie Peperbek van maart). Op 14 april congresseerden de Vrije Democraten in Zeist met ca 50 mensen (waaronder 8 D'66ers). Besloten werd om deel te nemen aan de staten- en gemeenteraadsverkiezingen. Later werd in groepen gesproken over programmatische onderwerpen. De jonge partij tracht voorts de schade te beperken die is veroorzaakt door onenigheid met oprichter Wessel. De Aktiegroep Nieuwe Partij hield drie regionale bijeenkomsten. In Tilburg werd de bijeenkomst een mislukking, ondanks alle moeite van ex-KVP kamerlid Zelissen om de Brabanders nog te verleiden tot politieke belangstelling.

In Den Haag waren er ca 20 belangstellenden bij een bijeenkomst, waaronder 7 D'66-ers; Nypels en Bloema hielden er inleidingen, Huysen en Strijers (D'66) roerden zich nogal in de discussie, terwijl Ed Schuyer (Vrije Dem.) zinspeelde op samenwerking tussen beide groeperingen. In Amersfoort was een goed bezette bijeenkomst met een levendige discussie, o.a. naar aanleiding van een inleiding van prof. Meuwisse (KVP). Aanwezig waren o.a. Bleumink (ex-voorz. CHU), Beugels (KVP), Huysen (CHU), Groenevelt (ex CHU, nu KVP) en een 6-tal D'66ers. Ik hoorde de opmerking: "hier is een sfeer die me doet denken aan de begintijd van D'66". Op 5 mei vergadert de Aktiegroep weer: 10 uur in Hotel Smits, Vreeburg te Utrecht.

Socialisme en Democratie

is het wetenschappelijk maandblad van de Wiardi Beckman Stichting.

De vele lezers vinden in dit blad telkens meer fundamentele benaderingen van aktuele problemen.

In februari publiceerde S&D een wel zeer buitengewoon nummer over de toekomst van Europa. Het is het resultaat van een internationale co-productie tussen zeven progressieve zusterbladen uit Engeland, Denemarken, Duitsland, Italië, België, Luxemburg en uiteraard Nederland.

De inhoud luidt:

S.L. Mansholt	- De noodzaak van een Europees socialistisch program.
Roy Jenkins	- Naar een besluitvaardige democratische Europese Gemeenschap.
E. Leburton	- De Europese Gemeenschap en de wereld.
François Mitterand	- Europa en de Verenigde Staten.
Katharina Focke	- Europese politiek wordt binnenlandse politiek.
J.M. den Uyl	- Van welvaart naar welzijn in Europa.
L. Rasschaert	- Het Europees verbond van vakverenigingen.
Bruno Kreisky	- Een Oostenrijker over de Europese integratie.

Dit speciaal-nummer is eveneens in boekvorm verschenen onder de titel "Opdrachten voor Europa". De prijs bedraagt f 5,--. U kunt het bestellen bij de Uitgeverij AE.E. Kluwer, Polstraat 10, Deventer.

(advt)

Een abonnement op S&D kost f 27,50 per jaar.

ACTIEGROEP NIEUWE PARTIJ

Op 7 april j.l. heb ik, door nieuwsgierigheid gedreven, in Amersfoort een bijeenkomst van deze actiegroep meegemaakt, die tot doel had mede inhoud te geven aan de identiteit van deze groep. Ik trof een veertigtal deelnemers aan, waaronder een vijftal D'66-ers, die ook al nieuwsgierig bleken te zijn. Onder leiding van Dr Bleumink, ex vice-voorzitter van de CHU, werden drie korte inleidingen gehouden, n.l. door Drs Hogebrink, van het Interkerkelijk Vredesberaad, over vrede en veiligheid, de Heer Groeneveld, voorzitter CNV-jongeren, over sociaal-economische democratisering en Prof. Meeuwesen over staatkundige democratisering, telkens gevolgd door een discussie. Tenslotte kwam nog kort de kabinetsformatie ter sprake, waarbij het KVP-kamerlid Beugels een toelichting gaf.

Wat zijn nu mijn indrukken? Voorzover reeds politieke contouren zichtbaar zijn, doet veel aan D'66 denken. Hoewel ook leden van de PFR en D'66 er deel van uitmaken, gaat het hier toch vooral om actieve leden van de drie confessionele partijen, die op deze wijze pogen op hun partijen invloed uit te oefenen. Om die reden is ook nog niet duidelijk, of -indien het tot partijvorming komt, waartoe althans tot de eerstvolgende kamerverkiezingen de noodzaak m.i. ontbreekt - het hier uiteindelijk zal gaan om een alleen in theorie of om een ook in de praktijk open partij. (Dat D'66 geen in de praktijk open partij is, is wel duidelijk. Er zou dan geen Paula Wassen-lied bestaan of congressen op zondag gehouden worden).

Na 1965 is gebleken, dat ons traditionele zuilenstelsel, bestaande uit 3 soorten confessionelen, liberalen en socialisten, niet meer functioneert. Er bestaan nu drie groeperingen, die iets nieuws pogen te organiseren, n.l. de PPR, D'66 en de actiegroep (de Vrije Democraten zijn een D'66 splinter). Binnen de eerste twee hebben zich in hun korte bestaan reeds belangrijke veranderingen voltrokken, bij de actiegroep zal het wel niet anders gaan. Naar mijn mening bestaat er in de huidige fase behoefte aan een partij die de niet dogmatische hervormingsgezinden weet te verenigen. Geen van de drie nieuwelingen kan op dit moment deze functie vervullen. Totdat duidelijk is, wie het wel kan, lijkt het nuttig, dat de gelijkgezinden uit welke groep ook met elkaar contact onderhouden. Men kan van elkaar wat leren.

E. Bruins

TER KENNISNAME

Aan het Bestuur van D'66
Langestraat 61,
Amsterdam

21 maart 1973

Geacht Bestuur,

Voor het eerst sedert ik reeds in 1966 tot D'66 ben toegetreden komen er bij mij twijfels op of ik mijn lidmaatschap moet continueren.

Die twijfels vinden hun oorsprong in het verloop van het congres van 10- en 11 mrt j.l. te Breda, met name in:

1. De wijze van besluitvorming, die een aanfluiting is van wat een democratische besluitvorming genoemd kan worden.
2. Het onvermogen van bestuur en 1ste en 2de-kamer-frakties om aan de leden duidelijke alternatieven voor te leggen.
3. De onwil die er bestaat om tegenover de kiezers duidelijk te maken wat de programmatische verschillen tussen D'66 en PvdA en PPR zijn, zodat de kiezer begrijpt dat het niet "lood-om-oud-ijzer" is of hij PvdA, PPR en D'66 stemt (verwerping stuk 3 A 3, punt 4).
4. De gebleken onwil om de mogelijkheden tot samengaan met Aktiegroep Nieuwe Partij en Vrije Democraten serieus te onderzoeken (verwerping congresstuk 126).

1. De wijze van besluitvorming

De leiding van het congres was in uitstekende handen. Daarvoor alle lof. Dat niettemin de besluitvorming over de resolutie nauwelijks serieus kan worden genomen komt door:

- a. het onvermogen van bestuur en frakties duidelijke alternatieven aan het congres voor te leggen. Ik kom daar nog op terug. Het gevolg was echter dat de besluitvorming over de resoluties in een onvoldoende gestructureerd kader tot stand kwam. Van een serieuze toelichting en discussie over de pro's en contra's van een voorstel was geen sprake. Massaverschijnselen en toevalligheden bepaalden vaak de stemming. Dit alles werd bevorderd door het overstelpende aantal voorstellen en de na uren optredende congres-moeheid.
- b. de structuur van de partij, waarbij de aanwezige D'66-ers de dienst uitmaken en de duizenden andere D'66-ers niet vertegenwoordigd zijn. Dit maakt een "coup-naar-de-macht" gemakkelijker. Deze opmerking is overigens niet tegen Ten Brink bedoeld: ik heb op hem gestemd omdat ik het nodig vind dat de leiding van de partij in andere handen komt (zie mijn artikel in Peperbek van februari j.l.).

2. Ontbreken van duidelijke alternatieven

Hiervoor dragen frakties en hoofdbestuur de verantwoordelijkheid. Het konklaaf van Noordwijkerhout besloot het congres een eenheidswordt voor te leggen, stuk 3 A 1. In dit stuk wordt niet minder dan 8x het woord progressief in één of andere verbuiging gebruikt, zonder dat gezegd wordt wat onder progressief wordt verstaan: Getuigt dit van een "analytische" houding? Gelukkig was er nog een stuk "Ten Brink" (3 A 4). "In deze politieke opstelling herkent de partij zich als progressief", staat er in de tweede alinea van stuk 3 A 1. Wat wordt hiermede bedoeld? Dat wij onder progressief verstaan wat er in de eerste alinea staat? (Ondogmatische, analytische houding; zakelijke en redelijke oplossingen). Zijn echter in die zin ook PvdA en PPR progressief? Hier past een vraagteken! Zo ja, dan zouden we meteen kunnen samengaan in een progressieve volkspartij!

Er is nog meer kritiek op het fraktiestuk te leveren, maar fundamenteel in strijd met ons D'66-uitgangspunt is de mentaliteit die tot de opstelling van het stuk heeft geleid. Wij bepleiten immers reeds jaren dat bestuurders aan de bestuurden alternatieven behoren voor te leggen, opdat deze in staat zijn op verantwoorde wijze een keuze te maken. De "achterban" moet kunnen kiezen en daarbij past het voorleggen van een aantal alternatieven met vermelding van de aan ieder vande keuze-mogelijkheden verbonden vóór- en nadelen. Als dat was gebeurd had dit tot zinnige discussies op het congres kunnen leiden en tot een verantwoorde stellingname. Het komt ook tegemoet aan onze wens de problemen analitisch te benaderen. Dit had best gekund zonder openbaar fractie-gekrakeel. De congressen dienen immers om vooral de achterban de gelegenheid te geven zich te uiten.

Angst is een slechte raadgever en het is angst geweest die de fracties heeft gebracht tot de produktie van een eenheidsworst. Angst, dat meningsverschillen in de fractie zouden worden geëtaleerd en misschien ook angst dat het congres tot een koerswijziging zou besluiten. En daarom zijn een aantal duidelijke D'66 uitgangspunten overboord gezet en gelden onze democratische opvattingen blijkbaar niet intern in de partij als ze daar fracties en bestuur minder goed van pas komen.

3. De programmatische verschillen met PvdA en PPR

Die behoeven, werd gezegd, niet speciaal te worden geëtaleerd; als we zeggen wat D'66 wil is dat voldoende. Applaus van het congres voor deze uitspraak. Jammer, zo'n stellingname. Wellicht is voor een elitair kiezerspubliek voldoende om alleen maar de eigen programmapunten te onderstrepen. Maar voor de grote massa, die niet kennis neemt van de dikke programmaboekjes van de politieke partijen, is het broodnodig dat duidelijk wordt gemaakt wat de verschillen met andere partijen zijn. Op het punt van de NATO, van nationalisatie van verzekeringsmaatschappijen, van het onderwijs en ga maar door. Nu blijft het voor de massa der kiezers maar een mistige zaak.

Ook al is ons einddoel één grote vooruitstrevende partij (PVP) dan is het toch nodig, tótdat daarover met de partners overeenstemming is bereikt, de verschillen met de partners aan te geven. Het kan het inzicht in de programmatische uitgangspunten van een PVP alleen maar vergroten.

4. Aktiegroep Nieuwe Partij en Vrije Democraten

Ook de "diskussies" over de kontakten met deze twee groeperingen hebben mij bijzonder teleurgesteld. Diskussies zet ik trouwens tussen aanhalingstekens want van een serieuze gedachtenwisseling is geen sprake geweest. Kreten als "samengaan" zou zijn "gaan naar het midden" waren voldoende om bij de stemming de doorslag te geven.

Er was aan de orde of het Bestuur de mogelijkheden tot samengaan met verantwoorde groepen zou moeten nagaan. Dit zou voor D'66 eigenlijk niet eens een vraagpunt moeten zijn. De in eerste instantie boze reacties op de medewerking van Bloema aan de Aktiegroep Nieuwe Partij leidden echter tot voorstellen aan het Congres om op dit punt duidelijke uitspraken te doen. Dat het Bestuur zo'n uitspraak, die haar verzocht contact met Aktiegroep N.P. en Vrije Democraten te leggen, niet wilde, getuigt wederom niet van de D'66-mentaliteit, dat D'66 slechts een middel is en geen doel in zichzelf, dat zoveel mogelijk bruggen moeten worden geslagen naar verwante groeperingen en dat dan wel zal blijken in hoeverre men tot samenwerking in mindere of meerdere mate of tot een volledig samengaan kan komen. Het Bestuur had alle gelegenheid de betreffende voorstellen zo nodig in gewijzigde redaktie over te nemen, maar men wilde er niet aan. De nasmaak die overbleef was dat Bestuur en fracties zich eerder afwerend dan uitnodigend opstellen ten opzichte van groepen als Aktiegroep N.P. en Vrije Democraten.

De verklaring van mijn twijfels over D'66 is hiermede gegeven. Ik hoop dat het vernieuwde Bestuur er onder leiding van de nieuwe voorzitter in zal slagen deze twijfels weg te nemen. Met name onze organisatie zal drastisch moeten verbeteren. En zij, die met mij zouden willen dat in ons parlement een meerderheid ontstaat voor een vooruitstrevend beleid, zoals dat is vertolkt in "Keerpunt 1972", dienen te bedenken dat daarvoor kiezers over de streep moeten worden gehaald die op 29 november 1972 nog KVP, AR, CHU, VVD of DS'70 stemden. Dit betekent niet concessies doen maar wèl dat we zo helder en eenvoudig mogelijk moeten aangeven wat de bijdrage van D'66 is in de rijkgeschakeerde samenwerking van de Progressieve Drie.

R.J. Ovezall
(Arnhem)

HET POLITIEKE TESTAMENT VAN NOOTEBOOM

Het oud-kamerlid Govert Nooteboom is niet iemand die de dingen erbij laat zitten. Waar anderen de zaak maar verder op zijn beloop laten, begint zijn eigenlijke werk pas. Voor velen is dit wel eens vervelend, maar voor vele anderen vervult hij daarmee een uiterst nuttige functie. Kort samengevat: Hij is de meest hinderlijke onder de nuttige politici. De "velen" leggen het accent op het hinderlijke, de "vele anderen" op het nuttige. Tot schrik van de velen hebben de vele anderen hem hoog op de kandidatenlijst geplaatst.

Tijdens zijn kamerlidmaatschap van begin 1971 tot eind 1972 stuitte hij binnen de fractie op een groot aantal zaken die volgens hem onjuist waren of niet door de beugel konden. Hij heeft daarvan nauwkeurig aantekening gehouden. Enige tijd geleden heeft hij hiervan een samenvatting van zo'n 30 bladzijden opgesteld, die (vanwege de kosten) op beperkte schaal verspreid is. Het is een moeizaam leesbaar, maar uiterst belangwekkend stuk geworden. Voor het eerst wordt hier een gedetailleerd beeld gegeven van de moeilijkheden die ontstaan als een groep politici van verschillende geaardheid en opvattingen min of meer gedwongen worden tot samenwerking. Dit pad is niet over rozen gegaan. Er waren zeer vele conflicten, ten dele van politieke aard, ten dele van "morele" aard en ten dele een gevolg van karakterbotsingen. De visie van Nooteboom daarop is uiteraard subjectief, in die zin dat hij een selectie heeft gemaakt van die punten, die hij als belangrijke conflictstof heeft ervaren, maar die dat volgens anderen niet altijd zullen zijn. Nooteboom gaat echter uiterst secuur te werk, zoals de ervaring leert, zodat aan de betrouwbaarheid als zodanig niet behoefte te worden getwijfeld.

Er zijn trouwens geen anderen die er iets soortgelijks tegenover kunnen stellen, omdat de Tweede-Kamerfractie de (ook in onze ogen) merkwaardige opvatting huldigde, dat van de fractievergaderingen geen verslag behoefde te worden gemaakt. Dit is tevens een van de voornaamste critiekpunten van N. De fractie heeft z.i. niets gedaan om haar werk als geheel naar buiten te brengen. Zelfs het hoofdbestuur van D'66 was, op de voorzitter na, niet op de hoogte van wat zich in de fractie afspeelde. Weliswaar besluit de fractie, onder zwaar protest van Van Mierlo, die hier niets van wil weten, dat de fractievergaderingen openbaar zijn, maar hiervan komt niet veel terecht. Van Mierlo ging zelfs zo ver dat hij het fractiepersoneel belette de aantekeningen van Nooteboom uit te tikken.

Een andere bron van conflict lag in het solitaire optreden van Van Mierlo, die dikwijls meer met vrienden en met mensen van andere fracties besprak dan met de eigen fractie. Dit hield in hoge mate verband met het feit dat Van Mierlo meer dan de andere fractieleden geneigd was het progressief accoord uit te leggen als een stap op weg naar de integratie van de progressieve fracties in de Tweede Kamer. Herhaaldelijk is hierdoor wrijving met de rest van de fractie of een (wis-selend) deel daarvan ontstaan.

Voor Nooteboom was het niet vanzelfsprekend dat de lijsttrekker ook als fractievoorzitter zou fungeren. Van Mierlo werd echter wel als zodanig gekozen (met 2 stemmen op Dijkstra). Tevens werd bepaald dat Dijkstra de fractievergaderingen zou voorzitten. Met dit laatste was Van Mierlo het niet eens. In de praktijk is het nogal eens verwaterd.

Uit het verhaal van Nooteboom komt het volgende beeld van de fractie naar voren: Van Mierlo week in zijn opvattingen en zijn manier van handelen duidelijk van de anderen af. Hij kan het beste gekarakteriseerd worden als "een politicus van de oude stempel", al geldt dit meer voor zijn wijze van optreden dan voor zijn opvattingen. Typerend is in dit verband zijn behoefte aan geheimhouding, omdat van zijn gezichtspunt uit openbaarheid leidt tot verzwakking van een strategische positie, zoals ook een bedrijf of een voetbalclub bij voorkeur niet van tevoren laat blijken welke strategie men denkt te gaan volgen. Hij voelt zich ook duidelijk de aanvoerder van het team, dat vooral onzer zijn aanvoering in gesloten front moet uitdrukken om de slag te winnen. Hij weet wat goed is voor het team. De anderen moeten hem hierin volgen om succes te hebben.

Nooteboom is zijn duidelijke antipode. Voor hem is een kamerlid in de eerste plaats iemand die gedragen wordt door zijn achterban. Die achterban is belangrijker dan de opvattingen van zijn fractiegenoten. Hij is tegenover die achterban verantwoording verschuldigd. Daarvoor is openbaarheid nodig. Een fractielid moet individueel kunnen handelen en stemmen. Een conflict binnen de fractie moet niet uit de weg gegaan worden. Evenmin moet een verschil van inzicht met b.v. de PvdA uit de weg gegaan worden, ook al zou daarmee het oppositiefrent doorbroken worden.

De andere fractieleden stonden tussen deze twee uitersten in. Enerzijds waren zij het veelal op zakelijke gronden met Nootboom eens, maar anderzijds woog voor hun zwaarder de goede onderlinge verhouding en het naar buiten bewaren van de eenheid. Zij waren dus minder geneigd een probleem op scherp te stellen. Ook waren zij meer dan Nootboom bereid een aantal slechte eigenschappen van Van Mierlo te accepteren, indachtig zijn vele verdiensten voor de partij in het verleden. Het vervolg was dan ook dat bij de verschillende conflictpunten steeds wisselende meerderheden van wisselende samenstelling waren. Het was dus zeker niet zo dat er twee tegenover elkaar staande kampen waren. Het naar buiten toe de eenheid bewaren was in feite een uiting van zwakte. Zou er een feitelijke eenheid op fundamentele punten (b.v. het onderlinge vertrouwen en respect) geweest zijn, dan zou er helemaal geen noodzaak geweest zijn naar buiten toe een schijn-eenheid op te houden. Dan zou het als volkomen natuurlijk zijn aanvoeld dat de 11 fractieleden in verschillende politieke zaken een uiteenlopende keus deden.

Het is onvermijdelijk bij dit alles de rol van het hoofdbestuur te betrekken. Als dit sterker was geweest en zich meer had opengesteld voor openheid en communicatie, dan zouden veel van de moeilijkheden in de fractie zijn voorkomen. Het hoofdbestuur opereerde echter nauwelijks in deze zaken. Het was eenvoudig niet op de hoogte. Het kon dus ook moeilijk de leden informeren. De voorzitter, die wel op de hoogte was, drukte in hoge mate haar stempel op de besluitvorming. Zij stond duidelijk aan de kant van Van Mierlo wat betreft de verspreiding van informatie.

Eigenlijk is de gehele conflictstof terug te voeren tot de besluiten van begin 1971 met betrekking tot de progressieve volkspartij. Dit streven en de daaruit volgende politieke opstelling leidden tot een geforceerde houding van de Kamerfractie, want er heersten binnen die fractie op zakelijk-politieke gronden geen grote, en zeker geen vaste tegenstellingen. De moeilijkheden begonnen pas, als het ging om de praktische uitwerking en om de opstelling van de fractie. De door de congressen aanvaarde besluiten legden daarop een soort stress, zoals de verkiezingsuitslagen van 1972 heeft laten zien, fatale gevolgen heeft gehad. Een openlijk voorleggen van de moeilijkheden aan de leden en een ontspannen uitpraten (met de onvermijdelijke ongunstige publicatie) zouden heel wat ontredering hebben kunnen voorkomen.

A.R. v.d. B.

INHOUD o.m.:

- NA HET CONGRES
door F. Jansen
- DE ÉCHTE AKTIEGROEP
door H.P.M. Strijers
- HET EINDE VAN DE POLARISATIE
door K.Bloema
- TWEE MANIEREN VAN LIBERAAL DENKEN
door H. Jongedijk
- LOONPOLITIEK (II)
door E. Bruins

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R
Frankenslag 52, Den Haag; tel. 070 - 546369
ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
GEEFT VOORLICHTING over de verschillende
mogelijkheden bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN
(advt)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6^e JAARGANG nr. 10

JUNI 1973

66

peperbek

6e jaargang nummer 10
juni 1973

PEPERBEK is een onafhankelijk democratisch, politiek maandblad.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel. 070-394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek Voorburg.

Redactie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), F. Egter van Wissekerke, A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ), R.W.Th. Löbler (rl), F.W.H. Vink (FV).
Correspondenten: H. Geelen en E. Bruins (EB)

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
6e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 19 juni zenden aan het redactieadres
Redaktievergadering: 19 juni, van Montfoortlaan 20, Wassenaar.
(H. Jongedijk. tel: 01751-5970)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

Een nieuwe variant op "Mussert of Moskou"

(%) Blijkens een krantebericht legt het partijbestuur van de PvdA het partijcongres de volgende keus voor t.a.v. de progressieve samenwerking bij de komende verkiezingen voor provinciale staten:

- a) Eén gemeenschappelijk programma, aparte fracties.
- b) Eén gemeenschappelijk programma, aparte kandidatenlijsten, gemeenschappelijke fractie.
- c) Gemeenschappelijk programma en kandidatenlijst, al dan niet met een gemeenschappelijke partij-organisatie.

De PvdA-afgevaardigden mogen dus vrij kiezen, mits het maar zwart is..... pardon..... mits er maar een gemeenschappelijk programma is. Maar waarom zijn er dan nog verschillende fracties nodig, als er toch geen verschil in programma is? En als er dan wel een zó groot verschil in opvattingen is dat verschillende fracties gewenst zijn, waarom dan de kiezers neppen met een gemeenschappelijk program?

Trouwens, je hebt in de provinciale staten niets aan een gemeenschappelijk program, omdat er toch een afspiegelingscollege komt.

Het hoofdartikel in NRC/Handelsblad van 21 mei sloeg dan ook helemaal de plank mis, toen het D'66 verweet een inconsistent beleid te voeren door met een eigen programma en lijst bij de komende verkiezingen te willen uitkomen. Bij deze krant weet men blijkbaar ook niet dat om verschillende redenen op provinciaal niveau een samenwerking tussen PvdA en D'66 veel moeilijker ligt dan in het parlement.

dagvandaag

Onze krijgsmacht een ghetto?

(EB) In de Volkskrant van 12 mei werd onder de kop 'Militairen infiltreren in top ministeries' uiting gegeven aan de bezorgdheid, dat het ambtenarenapparaat door de benoeming van oud-officieren in hoge functies zal 'verrechten'. De gedachte, dat het dan in de eerste plaats noodzakelijk is, dat er in het militaire apparaat iets verandert, komt niet naar voren. Dat de heren officieren, gerekend naar de maatstaven van 1973, in de krijgsmacht het gezag op onederlandse wijze uitoefenen, is zeker niet belangrijk. Dat wordt het eerst, als ze buiten de krijgsmacht tewerk worden gesteld. Binnen de krijgsmacht kunnen ze hun gang wel gaan.

dagvandaag

Boek van Dake

(KB) Onze ex-redacteur A.C.A. DAKE heeft een 479 blz tellend boek geschreven met de titel "In the spirit of the red banteng" (uitg. Mouton, Den Haag, f 48,-). Het gaat over de ontwikkeling van de Indonesische Communistische Partij, de PKI, met een analyse van de staatsgreep in 1965. Dake promoveerde op dit boek als proefschrift in Berlijn: *cum laude*. Een felicitatie van Peperbek meer dan waard!

dagvandaag

ANNEKE GOUDSMIT: HULDE!

(KB) In twee schaduwkabinetten stond Anneke Goudsmit als minister. Bij het nu gevormde kabinet Den Uyl gebeurden er rare dingen met de inbreng van D'66. Helaas werd Anneke niet naar voren geschoven als minister. Nadat de zetels waren verdeeld, werd Anneke een staatssecretariaat aangeboden: bij van Agt, die zij zo fel had aangevallen in de kwestie van de drie van Breda, waarvan er één weldra zal worden vrijgelaten. Verder had Anneke zich in de verkiezingsstrijd erg druk gemaakt voor de abortusregeling van Lamberts-Roethof, maar ook in deze zaak zou zij als staatssecretaris een draai moeten nemen. Dit wil Anneke niet. Een vrouw van karakter, die zich niet laat lijmen door een mooi baantje, en die er van houdt haar woord te houden en achter haar eigen mening wil blijven staan. Bovendien is er een groot politiek voordeel: in de komende periode zal het politieke gevecht zich vooral in de 2e Kamer afspelen. Daarin zou kunnen worden gevreesd, dat van Mierlo zich al te volgzaam zal opstellen t.o.v. Den Uyl. Van Anneke mag worden verwacht dat zij onafhankelijker standpunten zal innemen. Dat zal af en toe wellicht fel toegaan in de fractie, maar Anneke: weet dat je supporters hebt!

dagvandaag

ZOVER ZIJN WE NU AL

(H.J.) De afgelopen weken is D'66 herhaaldelijk de dood aangezegd. Bij het gereedkomen van het kabinet den Uyl hebben verscheidene journalisten zich aldus over onze politieke organisatie uitgesproken. Een organisatie, ook een politieke, kan het leven houden onder twee voorwaarden: 1. haar doelstellingen voorzien in een duidelijke behoefte; 2. het werk - gericht op die doelstellingen - wordt goed gedaan. Noch aan de ene, noch aan de andere voorwaarde is voldaan. De kiezer tilde D'66 destijds in haar wankele bestaan op grond van heel andere motieven dan districtenstelsel, gekozen premier en nog wat. Het punt van de openheid heeft waarschijnlijk wel aangesproken. Maar juist hierin heeft D'66 het ergst gezondigd, Behalve dan op haar congressen, die stuk voor stuk openbare vertoningen van zelfvernietiging zijn geweest. Door onvervulde verwachtingen. Bij de oprichting werd gezegd: het werk moet in 10 jaar gedaan zijn. In 7 jaar is het werk bijna gedaan, mede door D'66, zij het op een heel andere manier dan we gedacht hadden. D'66 heeft er nu bijna het leven bij ingeschoten. De idee was: we ontploffen t.z.t. in een positie van sterkte. Die kans lijkt verkeken. Er is overigens nog wel werk voor D'66. Voor een partij met pakkende doelstellingen, met een goede uitvoering. Ik denk dat er dingen in de maak zijn binnen D'66 waar we wat aan kunnen hebben. De doodsaankondigingen kunnen stimuleren tot een felle opflakking van een vuurtje dat toch moet doven over een jaar of wat. Voor mij mag die opleving komen: een waardig besluit is ook wat waard.

dagvandaag

De nieuwe Marx: Arbeiders, let op uw Sake!

dagvandaag

IN EN OM DE REGERING

door F. Jansen

Hè, hè, we zitten d'r in. En laten de katten nou maar komen mauwen. Wat ze al niet verzinnen. Woordbreuk tegenover de kiezer, wel ja! Alsof die kiezer iets anders mag verwachten, als hij de progressieve drie niet de absolute meerderheid bezorgt. Eigen schuld. Hoe durft jonheer Wiegel het woord kiezersbedrog in de mond te nemen. Wat heeft hij zelf beloofd? Zijn hele verkiezingscampagne had maar één leus en één basisthema: den Uyl mag niet en nooit in het Catshuis komen. En wat is er nu gebeurd? Wie zit er nu ondanks alle tegenwerking in het Catshuis? Den Uyl. Welke kiezers zijn nu bedrogen? Alle kiezers van de VVD, als we dezelfde maatstaf van Wiegel zouden aanleggen. Een andere vraag is: hoe heeft D'66 gehandeld volgens de maatstaven die wij behoren aan te leggen? Dat is ook niet zo best. Dat Gruyters zich vierkant opstelt tegenover de confessionele partijen en ze zelfs een paar duizend jaar politieke onbetrouwbaarheid toedicht, is zijn goed recht en velen hebben in mindere of in meerdere mate zich in gedachten daarbij aangesloten. Indien confessionele samenwerking echter zo uitdrukkelijk wordt verworpen, dan kan men van een gemengde regering met confessionelen geen deel uitmaken. Ik verbeeld mij nog steeds - wellicht ten onrechte - dat in het vroegere D'66, voordat het onfatsoen zijn intrede in deze partij heeft gedaan, een dergelijke situatie ondenkbaar zou geweest zijn. Dan zou de D'66-er zelf zijn candidatuur hebben ingetrokken of de partijleiding zou hem terzake hebben overtuigd, ten gunste van een meer geloofwaardige figuur. Het is een kwestie van stijl. Bovendien is er in het geval Gruyters geen enkele moeilijkheid. Tijdens het congres, waarin van Mierlo, Gruyters e.a. elke samenwerking met anderen buiten de progressieve drie afwezen was iets meer dan 50% vóór samenwerking met anderen, ook met de confessionelen. Uit die groep is makkelijk een vervanger voor Gruyters (en betere deskundigen inzake huisvesting) te vinden. Een ministerschap is wel verleidelijk, het brengt zelfs na vermindering (met 10%) nog altijd een dikke ton op. Maar het is geen stijl van en voor het eerlijke D'66 van destijds. Sympathie heb ik wel - zoals meestal - voor Anneke Goudsmit, die op zakelijke en persoonlijke motieven geen staatssecretaris van Van Agt wil zijn, al brengt zij D'66 daarmee wel in een moeilijk parket. Wat kan D'66 in de naaste toekomst doen om het "eigen Gezicht" te verduidelijken? Mij dunkt, dat primair sterke steun moet worden gegeven aan het voorstel het ministers-honorarium nominaal gelijk te laten. Daar is nog een billijkheidsfactor ingebouwd, die ik nog niet heb horen noemen. De nieuwe regering moet, evenals iedere andere regering zou nastreven, er alles aan doen om vooral de inflatie te beteugelen. Welnu, naarmate de ministers daar beter in slagen, zullen zij beloond worden in guldens die minder in waarde zijn gedaald. Een praktische rechtvaardigheid, die mij wel aanspreekt. Verder zouden wij ons duidelijker kunnen openstellen (dan b.v. de PvdA) voor andersdenkende progressieven, met de nadruk op het laatste woord. Die zijn nl. niet alléén bij de 'progressieve drie' te vinden. Ook zouden wij het huur- en woonbeleid, zoals dat door D'66 in Keerpunt 72 is voorgesteld, krachtig kunnen propageren. In "ons" ministerie. En zo is nog wel het een en ander te vinden.

PEPSELS

PEPSELS

PEPSELS

-
- Nixon: "Ik heb een onpartijdige rechter benoemd, die eens en voor altijd zal uitmaken dat ik onschuldig ben."

pep

- Zou Den Uyl eigenlijk het parlement wel gedogen?

pep

- Welke Barend zou het eerste terugkeren: Biesheuvel of Servet?

pep

- De bewering van Den Uyl dat hij niets afwist van de inbraak bij de drukkerij waar de verlofingskaartjes van Wiegel werden gedrukt, is natuurlijk weinig geloofwaardig.

pep

- Na de tweeduizend onbetrouwbare jaren krijgen we nu de tweeduizend betrouwbare jaren.

pep

- Japie: Eigenlijk is Van Mierlo de enige gedoger in het gezelschap.

pep

- Waar maken ze zich in Amerika toch zo druk over? Vierhonderd jaar geleden kwamen te onzent de Geuzen stiekum de waterpoort van Den Briel binnen, en die worden nu in de geschiedenisboekjes verheerlijkt.

pep

- Moeten Boersma en Van Agt nu tegen zichzelf gaan polariseren?

pep

- Westerterp zal nog wel eens met weemoed terugdenken aan de tijd dat hij limonaderadikaal was.

pep

- De actiegroep "Luns Moet Blijven" heeft besloten haar bemoeiingen voort te zetten.

pep

- Moderne straf voor journalisten: niet naar Siberië mogen.

pep

- Behoort een vliegtuigkaper nu tot de passagiers of tot de bemanning?

pep

- De VVD wil inkomensegalisatie, maar wel geleidelijk. Zéér geleidelijk, vermoeden we.

pep

KRITIEK OP DE D'66-INBRENG IN HET KABINET

door K.P. Bloema

"D'66 was unaniem, maar binnen PvdA en PPR bestond zeer grote aarzeling". Dit stond in een krant, en het betrof de reacties van de progressieve partijen t.o.v. de kabinetsformatie. Het opvallende is, dat D'66 unaniem was. Dit is niet de eerste keer dat fractie en HB zich eensgezind achter van Mierlo plaatsen, terwijl er bij anderen overal vóór- en tegenstanders zijn. Het is echter zeer de vraag of deze unanimiteit nu wel zo'n gunstig teken is in een partij, waarin zoveel individualisten met eigen meningen zitten.

In de kwestie van de kabinetsformatie werd aan fractie en het HB de vraag voorgelegd of aan Gruyters al dan niet moest worden ontraden om zitting te nemen in het kabinet-Den Uyl. Hier was een "slikken-of-stikken"-situatie geschapen. De partij was door de fractievoorzitter praktisch voor een voldongen feit geplaatst, waarbij het ging om deelname aan dit kabinet, of eruit stappen. Dit laatste was voor D'66 vrijwel onmogelijk na de voorafgaande progressieve samenwerking, zodat van Mierlo geen tegenstemmers kreeg, en het leek alsof iedereen zijn beleid ten volle ondersteunde. Dit laatste was echter niet het geval. De inbreng van D'66 in het kabinet had m.i. volgens een geheel ander gedachtenpatroon moeten verlopen: er is tweemaal met veel kabaal in de verkiezingsstrijd een progressief kabinet gepresenteerd. Het waren "kabinetten Den Uyl-van Mierlo", met van Mierlo als vice-premier en in totaal vier D'66-ministers. Het uiteindelijk resultaat van dit kabinet demonstreert de afgang van D'66: slechts één minister, met een paar staatssecretarissen als troostprijzen. Weliswaar kan van Mierlo zeggen, dat Gruyters inbreng in de ministerraad dubbel telt en dat hijzelf in de Kamer beter tot zijn recht kan komen, maar dit is een lapje voor het bloeden. Politiek gezien was na de verkiezingsdebatte de plaats als vice-minister-president natuurlijk niet meer te houden, maar wel had moeten worden gestreefd naar pariteit met de PPR. Tegenover de twee PPR-ministers had D'66 er ook twee moeten eisen. Of beide partijen één minister. Een nog toelaatbare oplossing zou zijn geweest: één minister voor D'66, maar dan ook een belangrijke portefeuille tegenover twee minder belangrijke portefeuilles voor de PPR. Een volgend punt van kritiek is Gruijters, die voor velen in en buiten D'66 een aanvechtbare figuur is. In de delicate positie waarin D'66 zich bevindt, mag zo'n figuur niet worden ingebracht, maar had de politiek-meest populaire figuur moeten worden gelanceerd, n.l. Anneke Goudsmit. En dan op een departement waarin successen geboekt kunnen worden. Gruyters had hoogstens een plaats kunnen krijgen, indien hij de staatsrechtelijke hervormingen had kunnen voorbereiden, maar deze hervormingen staan niet hoog op de prioriteitenlijst. Dan had Gruijters géén plaats mogen hebben in een kabinet waarin hij voortdurend de vingers van zijn handen moet natellen, omdat hij met katholieken moet samenwerken. Het argument van van Mierlo, dat volkshuisvesting zo'n belangrijk departement is, is natuurlijk flauwe kul. Nee, voor mij is de D'66-inbreng in het kabinet Den Uyl politiek gezien veel te gering en bovendien te kwetsbaar, zowel wat betreft de persoon als wel het bezette departement. Het is voor het kiezerspubliek een demonstratie van de neergaande lijn van D'66, een voortzetting op de weg van onvoldoende politiek denken. Dat leidt op den duur onherroepelijk tot de ondergang.

POLITIEKE VINGEROEFENINGEN

door A.R. van der Burg

Het kabinet der zuchten

Nog geen maand geleden ontmoette ik leden van D'66 en PvdA die mij ervan trachtten te overtuigen dat er met de te verwachten coalitie met de confessionelen eigenlijk niets aan de hand was. Uitgangspunt bleef immers Keerpunt 1972. Volgens belofte werd met de confessionelen niet onderhandeld. Nou dan. Intussen kijken deze mensen stil voor zich heen. Ze moeten nu toch wel toegeven dat er op de klassieke wijze een coalitie met de confessionelen is gesloten, zij het op wat gunstiger voorwaarden dan in het verleden. Troost putten ze slechts uit de ontreddering die zich van het confessionele kamp heeft meester gemaakt. Het is natuurlijk allemaal niet zo erg dat je het met de confessionelen op een accoordje gooit om althans een deel van je doeleinden te bereiken. Maar waarom dan van tevoren van de daken geschreeuwd dat je zoiets nooit zal doen? Het is evenmin een doodzonde dat de hele formatie zich langs de klassieke politieke konkelwegen heeft voltrokken, maar waarom daar niet eerlijk voor uitgekomen?

Hoe formeer je eigenlijk een kabinet?

Een kamerlid uit het progressieve kamp zei dezer dagen: "Het is een zwak kabinet. Het zal het dus wel vier jaar uithouden." Laten we hopen dat althans het eerste deel van deze uitspraak niet juist blijkt te zijn. Toch vraag je je altijd opnieuw weer af waar ze het vandaan halen. Hoe komen ze aan die lui? Ongetwijfeld op precies dezelfde manier waarop het bestuur van de Vereniging tot Behoud van Schaapskooien wordt aangevuld. Jantje noemt Pietje.

Weliswaar heeft Pietje nooit enige belangstelling voor schaapskooien aan de dag gelegd, maar hij heeft onlangs zo'n aardige speech gehouden over de geschiedenis van het kleermakersbedrijf. Bovendien is Pietje een invloedrijk lid van de Wheel Club, zodat hij ook daar belangstelling voor schaapskooien kan wekken. Hij heeft destijds HBS-A gedaan, zodat hij wel de aangewezen man is om straks penningmeester te worden. Keesje heeft Pietje wel eens ontmoet op een cocktail party en vond het toen wel een leukè vent. De andere bestuursleden kennen Pietje niet, zodat iedereen ermee accoord gaat om Pietje voor te dragen. Omdat er geen tegencandidaten zijn (dat staat zo onaardig) en omdat er buiten het bestuur maar drie leden op de ledenvergadering komen, is Pietje gekozen. Soms vindt er eerst nog een goedmoedige koehandel plaats. De voorzitter zegt bijvoorbeeld dat hij wel accoord wil gaan met de voordracht van Pietje, maar dan moet ook ene Marcel op het lijstje worden opgenomen, want daar heeft hij altijd zo leuk mee samengewerkt. Trouwens, hij heeft Marcel al gevraagd of hij wel wil en kan dus moeilijk terug. Toevallig kennen enige andere bestuursleden Marcel ook. Ze sputteren wat tegen, want ze vinden Marcel maar een eng ventje, waar ze niet veel nuttigs van verwachten. Maar ja, als ze hem niet accepteren, dan gaat de voorzitter zich ook tegen Pietje verzetten. Dus leggen ze zich uiteindelijk bij de voordracht van beide neer, waardoor de vrede in het bestuur weer hersteld is.

Zo gaat dat bij verenigingen tot behoud van schaapskooien.

De koude douche van de watersport

De heer Nixon heeft op mij nooit de indruk gemaakt van iemand van wie ik in vol vertrouwen een tweedehands auto zou kopen. De bekendwording van het Watergate schandaal heeft mij dan ook niet onthutst, zoals het blijkbaar toch wel vele anderen heeft gedaan. Wel heeft het me verheugd, in die zin dat er in Amerika blijkbaar toch nog voldoende anti-krachten zijn om zo'n geval aan de kaak te stellen. Het meest verheugend van alles vind ik dat blijkbaar zo'n af luisterzaak met alle toebehoren door veel Amerikanen als iets ontoelaatbaars wordt aangevoeld. In de meeste landen zijn zulke praktijken gangbaar. Ze geschieden zelfs veelal op staatskosten, zonder dat daarvan een geheim wordt gemaakt. Ik betwijfel zelfs of hier te lande veel mensen zich zouden opwinden als hier zoiets aan het licht zou komen. Nog steeds zijn er hier hele volksstammen van mening dat wat de overheid doet welgedaan is. In Amerika is dat gelukkig anders. Wat mij in die hele zaak nu het meest intrigeert is dit: Wat gaat er om in al die Amerikanen die destijds op Nixon hebben gestemd, omdat ze dachten dat hij de solide figuur was die de fatsoenlijke burger zou beschermen tegen liberalen en ander communistisch tuig? Of wat gaat er om in een Wiegel, die destijds verklaarde dat hij hoopte op de overwinning van Nixon? Vinden deze mensen nu dat ze destijds fout waren? Of zeggen ze: Juist nu in deze bange tijden is Nixon onze man? Dat moet toch voer voor psychologen zijn!

Het afscheid van D'66

In NRC/Handelsblad van 12 mei stond een artikel van drs J.Th.J. van den Berg, getiteld "D'66 is al bezig afscheid te nemen". Hij vraagt zich daarin af wat D'66 en in het bijzonder Van Mierlo bezielt om zo hardnekkig aan eigen ondergang te werken. Enige citaten: "Met een stevige dosis politiek vernuft en vermogen tot onderhandelen had het Van Mierlo moeten lukken een belangrijk stempel op het kabinet-Den Uyl te drukken. Wat had er nu meer voor de hand gelegen dan te verlangen dat D'66 evenveel ministers zou krijgen als de PPR?" "Waarom claimde Van Mierlo niet het departement van binnenlandse zaken?..... Nog sterker: zelfs geen staatssecretaris uit D'66 werd voor dit departement verlangd." "Zeker de ruimtelijke ordening is een beleidsonderdeel waar enige eer mee te behalen valt. Maar, om te beginnen, op langere termijn komt er pas iets van zulk beleid terecht als er nu eerst ernst wordt gemaakt met de bestuurlijke herstructurering van Nederland." ".....krijgt hij daarbij de hete adem van twee socialistische Vonhoffs in zijn nek: de staatssecretarissen Van Dam en Schaefer. Voor een politieke eenling in een kabinet zijn er leuker posities denkbaar."

"Als alle ellende- en dus: het falen van Van Mierlo - hier nu mee ophield, zou het al erg genoeg zijn. Op de valreep echter moest juffrouw Goudsmit de ramp volledig maken door het staatssecretariaat van justitie te weigeren."

En tot slot van het artikel:

"De belangrijkste aspiraties van D'66 en zijn rol van katalysator in het politieke vernieuwingsproces werden ingeruild voor.... ja, waarvoor eigenlijk? Voor het idee, dat dit "maar een overgangskabinet" is, zoals Van Mierlo beweert? Een schrale troost lijkt me dat en bovendien: wat, als dit nu eens een lelijke misrekening blijkt? Op het ogenblik dat het erop aan kwam, heeft D'66 eens te meer bewezen hoezeer het in de zeven jaar van zijn bestaan heeft gefaald in zijn streven een politieke partij te worden, met een coherente en doordachte strategie om zijn beleidsvisies hard te maken.

Het heeft niet alleen gegrossierd in voorzitters, maar ook in tactieken, plannen en strategieën. Gevolg was, dat er geen strategie meer over was toen het erop aan kwam."

Niet bepaald een vriendelijk stukje dus voor D'66, maar onjuist? In de gehele kabinetsformatie is D'66 er niet aan te pas gekomen. In de pers werd D'66 niet genoemd. Voor de televisie kwam nooit een D'66-er. D'66 slikte immers alles wat er gebeurde. In de tweede -kamerfractie heeft het er nog even om gespannen of D'66 wel moest meedoen. De partij kon bij een "njet" alleen maar winnen. Te verliezen viel er niets meer. Toen eindelijk de Volkskrant weer eens met een bericht over D'66 kwam, was Van Mierlo vreselijk boos op de inspiratrice, Paula Wassen, omdat ze uit de school geklapt had, in plaats van haar dankbaar te zijn dat ze eindelijk weer eens voor nieuws over D'66 zorgde. En zie: Op de dag van het nieuwe kabinet komt het bericht dat D'66 de enige van de vijf deelnemende partijen was waar men unaniem achter het nieuwe kabinet stond. Het is dus zeker niet Van Mierlo alleen die bezig is afscheid te nemen. En als eenvoudig mens vraag je je dan af: Wat bezielt deze mensen? Weet u het antwoord? Ik niet.

WAAR ZIJN DE WELGEZINDEN GEBLEVEN?

door F. Egter van Wissekerke

Het is maar een kleinigheid en misschien valt het niet eens erg op, maar in het Mei-nummer van Peperbek ontbreekt de aankondiging omtrent de steun van D'66-wélgezinden. Ik heb me zitten afvragen wat dit nu betekent. Misschien werd het ook wel moeilijk om ze te vinden, die D'66-wélgezinden. Dat bedoel ik niet onaardig. Het probleem lijkt me te zitten in de vraag welk D'66 die wélgezinden nu eigenlijk in gedachten konden nemen. Zo langzamerhand werd het althans voor buitenstaanders als ik wat ingewikkeld.

Als de groei van mijn persoonlijke politieke belangstelling niet recht evenredig had gelopen met die van de interne verwarring bij D'66, was ik waarschijnlijk allang lid geweest, ik zeg geweest, want of ik het gebleven zou zijn waag ik te betwijfelen.

Maar hoe dan ook: het D'66 van 1966 was een partij-of moet ik beweging zeggen? -die men gemakkelijk wélgezind kon zijn. Velen waren dat ook, ik dacht ook mensen die binnen andere partijen bleven zitten, maar hoopten dat het D'66-effect uiteindelijk zou leiden tot een echte middenpartij. Niet in de laatste plaats zaten dezulken bij de VVD, tot het recente verleden ook mijn politieke huis. Nu wil ik niet beweren dat het de schuld van D'66 alleen is, dat die middenpartij er nog lang niet is. Ook de VVD heeft verstek laten gaan, maar misschien is dat haar wat minder kwálijk te nemen, tenslotte zitten ze daar met een zeer zitvaste partijtop, die na het wansucces van Wiegel, met eminence grise van Riel op de achtergrond, verloren is voor een andere dan conservatieve politiek, zeker voor de overzienbare toekomst.

Terug naar D'66: het "pistool op de borst", dat er eigenlijk achter af niet echt geweest was volgens van Mierlo, bracht de vrije (?) keuze voor het "monsterverbond" (in velerlei betekenis van het woord) met de PvdA.

Natuurlijk is het erg nobel om je erop te mogen benoemen dat je een eigenlijk slecht vriendje toch duidelijk hebt weerhouden van al te vreemde stappen, maar daar kom je in de politiek niet ver mee. Je oogst er geen dankbaarheid mee van je vriendje en ook niet van de gezamenlijke vijanden en kiezers krijg je er al helemaal niet mee. Zoals dan ook bewezen werd. Voor, maar in elk geval ná de verkiezingen van november 1972 was er eigenlijk nog één kans: ongelijk bekennen en werkelijk een volwassen partij worden. Ondanks voorzichtige en toch weer vertwijfelde pogingen daartoe o.a. van mensen als Bloema- maar er zijn er ongetwijfeld meer geweest, alleen die leden in stilte is dat op het congres niet gebeurd. De nieuwe voorzitter, TenBrink, verklaarde zelfs heel duidelijk dat D'66 juist géén middenpartij moest en wilde worden. Toen dacht ik dat ik het begreep: D'66 had dan toch gekozen voor het aanblijven als geweten van de Progressieve Drie, hoe jammer ik die keuze ook vinden bleef.

Wie schetst mijn stomme verbazing op 21 mei in mijn lijfblad te moeten lezen, dat het toch weer anders zat: Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten wil D'66 toch weer alleen op pad. Een eigen gezicht, een identiteit, dat is het streven. Nou het is er dan eindelijk van gekomen zou je zeggen, maar ik vrees dat het te laat is.

En bovendien is het wat halfslachtig: ik weet wel dat je op provinciaal niveau heel wel zelfstandiger kunt opereren t.o.v. je partners dan je op landelijk vlak nodig acht. Maar is de keuze voor een dergelijke gesplitste aanpak nu echt op het congres in Breda gedaan? Ik kan het me niet herinneren. Daarmee krijgt deze stap toch iets ongeloofwaardigs en op zijn minst iets van een noodsprong, waarvan het uiteindelijk resultaat m.i. twijfelachtig is.

Zoals gezegd: welk D'66 men nu eigenlijk nog wélgezind zou kunnen zijn, is mij althans onduidelijk. Vandaar dat ik er geen moeite mee heb er niet meer bij te hoeven stilstaan. Peperbek, als onafhankelijk democratisch politiek maandblad, heeft volgens mij voor de nabije toekomst nog voldoende brood op de plank vooral in het kader van een kritische begeleiding van wat er verder in onze partijpolitieke structuur nog staat te gebeuren. Niet in minst t.o.v. de pogingen die er gedaan worden om hoe dan ook toch tot de vorming van een middenpartij te komen. Dat een dergelijke partij er moet komen staat voor mij vast. Als er niets gebeurt evolueert de partijstructuur naar twee grote groeperingen: de ene gevormd rond de kern van de PvdA (met aanhangend twee gewetens: één gewoon en één ex-confessioneel), de andere gegroepeerd rond VVD en wellicht DS'70. De confessionele drie kunnen alleen nog maar meer verliezen en zullen uiteindelijk tussen beide polen worden verdeeld, met achterlating van wat harde confessionele weerstandsnesten, die in hun isolement zullen ondergaan.

En toch is er tussen de beide polen (socialistische en conservatief) nog steeds ruimte voor een echte centrumgroep, in staat - wellicht in wisselende bondgenootschappen met elk van beide - tot het verzekeren van consistentie, gematigde nuancering en continuïteit. Daaraan zal het toekomstig bestuur van ons land behoefte hebben.

Eén van de mogelijke wegen naar die middenpartij zie ik liggen via de Vrije Democraten. vandaar mijn huidige activiteiten in die partij. Maar dat we het alleen kunnen maken, daarvan ben ik niet overtuigd. Het verschil met anderen, met dezelfde idealen, is wellicht dat wij werkelijk onze nek uitgestoken hebben, maar dat lijkt op de lange duur niet voldoende. Uiteindelijk zal die middenpartij er waarschijnlijk slechts kunnen komen door politieke bewustwording van de middengroepen als geheel, en daarbij reken ik velen, die nu nog lid of kiezer zijn van partijen als D'66, VVD, DS'70 en Confessionele Drie. En erg veel tijd is er niet meer, of de polarisatie heeft zijn beslag gekregen.

D'66 IN DE EERSTE KAMER

1. Wegenverkeerswet

(Schw.) De fractie van D'66 in de Eerste Kamer heeft unaniem voor de wijzigingen van deze wet gestemd, die het voortaan mogelijk maakt, dat autobestuurders zich zullen moeten onderwerpen aan de bloedproef als zij verdacht worden van te veel alcoholgebruik. Wij hadden ernstige bezwaren tegen de aantasting van de persoonlijke integriteit, die dit met zich meebrengt. Maar aan de andere kant moet iedere maatregel, die er toe kan bijdragen om de afschuwelijke slachting die door het verkeer wordt aangericht te verminderen, worden toegejuicht. Ons voorstemmen werd vergemakkelijkt doordat de Minister aan Schwarz toezegde:

- a. zodra betrouwbare apparatuur beschikbaar komt om de rijvaardigheid van een bestuurder op meer aanvaardbare wijze te controleren, deze onmiddellijk door een wetswijziging voor te schrijven;
- b. zijn uiterste best te blijven doen om de politiemacht te versterken en daardoor de wegcontrole te intensiveren.

Voorts deelde minister Udink mede, in antwoord op onze vragen, dat twee werkgroepen waren ingesteld om de veiligheid van kinderen op straat te verhogen: één door het departement van Ruimtelijke Ordening om te bezien hoe in nieuwbouwwijken doorgaand verkeer in woonstraten kan worden geweerd, en één interparlementaire (Verkeer en Justitie) om na te gaan hoe dit in bestaande wijken kan worden bereikt.

2. Wijziging Kieswet

Het eerste wetsontwerp, dat door het nieuwe kabinet in de Eerste Kamer moest worden verdedigd, was een wijziging in de Kieswet, die het mogelijk moet maken dat voortaan partijen ook in eenzelfde kieskring lijstverbindingen zouden kunnen aangaan.

Men zal dan zodoende de kiezers kunnen laten zien welke partijen politieke sympathie voor elkander hebben. Aanvankelijk zou dit wetsontwerp alleen voor de Tweede Kamer-verkiezingen gelden, maar bij amendement zijn daar nu ook de statenverkiezingen aan toegevoegd.

De lijstverbinding moet wel in alle kieskringen hetzelfde zijn; men mag zich dus niet in de ene kieskring met A en in de andere kieskring met B verbinden. Bovendien moet men als men een verbinding aangaat dit ook in alle kieskringen doen.

Nu het wetsontwerp ook geldt voor de statenverkiezingen had men vergeten duidelijk aan te geven of daarbij "alle kieskringen" betrekking heeft op het gehele land of dat het per provincie verschillend mag zijn. Gelukkig zegde de minister dit laatste aan de fractie van D'66 toe.

Bovendien kregen wij een positief antwoord op ons verzoek om dit reeds voor de eerstvolgende statenverkiezingen in 1974 te laten ingaan. Minister Geertsema had dit juist geweigerd.

14 DAGEN ISRAËL

door E. Bruins

Doel van deze reis was de vele uit de Bijbel bekende plaatsen nu eens met eigen ogen te bezien. Daarnaast zijn uiteraard ook een aantal indrukken opgedaan van het huidige Israël. Met name die over de verhouding tussen Joden en Arabieren vindt u hieronder opgetekend.

Gesprekken met oudere mensen bevestigen nog eens, welk onzegbaar leed ook bij de nabestaanden van de 6 miljoen vermoorde Joden is aangericht. Het is de drijvende kracht geweest bij het totstandkomen van Israël, omdat op die wijze gelegenheid zou bestaan zichzelf te wezen. Deze emotionele behoefte 'alleen' te zijn wordt door de Arabieren ondervonden als een zich richten tegen hen, ook al luiden de officiële voorschriften voor beide groepen zoveel mogelijk gelijk.

Uit de behoefte nog niet zozeer tegenover de buitenwereld als wel tegenover zichzelf om te bewijzen, hoezeer ten onrechte de discriminatie van het Jodendom in het verleden is geweest, zal ook wel de inspirerende geest voortkomen om van het tamelijk dorre land wat te maken. Dat het zal lukken behoeft niet te worden betwijfeld. Misschien geeft het voor de eigen verhoudingen te denken, dat tal van Nederlandse jongeren in Israël gaan werken en er zeer enthousiast weer vandaan komen. De groepen jongeren, die ogenschijnlijk tamelijk vergeefs naar hun vorm lopen te zoeken, zijn slechts spaarzaam aanwezig. Voor de buitenstaander doet het wat merkwaardig aan, dat dezen bij enige onenigheid elkaar goedmoedig met grove antisemitismen bestoken. Leger en politie treden onopvallend op, doch wekken tegelijkertijd de indruk, dat dit optreden van een grote doelmatigheid is. Wanneer aan Nederlandse officieren gevraagd zou worden eveneens zulk een qua mentaliteit moderne krijgsmacht te organiseren, zouden velen van hen stellig de schrik van hun leven krijgen.

De toerist, die in een ander land met Arabieren al eens onaangename ervaringen opdeed, zal in Palestina zijn mening moeten herzien. Het zijn gewoon bijzonder aardige mensen, en aangezien aan jongeren een vrij behoorlijke opleiding wordt gegeven, is een gesprek in het Engels goed mogelijk. Fraai wordt uiteengezet, dat zoals niet alle vingers van een hand gelijk zijn, ook niet alle Arabieren op één lijn geplaatst kunnen worden.

De aanspraken van de Joden op hun land worden beantwoord met de opmerking, dat de Arabieren een paar honderd jaar geleden Zuid-Spanje in bezit hebben gehad, maar dat dit voor hen toch geen reden is Zuid-Spanje opnieuw te gaan opeisen. Concrete plannen hoe men zich een oplossing voorstelt ontbreken. Er bestaat eigenlijk helemaal geen behoefte om de Joden in zee te drijven, wel voelt men zich slachtoffer, omdat men deel uitmaakt van het zwakkere deel van de samenleving en bang is, er door het sterkere deel (waar men overigens graag wat van wil leren) uitgedrukt te worden. Op het vlak van de 'gewone man' blijkt men het overigens goed met elkaar te kunnen vinden, maar ernstig wordt geklaagd over de Joodse intelligentsia, die de Arabische zou verachten. Voorzover vast te stellen is althans in het vroeger Jordaanse deel behalve voor koning Hoessein iedere sympathie voor andere Arabische leiders afwezig.

Een drietal voorbeelden van hoe het botst.

Midden in de nacht word ik wakker door aanhoudend lawaai. Halfslappend bedenk ik, dat elders in de wereld tegen lieden, die op dit tijdstip zo tekeer gaan, toch zeker behoorlijk opgetreden zou worden. Het lawaai blijkt uit de richting van de klaagmuur te komen, waarvan het hotel op zeer geruime afstand verwijderd is. Achteraf blijkt, dat de Joden hier Pesach aan het vieren waren, en dat ze voor het recht om de hele Arabische binnenstad uit de slaap te kunnen houden nu juist zo verschrikkelijk gevochten hebben.

Om hun zelfstandig zijn uit te kunnen feesten worden door de Israëli's periodiek uitvoerige parades gehouden. Bij het bezien van een serie ansichten over zulk een parade betrapte ik mij erop, dat als gevolg van eigen nare herinneringen het woord Hitler mij in de gedachten schoot. Er is weinig fantasie voor nodig om te begrijpen, dat voor de Arabieren deze parades een bewijs zijn van de Israelische vastbeslotenheid tot verdere expansie en onderdrukking. Een reportage van de Israelische televisie over ontstaan en ontwikkeling van Eilath. Bij beelden van Arabische leiders wordt discriminerende muziek ten gehore gebracht, terwijl de eigen op zichzelf toch al niet geringe prestaties nog eens extra worden bijgekleurd. Duidelijke teneur van de uitzending: wij zullen in ons eigen land doen wat wij zelf willen, en de rest kan barsten.

Voor de niet bij het conflict betrokkene, die zich de luxe kan permitteren voor beide partijen sympathie te hebben, is het wel gemakkelijk, en daarom ook nogal zinloos, om wat te filosoferen over een oplossing. Het is duidelijk, dat men Israëli's zijde -en gezien het verleden is dat alleen maar begrijpelijk- de emoties nog veel dieper liggen dan aan de Arabische kant. Toch zouden gezien het feit, dat zij voortdurend de oorlog gewonnen hebben, door hen ook de eerste stappen gezet moeten worden om de vrede te winnen. Daarbij gaat het in eerste instantie niet om directe vredesbesprekingen, maar om de vraag, hoe de Israëli's, als eiland in een Arabische wereld, zich voorstellen in de toekomst met hun naaste (en gedeeltelijk bij hen inwonende) burenen te verkeren. Zij zouden kunnen duidelijk maken, dat beide groepen in het Midden-Oosten volwaardig kunnen leven, met ook voor de Arabieren gunstige economische perspectieven. En wat hen zelf betreft: is hun staat een Joodse staat (dus niet neutraal, ook niet t.a.v. andersdenkende Joden) of een staat, waarvan het karakter bepaald wordt door het feit, dat er vooral Joden in wonen.

Het zijn vragen, waarvan de beantwoording de huidige mogelijkheden te boven gaan. Door de jonkeren wordt naar men mij meedeelde aan de toereikendheid van de thans gevolgde koers wel getwijfeld, zonder dat dit tot dusverre tot concrete resultaten heeft geleid. Wat de situatie vooral zo moeilijk maakt is de kans, dat een regeling met de naaste burenen wordt weggevaagd door wraakoefeningen van andere Arabische staten, wellicht mede veroorzaakt door het niet aankunnen van de eigen interne problemen. Wanneer West-Europa Egypte b.v. met zijn bevolkingsprobleem zou kunnen helpen, zou dat vanuit deze hoek bezien niet alleen de Egyptenaren maar misschien ook nog de Israëli's van voordeel kunnen zijn.

INGEZONDEN

HET GEFRUSTREERDE GEDEE VAN MISLUKTE AMATEUR-POLITICI

door W. van Spankeren

Als je zoals ik het genoeg hebt gehad zo'n anderhalf jaar in het DB, het HB en de landelijke publiciteitskommissie te zitten, en dan nog in een periode, waarin zowel in D'66, door D'66 en met D'66 een heleboel dingen gebeurden, en je weet dus van de mensen, die met je in die organen zaten, hoe ze in die periode gereageerd en vooral gefunctioneerd hebben, dan is het lezen van Peperbek - overigens een goed en zeer nuttig periodiek - één grote bron van verbazing. Wat zien een aantal mensen toch makkelijk kans op papier belangrijke konstruktieve en dadenrijke, praktisch onmisbare figuren van zichzelf te maken, in de zekerheid dat het overgrote deel van de lezerskring van Peperbek hen nooit zal meemaken in de partijfuncties die ze bekleden. Degene die hen wel in die functies meemaken of meegemaakt hebben weten gelukkig beter. Het zijn intriëste stuurlieden aan de wal.

Neem nou Nooteboom in zijn "politieke" testament. Volgens v.d. B. in de mei nummer van Peperbek. "Voor Nooteboom was het niet vanzelf sprekend dat van Mierlo behlave als lijsttrekker ook als fraktievoorzitter zou optreden".

Wat voor een politiek genie is Nooteboom eigenlijk? De fractie telde slechts zeer weinig politici van enige importantie. Mensen met visie gevoel voor het haalbare; harde, maar reële onderhandelaars; mensen met inspiratie, mensen die overkwamen in de publieke opinie. Kortom mensen die politiek bedreven met hun verstand en niet alleen met hun emoties. De man, die daar in Nootebooms tijd als enige aan beantwoorde was Hans van Mierlo. Hij is dan ook de politieke vakman geworden, die Nooteboom nooit wordt.

Ook de klaagzang van N. over het slechte contact van de fractie met het HB gaat niet op. Iedere HB vergadering werd vooraf gegaan door de toezending van een uitnodiging en een agenda aan een aantal mensen in de partij, dus ook aan de leden van de beide kamerfrakties. Te hooi en te gras waren ze er wel eens. Gunstige uitzonderingen: o.a. van Mierlo en Schwartz. En wat het DB betreft: Statutair zijn die vergaderingen openbaar.

Alleen van Mierlo en Ruby van der Scheer wisten wat er om ging, zo klaagt N. verder. Vergeet het maar, Ruby informeerde - zoals ze dat altijd met alles deed - het DB en het HB (als de leden daarvan tenminste de moeite konden opbrengen om op de bijeenkomsten van die kolleges te verschijnen). Ik herinner me van de weinige keren dat N. op de HB vergaderingen aanwezig was, dat hij het randgebeuren altijd belangrijker vond dan de hoofdzaken en dat zijn "kommageneuk" het HB heel wat tijd gekost heeft. Overigens vind ik N. wel de laatste om hardop zoveel kritiek op alles te hebben. Zijn nogal ongenueanceerde, geëmotioneerde, publiciteitshulp aan ex-HBlid Traag zou hem iets bescheiden moeten doen zijn. Een andere in de laatste Peperbek op-papier-van-leer-trekkers is vriend Strijers, die door het merendeel van de leden van de landelijke publiciteitskommissie ervaren werd als een spits, nogal eenzijdig, soms wel vermakelijk, semi-wetenschappelijk klinkend orakel, wiens grootste verdienste het is geweest het maken en in operatiebrengen van plannen van die kommissie met maanden te vertragen. Zolang hij blijft schrijven, kunnen de anderen misschien nu aan het werk.

Ook tot de vaste scribenten van Peperbek hoort (KB) Karel Bloema, die zijn kleinste mogelijke minderheidsstandpunten in de HB vergaderingen iedere maand via Peperbek de wereld in moet slingeren, of die zijn duidelijke antipathie tegen Ruby van der Scheer via zijn pen uitleefde, omdat hij eenvoudig de moed nooit had ze, rechtstreeks tegen haar te uiten. Hij behoorde tot het merendeel van het oude HB - en ik kom daar later nog op terug - die meer ongeregeld dan geregeld aanwezig was op de vergaderingen, maar daar is dan ook bijna alles mee gezegd. Veel konstruktiefs heb ik hem zelden zien doen.

In één ding hebben de critici wel gelijk, maar dan alleen structureel. Het HB van D'66 was een "zoodje ongeregeld". Het werk werd gedaan door 4 à 5 mensen, *) die inderdaad en geregeld aanwezig waren en hun schouders onder het werk zetten. Wat D'66 met dat HB had moeten doen, zonder een voorzitter als Ruby van der Scheer, die inderdaad fulltime plus avonden, nachten en weekeinden, met wat ampele hulp, de partij en het partijwerk draaiende hield, dat kunnen zich maar weinigen voorstellen. De loyale dank van de partij uitte zich in de laatste bestuursvergadering!!!

Tijd om het HB-werk te doen hadden de meeste HBleden niet, maar wel moesten ze zonodig Kamerkandidaat zijn. Je moet de partij feliciteren dat ze het geen van allen geworden zijn.

Het was ontstellend te merken hoe weinig HBleden hun verantwoordelijkheden bewust waren, het hun toegedeelde werk niet of nauwelijks deden, op afdelingsvergaderingen voor eigen parochie predikten en die meer dan geregeld voor kortere of langere periode helemaal niet op de HB vergaderingen verschenen. Kwamen ze dan weer eens opdagen dan waren ze boos over in hun afwezigheid genomen besluiten. Kortom amateurswerk van de bovenste plank. Politiek non-valeurs van het zuiverste water.

Het is beslist niet mijn bedoeling meer namen te noemen. Degenen die ik bedoel hebben tenminste de bescheidenheid op kunnen brengen om publicistisch werk van hun hand achterwege te laten.

Wat zou nu de wezenlijke oplossing voor het probleem van het kwaliteitsgehalte van het HB zijn.

Niet de zinloze verkiezingsmethode van nu. Voor het merendeel is het kiezen van HB kandidaten op een kongres een vorm van kansspel, de ene kent men toevallig, de andere zijn werk staat je aan, de volgende zijn leeftijd is sympathiek en zo zijn er nog wel een paar dwarsstraten op te noemen.

*) zie de HB-notulen 1972-1973!

Aangezien er weinig animo voor het - veelal zeer dure hondenbaantje - is, kan bijna iedereen met een beetje moeite wel in dat HB terecht komen. Let wel, het hoogste bestuurskollege van de partij. En dan maar afwachten, heeft hij inderdaad inbreng, heeft ie er genoeg tijd voor, kan hij de financiële konsekwenties aan en kan hij in een team werken en... en dat is nog belangrijker kan hij door-kommuniceren naar beneden. Het wordt hoog tijd dat een groep mensen in de partij - voor mijn part weer een commissie - eens nagaat aan welke voorwaarden en eigenschappen een gemiddeld HB-lid zou moeten voldoen en daarna bij verkiezingen, iedere kandidaat aan toetsen. Dat lijkt me ook geen gek idee voor kamerkandidaten. En voorwaarden voor een eerlijke, objektieve benadering van die selectie lijkt me in D'66 geen probleem.

Dan zijn we misschien ook van het geemmer van Bloema af, dat er zoveel leden uit de randstad komen, terwijl hij als HB lid zou moeten weten dat de HBleden die werkelijk van veraf moeten komen het vaakst uitblonken door afwezigheid. Ruby heeft op het laatste kongres gezegd, dat we een partij zijn van 6000 individuen. Nou dat was dan te merken in al die vergaderingen die we zo in de loop der tijd gehad hebben. Moeilijk, soms onverteerbaar, maar er viel nog mee te werken.

Als nu alle 6000 ook nog links en rechts gaan publiceren omdat ze menen in de vergaderingen niet aan hun trekken gekomen te zijn, waar blijven we dan met de daden, die toch waarachtig wel nodig zijn om de partij weer een beetje in de lift te krijgen.

Amateurs lullen veel en doen de dingen slecht. Echte profs praten minder, schrijven minder, maar doen:

Ik ben benieuwd wanneer ze daar in D'66 aan toe zijn. Misschien kom ik dan wel weer terug.

Commentaar I

Bovenstaand stuk lokt uit tot enige aantekeningen. Vóór Strijders die nog niet zelf kan reageren, pleit m.i. het volgende: Hoè hij het ook gezegd moge hebben en daar gelaten wat hij allemaal niet gedaan zou hebben, hij heeft op één ding gehamerd: "De burger bij het bestuur" is een holle frase en een lege frats als binnen D'66 zelf de leden niet tot inspraak worden gestimuleerd. Formeel "de gelegenheid geven" is géén stimuleren, het is dik onvoldoende. Daarover is nooit een grondige enquête gehouden bij de (6000?) leden; hoe die erover denken, weet ook van Sp. niet. Verder hoeft men geen goede kok te zijn om te keuren of een gerecht smakelijk is; daar is wel een goede smaak voor vereist. Tenslotte riekt het onderscheid tussen amateur- en profpoliticus wat kwalijk. D'66 heeft zijn opkomst te danken als d'oprechte amateur, wij zouden juist het vunze van de professionele politiek bestrijden. Weet u nog wel? En nu zijn - ik dacht - velen nu juist doodsbenuwd, dat van Mierlo en zijn klikje dreigen profpolitici te worden en om te beginnen d'oprechte amateur daarbij laten verzuipen (die wèl van zijn eigen vak verstand heeft).

Jansen

Commentaar II

1. Kritiek mag in D'66, en zeker in Peperbek. Ook door Nooteboom (kommaneuwer), Strijders (orakel) en Bloema (ge-emmer). Van mij wordt als redactielid zelfs verwacht dat ik schrijf.

2. Ik heb mij in het HB inderdaad steeds gekeerd tegen de politieke lijn van Ruby (de PvdA-lijn) en tegen haar taakvervulling (van Mierlo volgen, i.p.v. de partij representeren), hetgeen ik rampzalig vond voor D'66 (hetgeen gebleken is!) Ook had ik kritiek op de slechte voorlichting (waarvoor van Spankeren verantwoordelijk was). Mag ik als HB-lid soms een eigen mening hierover hebben?

3. Uit de HB-notulen vanaf december 1971 blijkt dat van de 25 HBvergaderingen er 23 zijn bijgewoond door Bloema, en 21 door van Spankeren.

4. Van Spankeren stelde in het HB voor, om mij te royeren toen ik mij had aangesloten bij de Aktiegroep Nieuwe Partij. Nadat van Spankeren dit jaar het HB verliet, bedankte hij voor D'66. Zijn emotionele houding en zijn politieke daden doen mij nogal verward aan.

Bloema

DE REAKTOR BIJ KALKAR

(KB) De afdeling het Noorden van Limburg van D'66 protesteert hevig tegen het voorgenomen kernenergieproject bij Kalkar (Dld) aan de Rijn, waardoor o.a. de temperatuur van Rijn en Maas zal stijgen en de drinkwatervoorziening in Nederland in gevaar kan komen. Tevens spelen ook veel dieperliggende maatschappelijke problemen een rol. Protestbrieven werden geschreven aan de le Kamerfractie van D'66, aan de gemeentebesturen van Bergen, Gennep, Mook, Nijmegen en Millingen, alsmede aan enkele andere instanties.

In de eerstgenoemde brief wordt onze le Kamerfractie verweten dat ze heeft ingestemd met het instellen van een fonds voor de reactor. Als bezwaren tegen het kernenergieproject worden genoemd:

1. de afvalstoffen,
2. warmtelozing via de rivieren (gevaar voor drinkwater),
3. gevaar voor de omgeving.

D'66-Noordlimburg wijst voorts op structurele veranderingen die de kweekreactor kan teweegbrengen en adviseert onderzoek naar alternatieve methoden zoals zonne-energie. Tenslotte wordt betreurd, dat de le Kamerfractie vooraf geen contact heeft gezocht met de plaatselijke D'66-afdeling. Tot zover D'66-Noordlimburg. De le Kamerfractie deelde ons mede, dat D'66-Noordlimburg uitvoerig zal worden ingelicht over de kalkarkwestie. Peperbek kan nu nog niet reageren omdat wij op het punt van verschijnen staan, maar zal in de volgende aflevering de mening van de le Kamerfractie opnemen.

MENS EN WERELD IN HET LICHT VAN DE TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING

door F. Wassing

INLEIDING

Nog nooit is er in de geschiedenis van de mensheid een tijdperk geweest waarin de veranderingen in zulk een snel tempo hebben plaats gehad als in het onze. Destroom van veranderingen is zo krachtig, dat van ouds bestaande instellingen worden weggevaagd, gangbare waarden worden gewijzigd of vernietigd en de grondslagen van de hedendaagse maatschappij worden aangetast. Eigendoms wetten worden geschonden, seksuele normen zijn verdwenen, grote steden worden onbestuurbaar door stakingen, uitvallen van de energievoorziening, demonstratie's, enz.

De veranderingen gaan steeds sneller en deze versnelling, gecombineerd met de snel toenemende massa der bevolking, vormt een elementaire kracht welke zowel psychologische als sociologische konsekwenties heeft.

Wij beleven thans tegelijkertijd zes ingrijpende omwentelingen, namelijk de opstand van de jeugd, een seksuele omwenteling, een rassistische omwenteling, een koloniale omwenteling en een technologische omwenteling en een economische omwenteling.

Wat de economische-technologische ontwikkeling betreft, zijn wij op weg naar het super-industriële tijdperk met onbegrensde mogelijkheden. Dit behoeft niet noodzakelijkerwijze te leiden naar chaos, honger en ellende, zoals vele futurologen voorspellen, doch kan daarentegen honger ziekte en onwetendheid doen verdwijnen, mits de mensheid het hiervoor nodige aanpassingsvermogen kan opbrengen. Men zal komen te staan voor situaties welke zich nimmer te voren hebben voorgedaan, waarvoor oplossingen gevonden dienen te worden.

De belangrijkste eis die in de naaste toekomst aan ons allen persoonlijk door de toenemende veranderingen zal worden gesteld, is het vermogen om zich aan deze veranderingen aan te passen.

Wat het voorspellen van de toekomstige ontwikkeling van de mensheid betreft, kunnen twee manieren van benadering worden gevolgd, namelijk:

1. Een voorspelling gebaseerd op extrapolatie van hedendaagse feiten, structuren, cijfers, opvattingen, enz.;
2. Een voorspelling die zich los maakt van de hedendaagse feiten en tendenzen en rekening houdt met de mogelijkheid van het optreden van spontane veranderingen welke momenteel in het geheel niet kunnen worden voorzien.

In het navolgende zal van laatstgenoemde beschouwing worden uitgegaan.

Het spreekt vanzelf dat bij deze methoden geen gedetailleerd toekomstbeeld kan worden gegeven, maar dat slechts bepaalde tendenzen kunnen worden genoemd, welke mogelijkerwijze in de toekomst kunnen optreden en waarmee men bij voorbaat rekening zou kunnen houden voor het geval zij inderdaad zouden optreden (toepassing van computer bij de voorspelling).

Wat eerstgenoemde methode betreft, namelijk de "establishment futurologie", hierover zijn reeds vele publikaties verschenen, waarnaar korthedshalve moge worden verwezen. Enkele hiervan zijn de volgende:

1. Mensen in miljarden (1965)
2. Zicht op straks (1967)
3. Eén familie, of splijtend uit elkaar (1968)
4. De Japanse uitdaging (1970)
5. Het verstoorde evenwicht (1970)
6. Een leefbare wereld (1971)
7. Op weg naar 2000 (1971)
8. Toekomst shock (1971)
9. Rapport van de Commissie Zeehavenoverleg (1972)
- 10 Verandering van moraal (1972)
- 11 Rapport van de Club van Rome (1972)
- 12 Only one earth (1972)

Al deze publikaties behandelen problemen welke het gevolg zijn van het huidige productiesysteem en de bevolkingsaanwas, zoals het tekort aan grondstoffen, de milieuverontreiniging, de verstoring van het biologisch evenwicht, de toenemende armoede en honger enz.

De ongekeerde snelle toename van de wereldbevolking (1 miljard in 1850, 3 miljard in 1950), 6 miljard in het jaar 2000) stellen ons voor problemen die een geheel nieuwe maatschappij structuur noodzakelijk maken, wil men een wereldomvattende chaos voorkomen.

Dit betekent niet slechts een schaalvergroting van de huidige samenleving, maar een geheel nieuwe aanpak. Deze revolutionaire ontwikkeling is in feite reeds begonnen en zal spoedig verder om zich heen grijpen en onze levens binnen dringen.

TOEKOMSTIGE VERANDERINGEN IN DE SAMENLEVING

Evenals thans de samenleving op verschillende plaatsen van de wereld niet dezelfde is, zo zullen ook de toekomstige veranderingen niet overal dezelfde zijn en hetzelfde tempo hebben.

Dit ziet men al dadelijk, wanneer men de tegenwoordige maatschappijstructuren in bijvoorbeeld Noord Amerika en Japan vergelijkt met die in de Sovjet-Unie of Zuid Amerika.

In zekere zin geven de Ver. Staten en Japan ons een beeld van wat ons in de naaste toekomst in Europa te wachten staat, indien er geen grondige verandering komt in onze hedendaagse maatschappijstructuur.

Vooraf Japan is daarvan een afschrikwekkend voorbeeld. De industriële ontwikkeling is daar tot grote bloei gekomen als gevolg van een nauwe samenwerking tussen de staat en het particuliere bedrijfsleven. Helaas niet met als resultaat een groter welzijn en meer geluk voor de gehele samenleving, maar slechts voor die van een uitzonderlijk kleine groep van industriëlen.

Japan heeft de economische oorlog verklaard aan de gehele wereld en een 20-jaren plan vastgesteld om de overwinning te behalen over West-Europa, de Sovjet Unie en de Ver. Staten. Het Japanse Plan 1965/1985 is de grootste uitdaging waarmede de wereld tot nog toe werd geconfronteerd. De totale investering in het plan (berekend tegen de huidige prijzen) bedraagt 1400 miljard dollar. Hiervan komt 30% voor rekening van de staat. Japan is het eerste niet-communistische land waar staat en industrie nauw samenwerken met verbluffende resultaten. De overheidsinvestering wordt hoofdzakelijk besteed aan: opleiding, elektronische gegevensverwerking, wegen, spoorwegen, zeehavens en luchthavens, landaanwinning en verbetering van de land- en bosbouw.

In 1975 zal de totale produktie van Japan tweemaal zo groot zijn als die van West-Duitsland en in 1980 even groot zijn als die van West-Duitsland, Frankrijk, Italië en de Benelux tezamen. Japan zal in 1980 eveneens de totale produktie van de Sovjet Unie overtreffen en in 1984 de Ver. Staten voorbij streven. In het jaar 2000 zal de Japanner viermaal zo rijk zijn als de Amerikaan. De Amerikanen zullen dan zijn afgezakt naar de 11e plaats en Groot-Brittannië naar de zestiende plaats. Dit is de officiële prognose van de Japanse regering. In 1960 had West-Duitsland een bruto nationaal inkomen per hoofd van 1000 dollar, tegen 340 dollar in Japan. In 1966 werd door Japan de 1000-dollar drempel overschreden en in 1971 de 2000-dollar drempel. Verwacht wordt dat Japan in 1975 3000 dollar per hoofd zal bereiken, in 1978 4000 dollar en in 1980 5000 dollar.

Dit alles gaat ten koste van het welzijn van de bevolking: het aantal verkeersslachtoffers is het hoogste ter wereld (20% van de bevolking zal in de komende 15 jaar bij verkeersongelukken worden gewond); in 1962 was de luchtverontreiniging in Japan al 50% hoger dan in London; 7% van de gehele mannelijke bevolking rond de 40 jaar heeft ademhalingsklachten, terwijl 20% van de inwoners van Tokio van circa 40 jaar aan chronische bronchitis lijdt; 40% van de schoolkinderen in Tokio klaagt over hoofdpijn, keelpijn en hoestaanvallen; het zeewater aan het strand van Enoshima bevat 350.000 bacteriën per cm³; de gehele baai van Tokio is één groot riool, enz.

Japan is een land geworden waar de ondernemer de totale macht in handen heeft, een land waar de klachten van de consument vergeefs weerkl inken, een land waarin men geen frisse lucht meer kan inademen, een land dat door een plotse-linge ineenstorting kan worden getroffen. Het is als een snelrein met onbekende bestemming, die misschien op weg is naar de hel.

Vorengenoemde beschrijving is slechts een voorbeeld van de grote veranderingen die in korte tijd kunnen plaats vinden. Maar het is tegelijkertijd ook mogelijk dat zij in het geheel niet plaats zullen vinden. Het is ook mogelijk dat er tijdig andere krachten zullen optreden die een eind maken aan de zineloze pro-duk-tie en grondstofverspilling ten behoeve van de welvaart van betrekkelijk kleine groepen. Enige van deze mogelijkheden zijn b.v. de produktie afstemmen op de behoeften, in plaats van omgekeerd; afschaffing van het winstmotief; vervanging van het geld door een ander ruilmiddel; besturing van de maatschap-pij door middel van computers, in plaats van door de meerderheid gekozen per-sonen, enz.

Men moet er op voorbereid zijn dat het gehele, ons vertrouwde, cultuurpatroon zeer snel kan veranderen op zodanige wijze dat het voor ons onherkenbaar is geworden en wij voor geheel nieuwe situaties komen te staan. Het is alsof we plotseling zijn geplaatst in een nieuw milieu dat uitgesproken afwijkt van zijn eigen milieu, met andere regels, andere opvattingen van ruimten en tijd, werk, liefde, godsdienst, sex, enz., waarbij geen hoop bestaat eens terug te keren naar het oude, vertrouwde, milieu.

Wanneer wij voorts aannemen dat deze nieuwe cultuur zelf voortdurend in bewe-ging is, dan krijgen wij een beeld van wat ons vermoedelijk te wachten staat. Wanneer wij ons hierop niet tijdig voorbereiden, dan kan een ernstige schok niet uitblijven. Dit kan een groter gevaar voor de mensheid blijken te zijn dan de mogelijkheid van het tekort aan grondstoffen.

(Voor vervolg van dit artikel zie peperbek juli/augustus)

INHOUD o.m.:

- IN EN OM DE-REGERING
door F. Jansen
- KRITIEK OP DE D'66-INBRENG IN HET KABINET
door K.P. Bloema
- POLITIEKE VINGEROEFENINGEN
door A.R. van der Burg
- WAAR ZIJN DE WELGEZINDEN GEBLEVEN?
door F. Egter van Wissekerke
- 14 DAGEN ISRAËL
door E. Bruins
- HET GEFRUSTREERDE GEDOE VAN MISLUKTE AMATEUR-POLITICI
door W. van Spankeren
- MENS EN WERELD IN HET LICHT VAN DE TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING
door F. Wassing

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R
Frankenslag 52, Den Haag; tel. 070 - 546369
ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
GEEFT VOORLICHTING over de verschillende
mogelijkheden bij de totstandkoming van HYPOTHEKEN

(advt)

peperbek

**POLITIEK
MAANDBLAD**

6^e Jaargang nr. 11-12

Juli/Augustus

66

PEPERBEK is een onafhankelijk democratisch, politiek maandblad.

Direktie: G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag. tel. 070 - 669744

Administratie: Mevr. Th.M. Reesink, Rozenstraat 95, Den Haag. tel: 070 - 394641

Postrekening: 707800 t.n.v. Penningmeester Peperbek, Voorburg.

Redactie: K.P. Bloema (KB), A.R. v.d. Burg (%), F.Egter van Wissekerke (EW),
A.C. de Goederen (dG), F. Jansen (FJ), H. Jongedijk (HJ),
R.W.Th.Löbler (rl), F.W.H. Vink (FV)
Correspondenten: H. Geelen en E. Bruins (EB)

Redactieadres: Hengelolaan 645 Den Haag. tel. 070 - 669744

Abonnementen: per jaar september t/m juli/augustus (11 nummers)
7e jaargang voor alle abonnees: f 10,--
losse nummers: f 1,--

Copy: Gaarne vóór 21 augustus zenden aan het redactieadres.
Redaktievergadering: 21 augustus, Schoutenstraat 9, Den Haag
(N.F.I. Schwarz, tel. 070 - 245189)

D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G D A G V A N D A A G

DE VVD ZOALS ZE NOOIT DURFDE TE ZIJN

(HJ) De VVD kreeg er de afgelopen 6 maanden 10.000 leden bij. Voor ons wel een beetje zuur. Het totale ledental van D'66 heeft zich in de laatste 6 jaar nauwelijks boven de helft van dit getal kunnen verheffen. Onze stralende start, waar iedereen het over had (tot Schmelzer toe) leverde 4000 leden op. Toen was het wel zo'n beetje bekeken. Het publiek heeft of een feune neus of een ontstellend manco aan vernieuwingslust. Waarschijnlijk heeft het beide. De VVD krijgt nu eindelijk het soort leden waarvoor ze al jaren in de markt was, zonder het duidelijk te durven zeggen. Wiegel komt de eer toe de verborgen voosheid van het hele VVD-gedachtenwereldje aan het licht te hebben gebracht. De niet denker en niet weter, de figuur die niets ziet behalve dan z'n belang voor het komende halfuur, horende doof en ziende blind, voelt zich plots erkend door een nationaal voorganger; een man uit een chique club nog wel die nu eerlijk en op gelijk niveau heeft gesproken. Men treedt aan. Men durft nu, want die deftige club doet gewoon; bovendien men draagt toch ook al jaren een vest? Men moet nu ook, want er dreigt groot gevaar van de kant van het linkse geboefte. We krijgen zo onze politieke tegenwerkers open en bloot op een kluitje gesorteerd. Polarisatie op z'n best. Wiegel speelde het spel mooi mee.

dagvandaag

EEN STUKJE VAN HET VVD-GEDACHTENWERELDJE

(HJ) Een man die Wiegel al jaren vooruit was, maar daarom steeds een beetje werd weggehouden in de VVD, durft nu natuurlijk helemaal.
Van Riel schreef ca 2 maanden geleden in Elsevier: "In de Ver. Staten is lang niet alles botertje tot de boom, maar Nixon is een man die het roer van de staat vast in handen heeft, weet waarheen hij koerst, zich door niets van de wijs laat brengen en die, het belangrijkste, bereid is de staatsmacht in volle omvang tegen wetschenners te gebruiken. In Amerika tenminste kan men nog vertrouwen hebben, zolang een Republikein regeert. No nonsens".
Van Riel werd en wordt door velen bewonderd, ook door niet VVD-ers. Ik heb dat nooit begrepen - ook niet toen ik vroeger in de VVD zat. Die man is voor mij altijd het prototype van een geperverteerde liberaal geweest. Alleen al de belustheid waarmee hij "de staatsmacht in volle omvang" wil inzetten, boezemt mij vrees in. Alles wat ik tot dusver van van Riel vernomen heb, was platvloers, oubakken, autoritair, onliberaal en quasi-intelligent, d.w.z. met een boerenslim losjesweg gebruik van een soort officiers- of soostaal, die er ook bij de geheide burgerman zó ingaat.

EERSTE REAKTIE OP KISSINGER

(KB) De Aktiegroep Nieuwe Partij is de eerste Nederlandse politieke groepering die tot nu toe heeft gereageerd op de Amerikaanse plannen zoals deze door Kissinger werden gebracht in zijn bekende april-rede. De Aktiegroep zegt hierover het volgende: "Rekening dient te worden gehouden met de komende ontwikkelingen in de internationale verhoudingen, in het bijzonder waar dit betreft de toekomstige verhouding tussen Europa en de Ver. Staten. Daarbij dient in elke ontwikkelingsfase nauwkeurig te worden nagegaan of het te volgen beleid past in het algemene streven naar ontspanning en wapenvermindering."

Dit "rekening houden met de komende ontwikkelingen" heeft betrekking op een voorafgaande zin, waarin wordt aangedrongen op vermindering van de kwaliteit van de strijdkrachten. Kissinger daarentegen dringt aan op een grótere bijdrage van Europa. De hierboven vermelde zin plaatst het probleem van de troepensterkten in het kader van een algemeen streven naar ontspanning.

dagvandaag

D'66 QUANTITÉ NÉGLIGEABLE?

(KB) "Met D'66 wordt in Den Haag nauwelijks meer rekening gehouden". Jawel, dit moest ik - helaas - vernemen van een vriend "die nog wel eens iemand spreekt" in politiek-Den Haag. Je hoort ook niet zoveel meer over D'66 in de publiciteit. Toegegeven, Schwarz doet zijn best en weet de pers te bereiken (vragen over het vliegfeest van de luchtmacht, kritiek op Veldkamp, die jaar-in, jaar-uit f100.000 gulden opstrijkt), en de gemeenteraadsfracties in Amsterdam en Den Haag roeren zich nogal (metroplan, Kurhaus, Koekampplan), maar daar staan dan weer negatieve berichten tegenover zoals: voorzitter afd. Den Haag gaat naar de PvdA, afd. Zeist praktisch opgeheven, moeilijkheden bij de afdelingen Huizen, Amersfoort, Zoetermeer enz. Verder zijn er de uitslagen van de NIPO-enquêtes en de daaruit voortvloeiende berekeningen van te verwachten zetels voor D'66 in provincie en gemeente. Waaruit dan weer de vraag voortkomt: Heeft het nog wel zin? Het pessimisme is groot, en er kan bepaald niet worden gezegd dat de leidende figuren in de partij en in de 2e Kamerfractie erin slagen om de stromingen in de partij onder één noemer te brengen. Je krijgt in tegendeel het gevoel, dat ze er alles aan doen om alleen hun eigen ideeën door te drukken. Kortzichtig? Gebrek aan inzicht? Manco aan soepelheid, wijsheid en geduld?

dagvandaag

HET PROGRAMMA ZONDER AFREKENING

(EW) Zelfs Wiegel had er duidelijk moeite mee. Hoe lever je nou kritiek op een regeringsverklaring, als door het nieuwe kabinet gepresenteerd? Het is gewoon een goed stuk, idealistisch, getuigend van een maatschappijvisie, waar alleen verstokte conservatieven moeite mee kunnen hebben. En zelfs Wiegel had de moed niet die mensen een hart onder de riem te steken.

Typerend was dan ook dat de moties van de kersverse oppositie zich vastbeten in randverschijnselen ofwel de regeringsverklaring blauw-blauw lieten en zich bezighielden met de gang van zaken tijdens de kabinetsformatie. Nu is de enige kritiek op die gang van zaken wel mogelijk, alleen men moet niet overdrijven. Er is namelijk niets anders gebeurd dan dat Ruppert en vooral Burger voor het eerst met succes de confessionele drie tot een duidelijke keuze dwongen, nou ja zo duidelijk als die partijen dan überhaupt kunnen zijn.

Dat Wiegel niet gelukkig is met de afloop van de formatie, behoeft hem niet kwalijk te worden genomen. Maar de eerlijkheid gebiedt dan wel te zeggen, dat hij het er zelf op aan heeft gestuurd. Na een verkiezingscampagne als door hem gevoerd, had hij toch moeilijk kunnen verwachten dat de lijn-Biesheuvel het zou winnen bij de confessionelen. De zetelwinst van zijn partij deed daarbij wel geheel de deur dicht. Neen, de enige juiste kritiek van Wiegel was gericht op de wijze, waarop dit kabinet de vele ambities denkt te kunnen financieren. Men heeft nog wel even de tijd tot september om dat uit te zoeken. Maar aan dit programma ontbreekt inderdaad de afrekening. En één ding is zeker: om nog hogere belastingen om al die extra collectieve voorzieningen te kunnen betalen zit waarschijnlijk geen enkele kiezer te springen. Het is afwachten geblazen tot Prinsjesdag. Dan zal de oppositie pas echt een vuist(je) kunnen maken.

dagvandaag

ONGELOFLIJK MAAR WAAR. EEN ABONNEMENT OP PEPERBEK BLIJFT OOK IN DE NIEUWE JAARGANG f 10,-- KOSTEN. ZELFS VOOR HOGERE AMBTENAREN, VVD'ERS EN STAATS-SECRETARISSEN VAN VOLKSHUISVESTING. HET GIRONUMMER IS 707800 t.n.v. PENNINGMEESTER PEPERBEK, VOORBURG. BETAAL VANDAAG NOG, WANT MORGEN VERDUBBELT DEN UYL DE BTW.(GEZEGD OP EEN PvdA-VERGADERING. DAAR HOOR JE NOG EENS WAT!).

GRIEKENLAND, PORTUGAL EN DE NAVO

door F. Egter van Wissekerke

De eerste maatregelen van het nieuwe kabinet op het gebied van het buitenlandse beleid zijn door de even nieuwe oppositie gekenschetst met "selectieve verontwaardiging". Dat lijkt maar zo. Het is alleen te hopen dat deze eerste "speldeprikken" tegen ondemocratische regimes in de nabije toekomst blijken te stoelen op een werkelijk consistent buitenlands beleid. Wat dat betreft houdt de regeringsverklaring meer dan een belofte in: het is op dit punt een uiterst goed stuk: een gezonde combinatie van realisme en idealisme, de enige aanpak, die voor een relatief klein land als het onze mogelijk is. In dat kader past ook de duidelijke keuze voor het voorlopig continueren van het NAVO-lidmaatschap, zoals deze regering blijkt te doen. De op dat punt nogal tegentrappende PPR en een deel van de PvdA-achterban, zullen wel voldoende worden "ingepakt" door het verstandige deel van de PvdA en de andere regeringspartijen. Men kan er immers niet omheen: ondanks alle terechte bezwaren tegen bepaalde leden-landen van het bondgenootschap, is het voortbestaan van de NAVO onder de huidige omstandigheden nog steeds een harde noodzaak. Die erkenning impliceert tevens dat ons land lid moet blijven, althans voorzolang als de huidige internationale situatie niet fundamenteel verandert. En de idealisten die geloven dat een nederlands uittreden aan een dergelijke verandering zou bijdragen, lijden aan overschatting van eigen én nationale belangrijkheid. Maar het dient nog wel eens gezegd: we zitten binnen de NAVO met een paar moeilijk verteerbare partners. De V.S. reken ik daar uitdrukkelijk niet bij. Dat land is een democratie, wellicht anders dan wij het gewend zijn, maar juist de grote weerstanden tegen het Vietnambeleid van de vorige en huidige regeringen, die daar onder de bevolking groeiden, hebben Nixon gedwongen tot een uiteindelijk snelle aftocht. Iets dergelijks behoeft men b.v. in Rusland niet te verwachten. Zoals Praag '68 zo langzamerhand wel heeft aangetoond. En Watergate is dan wel een beerput, maar hij ging of althans hij gaat open, terwijl landen als Frankrijk vrijwel zeker hun eigen Watergates zouden hebben, als de pers daar net zo onafhankelijk zou zijn als in de V.S.. En in ons eigen land weet men er ook weg mee. We wachten nog steeds op opening van zaken over affaires als ons Indiëbeleid en onze politiek m.b.t. Nieuw Guinea. Men leze maar "Tegels Lichten" van Hofland. Neen, echte probleemkinderen terzake van de democratie bij de NAVO-leden zijn toch Portugal en Griekenland, met Turkije als goede derde. De vraag is daarbij niet eens meer: Doen we daar iets aan? Het gaat erom: hoe kunnen we er iets zinnigs en effectiefs aan doen? Of misschien is er toch nog een tussenvraag: waarom is het zo dringend nodig dat we er iets aan doen? Een idealistische ratio is gemakkelijk gevonden: de NAVO is opgericht om de democratische vrijheden in de leden-landen te beschermen en er is geen enkele reden net te doen of dat alleen tegen een externe aantasting zou gelden. De hele geloofwaardigheid van het bondgenootschap staat en valt met een even sterk verzet tegen een interne verkrachting van de democratie. Toch is er een ander argument, dat juist instrumenteel denkende mensen, waarvan er velen onder de verdedigers van het NAVO-lidmaatschap zijn te vinden, zou moeten aanspreken. Het wordt zo langzamerhand hoogst twijfelachtig of de steun, die de regimes in Portugal en Griekenland van de eigen bevolking - en dus van hun in hoofdzaak dienstplichtigen krijgsmachten - mogen verwachten in een werkelijk internationale crisis-situatie, hen nog tot betrouwbare bondgenoten maakt - en dan zuiver militair - technisch geredeneerd. Daarmee verband houdt ook de overweging dat een voortzetting van de huidige onderdrukking in die landen uiteindelijk op langere termijn nog tot slechts één alternatief zal kunnen leiden: een opstand, waarbij tenslotte de ene dictatuur voor de andere wordt ingeruild, omdat alleen radikale, marxistische maar in elk geval anti-democratische krachten hard genoeg zullen blijken om blijvend verzet te voeren en uiteindelijk voor een omwenteling te zorgen. De geringe steun die wél-democratisch verzet in die landen van de andere bondgenootschappelijke regeringen krijgt, laat bij voortzetting van de huidige gang van zaken geen andere optie open.

Duidelijk is dat een realistische benadering in deze kwestie tot dezelfde keiharde conclusie leidt als een idealistische: Er moet wat concreets gedaan worden, en dat dan ook nog met de meeste spoed. Niet alleen Nederland, maar de democratische NAVO-landen tesamen zullen een veel harder opstelling moeten innemen tegenover de bedoelde regimes en openlijke steun aan het verzet van democratische groepen moeten geven, waarbij pendanten van de op het Oostblok gerichte Voice of America en Radio Free Europe, maar dan bestemd voor de bevolkingen van Portugal en Griekenland, een eerste voorzichtige stap zouden kunnen betekenen. Kortom er moet eens echt ernst gemaakt worden met het waarmaken van de democratische beginselen, waar de NAVO voor zegt te (be)staan. Angst dat bedoelde regimes veel meer zullen (kunnen) doen dan luidruchtig protesteren, hoeven we niet te hebben: ze hebben de NAVO veel meer nodig, dan de NAVO hen!

Pas als dat beleid werkelijkheid wordt en de officiële protesten tegen ondemocratische regimes in de rest van de wereld op hetzelfde lage peil zouden blijven staan als nu, wordt een verwijt terzake van "selectieve verontwaardiging" enigermate gerechtvaardigd. Enigermate zeg ik: Het hemd is en moet ook nader dan de rok zijn.

Naschrift

Tussen het schrijven van bovenstaand artikel en het ter perse gaan, heeft de nieuwe minister van buitenlandse zaken, van der Stoel, op de NAVO-conferentie in Kopenhagen de eerste voorzichtige stapjes in bovenbedoelde richting gezet. Hij zal er zeker geen juichende dankbetuigingen van zijn linkse achterban mee oogsten, maar het is wel een realistische opstelling geworden; en enig tactisch vernuft kan hem evenmin worden ontzegd. De gedachte van een gezamenlijke NAVO-verklaring, die de democratische fundamenteën van het bondgenootschap nadrukkelijk (her)bevestigt en de leden min of meer dwingt deze ook intern te doen toetsen, is - zonder de betrokken regimes expliciet te noemen - vermoedelijk de enige kans op succes voor de korte termijn. Toch moet het een veeg teken zijn, dat de steun van met name de machtiger partners tot nog toe niet erg duidelijk is geweest. Toch lijkt de door van der Stoel gekozen weg de meest reële, met "frapper toujours" kun je ook in de politiek wellicht een heel eind komen. En het kan anderzijds toch een hoopgevend signaal zijn, dat ons door een groep Amerikaanse senatoren wordt gegeven: Ook zij spreken hun ernstige twijfels uit over de militaire betrouwbaarheid van de Griekse en Portugese regimes. En als dat besef wat meer begint te dagen, ook bij de respectievelijke regeringen, is er kans op een werkelijke doorbraak, die toch wel dringend nodig lijkt.

DE HUIDIGE DEFENSIEPOLITIEK

Door K. Bloema

Terwijl bij vrijwel alle departementen een tendens aanwezig is tot het verhogen van het budget, is defensie het departement waarop relatief zal moeten worden bezuinigd. Dit als gevolg van het streven naar ontspanning.

Deze bezuiniging wil men bereiken door verschillende maatregelen. In de eerste plaats door een betere doelmatigheid, met name een betere departementale structuur en een betere coördinatie van de drie krijgsmachtdelen (marine, land- en luchtmacht), die thans nog teveel als zelfstandige organisaties werken met alleen hun eigen aankoop-, voorlichtings-, medische-, sociale-, en andere diensten. Daarnaast wordt gestreefd naar het niet-ten-uitvoer brengen van kostbare projecten die al in overweging waren genomen, zoals het plan Ter Apel, het vervangen van de Starfighter door een vergelijkbaar nieuw vliegtuig (totaal meer dan 2 miljard gulden). Voorts is het de bedoeling om de sterkte van het leger te reduceren van 6 parate brigades tot 4, en de mobilisabele divisie af te schaffen. Gestreefd wordt naar het opdoeken van de nucleaire taken van de luchtmacht (d.w.z. het opheffen van 2 starfightersquadrans in Volkel) en het niet-vervangen van de Honest John-raketten door de nieuwe Lance-raketten bij de landmacht.

Verder zal worden gestreefd naar een betere taakverdeling binnen de NAVO. Minister Vredeling heeft daartoe met succes al een voorstel ingediend bij de NAVO om dit probleem in studie te nemen. De bedoeling is, om in overleg met de NAVO, door betere samenwerking en een andere indeling van taken tot bezuinigingen te komen. Uit dit overleg zal dan moeten voortkomen welke bijdragen Nederland in de toekomst zal leveren. Het zou b.v. kunnen zijn dat wij wel een vrij uitgebreide conventionele luchtmachttak zouden gaan vervullen, maar dat de marine zou moeten inkrimpen. Bij dit alles staan de besprekingen over troepenreducties bij de NAVO en het Warschau Pact als een schim op de achterwand.

Behalve dit alles vergen een groot aantal rechtspositionele maatregelen de aandacht, zoals de vrijheid van meningsuiting, vernieuwing van het militaire straf- en tuchtrecht, proefeenheden, onderdeelraden, enz. enz. Al met al is het programma dat onmogelijk binnen korte tijd geheel zal kunnen worden uitgevoerd, doch dat door de huidige regering wel kan en moet worden begonnen. Het is dan een uiterst belangrijke ombuiging van het tot nu toe gevolgde defensiebeleid. Geen afbraakpolitiek, zoals in rechtse kringen wel wordt beweerd, maar een aanpassing aan de omstandigheden van deze tijd en een aanzet tot - naar we hopen - verdere ontspanning en tot een politiek in de richting van een meer stabiele vrede.

POLARISATIE

Door F. Jansen

In de laatste Democraat van juni 1973 staat eindelijk een belangwekkende beschouwing van Hans van Mierlo over het politieke bestel van onze nieuwe regering. Als altijd zeer lezenswaardig, goed van opzet en van inhoud en bovendien boeiend, bijna overtuigend als verhaal. Denkt men er wat langer over na, dan blijkt dat je er feitelijk allerlei kanten mee uit kan en dat-althans voor mij- het een vraagteken blijft wat de schrijver zelf nu werkelijk als overtuiging heeft; misschien is dat zelfs wel de bedoeling. Zelf zegt hij te (moeten) zwichten voor de polarisatie; er zit niets anders op, je kunt er niet omheen. Dat soort dwangmatige voorstelling van zaken wekt bij mij innerlijk verzet. Net alsof wij geen redelijk denkende wezens zouden zijn, alsof wij alleen zouden kunnen denken in zwart-wit, in pro en contra. Alsof wij alleen te kiezen zouden hebben - in een voorbeeld van van Mierlo zelf - tussen denken vanuit het recht over de mensen òf vanuit de mensen over het recht. Alsof wij niet óók nog de keuze hebben om deze polarisatie - af te wijzen en de voorkeur te geven aan het denken in beide richtingen om aldus tot een zinvolle syntese te komen. Het ligt m.i. in 's mensen vrije wil om het idee van polariseren als innerlijke gedragslijn in beginsel te accepteren of in beginsel te verwerpen. Ik voel voor het laatste, in tegenstelling met wat van Mierlo vindt. Al het spraakwater van zijn indrukwekkende woordenzee wast het feit niet weg, dat wij een gemengd kabinet hebben, terwijl onze kiezers ten onrechte is voorgespiegeld dat met ons niet zou zijn te praten over een ander program. Welnu, dat is niet gelukt, dat moeten wij ruiterlijk toegeven en de progressieve drie zullen uiteraard hun best doen om zo veel mogelijk van hun program te realiseren. Maar wij kunnen niet - gelukkig en terecht - decreteren en polariseren. Wij moeten anderen overtuigen. Dat ligt meer in de lijn van D'66 en is van hoger gehalte dan geluids-geweld van een minderheid, die alleen dáármee en vaak zonder voldoende verstand van zaken, haar mening tracht door te drijven; dat riekt naar dictatuur.

DE PARTIJ DER MISLUKTE DEMOCRATEN

Door E. Bruins

D'66 bevindt zich in een wanhopige situatie. Naar buiten maakte de op 23 mei voor de televisie verzorgde kinderuitzending duidelijk, dat we weinig méér te bieden hebben dan goede bedoelingen. Naar binnen wordt in de Democraat deze sombere positie ook openlijk toegegeven. Iedere inspiratie ontbreekt en een steeds slinkend aantal actieve leden wacht tegen beter weten in op een wonder, dat maar niet komen wil. Hoe zijn we hier toch in terechtgekomen en zou er nog wat aan te doen zijn?

Het appèl van D'66 heeft onmiskenbaar succes gehad. In de periode 1967-1971 heeft het in het parlement grote invloed uitgeoefend. Anderen hebben er onder het uitspreken van afkeuring veel uit overgenomen.

De problemen kwamen toen het er om ging dit getuigenis in de praktijk te brengen. Het appèl bleek toen een aantal mensen te hebben aangetrokken, die zich om welke reden ook in hun politieke werk hoogst onpraktisch wensten te gedragen, zonder op het rendement van hun activiteiten acht te slaan en met een panische angst aan zelf gekozen vertrouwensmensen iets te delegeren. In haar getuigenis-fase is D'66 blijven steken. De voorstanders van het districtenstelsel hebben er zelf geen en wanneer Nederland bestuurd zou worden volgens de praktijk van D'66 zou de levensstandaard met tenminste de helft naa beneden gaan. Evenals bepaalde godsdienstige secten verkeren de D'66-ers echter in de bevoorrechte situatie, dat hen dat volstrekt niet hindert. Op hun wijze worstelen zij met de vormgeving van de democratie. Als maar aan bepaalde riten als stemmen per votometer wordt voldaan, moet alles vanzelf goedkomen.

In de democraat van september '71 heb ik al eens een voorstel gedaan om via een partijparlement tot een betere, in de praktijk democratischer organisatie te komen, maar het pseudo-religieuze karakter ervan had ik toen nog niet begrepen.

Van een Hoofdbestuur is na een jaar als het goed gaat nog ong. 2/3 deel over, terwijl een paar mensen voor het eigenlijke werk opdraaien. (Bloema en van Spankeren zijn het over de technische slechte werkwijze van het HB dacht ik wel eens). Maar aangezien iedereen, die zin heeft, mag meepraten, doet dat niet terzake, en dat door deze manier van doen de resultaten gering en de verwarring soms groot is, al evenmin. Formeel is alles prachtig geregeld: De HB-leden zijn door de ALV aangewezen. Een reële selectie van de beschikbare kandidaten is op deze wijze weliswaar niet mogelijk, maar een kniesoor, die daarop ziet. Voor de fractie worden de beste getuigen gekozen. Hun deskundigheid op een bepaald terrein is een zaak van ondergeschikt belang en iedere poging om een evenwichtig opgebouwd geheel te verkrijgen ontbreekt derhalve. Iemand, die de fractie van nabij kent, zei me eens, dat het meeste lijkt op een groep kleine zelfstandigen. Teamgeest is afwezig, hoewel het kunnen functioneren in een team bij de kandidaatstelling een voorwaarde zou moeten zijn. Maar daartoe (zie de Mei Peperbek) schijnt zelfs de fractieleider niet in staat te zijn. Het als een eenheid optreden van de fractie is een voorwaarde voor het bereiken van de politieke doeleinden van de partij. Niet het enkele kamerlid, maar de fractie als geheel dient in relatie met de achterban werkzaam te zijn en in voorkomende gevallen alternatieve mogelijkheden aan de partij voor te leggen.

Hoewel het idee van een progressieve volkspartij later misschien zal blijken grote profetische waarde te hebben gehad, is het voor de praktische verhoudingen van vandaag onbruikbaar. De niet-socialist zal de eenzijdig sociale, dogmatische en op de staat gerichte instelling van de PvdA blijven dwarszitten, hoeveel logische verklaringen hij er ook voor weet te vinden. Ook het verschil in sfeer en toon is in een aantal gevallen onoverbrugbaar. Door de industriebonden zijn in het maatschappelijke vlak door hun onbekookte manier van optreden onlangs zulke grote weerstanden opgewekt, dat de vorming van een vierde vakcentrale niet meer te vermijden lijkt. Er is geen sprake van, dat ook maar een enigszins omvangrijk deel van de middengroepen ertoe bewogen zou kunnen worden met de PvdA samen te gaan. En zonder middengroepen is een PVP geen PVP. (Het is tussen haakjes opmerkelijk, hoe men in bepaalde kringen met allerlei mooie fantasieën over een progressieve meerderheid poogt te ontkomen aan het onaangename feit, dat de progressieve drie thans 56 zetels hebben en er aan een stabiele meerderheid dus nog een volledige KVP van 27 zetels ontbreekt).

Wat is nu de oplossing? Deze is even simpel als papier geduldig is. Het volgende zou moeten gebeuren.

- a. Degenen, die altijd zo voor samengaan met de PvdA hebben gepleit, zetten hun lidmaatschap van D'66 om in een lidmaatschap van de PvdA. Deze leden worden zo op de voor hen het meest voor de hand liggende wijze verlost van hun uitzichtloze en nogal smadelijke positie in de bijwagen. In de Hoofdwagen zijn zij veel beter dan nu in de gelegenheid de ideeën van de PvdA over een PVP ('een radicaal democratisch socialistisch programma, dat gericht is op verandering van onze maatschappij in anti-kapitalistische zin') wat bij te schaven.
- b. Van de overgebleven leden zetten degenen, die praktische zin missen, hun lidmaatschap om in een donateurschap. Gezien de vele vergeefse moeite, die zij zich op die manier besparen, kan deze donatie uiteraard een veelvoud bedragen van de tot heden betaalde contributie.
- c. Nagegaan wordt, hoe de zwijnestel, die D'66 in zakelijk opzicht altijd geweest is (bij al dit soort bewegingen gebruikelijk), gereinigd kan worden.
- d. De ALV wordt wegens gebleken onbruikbaarheid opgeheven (of het nu aan de leden of aan het systeem gelegen heeft is niet belangrijk). Er voor in de plaats komen een aantal gewestelijke ledenvergaderingen (b.v. 6, ieder van 3 kieskringen), die afhankelijk van leden- en inwonertal van het betrokken gebied een partijparlement van b.v. 50 leden kiezen. Het voor de bedrijfsvoering verantwoordelijke DB wordt door het partijparlement gekozen, de overige HB-leden door de GLV's.

Na deze staatkundige hervormingen is de weg dan vrij voor een op welzijn en democratisering gerichte, groene partij. Een duidelijk open partij weliswaar, maar niet één van geestelijke armoedzaaiers, die er niet in geslaagd zijn zich een levensovertuiging op te bouwen (welke dan ook) en die het derhalve van node hebben zich tegen de overtuiging van anderen af te zetten.

Een partij die bereid is een inkomenspolitiek te voeren en op de sociaal zwakkeren in het bijzonder te letten (dat zijn in de huidige situatie niet meer de geschoolde arbeiders, ook al komen ook zij in welzijn zeer nog veel tekort), maar bij het opstellen van plannen de economische mogelijkheden in de gaten wil houden.

Een partij, die een actief vredesbeleid wil voeren en dan ook - omdat argumenten waar niets achter staat nergens in tel zijn - voorstander is van een eigentijdse krijgsmacht.

Een partij die.....De lezer wordt verzocht in deze trant nog een tijdje door te gaan. Aan het einde van zijn opsomming zal hij dan tot de conclusie komen, dat een dergelijke partij wel vermag te inspireren en een aantrekkelijk alternatief moet zijn voor degenen, die flauw zijn van Wiegel of van de zigzagkoers der confessio-nelen, en in noodgevallen misschien zelfs ook nog voor minder geharde socialistten. De uitvoering van Keerpunt (waarop D'66 voor de laatste maal zulk een grote invloed had) behoeft hierdoor niet in gevaar te worden gebracht. Integendeel, alles dient te worden gedaan om van het kabinet den Uyl een succes te maken.

Bovengenoemde 'oplossing' is uiteraard niet ernstig bedoeld geweest. Het veronderstelt immers, dat de leden van D'66 tot rationeel politiek handelen in staat zijn. Proefondervindelijk is echter gebleken, dat ze dat niet zijn, want anders was D'66 nooit in de beroerde situatie van vandaag terechtgekomen. Te verwachten is daarom, dat volgend jaar nog het laatste beetje geld en mankracht in de strijd geworpen zal worden, en dat was het dan.

Moet het einde van D'66 nu betreurd worden? Op landelijk niveau m.i. niet. Het appèl heeft zijn werk gedaan en het wachten is op de mensen, die het in praktijk kunnen brengen. Dergelijke processen vragen tijd en in West-Europees verband zijn wij op dit punt bepaald geen achterblijvers. Plaatselijk en provinciaal is er wel verlies. Hier heeft D'66 in vele gevallen wel gefunctioneerd en is met behulp van schaduwfracties en overige achterban gepoogd een anders gericht beleid van de grond te krijgen. Dat als gevolg van de landelijke opstelling aan dit streven thans het politieke fundament is komen te ontbreken is op zichzelf bijzonder ergerlijk.

Maar de naaste toekomst lijkt niet zo somber. Reeds thans blijkt het mogelijk, dat moderne mensen van zeer verschillende komaf elkaar vinden om onder eigen naam wat voor de plaatselijke gemeenschap te gaan doen. De politieke vernieuwing gaat verder, thans langs D'66 heen, en het spreekwoord "de honden blaffen, de karavaan trekt verder" blijkt ook hier opgeld te doen. De blaffers zijn in dit geval dan met name de bezoekers van onze congressen, de mensen met de twee linkerhanden, die altijd zo staan op hun democratische rechten, en hun democratisch recht om er een puinhoop van te maken dan ook uitnemend weten te gebruiken. Het verdwijnen van D'66 zou alleen maar jammer zijn, als de leden van D'66 niet de leden van D'66 zouden zijn. Maar dan was van verdwijnen natuurlijk geen sprake.

LAAT DE POLARISATIE Z'N BESLAG MAAR KRIJGEN

door H. Jongedijk

Dat was m'n hartgrondige verzuchting toen ik de "maidenstory" van dhr F. Egter van Wissekerke in de vorige Peperbek had gelezen. Dit artikel bevatte n.l., behalve een stukje acceptabele kritiek op de miraculeuze strategische stappen van D'66, een pleidooi voor de vorming van een middenpartij.

Het klinkt natuurlijk heel rijp als Egter van Wissekerke schrijft over consistentie, gematigde nuancering en continuïteit, zijnde de vruchten van de centruminvloed op hetzij progressieve danwel conservatieve programma's. Maar ik vind dat een middenpartij van al die wijsheid voor de eerstkomende 100 jaar niet meer de leverancier moet zijn. Het nederlandse politieke leven heeft de afgelopen eeuw zo mateloos geleden van het christelijke midden-gesjoemel, dat het verlangen naar een voortzetting hiervan, zij het dan op niet-christelijke basis, me als een heel raar trekje voorkomt.

We zijn eraan toe dat er twee grote partijen of partijencombinaties komen, die ieder voor zich een duidelijk beleid presenteren, dat voldoet aan eisen van consistentie, nuancering en continuïteit. Het ene beleid gericht op een geleidelijke (uiteraard!) verandering van onze samenleving naar democratisering, nieuwe consumptie- en produktieverhoudingen en een ontspannen levensstijl, het andere op het behoud van de maatschappelijke structuur die we nu hebben, met inbegrip van z'n kerngezonde manier van doen en leven. Een middengroep is daarbij niet nodig: het zijn toch geen communisten en fascistten die tegenover elkaar staan? In dit denkschema heeft een centumpartij geen functie. Zo'n partij is spelbreker, heeft zelf nauwelijks visie, dobert wat mee op de maatschappelijke ontwikkeling, profiteert onevenredig van de wippositie en houdt de politieke groepen aan weerskanten onnodig radikaal. Een niet-confessionele centrumgroepering is wèl homogeen, wat een christelijke middenpartij zelden of nooit als eigenschap heeft. Dat is dan winst.

Maar voor de rest: weg ermee. En praat me niet van idealen van een middenpartij. Die zijn er niet. Daarvoor zijn de doelstellingen te consistent, te gematigd genuanceerd en te veel gericht op continuïteit van het bestaande. Of het zouden de idealen moeten zijn vaneen uit de literatuur welbekend makelaar in koffij of van de familie Stastok. Laat die "politieke bewustwording van de middengroepen als geheel" ons s.v.p. bespaard blijven. M'n gedachten worden dan nog naar- en droefgeestiger dan ze nu al zijn. En dat zijn dan - let wel - de gedachten van een persoon die net "links van het midden" staat, zoals ca 35% van het nederlandse electoraat.

De hemel verhoede dat er een nieuwe centumpartij van betekenis ontstaat. Maar als ze ontstaat, is er een deugdelijk verdelgingsmiddel. Dat is: wegpolariseren. D.w.z. net zo lang dwingen tot medeplichtigheid aan rechtsregeren dat de centrumpartij rechts is geworden. Dan zal er echter een nieuwe Egter van Wissekerke opstaan om een nieuwe middenpartij te bepleiten enz.

Ik ben overigens benieuwd wanneer de eerste VVD-, DS'70- of confessionele redacteur zijn intrede bij Peperbek zal doen. De "formule" laat dat allemaal wel toe.

HEEFT HET MIDDEN GEEN BEEN OM OP TE STAAN?

(EW) Van Mierlo heeft het zelf gezegd: Deze kabinetsformatie heeft overduidelijk aangetoond, dat het "midden" in de nederlandse politiek geen been (meer) heeft om op te staan. In zijn beschouwing van de regeringsverklaring in de kamer gebruikte hij althans woorden van deze strekking. Volgens de leider van D'66 is er ook op basis van "confessie" geen reële politieke standpuntbepaling meer mogelijk. In dat laatste heeft hij ogenschijnlijk de recente feiten mee. Hoewel..... het is natuurlijk ieders goed recht zijn eigen basis voor politiek handelen te kiezen. En als van Mierlo daar moeite mee heeft, dan zou hij ook eens wat meer moeite moeten doen duidelijk te maken wat dan wel de basis voor het politiek handelen van zijn eigen partij is.

Maar hoe dan ook: met Van M's eerste stelling heb ik meer moeite. Misschien heeft hij zelf nooit een middenpositie voor D'66 nagestreefd, velen van zijn partijgenoten hebben daar-zeker in het verleden anders over gedacht. En wat nog belangrijker lijkt: er is alle bestaansgrond voor een middenpartij. Als de polarisatie slaagt tussen een conservatief en een socialistisch blok, dan lijkt een dergelijke partij niet alleen mogelijk maar ook noodzakelijk. Er moet toch een grote groep nederlandse kiezers zijn, die het conservatisme van de huidige VVD afwijst en wel degelijk ernstige bedenkingen heeft tegen de gegroeide maatschappelijke status-quo en deze ook fundamenteel wil doorbreken, zonder daartoe collectivistische maatregelen ideaal te achten. Dat zijn de kiezers van het "midden". De grote vraag is: Komt er ook een partij voor die mensen?

HET MIDDEN HEEFT WEL EEN BEEN! HET STAAT ALLEEN NOG NIET

(EW) En dit heeft Van Mierlo ook gezegd: We moeten de gegroeide structuren aanpassen aan ons politiek willen en handelen. Tot nog toe is teveel van het omgekeerde uitgegaan. Van Mierlo had het niet beter kunnen zeggen. Maar vermoedelijk ziet hij daarbij iets over het hoofd: het fundamenteel veranderen van de maatschappij kun je op verschillende manieren doen. De progressieve drie willen de collectivistische weg, al zullen D'66 en de FPR het beestje wel een andere naam willen geven. Nu wordt er wel eens beweerd dat onderscheidingen als tussen collectivisme (=socialisme) en liberalisme (=in beginsel op de individuele vrijheid gericht) achterhaald zijn. Zie de "lood om oud ijzer-theorie" en het door D'66 nogal eens gepredikte "pragmatisme". Toch zijn die traditionele onderscheidingen nog steeds up to date, niet in het minst omdat ze duidelijk maken waar de principiële uitgangspunten verschillen. Daarom ook is er naast de collectivistische weg nog steeds een andere mogelijkheid: die van een modern liberalisme. Het optreden van liberale partijen in Engeland en Duitsland levert daarvoor het bewijs. De VVD daarentegen zal waarschijnlijk tot het einde der tijden in het "liberale" stadium blijven steken.

Het in evenwicht brengen van individuele vrijheid en menselijke solidariteit op basis van een rechtvaardige verdeling van ontplooiingsmogelijkheden - en meer in het bijzonder van invloed, kennis, welvaart en welzijn - is een zuiver liberale gedachte, die een goed alternatief biedt tussen behoudzuchtig status-quo denken à la VVD en radikaal afbreken om op te bouwen à la PvdA.

door F. Wassing

Inderdaad neemt het aantal gezaghebbenden personen toe dat gelooft dat wij niet ver meer af zijn van de Tweede grote scheidingslijn tussen twee perioden van de cultuurgeschiedenis van de mensheid. De eerste grote scheidingslijn werd gevormd door de overgang van het barbarisme naar de beschaving. De gevolgen van de komende veranderingen zijn waarschijnlijk even ingrijpend als de uitvinding van de landbouw in het stenen tijdperk.

Een Amerikaanse deskundige op het gebied van de automatisering waarschuwt dat de gevolgen van de technische revolutie ingrijpender zullen zijn dan welke maatschappelijke verandering ook, terwijl een vooraanstaande Britse computerfabrikant van mening is dat de automatisering op zichzelf de grootste verandering in de gehele geschiedenis van de mensheid zal veroorzaken.

Een merkwaardige uitspraak van een hedendaagse Franse planner en sociale filosoof (Jean Fourastié) is dat "niets zal minder industrieel zijn dan de beschaving die voortkomt uit de industriële revolutie."

In onze generatie bestaan geen grenzen meer tussen de verschillende landen. Gebeurtenissen in een bepaald land kunnen zich onmiddellijk uitbreiden over de gehele wereld. Door het vermelde tempo der veranderingen hebben wij onherroepelijk met het verleden gebroken en hebben wij ons afgesneden van de oude wijze van denken.

Miljoenen mensen gaan door het leven, alsof er sinds de jaren dertig niets is veranderd en nooit iets zal veranderen, ondanks het feit dat wij thans leven in één der meest opwindende perioden van de menselijke geschiedenis. Zij sluiten de ogen om zich eraan te onttrekken. Men ziet overal oude mensen die ten koste van alles trachten het binnendringen van het nieuwe te beletten. Zij trachten zich er van te overtuigen dat de jeugd opstandig is geweest en dat wat nu gebeurt niets anders is dan in het verleden. Velen vinden het idee van ingrijpende veranderingen zo dreigend, dat zij het bestaan daarvan eenvoudig ontkennen. De mensheid is een biologische factor geworden die het tempo van de evolutie duizendvoudig heeft versneld.

Binnen 50 jaar zullen de mensen naar en in zee verhuizen, voorspelt het hoofd van het laboratorium voor zee-onderzoek van het Scripps Instituut voor Oceanografie in Californië.

Microbiologen voorspellen dat in de toekomst voedsel zal worden geproduceerd berustend op processen waarin bacteriën worden gebruikt. Door stelselmatige vervanging van versleten delen van het menselijk lichaam, zullen wij in de toekomst onze gemiddelde leeftijd misschien met 20 à 30 jaar kunnen verlengen. Dit zou tot één van de grootste rampen kunnen leiden, tenzij wij veel meer begrip van de hersenen tot ontwikkeling zouden kunnen brengen. De meest verstoringende kracht die zich in de toekomst zou kunnen ontwikkelen is de invloed van de nieuwe geboortetechniek, waarbij het vermogen bestaat om het geslacht van de baby te voren te bepalen of het Intelligentie Quotient te beïnvloeden of het uiterlijk en de karaktereigenschappen te programmeren. In verband met de belangrijkheid van het probleem van de bevolkingsaanwas, welke afhangt van het geboortecijfer, zowel als van het sterftecijfer, lijkt het mij nuttig hiervan enkele cijfers te noemen. Men kan de bevolkingsaanwas verdelen in 5 typen namelijk,:

1. Van 5 - 10°/100

Hiertoe behoren de meeste Europese landen. Het laagste percentage hebben Frankrijk, Oostenrijk en Zweden. In Zweden is het geboortepercentage rond 15°/100: het sterftecijfer rond 10°/100.

2. Van 10 - 15°/100

Dit is het geval in Japan, waar het geboortecijfer werd teruggebracht van 35°/100 in 1925 tot 17°/100 in 1960 en het sterftecijfer tot rond 7°/100.

3. Van 15 - 20°/100

Tot deze groep behoort o.a. de Sovjet Unie met een geboortecijfer van 24°/100 en een sterftecijfer van 7°/100, derhalve een geboortevershot van 17°/100. Tot deze groep behoren ook Noord Amerika, Argentinië, Australië en Nieuw-Zeeland, alsmede enkele Europese landen. In het algemeen behoort dus de blanke bevolking tot deze groep. Ook het gemiddelde geboortevershot van de gehele wereldbevolking van 18°/100 valt in deze groep.

4. Van 20 - 25°/oo

Hiertoe behoren de landen met een zeer hoog geboortepercentage (soms zelfs 50°/oo) en een hoog sterftecijfer. Tot deze groep behoren bijna alle landen in Afrika en het Midden-Oosten en Azië, alsmede een groot aantal landen van Latijns Amerika. In Brazilië is b.v. het geboortecijfer 43°/oo en het sterftecijfer 20°/oo, derhalve een geboortevershot van 23°/oo.

5. Van 25 - 35°/oo

Tot deze groep behoren de landen waar het geboortecijfer nog zeer hoog is, maar het sterftecijfer sterk is gedaald als gevolg van betere medische hulp. Formosa is hiervan een sprekend voorbeeld, n.l. een geboortecijfer van 41°/oo en een sterftecijfer van slechts 7°/oo, derhalve een geboortevershot van 34°/oo, het grootste ter wereld. Uit het voorgaande moge blijken dat het van groot belang voor de welvaart van een land is om tegelijkertijd met een betere medische verzorging, ook de geboortebeperving ter hand nemen.

De nieuwe tijd is niet alleen gekenmerkt door veranderingen op elk gebied, maar ook door de vergankelijkheid en tijdelijkheid van alles om ons heen: papieren kleding, de levensduur van onze bouwwerken wordt korter, het ideaal van bestendigheid is aan het verdwijnen, de kosten van vernieuwing blijven steeds meer achter bij de kosten van reparatie, bovendien geeft de vernieuwing vaak beter economische resultaten dan het oude (de tweede generatie van computers is beter dan de eerste en de derde beter dan de tweede).

Naarmate de veranderingen sneller verlopen, wordt de onzekerheid betreffende de toekomstige behoeften steeds groter en ook dit bevordert de tendens van tijdelijkheid en vergankelijkheid. Dit alles bevordert de ontwikkeling van de weggooi-cultuur. Dit zal tot gevolg hebben een steeds verder afnemende betrekking tussen de mensen en de dingen. De opmars naar de vergankelijkheid wordt versterkt door de toeneming van het percentage nieuwigheden. De vernieuwingen betreffen niet alleen de technologische verhoudingen, maar ook de maatschappelijke en economische verhoudingen. Zelfs de grootste economen van onze tijd kunnen zich niet losmaken van het rechtlijnige denken, van het extrapoleren van de hedendaagse economische stelsels. Zij kunnen slechts denken in termen van communisme en kapitalisme. Ook met de Japanse economen is dat het geval. Zij zijn geschoold om te denken aan beperkte hulpmiddelen en schaarste.

De grote economische revolutie, die binnen afzienbare tijds kan worden verwacht, zal zeer waarschijnlijk worden veroorzaakt door de behoefte aan geestelijke bevrediging, naast die van stoffelijke bevrediging.

De economen zijn zó gewend om te denken in termen van "groei" van de productie, dat zij zich niet kunnen indenken wat er gebeurt als deze groei niet meer de economische doelstelling zou zijn en de begrippen "eigendom" en "efficiency" zouden wegvallen.

En toch is het zeer wel mogelijk dat in de nabije toekomst de economie zal worden beheerst door politieke, sociale en ethische motieven en dat de planning belastingheffing en wetgeving zal worden toevertrouwd aan supernationale lichamen.

AANPASSING AAN DE VERANDERINGEN

Een ieder kent de verschijnselen die zich voordoen wanneer men moeite heeft met zich aan te passen aan een nieuwe situatie, doch een systematisch overzicht van de aanpassingsziekte bestaat nog niet, evenmin als een wetenschap van de aanpassing.

De bekende verschijnselen van het gebrek aan aanpassingsvermogen zijn de volgende:

- angst;
- neerslachtigheid en apathie;
- niet behulpzaam willen zijn bij het geven van leiding in de veranderde omstandigheden;
- lichamelijke ziekteverschijnselen.

Het individu is een onderdeel van een totaal systeem, zodat zijn gezondheid en gevoel van welzijn afhankelijk zijn van het milieu waarin hij leeft. Veranderingen in dit milieu brengen reacties te weeg in zijn lichaam die gepaard gaan met energieverlies.

Herhaaldelijke prikkeling van de aanpassingsreactie kan ernstige schade toebrengen aan het endocriestelsel, die van blijvende aard kan zijn. Het aanpassingsvermogen van de mens is daarom niet onbeperkt. Als de grens van het aanpassingsvermogen overschreden wordt, treedt ziekte op.

Niet alleen is ons aanpassingsvermogen begrensd, maar dit is ook het geval met de hoeveelheid informatie uit het milieu die wij kunnen ontvangen, verwerken en ons herinneren. Is de hoeveelheid informatie groter dan men kan verwerken, dan kan dit leiden tot moeilijkheden bij de besluitvorming en zelfs tot verschillende vormen van geestesziekte.

Een veel voorkomende reactie op te snelle veranderingen is een volkomen ontkenning er van. Men weigert eenvoudig de nieuwe informatie op te nemen en komt hierdoor tot de conclusie dat de dingen in werkelijkheid niet veranderd zijn en hij zoekt zijn troost in cliché's, zoals: "de jeugd is altijd zo opstandig geweest," of "er is niets nieuws onder de zon", enz. Een gevolg van deze weigering om zichom zich tijdig aan te passen, kan uitlopen op een ontzaglijke crisis als hij tenslotte door de omstandigheden gedwongen wordt zich aan te passen. Een andere methode om zich tegen de veranderingen te beschermen is specialisatie in een bepaald vak. Men krijgt dan het beeld van de arts, of de econoom, die alle nieuwste ervaringen in zijn beroep kent, maar zich volkomen afgesloten heeft voor nieuwe denkbeelden op het gebied van sociale, politieke of technische vernieuwingen.

De enige methode, om gedurende de super-industriële revolutie een bepaalde graad van evenwicht te bewaren zal zijn een regulatie van de veranderingen. Wij hebben behoefte aan een creatieve strategie voor het selecteren, versnellen of vertragen van de vernieuwingen en het geleidelijk ombuigen van de bestaande maatschappij-structuur.

De individuele mens heeft behoefte aan nieuwe richtlijnen voor de inrichting van zijn leven, een nieuw soort scholing en, zo mogelijk, hulpmiddelen om zijn aanpassingsvermogen te vergroten.

De samenleving heeft behoefte aan nieuwe instellingen en nieuwe organisatievormen, welke in staat zijn een algemeen welzijnsbeleid te ontwerpen en door te voeren. Dit betekent dat alles gedaan moet worden om de stootkracht van de versnelde vernieuwingen zoveel mogelijk af te remmen. Hiervoor is in de eerste plaats nodig een duidelijk begrip van de verschillende problemen en hun samenhang. Dit is de enige mogelijkheid, niet alleen om te blijven bestaan, maar ook om de toekomstige veranderingen te benutten om het welzijn van de mensheid te bevorderen.

INGEZONDEN

DE VERBORGEN MAATSTAVEN VAN D' 66

Begin 1972 werd vriend van Spankeren het HB-lid voor publiciteit en deed prompt een goede daad. In de Democraat vroeg hij "bemanning van een aantal subwerkgroepen voor de interne en externe communicatie van de partij". De holle ruimte waarin destijds Neêrlands politieke avant-garde zijn paperassen bijhiel kon amper de eerste vergadering bevatten. Dertig lieden gaven gehoor - zó groot bleek de belangstelling voor de communicatie in de partij. Een uur later had zijn onvolgbare woordenstroom de verwachting dat er eindelijk iets zou gebeuren vrijwel ondermijnd. De voorzitter redde de situatie - zoals ze tevoren en daarna stellig veel zaken op gang heeft weten te houden. Volledigheidshalve zij vermeld dat ook zij niet merkbaar heeft bijgedragen aan een antwoord op vragen uit de werkgroepen naar positie, boodschap en doelgroep van D'66. De informatie naar binnen bleef in de aanlooperperiode een randverschijnsel. Een systematische probleemstelling voor de externe relaties kreeg trouwens evenmin een kans, omdat kabinetscrisis en verkiezingscampagne de aandacht opeisten. Zolang niemand mij kon vertellen wat een progressieve partij was (let wel: daarover heeft pas het bonzenberaad ná de débacle een bewering afgescheiden, waarin overigens nauwelijks iets werd verklaard) zag ik die campagne niet zo zitten. Van echte plannen inzake publiciteit is mij nooit iets bekend geweest; en veeleer het tegendeel van een doelbewust streven naar communicatie heb ik tot mijn ergernis meermalen menen te kunnen waarnemen. Dit verweer verdient m.i. gedrukt te worden als zijlicht op de paradox van de situatie van D'66: om zo ver te komen dat D'66 zich kan opheffen in een groter samenwerkingsverband moet de partij eerst haar gezicht duidelijker laten zien zonder de al bereikte samenwerking schade te berokkenen (de huidige voorzitter in Democraat 6/4). Want karakters als van Spankeren hebben ons in die situatie gebracht: minder praten en schrijven maar doen. In die lijn ligt de analyse dat het eigen gezicht van D'66 niet wordt geschaad door samenwerking, maar doordat D'66 met zichzelf heeft gevochten i.p.v. met de problemen van de samenleving - D'66 moet nu gewoon aan het werk (zie Democraat 6/3).

In de moeizame situatie van D'66 hecht ik eraan te denken vóór het doen. Juist omdat de z.g.n. profs het heus niet nalaten. Dat valt inderdaad niet meer op, want het is geen creatief denken. Ze passen immers een oude denktrant toe: vanuit het bestuur. D'66 is echter in de markt gekomen voor een nieuwe denktrant: vanuit de burgers. Een moeilijke kwestie blijktbaar. Wie het Appèl niet kan lezen als effect van '66 en toch wat wil, komt terecht in het schema van (politieke) leider en lijdelijkheid, Wie dat niet wil zoekt een slogan en blijft hardnekkig beweren, zoals de NRC-redacteur Vis, dat D'66 bestaat bij de gratie van een rechtsstreeks te kiezen minister-president.

Wie ondanks alle ellende wil volhouden verklaart dat D'66 niet is blijven stilstaan. Maar om de leden met die opvatting mee te krijgen zal de voorzitter dienen aan te tonen welk proces de partij vanaf de procedure-in-de-staat voorthielp naar een functie-in-de-maatschappij (zie NRC 17.5.73).

Daartoe blijf ik volhouden dat het wezen van D'66 vanaf het prille begin door de ongelukkige presentatie is afgedekt. Het beroep op de nieuwe deelnemers aan de politiek is afgeknepen door vrijdenkers die gevangen werden in de politieke machine. De historie van D'66 lijkt een zielige vertoning van bla-bla op het thema dat de machtsstrijd met domme massa's vervangen behoort te worden door een papieren machtsstrijd.

Die historie is nuttig omdat we nu weten dat het niet gaat om een procedure. Met die steun kunnen we zoeken naar b.v. een nieuw model van "staatsbewindvoering" (van Maarseveen in NRC 28.5.73) of zelfs van een modern étatisme.

Van Spankeren is symptomatisch voor D'66, Alleraardigste man, dynamisch, goed in zijn vak; die zomaar meende het beter te weten dan de bestaande partijen en ineens bemerkte slechts een dilettant te zijn; en dat een afgang vindt. Hij trekt zich nu op aan wat hij aanziet voor geslaagde figuren, daartoe "de politiek" vereenvoudigend tot dadendrang. Tja, voor die amateurs kun je dan beter een vakman, d.w.z. een kenner van de parlementaire democratische routine hebben. Nog beter natuurlijk is een vakman volgens de maatstaven van D'66. Dááaraan moet D'66 inderdaad gauw aan het werk; desnoods met een commissie inzake voorwaarden en eigenschappen.

H.P.M. Strijers

● HET GEFRUSTEERDE GEDEE VAN MISLUKTE BEROEPS

Over zo'n artikel van ene van Spankeren (in Peperbek van juni) kan ik mij reuze kwaad maken en dan schrijf ik meestal gauw een stukje voor Peperbek maar de ervaring leert mij dat mijn spontane reacties meestal door de redactie van het kritische(?) Peperbek niet worden opgenomen zodat ik zal proberen mijn stukjes genuanceerder te schrijven.

Het artikel van van Spankeren vind ik ver beneden alle peil, en doet me zelfs aan alsof dat artikel door een hystericus is geschreven (waarbij ik vooral doel op zijn heiligmakende Hans van Mierlo).

Van mijn kant wil ik over dit artikel ook geen woord vuil maken en laat het maar bij de rustige commentaren van de redacteurs Jansen en Bloema.

De volgende opmerkingen wil ik nog even kwijt n.l.:

HET BEDROG VAN NIEMAND MINDER DAN D'66.

Soms krijgt van Mierlo eens een beetje terug van zijn vroegere eerlijke mentaliteit, n.l. doodgewoon eerlijk zijn. Dat stukje eerlijkheidsmentaliteit vertolkte hij toen hij bij de debatten van de regeringsverklaring bekende dat er onderhandeld was en er concessies waren gedaan na de verkiezingen. Om, na dit gezegd hebbende weer het bekende antieke politieke spel te spelen van alle andere partijen, KIEZERSBEDROG enz. te plegen. IK vraag me werkelijk af wanneer wordt erkend door D'66 dat het verkiezingsbedrog heeft gepleegd en hoe?

De laatste opmerking die ik wil maken is over de uitspraken van Gruyters over 2000 j chr. onbetrouwbaarheid.

Hiermee ben ik het volledig eens; deze stelling kan historisch bewezen worden en dan hoef je niet eens een diepgaande studie hierover te maken. Ik hoef n.l. alleen maar te wijzen op de positie van de kerken in het verleden, die altijd politiek aan de kant der bezitters hebben gestaan, die de godsdienst voor hun karretje spannen. Liederen in D'66 die kankeren op die uitspraken doen er beter aan zich wat dieper in die materie in te werken, zodat ze zelf tot de ontdekking kunnen komen dat die uitspraken juist zijn. Ik heb de indruk dat zij ook niet zozeer de uitspraak betreuren, maar het feit dat een demagoog als Gruyters ze heeft gedaan.

B. Verhoeven (Den Haag)

● D'66 IN DEN-HAAG

Op vrijdag 6 april j.l. werd in de Haagsche afdeling van D'66 gesproken over de vraag moet D'66 meedoen met de volgende gemeenteraadsverkiezingen. De gehele afdeling (20 van de 255 leden) was van mening dat D'66 natuurlijk moest meedoen, blijf zitten waar je zit was de teneur. De enige afvallige was ik,

en iedereen dacht dat ik volslagen gek was geworden.

Ik vond het onzin om zonder je af te vragen of het wel juist was om doortegaan, zondermeer te blijven zitten waar je zit.

Opmerkelijk was dat vooral de twee aanwezige gemeenteraadsleden het zo vanzelfsprekend vonden dat dat moest doorgaan, al kwam de bijdrage van P. van Baarsel mij eerlijker voor.

De duidelijkste uitspraak kwam van diegene die zei dat het punt om te beslissen doorgaan of niet, helemaal geen punt was, het was logisch dat je meedeed met de volgende verkiezingen anders kon je je wel opheffen (ontploffen leek mij veel beter).

Dit noemde ik een klassiek verhaaltje, blijf zitten waar je zit en verroer je niet. Een kritische bezinning over de vraag meedoen of niet behoorde niet bij de aanwezige leden thuis (met excuses aan de heer F. Jansen).

Mijn argument (het was duidelijk dat de anderen dat geen argument vonden) was: Een partij zonder een denkende achterban is wezenloos, een afdeling zonder een denkende of meewerkende achterban is uit oogpunt van de D'66 doelstellingen ondenkbaar. Waar haalt een partij het lef vandaan de leuze kiezer bij het bestuur te propageren, als haar eigen leden het vertikken om mee te denken over het werk van een afdeling en de gemeenteraads fractiewerk van D'66 in Den Haag. De bedrijfsblindheid van Mevr. Gelderbloem ging zelfs zo ver dat ze o.a. zei: vergeleken met de andere partijen zijn wij op het punt van hulp uit de achterban nog heilig. Ja, een grotere vorm van demagogie kan je je nauwelijks voorstellen, we mogen ons niet spiegelen aan de andere partijen op dat punt, want voor die partijen is het nooit van belang geweest dat een achterban meespreekt. En van D'66 is dacht ik dat een essentieel onderdeel van haar bestaan of behoort het dat te wezen. Het feit dat de afdeling niet kan beschikken over het potentieel van haar leden was gemakkelijk opgelost vond men, men pakke de telefoon, doen wat TI TA TOVENAARSpreuken en de leden komen aanhollen om weer vier jaar mee te denken, helpen etc.

Ik protesteer tegen deze vorm van democratie bedrijven (een genuanceerde vorm van democratie vond een bestuurslid heel confessioneel opgemerkt). Als de leden van zich zelf uit niet komen ontbreekt hen eenvoudig de democratische gezindheid om mee te werken in een politieke partij of vinden ze de partij helemaal niet belangrijk genoeg en doen ze ander en misschien nuttiger werk (en bepalen ze zich tot het jaarlijks terugkerende gewetensussertje: de contributie).

Het tweede argument om niet mee te doen was, dat ik er overtuigd van was dat de bevolking zich niet aan de gemeentebelangen houdt als ze stemmen maar aan de landsvoorkeuren (misschien dat in kleinere plaatsen dat niet zo is maar in ieder geval in de grote steden als Den Haag wel).

Dit in aanmerking nemende en ziende dat het concreet aantal kiezers terugliep bij iedere verkiezing voor D'66 in Den Haag (zo kleine 5000 kiezers minder kregen we bij deze verkiezing) geloofde ik niet erin dat D'66 haar drie zetels zouden behouden maar misschien nog maar met één terugkwam en het dan in feite geen zin meer had om in de gemeenteraad te zitten. De fractieleden waren er van overtuigd dat D'66 een helder en duidelijk gezicht hadden bij de Haagsche bevolking en dat ze zonder meer weer zouden terug kunnen komen met drie man in de raad.

Kijk en dat is nou duidelijk wishful thinking, waaruit moet dat beeld dan blijken vraag ik me af. Sinds het optreden van D'66 in de raad hou ik iedere keer hun optreden, zoals die uit de krant tevoorschijn komt, bij in een plakboek. En ik kan me nauwelijks voorstellen dat de bevolking vanuit dat beeld D'66 duidelijk herkent. Nee zeg ik en zei dat ook in de afdeling op 6 april: D'66 is dood in Den Haag (misschien dat er het beeld overblijft van ons fractielid in de Haagsche Courant van enkele weken geleden in haar volkswagenbusje, maar of dat dan ook weer de kiezers bijeenhoudt voor D'66 betwijfel ik sterk).

Al met al moet ik het kwijt dat het groepje mensen bijeen op die ledenvergadering schuldig is aan een bedroevend staaltje partijnationalisme dat van iedere vernieuwingsmentaliteit gespeend was.

B. Verhoeven (Den Haag)

● Kabinet: "Er is geen geld"
D'66: "Nou, democratiseer dan maar".

TER KENNISNAME

BRIEF VAN KAMERLID SCHWARZ AAN POOLSE AMBASSADEUR

Ir. N.F.I. Schwarz

's Gravenhage, 24 mei 1973

Aan de Ambassadeur van de
Poolse Volksrepubliek
de heer M. Wlodzimierz Lechowicz,
Alexanderstraat 25,
's-GRAVENHAGE

Mijnheer de Ambassadeur,

Gaarne zeg ik u dank voor uw brochure d.d. april 1973, waarin enkele lezenswaardige artikelen o.a. betreffende de herdenking van de opstand in het ghetto van Warschau en over de tradities van de Poolse tolerantie.

In het bijzonder werd ik getroffen door de beschouwingen over de "voortzetting van de eervolle traditie van godsdienstige verdraagzaamheid van de Poolse Volksrepubliek, waardoor aan elke staatsburger, ongeacht afkomst, ras en godsdienst, gelijke rechten toegekend worden" (blz. 4).

Ook ben ik er zeer van onder de indruk, dat "zelfs de maatregelen van de Nazi's de Polen er niet van konden weerhouden om de hoge principes van menselijkheid en tolerantie in de daad om te zetten" (blz. 10).

In dit kader verbaast het mij, dat de Poolse Volksrepubliek er nog steeds niet toe is overgegaan de heer Leopold Trepper eens de leider van de verzetsorganisatie "Het Rode Orkest", te laten vertrekken naar het land zijner keuze. Naar ik begrijp is zijn zesde verzoek om Polen te mogen verlaten onlangs afge-
wezen.

Daar de heer Trepper nu oud en ziek is, zou ik nogmaals een klemmend beroep op u willen doen om de Poolse tradities van menslievendheid en tolerantie ook voor hem te laten gelden.

Hoogachtend,

w.g. N.F.I. Schwarz

NIEUWE CHRISTELIJKE PARTIJ: DOORGAANDE VERSUKKELING

door K.P. Bloema

Op 23 juni besloten de Christelijke partijen tot verdere samenwerking, tot oprichting van een nieuwe politieke organisatie. "Er is lang genoeg gepraat" zei de Zeeuw tot zijn partijraad, "vandaag kan het startschot gegeven worden voor een nieuwe tijd". Deze nieuwe tijd kan ik er echter nog niet in vinden. Integendeel, de beslissing van 23 juni was een voortzetting van de voorafgaande ontwikkelingen, een laatste offensief van de verliezers. Een soort Ardennenoffensief uit 1944, toen de Duitsers in een verloren positie poogden om een nieuw élan te vinden voor een laatste uiterste tegenzet. De Zeeuw sprak over een nieuw élan, over de sleutel voor een stuk vernieuwing van de Nederlandse partijpolitieke situatie. Jawel, er is in de nieuwe Christelijke partij óók plaats voor "anderen". "Het platform is breder dan de gezamenlijkheid van de drie partijen", er is een "vierde poot". Maar wel is er "een stap terug gedaan": in de nieuwe partij geldt géén nevenschikking van andere uitgangspunten naast het evangelie. Hoewel de Christelijken de mond vol hebben over openheid, komt het erop neer dat zij zich even sterk afsluiten als b.v. in 1945, toen de KVP zichzelf bij haar oprichting óók een open partij verklaarde. De openheid betekent echter alleen, dat "anderen" mogen instemmen met wat er in de nieuwe christelijke partij zal worden besloten. Meer niet. Met deze nieuwe partij wordt niets opgelost. Integendeel, degenen die voelen voor wat wordt genoemd de solidariteit en de erkenning van de gelijkheid van mensen in alle redelijkheid en verdraagzaamheid, maar die nu eens niet "Christus getuigenis als richtsnoer voor hét politieke handelen" nemen, worden afge-
stoten.

De lood-om-oud-ijzer-politiek zal ondanks het beweren van het tegen-
deel, toch doorgaan. De Christelijke samenwerking werkt de polarisatie, die
zij zo hevig bestrijdt, in de hand. Zij blijft wat zij was, alleen de presentatie
verandert iets. De taaiheid van politieke organisaties is groot. Het
schijnt dat alleen verkiezingsuitslagen werkelijke veranderingen zullen kun-
nen teweegbrengen. De verkiezingsstrijd voor de volgende ronde (Statenver-
kiezingen in maart '74) is begonnen. Er is weer een nieuwe stap gedaan. Een
stap die ook D'66 niet onberoerd zal laten.

VAN MIERLO AFGETREDEN

(KB) Het bericht van het aftreden van v.Mierlo als fractieleider
kwam voor de Paperbek te laat om uitgebreid en weloverwogen commen-
taar te leveren. Wij beperken ons dus tot een korte eerste reactie.
Als feiten werden genoemd, dat er al lange tijd spanningen waren in
de 2e Kamerfractie. Deze spanningen gelden niet de houding van D'66
ten opzichte van het kabinet-Den Uyl. Naast persoonlijke spanningen
zullen zeer zeker politieke factoren een rol hebben gespeeld. Maar
het is niet alleen de fractie, waarop van Mierlo's stap van grote in-
vloed is, het is ook van groot belang voor heel D'66. De erkenning
dat Hans van Mierlo geweldig veel heeft gedaan voor onze partij, neemt
niet weg dat het goed is dat Jan Terlouw het fractieleiderschap op
zich heeft genomen. D'66 heeft zeer dringend nieuwe gezichten en
nieuwe leiders nodig. Van Mierlo sprak op de TV over "gouden kansen"
die er voor D'66 liggen, maar dan mogen er geen interne spanningen
zijn. Dit geldt vooral ook voor de partij-als-geheel, voor de regio's
en de afdelingen. Wij hopen dat deze belangrijke stap zal worden ge-
volgd door een vernieuwing van de partijtop, en door een politieke
lijn die deze "gouden kansen" zal weten te grijpen.

INHOUD o.m.:

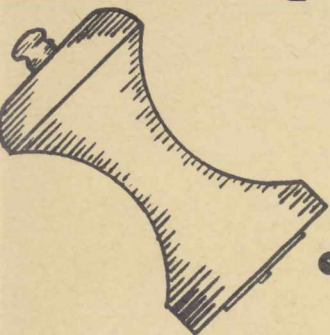
- GRIEKENLAND, PORTUGAL EN DE NAVO
door F. Egter van Wissekerke
- DE HUIDIGE DEFENSIEPOLITIEK
door K. Bloema
- POLARISATIE
door F. Jansen
- DE PARTIJ DER MISLUKTE DEMOCRATEN
door E. Bruins
- LAAT DE POLARISATIE Z'N BESLAG MAAR KRIJGEN
door H. Jongedijk
- MENS EN WERELD IN HET LICHT VAN DE
TOEKOMSTIGE ONTWIKKELING (slot)
door F. Wassing

BURO DRS. van B O E T Z E L A E R
Frankenslag 52, Den Haag; tel. 070 - 546369
ADVISEERT bij de aankoop van EIGEN WONINGEN
GEEFT VOORLICHTING over de verschillende
mogelijkheden bij de totstandkoning van HYPOTHEKEN

(advt)

Paperbeek

Onafhankelijk
Politiek
Maandblad

Geen
bericht,
Het gaat dus
goed met
D'66.

Gruyters:
Ik heb als
journalist toch
ook nooit een
Minister te
woord gestaan

Waar
een wil
is, is een
kliniek
weg.

Opgewonden
Medicus: Waarom
begint zo'n Beekmans
er pas over nu hij
zelf niet meer
practiseert?

Zou het
in het jaar
van de vrouw niet
van geemancipeerdheid
getuigen om de minister
van Volksgezondheid
en Milieubeheer
naar huis te
sturen?

Tekenend
dat van Dam
nou juist met de
huurombudsmannen
in de clinch
ligt.

Oosterschelde:
De Zeeuwse Staten
denken: beter een
vuile veiligheid
dan een schone
veiligheid.

Het
benzineverbruik
is al weer bijna op
het peil van oktober
1973. Lemmings zijn
ook niet tegen
te houden.

Goed dat
van Agt met zo
weinig slaap toe kan,
anders had hij in de
verwarring de marinier
misschien naar Bloemen
hove gestuurd en de
gevangenis in
Scheveningen
gesloten.

PEPERBEK
Nieuwe Stijl

1e jaargang, nr. 0
8e jaargang, nr. 2
december 1974

Peperbek is	een onafhankelijk politiek maandblad
Uitgegeven door	de Stichting "Peperbek" i.o.
Voorlopige directie	G. Mulder, Hengelolaan 645, Den Haag 070 - 669744
Voorlopige administratie	Nieuwstad 100, Weesp
Voorlopige redactie	D. Bark (DB), K.P. Bloema (KB), F. Egter van Wissekerke (EW), H. Jongedijk (HJ), F.W.H. Vink (FV), voorts P.W. van Baarsel en twee andere redakteuren vanwege de Stichting Weten- schappelijk Bureau D'66
Redactionele bijdragen	van G. Nooteboom, E. Nypels en J. Terlouw
Voorlopig redactieadres	Hengelolaan 645, Den Haag, 070 - 669744
Correspondenten	E. Bruins (EB), H. Geelen
Abonnementen	Per jaar december t/m november - 11 num- mers - voor f 20,-- losse nummers f 2,--
Postgirorekening	707800 tnv Penningmeester Peperbek, Voorburg

Dit eerste Peperbek-nummer nieuwe stijl is géén kerstcadeautje!

U abonneert zich op slag òf
U betaalt dit nummer op slag (en dan bent U geen abonnee).
Dwz met spoed f 20,-- òf f 2,-- op giro 707800, Peperbek, Voorburg.
Voor minder doen wij het niet, anders blijven wij met de kosten
zitten. Daarom zijn wij (alleen deze keer) brutaal. Wij forceren
ons in één keer een lezerskring òf wij druipen af. *

PEPERBEK, de progressief liberale, de vrijzinnig en radicaal demo-
cratische Draufgänger!

* ja, ja, Uw abonnementsgeld, minus f 2,++ komt dan terug, heusch!

PEPERBEK MET HORTEN EN STOTEN

Voor het eerst sinds vele jaren verscheen Peperbek niet meer in het begin van een nieuwe oktobermaand. In ons septembernummer namen we in een artikel van redactie en administratie afscheid van Peperbek-oude-stijl. We hoopten -rekenden erop- dat een Peperbek-nieuwe-stijl zou verschijnen, waarvan de Wetenschappelijke Stichting van D 66 de exploitatie zou verzorgen. Het is kennelijk niet zo snel voor elkaar gekomen. Op het september -congrs van D 66 is niet gevraagd of de resterende D 66-ers prijs zouden stellen op voortzetting van Peperbek als communicatiemiddel.

Ook in november is geen Peperbek-nieuwe-stijl verschenen. Het was de redactie onduidelijk of er nog iets ging gebeuren en of de Wetenschappelijke Stichting (ws) de mogelijkheid en de wil had om Peperbek voort te zetten.

Begin november werd Piet van Baarsel (ex voorzitter D 66 fractie in Den Haag) directeur van de WS. Hij stimuleerde onmiddellijk de hervatting van de Peperbekuitgave.

Het resultaat is deze aflevering. Het is een decembernummer dat met kunst en vliegwerk tot stand is gekomen.

Wil de uitgave worden voortgezet, dan zal er nog heel wat moeten gebeuren op organisatorisch gebied. Mocht dat lukken, dan zal in de komende nummers in 1975 uitgebreider informatie verschijnen over de redactie en de wijze waarop de redaktionele inhoud wordt samengesteld. Voorlopig vragen we als redactie kennis te willen nemen van dit blad en nog een stap verder te doen: neem een abonnement en zorg er aldus voor dat dit kontaktblad voor radicaal democratische en progressief liberale opvattingen kan blijven functioneren.

De Redactie.

Naam:

Adres:

Plaats: Telefoonnr:

sturen naar:
Administratie Peperbek
Nieuwstad 100
Weesp

Noteer mij als abonnee voor één jaar op PEPPERBEK.

Ik maak (vandaag nog) f20,- over naar postgiro 707800 t.n.v. Peperbek, Voorburg

Het wegvallen van D'66 laat volgens velen een politiek vacuum achter. Aannemende dat veel D66-leden en -kiezers zich hebben gewend tot VVD en PvdA, en ook wel tot de Christelijke partijen (Christenradicalen inbegrepen), dan zijn er thans aanwijsbare groeperingen die het vacuum willen opvullen en daar, zoals dat heet, een "politieke markt" in zien.

Ten behoeve van de Peperbek-lezer wil ik enkele mij bekende activiteiten noemen:

1. De groep "Beekbergen" vergaderde op 12 oktober in Beekbergen. Tegenvallende belangstelling. Deelnemers afkomstig uit D66 en LDP (o.a. van Dam en Uerz). Poging tot oprichting van een Progressieve Volks Partij als middenpartij. Besloten werd om geen overhaaste stappen te doen, en om deel te nemen aan de bijeenkomst van het PLAC.

2. Het PLAC (Progressief Liberaal Actie Centrum - let wel: "Actie" en geen "Aktie") vergaderde op 19 oktober in Utrecht. De volle zaal (ca. 45) was een gedeelte van een paar honderd mensen die adhesie hadden betuigd.

Zeevalking leidde de vergadering. Aanwezig waren veel bekende D66-gezichten, de groep Beekbergen en de LDP en een aantal liberalen uit Voorburg. Ik zag o.a. Nypels, Nootboom, Schwarz, Fetter, Jongedijk, Blankenstijn, enz.

De meeste aanwezigen waren echter géén D66-ers.

Er werd een kerngroep gevormd. Besloten werd om vooral niet overhaast op te treden.

3. In Noord Holland proberen enige D66-ers (of ex-D66ers?) o.a. Barend van Dam, een nieuw Appèl uit te brengen. Dit in tegenspraak met de rustige aanpak van PLAC.

4. De LDP (Liberaal Democratische Partij) - vroeger de Vrije Liberalen - schijnt nog slechts uit zeer weinig leden te bestaan. Zoekt aansluiting bij bovengenoemde groeperingen.

5. DS 70 gaat van naam veranderen in DSP: Democratisch Sociale Partij. Op een partijraad in oktober ging De Brauw helemaal op de D66-toer. Van DS'70-kant is al langer uitgekeken naar mogelijkheden tot samenwerking met D'66, maar het mentaliteitsverschil was te groot. Een contactcommissie o.l.v. Berger moet relaties aanknopen met min of meer gelijkgezinden. Was echter afwezig bij bovengenoemde activiteiten.

6. Pogingen tot herstel van D'66? Volgens geruchten zou door fractie en HB-restanten (ten Brink en Ruby) worden gewerkt aan een herstel van D'66.

Commentaar:

a. Ondanks de terugval op drie hoofdgroeperingen (PvdA, CDA, VVD) is het politieke veld thans weinig stabiel.

- b. Het oprichten van een nieuwe partij lijkt in deze tijd weinig kansvol.
- c. Voor een beroep op het "vacuum" is nodig: vertrouwen, rijpheid, nieuwe mensen, geen flirten met allerlei radicale en extreme opvattingen, geen organisatorisch jongensvoetbal, geen geschreeuw door iedereen, geen partijchaos en geen gebrek aan leiding.
- d. Nodig is dan onder andere: een betere en strakkere organisatie, andere, meer ervaren en rijpere partijleiders, betere regelingen voor keuze van partijtop en fractie, en ook: géén hoofdkantoor in Amsterdam teneinde te breken met de lijn Provo-D'66-Nieuw Links.
- Maar waar vind je zoiets?

K.B.

DEN UYL EN DE TECHNOLOGIE

Je kan van hem zeggen wat je wilt maar hij verkeert in alle kringen. Den Uyl praat ook voor de werkgevers. Bij die gelegenheid heeft hij - op persoonlijke titel - nogal uitgehaald tegen de technologie: niet mēer daarvan; ophouden!

Dit sluit aan op het (nog wat verholde) regeringsbeleid om nieuwe uitbreiding van het consumptie-assortiment te weerstreven.

Ik vind dat alles rijkelijk ongenueanceerd: sommige soorten van nieuwe technologie kunnen leiden tot energie- en materiaalbesparing, tot eliminatie van mensonwaardig werk, tot produktie van goederen en diensten die milieuvriendelijk zijn. Deze produktie zou geleidelijk in de plaats moeten komen van vervuilende en verkwistende produktie en kunnen bijdragen tot de werkgelegenheid. Wat dat laatste betreft: we moeten ook nog toe naar meer vrije tijd. Als de werkgelegenheid ook op langere termijn afneemt dan moet het overblijvende werk worden herverdeeld.

Nieuwe technologie en nieuwe produkties zijn welkom voorzover ze passen in "het nieuwe beleid". Dat nieuwe beleid moet snel op internationale schaal aan de orde komen. Na de wereldvoedselconferentie, de wereldindustrieconferentie. En dan niet alleen praten.

H.J.

De nota huur- en subsidiebeleid vormt een serieuze, maar helaas niet overal geslaagde poging om een aantal grote knelpunten bij het huisvestingsbeleid op te lossen. Voor de huurwetgeving wordt een nieuw en interessant systeem voorgesteld, dat een belangrijke vereenvoudiging van het huidige ingewikkelde stelsel inhoudt.

De bestaande regelingen voor de wettelijke verplichte jaarlijkse huurverhoging, de huurharmonisatie, de huurliberalisatie en de niet-verplichte huurverhoging, die vaak voor woningwetwoningen en particulierehuurwoningen nog verschillende procedures kennen, zijn zo chaotisch dat alleen deskundigen er wijs uit kunnen worden.

De voorgestelde nieuwe Huurprijzenwet zal gelden voor alle huurwoningen in het hele land: het aantal soorten huurverhogingen en het aantal soorten procedures zal worden verminderd. In dit systeem wordt gestreefd naar het wegnemen van de grote verschillen in huren bij gelijke woonkwaliteiten met behulp van een indeling van de woningen in kwaliteitsklassen.

Bij de klassenindeling en de huurbepaling speelt het overleg tussen huurder en verhuurder een grote rol.

De overheid stelt minimumnormen en krijgt de bevoegdheid ook maxima te stellen. Mijns inziens is hier sprake van een werkelijke vernieuwing die een verbetering kan inhouden, ook al zal de uitwerking nog heel wat voeten in aarde hebben.

Anders ligt de situatie bij de voorstellen voor de huurberekening, de woningfinanciering en het subsidiestelsel. De kans is hier gemist om door een radicale vernieuwing enkele urgente samenhangende sociale problemen op het gebied van de volkshuisvesting tot een oplossing te brengen.

D'66 bepleit sinds 1970 in zijn programma de invoering van een nieuwe methode van huurberekening en woningfinanciering. Bij deze nieuwe methode, gebaseerd op een jaarlijkse aanpassing van de huren wegens het koop - krachtverlies van de gulden en op een soortgelijke aanpassing van rente en aflossing (indexeringen), worden de kostendekkende aanvangshuren van woningen aanmerkelijk lager dan bij het huidige systeem.

Zelfs de bestaande subsidies per woning (objectsubsidie) zouden kunnen worden afgeschaft zonder (noemenswaardige) huurverhoging. Van deze inbreng valt in de nota weinig te bespeuren. Weliswaar wordt een nieuwe huurberekening voorgesteld, maar daarbij wordt uitgegaan van een jaarlijkse huurverhoging van maximaal 8 procent in plaats van een volledige aanpassing aan de waardedaling van de gulden (negen à tien procent per jaar).

Verder wordt in de plaats van de financiering met indexeringen uitgegaan van een kunstmatig surrogaat met stijgende annuïteiten.

Deze halve vernieuwing heeft enkele ernstige gevolgen: de kostendekkende aanvangshuren blijven onnodig hoog waardoor nog onnodig ob-

jectsubsidies gegeven zullen worden. Deze komen bovendien ten dele terecht bij personen en instellingen die hieraan geen behoefte hebben.

Door de introductie van een systeem met waardevast geïndexeerde huren en leningen zou het mogelijk worden dat pensioenfondsen, die met pensioenbesparingen de woningbouw financieren, waarde vaste pensioenen kunnen toezeggen en uitbetalen.

Maar door begrenzing van de huurstijging tot acht procent in een periode met een grotere inflatie kan dat niet. Het gevaar bestaat zelfs dat de pensioenfondsen bij invoering van de regeringsvoorstellen zich zullen terugtrekken van de financiering van huurwoningen, waardoor het rijk deze financiering zal moeten overnemen.

De kans is gemist twee sociale vraagstukken, nl. de verkrijging van verantwoorde huren en waarde vaste pensioenen in hun onderlinge samenhang op te lossen.

Maar in deze nota moeten positief worden beoordeeld:

a. enkele verbeteringen van de individuele huursubsidieregelingen en de invoering van speciale objectsubsidies bij hoge grondkosten in de grote steden en groeikernen (lokatiesubsidies).

b. De bevordering van het eigen woningbezit door middel van: individuele woonsubsidies voor het zgn. beschut eigen woningbezit, 100% hypotheekgaranties voor oudere woningen in bepaalde gebieden, overheids-garanties voor hypotheekleningen met stijgende annuïteiten en het instellen van een voorkooprecht voor huurders wanneer de eigenaar de woning wil verkopen.

Tegen de uitwerking hiervan staan echter weer belangrijke bezwaren: bij de individuele huursubsidie wordt onvoldoende met de woonkwaliteit rekening gehouden. De individuele woonsubsidie voor eigenaar-bewoners behoort algemeen te gelden, evenals de 100% hypotheekgarantie (voor kwalitatief redelijke woningen).

Kortom: een nota met gegrepen en gemiste kansen.

DE DUBBELROL VAN PROF. BÖTTCHER

Böttcher moest nu maar gauw weer eens voor de TV komen met Haya. Hij was nl. onlangs op de beeldbuis voor een interview over het jongste rapport van de Club van Rome inzake de verwachte voedselcrisis. In zijn rol van lid van die club is de man helemaal in stijl; hij kijkt en praat bedrukt voor zich uit. Zo was het ook de eerste keer - een paar jaar terug - toen hij werd ondervraagd over het eerste rapport van de Club van Rome. Maar zo was het niet toen Haya kort daarop in een verkiezings-uitzending de man (als VVDer) een optimistische visie afdwong over de wereldproblemen. Oh, 't viel eigenlijk best mee allemaal.

Daarom zeg ik: Böttcher moet weer voor de TV met Haya.

Dan kan hij weer zeggen: 't Valt eigenlijk best mee. Terwijl miljoenen mensen nu al met de hongerdood worden bedreigd. Ik denk dat Haya het onderwerp om praktische redenen niet zal willen aansnijden. De industriële cultuur is nu (helaas) minder in discussie dan toen. En mogelijke rampen verderop zijn geen problemen waarmee de VVD zich ophoudt.

H.J.

D' 66 BIJ DE ALGEMENE BESCHOUWINGEN

Jan Terlouw hield een uitstekend betoog in de 2e Kamer op 8 oktober bij de Algemene Beschuwingen. Dit betoog kreeg terecht speciale aandacht in de pers, o.a. door artikelen in de NRC en in de Volkskrant. Hier volgt een korte weergave van Terlouw's speech:

-De situatie in Nederland is wonderlijk en niet zonder gevaar. Nederland beschikt over de volgende geldbronnen:

- a aardgas. Maar we moeten oppassen dat we de provisiekast niet leeghalen;
- b. het structureel begrotingstekort. Dat moet worden verhoogd i.v.m. de onderbesteding en de werkeloosheid.

Terlouw vroeg zich af hoe groot de werkeloosheid werkelijk is, omdat er te weinig gegevens zijn over omscholing en aanpassing, over het niet willen werken, over werkende "werklozen", enz. Hij pleit voor bijscholing van mensen die wél werk hebben en voor 100% uitkering voor de bereidheid om bv wat verder weg te gaan werken.

-Als fundamentele oorzaken van werkeloosheid werden genoemd de valutaverschuivingen, duurdere energie, te oude technologieën en verplaatsingen van produktie naar landen met lage loonkosten, hoge kosten in de dienstensector, en het ontbreken van een groep multi-nationals. De structuur gaat verschuiven naar goedkopere landen. Nadruk moet worden gelegd op hoogwaardige kwaliteitsproduktie, doch de milieubescherming en grondstoffenschaarste vormen een handicap. Terlouw bekritiseerde de econoom Den Uyl omdat het accent

is gelegd op breedte- i.p.v. op diepte-investeringen. Dit betekent een korte-termijn aanpak door de regering, waarbij de afromingsdruk van de vakbewegingen een rol speelt. Er moet echter selectieve groei blijven. Sterke bedrijfstakken moeten sterk blijven en niet worden afgeroomd.

-Ter vervanging van structurele verschuivingen werden de volgende suggesties gedaan; aanzetten geven voor een nieuw produktiepatroon, hulp aan het midden- en kleinbedrijf, het uitbuiten van olie- en gaswinning op de Noordzee, conjuncturele maatregelen zoals hulp aan steden, premies voor vestigingen in zwakke regio's, steun voor forensen en voor het doen van onaangenaam werk, vervroegde pensioeningen, werktijdverkorting, een nationaal rijwiel- en voetgangersplan, milieu-investeringen, en humanisering van de arbeid.

-Na deze hoofdmoot besprak Terlouw nog enkele andere problemen zoals de abortuskwestie, de wederinvoering van de onderhoudslastenaf trek voor huizen van eigenaars-bewoners, de openbaarheid van bestuur, de invloed van onze milieu-minister, de bio-industrie, de energienota, de inschakeling van mediaal- en hoger personeel bij het sociaal-ecologisch overleg, en een opwekking om onze stem te blijven verheffen tegen machtsmisbruik en onderdrukking in de wereld.

K.B.

SCHAKEL, DE KAKEL

Schakel is een christenklungel van het zuiverste soort. Als hij iets ziet, en dat gebeurt meestal niet, dan ziet hij het meteen principieel verkeerd.

Hij bezocht Mozambiek en vond alles pais en vree. (Hij moet nu sprakeloos staan over de onafhankelijkheid van dat land.) Hij praatte over de vervuiling van de Oosterschelde als over een primaire christelijke deugd. Eén uitzondering zij met respect vermeld: 30 jaar geleden was hij goed in het verzet, maar daar kan niet alles op doorgaan.

Schakel is het vertrouwde en in zijn kringen hooggewaardeerde typ van de christen met een derdegraadsvergiftiging aan burgerlijkheid. Dwz de hersenen verkleefd aan irrelevante dingen. Een man die met Adenauer zou kunnen zeggen: een dikke huid is een gave Gods, als hij over de zelfkennis van Adenauer zou beschikken.

Schakel is beroemd om zijn welsprekendheid. Zonder voorlezen rijgt hij de ene volzin aan de andere. Iedere volzin vol onzin.

Het is werkelijk ontstellend dat het christendom, na eeuwenlange teistering door dit soort grofgeesten, nog steeds politici van dit soort weet voort te brengen.

Ik zou dit allemaal niet durven schrijven als ik ook geen christenklungel was; maar dan weer van een ander soort.

Geen beter soort overigens.

H.J.

Dr. J.C. Terlouw over Den Uyl's rede over "Socialisme en vrije ondernemingsgewijze produktie."

Het is opmerkelijk dat Den Uyl, door zijn rede voor het Nederlands Christelijk Werkgeversverbond te houden zo kort voor een algemeen politiek debat in de Tweede Kamer, bereid was zich bloot te stellen aan kritiek op zijn politieke standpunten. Maar vooral opmerkelijk, en naar mijn mening prijzenswaardig, is dat hij, ook al is hij Minister-President, niet aarzelt zijn socialistische opvattingen over de zich wijzigende economische orde kenbaar te maken en daarmee bij te dragen aan de discussie over dit onderwerp in zijn partij.

In hoeverre moet ondernemingsgewijze produktie vrij zijn? De vraag blijft belangrijk, maar niet meer in de eerste plaats vanuit het oogpunt van kapitaalbezit.

Er doen zich grote veranderingen voor in de wereldeconomie. Daar zijn oorzaken voor aan te wijzen.

In de industrielanden ontstaat een tekort aan kapitaal, omdat zoveel meer dan vroeger moet worden betaald voor energiedragers, en ook andere grondstoffen duurder worden.

Bovendien was er toch al langere tijd weinig vertrouwen in de waardevastheid van het geld. Een voorbeeld daarvan is het vroeger zo solide pond sterling, dat nu sterk is gedevalueerd. We zien dan ook dat er tussen landen weer heel wat handel wordt bedreven waar geen geld aan te pas komt, ruilhandel dus, maar waarbij wordt betaald in graan, gas, gasleidingen e.d., of in politieke munt.

Er is een verplaatsing van arbeidsintensieve industrie naar landen met lage loonkosten. Dit is vooral mogelijk bij de industrieën waarvan in technologisch opzicht al jaren niet veel meer is veranderd, en dat zijn er nogal wat.

Niet alleen is de tijd van de goedkope energie voorbij, het is ook afgelopen met het gratis dumpen van afvalstoffen in lucht, water en bodem. Een voor zover dit nog niet afgelopen is moet het spoedig onmogelijk worden gemaakt. Het inzicht breekt door dat de natuur geen onbeperkte

opnamecapaciteit heeft voor afval.

De bevolking stijgt minder snel dan vroeger, dus ook minder groei in kraamklinieken, kleuterscholen, gezinswoningen, autowegen en dergelijke.

Dit alles is er oorzaak van dat de werkloosheid waar we op het ogenblik mee kampen niet conjunctureel is maar voor het overgrote deel structureel.

De afgelopen veertig jaar beschikten regeringen over allerlei middeltjes om conjuncturele werkloosheid op te heffen, zoals werkgelegenheidsprojecten met overheidsgeld, belastingverlaging, knutselen aan de rentestand enz. Dit type instrumenten voor werkloosheidsbestrijding werkt bijna niet meer, omdat de oorzaken van de werkloosheid anders zijn dan vroeger. Er is iets in de struktuur veranderd. Er moet daarom een economisch beleid komen dat aanzienlijk verschilt van wat we tot nu toe gewend waren. De regering probeert het op het ogenblik nog met de oude middeltjes.

Van de 3½ miljard gulden die in de economie gepompt zullen worden kan dan ook hooguit enig effect verwacht worden voor de conjuncturele komponent van de werkloosheid en die komponent is veel kleiner dan de structurele komponent.

Den Uyl heeft in zijn rede gezegd dat in de Partij van de Arbeidde overtuiging leeft dat de produktie uiteindelijk niet behoort te worden bepaald door vraag en aanbod, zoals die op de markt tot stand komen, maar door democratisch getoetste gemeenschapsbeslissingen. Een oude strijd-vraag: vrije markt of planmatige economie?

Professor Albeda zegt in zijn voortreffelijke opstel in "Stelsel ter sprake", discussie no. 1 van de Stichting Maatschappij en Onderneming, dat prijsvorming en planning elementen zijn van de economische orde die men zelden zelfstandig en onvermengd aantreft. Ondernemingen proberen door planning de markt te beïnvloeden, anderzijds laten de konsumenten hun verlangens maar ten dele manipuleren, zelfs door zeer grote ondernemingen.

In de zich wijzigende omstandigheden wordt vooral van belang wat we maken, veel meer dan hoe we het maken. Het antwoord op de vraag wat we in de toekomst nog kunnen en mogen produceren is op een aantal manieren begrensd. Den Uyl wijst erop dat onze produktie moet worden aangepast aan het schaars worden van grondstoffen, materialen en energie. Ook de milieu-aantasting die met de vervaardiging, de konsumptie en de afvalbehandeling van goederen gepaard gaat stelt grenzen aan wat we mogen produceren.

Anderzijds bepaalt onze concurrentiepositie ten opzichte van het buitenland wat we kunnen produceren. Steeds meer arbeidsintensieve industrie zal verdwijnen naar landen met lage loonkosten. Vanuit het oogpunt van internationale arbeidsverdeling is dat ook juist. Anders ligt het met de vervaardiging van technologisch moeilijke en hoogwaardige produkten. Den Uyl zegt daarover dat Nederland, vanwege zijn export,

zich niet op zijn eentje kan veroorloven ter wille van meer werkgelegenheid kostenbesparende technieken achterwege te laten. Maar, zegt hij, dat kan en mag niet betekenen dat ons land zich willoos zou moeten laten meesleuren door het tempo waarin de technologie vernieuwing van produktiemethoden mogelijk maakt.

Hoe moet dat dan, vraag ik mij af. Als de produktie van massa-artikelen terecht naar armere landen gaat en we met de produktie van artikelen met een hoge toegevoegde waarde achterblijven bij andere industrielanden, dan is het vooruitzicht van de Nederlandse industrie wel erg somber. De huidige werkloosheid is dan pas een begin. Moeten we dan, om te voorkomen dat onze werkgelegenheid en welvaart hollend achteruitgaan, onze grenzen weer sluiten en zo voor de snel verouderende en dure industrie althans een binnenlandse markt scheppen? Het alternatief is dat de andere industrielanden zich evenzeer iets gelegen laten liggen aan de gevaren van verspilling van grondstoffen en energie. Dat vereist internationale afspraken en daar zijn we politiek niet toe in staat.

De multinationals kunnen dat wel. Om Albeda nog eens te citeren: "De groeiende achterstand van de politieke op de economische ontwikkeling moet daardoor steeds duidelijker in het oog lopen. Het is merkwaardig dat deze achterstand eerder tot kritiek op de multinationals dan tot kritiek op de zich niet integrerende soevereine staten leidt."

Laten we reëel zijn: van die integratie komt nu eenmaal voorlopig niets terecht. En dus staat de regering weinig anders te doen dan zich met spoed een nieuw soort riemen aan te schaffen om het schip op koers te brengen - de oude methodes van werkloosheidsbestrijding zijn versleten.

Er moet met spoed een nieuw industrieplan uitgestippeld worden. Wat zijn de mogelijkheden voor Nederland, binnen de grenzen die milieu en schaarste aan grondstoffen stellen? In welke bedrijfstakken verliezen we de internationale concurrentieslag in ieder geval? Hoe buiten we onze sterke punten uit, zoals het hoge opleidingsniveau, het diepe zeewater waar ons land aan is gelegen, onze maritieme traditie? Als daarover enige klaarheid is verkregen moet de regering die industrieën die het meest kansrijk en het meest verantwoord zijn, steunen.

Hoe dat precies gebeurt is niet zo belangrijk. Staatsbedrijf, particulier bedrijf, het hangt van de omstandigheden af wat het gunstigste is. Daar moet niet dogmatisch over gedacht worden. Een staatsbedrijf is niet persé democratischer of efficiënter dan een particulier bedrijf en ook het omgekeerde hoeft niet het geval te zijn. Wat het eigendom van ondernemingen betreft dat is een vraagstuk dat meer aansluit bij de discussie over herverdeling van vermogens en inkomens dan bij die over werkgelegenheid en industrie. En juist dat laatste is op het ogenblik het meest brandende vraagstuk.

Voorzitter:

G. Nooteboom, Ruigeweg 73,
St. Maartensvlotbrug, 02246-1454

Penningmeester:

F.K.L. Rogier, Kennedysingel 11,
Reewijk (ZH), 01829-3564

Secretaris:

R. van Kamp, Van Heuven Goedhart-
laan 242, Amstelveen, 020-452520

Leden:

J.D. Backer, Robertaland 11,
Den Haag, 070-854263

CIE ONDERWIJS EN CRM:

J.G.P. Best, Dr. Eykmanstraat 38,
Amstelveen, 020-452815

CIE BUITENLANDSE ZAKEN, ONTW. SAMEN-
WERKING EN DEFENSIE:

R.L. Blik, Broerelaan 8,
Eindhoven, 040-114828

CIE VOLKSGEZONDHEID en MILIEU,
VERKEER EN WATERSTAAT:

J.W. Copius Peereboom, Graaf Willem-
laan 19, Amstelveen, 020-454286

CIE LANDBOUW EN PUBLICITEIT:

E. Denig, Hofdijk 49, Oegstgeest,
071-52928, en
M.P. van den Heuvel, Kleverparkweg 37
Haarlem, 023-257045

CIE JUSTITIE EN BINNENLANDSE ZAKEN:

M.G.F. Kempers, Bazarstraat 52,
Den Haag, 070-393080

CIE SOCIALE EN ECONOMISCHE ZAKEN,
FINANCIEN:

K.H. Klaver, Nieuwe Geer 56,
Mijnsheerenland, 01862-2592

CIE VOLKSHUISVESTING EN R.O.:

M. Verwey, Julianalaan 1,
Monnickendam, 02995-1721

CIE RAADS- EN STATENFRACTIES:

L. Oosterbeek, Boterdiepstraat 31",
Amsterdam

EERSTE KAMER:

N. Schwarz, Schoutenstraat 9,
Den Haag, 070-245189

TWEDE KAMER:

E. Nypels, Cederlaan 11, Rijswijk (ZH)
070-905771

HOOFDBESTUUR: J.W. Holtslag

Binnenhaven 123, Den Helder, 02230-24336
A.M. Schoutsen, Zeeburgerpad t/o 46
Amsterdam, 020-949500

DIREKTEUR:

P.W. van Baarsel, Statenlaan 23,
Den Haag, 070-559017

SECRETARIAAT:

I.V.E. Meeder, Westlandgracht 71",
Amsterdam, 020-177318

VAN DE STICHTING
WETENSCHAPPELIJK BUREAU D'66

In Peperbek, nieuwe formule, krijgt de "Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66", afgekort: WS, een eigen plaats, zowel letterlijk als figuurlijk.

Figuurlijk: In het redactiestatuut staat onder meer:

"Peperbek wordt samengesteld door de redactie uit eigen en ingezonden bijdragen. De WS en haar bestuur zullen geen invloed uitoefenen op de samenstelling van het blad. De redactie is bij de uitvoering van haar werkzaamheden gebonden aan de doelstelling, waartoe redactie en het bestuur van de WS de samenwerking zijn aangegaan, te weten:

de uitgifte van een blad onder de naam Peperbek, waarin

a. de redactionele formule zoals die voor de samenwerking verscheen, wordt voortgezet, nl. het geven van onafhankelijk politiek commentaar op basis van de politieke en maatschappelijke ideeënwereld waaruit D'66 is ontstaan:

b. bekendheid wordt gegeven aan (de resultaten van) het werk van de WS met haar werkgroepen en daarmee aan ideeën en gedachten uit D'66-kring.

De WS is voornemens Peperbek te gebruiken als enig algemeen middel van communicatie tussen bestuur, directie en werkgroepen, inclusief de contactcommissie voor raads- en statenleden. Dat betekent, dat voor allen die rechtstreeks of zijdelings met (het werk van) de WS te maken (willen) hebben, een abonnement op Peperbek noodzakelijk is. Voor bijzondere communicatie tussen bestuur, directie en een (lid van een) werkgroep is Peperbek natuurlijk niet de plaats.

Letterlijk: De WS krijgt in elke aflevering een paar pagina's ter beschikking voor bovengenoemde communicatie. Deze bladzijden dienen voldoende herkenbaar te zijn ten opzichte van de overige redactionele inhoud: bijvoorbeeld de vier middenpagina's in een andere kleur en/of opmaak.

GLOBALE STRUKTUURSCHETS GEZONDHEIDSZORG
(Interim-nota febr. '74)

De nota is een "ideeënschets" om de discussie op gang te brengen. Er wordt gepleit (Par. 2) voor een centraal onderzoek-instituut voor planning en gegevens m.b.t. de gezondheid(szorg), en één raad van advies voor het wetenschapsbeleid.

De noodzaak van berekening van de behoefte aan werkers in de gezondheidszorg komt in Par. 3 (onderwijs en opleiding) aan de orde. Verder is het wenselijk dat meer niet-academische ziekenhuizen bij de opleiding worden betrokken. De verschillende verplegersopleidingen dienen daarentegen aan scholen te geschieden. Teamwork wordt door deze maatregelen bevorderd.

Wat de maatschappelijke gezondheidszorg (Par. 4) betreft: er zouden district-gezondheidsdiensten ingesteld kunnen worden, waarin vele nu bestaande diensten gebundeld zouden zijn, met aan het hoofd een manager.

Vervolgens moet de 1^e lijns gezondheidszorg (Par. 5) - o.a. huisarts, maatschappelijk werker - worden aangepast aan nieuwe behoeften. Zowel huisartsen als wijkverpleegkundigen moeten een andere taak en een beter hierop gerichte opleiding krijgen, dit o.a. ten behoeve van goede preventie en nazorg. De maatschappelijk werker heeft vooral een taak in de crisis-interventie. Teamwork dat nu nog vaak op "financiële en structurele problemen" spaak loopt, moet bevorderd worden. Ook de relatie 1e lijn - 2e lijn (ziekenhuizen) is aan verbetering toe.

"Eén complex van ziekten waaraan 99% van de bevolking in ernstige mate lijdt", dat is het terrein van onze gebrekkige tandheelkundige zorg (Par. 6). Enerzijds verslechtert de toestand van mond en gebit nog steeds, anderzijds wordt men meer "gebitsbewust". Nodig is in elk geval: preventie waar mogelijk en verschei-

dene maatregelen m.b.t. de ziekenfondsverzekeringen en de vestiging van tandartsen. De instelling van lager-niveau tandheelkundigen valt te overwegen. De tandheelkundige zorg moet geïntegreerd worden in de totale gezondheidszorg.

(Par. 7) Een nieuwe bestuursvorm van ziekenhuizen is nodig, met representanten van de bevolking en de overheid. De bestuurlijke organisatie dient meerdere ziekenhuizen, verpleeghuizen en de 1^e lijns organisatie te beslaan. Er moeten verzorgingsstructuren komen die ook elementen als onderwijs en recreatie omvatten.

De apotheker moet ook "zijn plaats" in het gezondheidscentrum innemen (Par.8). Zijn inkomen dient onafhankelijk te zijn van de omzet.

De psychiater (Par. 9) moet meer in verbinding treden met andere gezondheidszorgers. De beste begeleiding kan een multidisciplinair team geven. Opname in een psychiatrische inrichting, te beslissen door zo'n team is een laatste redmiddel. Crisisinterventie in eigen omgeving is te verkiezen.

Tegen bevoogding en onrechtvaardigheid worden voorgesteld:

- een algemene verplichte volksverzekering,
- gelijkschakeling van ziekenfondsen en andere verzekeraars,
- de verplichting voor verzekeraars niemand te "discrimineren",
- onderlinge concurrentie tussen verschillende instellingen, boven het basispakket.
- een overlegorgaan met vertegenwoordigers van de medische beroepen en de consumenten,
- het basispakket mag niet regionaal verschillen, evt. verdere verzekering kan dat wel.

ENERGIE OP EEN LAAG PITJE

Naar een rationeler gebruik van energie (maart 1974).

Het is ondoenlijk in twee kolommen een uittreksel te geven van een rapport dat:

- 1^e in zijn geheel 60 kolommen zou vergen,
- 2^e geschreven is in een beknopte stijl met veel getallen en tabellen.

Gelukkig heeft de Werkgroep Milieubeheer, Gezondheidsbescherming en Technologie zelf aan het eind zes stellingen geformuleerd, die hieronder worden weergegeven.

Stelling 1 (geheel): "De oorzaken van de huidige energiecrisis - die niet van voorbijgaande aard is - zijn gelegen in het meer dan evenredig toegenomen verbruik van petroleum als gevolg van de lage prijs daarvan. De uiteindelijk te verwachten voorraden van deze energiedrager zijn betrekkelijk klein en bovendien geografisch zeer ongelijk verdeeld. Geconstateerd moet worden dat in dit geval het prijsmechanisme onvoldoende heeft gefunctioneerd."

Stelling 2 (gedeeltelijk): "De tot dusver veronderstelde remedie tegen de gevolgen van het uitgeput raken van petroleum en andere brandstoffen, t.w. de massale toepassing van kernsplijting, verschuift slechts de moeilijkheden naar de toekomst. Zelfs wanneer de meest verfijnde technische veiligheidsmaatregelen worden getroffen, kunnen risico's nooit helemaal worden vermeden." Daarom: kernsplijting als uitzondering en dan nog tijdelijk; kweekreactoren niet verder ontwikkelen noch toepassen.

Stelling 3 (gedeeltelijk): "Er dient te worden uitgegaan van een algemene "zuinigheidsethiek", inhoudende de plicht tot een zo doeltreffend en spaarzaam mogelijk omgaan met grondstoffen en een zo terughoudend mogelijk gebruik van

milieuverstorende procédés; dit dient te worden nagestreefd als doel op zichzelf: ombouwen van de huidige wegwerpeconomie tot een "zuinigheidseconomie".

Stelling 4 (geheel): "Op het terrein van het energieverbruik moet dit zuinigheidsprincipe in alle facetten van de - westerse - samenleving worden doorgevoerd. Voor het huishoudelijk gebruik betekent dit het hanteren van progressieve tarieven van gas, electriciteit en water. Verder het uitvaardigen van voorschriften over isolatie in de nieuwbouw en het voorlichten over de mogelijkheden in de bestaande bouw."

Stelling 5 (geheel): "Voor het niet-huishoudelijk verbruik (industrie, handel, landbouw, overheid) zal eveneens een systeem met progressieve tarieven moeten worden ontworpen. Voor industriële processen moeten de rendementsminima worden verbeterd en door voorschriften gewaarborgd. Een optimaal gebruik van de benodigde energie dient te worden bevorderd door het stimuleren van "total - energy" systemen.

Stelling 6 (verkort): Noodzakelijke maatregelen:

- Verschuiving van vlieg- en vracht-autotransport naar rail- en scheepstransport. Geen tweede luchthaven.
- Beperking van autogebruik in (binnen) steden, door maximumsnelheden, door tegengaan van "weilandwinkels",
- Wegenbouwbeleid afstemmen op verkeersveiligheid en niet op vergrote capaciteit.
- Voorrang geven aan openbaar vervoer, op vrije banen.
- Uitvoeren/aanleggen van nationaal fiets- en voetpadenplan.
- Verminderen van verplaatsingsbehoefte (wonen, werken, recreatie meer integreren).

INSPRAAKPROCEDURES BIJ DE RUIMTELIJKE ORDENING

Vervolg-memorandum betreffende de voorstellen van de Tweede Kamerfractie van D'66 tot verbetering van de inspraakprocedures bij de Ruimtelijke Ordening, gedaan bij de behandeling van de regeringsnota over de openbaarheid bij de voorbereiding van het Ruimtelijk Beleid op 12.2.'74.

"Toen in 1968 als donderslag bij heldere hemel het besluit bekend werd gemaakt dat Shell-Chemie een bedrijf zou vestigen bij Moerdijk, vormde dit de aanleiding tot een interpellatie van de D'66-fractie in de Tweede Kamer en het verrichten van een diepgaand onderzoek naar het functioneren van de ruimtelijke ordeningsprocedures in ons land door een werkgroep van D'66. Dit onderzoek leidde tot de conclusie dat de bestaande procedures op een aantal punten zodanig te kort schieten dat in ieder geval op korte termijn wijziging en aanvulling van de Wet en het Besluit op de Ruimtelijke Ordening nodig was."

In het eerste hoofdstuk wordt verontrusting geuit over het ontbreken van een wettelijke procedure over de zogenoemde "nationale bestemmingen", door de regering later in haar nota (sept.'72) "planologische kernbeslissingen" genoemd.

"In de gedachtengang van D'66 behoort een procedure planologische kernbeslissingen te gelden voor alle maatregelen en plannen die van zwaarwegende betekenis zijn voor het nationale ruimtelijke beleid. Ook de Raad van Advies voor de Ruimtelijke Ordening gaat uit van een ruime toepassing van deze procedure. Genoemd worden o.a. het verlenen van concessies, het uitvoeren van waterstaatswerken, het aanwijzen van terreinen voor militaire doeleinden, het bepalen van tracé's voor pijpleidingstraten, water- en landwegen, beslissingen in het kader van industrie-

spreiding, het aanbrengen van wijzigingen in het openbaar vervoersnet en het ondernemen van landreconstruatieplannen."

De regering wil deze procedure slechts beperkt toepassen, bij wijze van experiment.

De rol van de Tweede Kamer bij het vaststellen van planologische kernbeslissingen dient volgens de werkgroep van D'66 en ook volgens de Raad van Advies voor de R.O. te worden vergroot. De werkgroep amendeert de eventuele regeringsvoorstellen.

In het tweede hoofdstuk wordt ingegaan op de Gemeentelijke bestemmingsplannen waarbij de werkgroep in het bijzonder zijn ongenoegen uitspreekt over het te veelvuldig toepassen van het "ontsnappings"artikel 19 en in het algemeen belangrijke wijzigingen doorgevoerd wil zien ter verbetering van openbaarheid, inspraak en participatie.

Als bijlage is opgenomen de "geactualiseerde samenvatting van het memorandum betreffende de voorstellen van de heer Nypels (D'66) tot verbetering van de (inspraak)procedures bij de Ruimtelijke Ordening, gedaan in de Tweede Kamer tijdens de behandeling van Hoofdstuk XI van de Rijksbegroting 1970" met een drietal aanvullingen ter verbetering van de procedure en de inhoud van Gemeentelijke Bestemmingsplannen en een vijftal aanvullingen van het Besluit op de Ruimtelijke Ordening.

In de bijlage worden verder voorstellen geformuleerd ter bekorting van procedures en ter invoering van een nieuwe wettelijke procedure over planologische kernbeslissingen.

(uittreksel 1:8)

vB

Werkloosheid

Het ideaal van vele mensen in loondienst is een regelmatig stijgend salaris, af en toe een beetje promotie en een slechts zeer geleidelijke verandering in de aard van de werkzaamheden. Dit ideaal dreigt thans wreed te worden verstoord en het gevolg is luide kreten van 'Dat nemen we niet'. De vraag rijst dan, of alles uitsluitend en alleen aan de boze kapitalisten te wijten is, of dat er ook andere factoren in het spel zijn, die maken, dat men zich goedschiks of kwaadschiks bij de feiten heeft neer te leggen.

De door vrijwel iedereen gewenste stijging van de welstand brengt een verandering van het consumptiepatroon met zich mee: minder aardappels en meer vlees, en veel meer auto's en vacantiereizen. Dat betekent tevens (maar wie realiseert zich dat) een verandering in de werkgelegenheid. Niet alleen het produktiepakket zelf verandert echter, maar ook de wijze waarop die produktie tot stand komt. De steeds duurder wordende factor arbeid wordt in toenemende mate door machines vervangen, en dat vraagt weer andersoortig, beter geschoold personeel. De arbeid wordt vervolgens zo duur, dat eenvoudige arbeid (textiel, automontage, lager personeel op schepen) zich gaat verplaatsen naar de ontwikkelingslanden, waar de mensen om werk zitten te springen en voor zeer lage lonen bereid zijn aan het werk te gaan. Uit nood waren velen al hierheen gekomen. Woede bij de vakbonden. Op de door hun looneisen op gang gebrachte wijziging in de internationale arbeidsverdeling hebben zij geen vat. Meer loon gaat in toenemende mate voor hun mensen betekenen: minder arbeid. Die ellendige asociale werkgevers Weliswaar kopen zij zelf ook liever goedkoop Italiaans schoeisel en helpen daarmee de Nederlandse schoenindustrie om zeep, en door katoenen in plaats van wollen kleding te gaan dragen de wollenstoffen-industrie, maar daarin moet je vrij zijn en dat is dus heel iets anders.

Met op bovengenoemde 3 punten te reageren zouden aan het aanpassingsvermogen van de economie hoge eisen zijn gesteld. Maar het verhaal gaat verder. Het meer is nooit vol en 'begeerte heeft ons aangeraakt'. De uiterst gerechtvaardigde eisen van de eigen groep samen met de nare hebzucht van de andere groepen blijken telkenmale groter te zijn dan de mogelijkheden hieraan te voldoen. Dat betekent inflatie, en die brengt weer met zich mee de versnelde afbraak van zwak staande bedrijven. Niet ten onrechte voelt ook de middenstand zich in zijn bestaan bedreigd, maar hun demonstraties worden door linkse deskundigen heel anders beoordeeld dan die van de arbeiders.

Als klap op de vuurpijl komt daar de oliecrisis bij. De laatste mogelijkheid onze eisen op een gemakkelijke manier ingewilligd te krijgen wordt afgesneden. Industrie, verwarming (veel glas en jasje uit) en auto's slokken dermate veel energie op, dat ze schaars begint te worden, en de kans tot prijsverhoging, die dat biedt, laten de olieproducerende landen zich niet ontgaan. De enorme kapitalen, die ze thans binnen krijgen, worden slechts gedeeltelijk en op andere wijze weer uitgegeven, verstoren het gangbare patroon en veroorzaken opnieuw werkloosheid.

Een apart punt is dan nog de bouw. Jarenlang is het woningtekort een prachtige uitlaatklep geweest voor de onlustgevoelens van de socialisten. Dat dit tekort vooral een welvaartsverschijnsel was en het onjuist was te zeggen, dat er een tekort aan woningen bestond in vergelijking met de vooroorlogse situatie, is nooit goed tot hen doorgedrongen. De woningbouwprogramma's waren altijd veel te laag. Nu bij de sterk verhoogde huren (een gevolg van hoge lonen, schaarste aan grond en schaarste aan kapitaal) de animo voor nieuwbouw is teruggelopen komt de omslag dubbel hard aan.

Wat zijn de mogelijkheden aan de gewijzigde situatie het hoofd te bieden? De grootste handicap is waarschijnlijk de illusie, dat er structureel niets aan de hand is. De inflatie zal dan ook wel doorgaan en de schuld ervan bij de anderen blijven berusten. Ook de opgetreden verstarring is een gevolg van de steeds gestegen welvaart. In het verleden zijn mensen uit andere bedrijfstakken met hoge lonen naar de bouw weggelokt. Op het ogenblik zouden de lonen in de bouw bij de rest moeten achterblijven, maar dat wordt door de vakbonden onmogelijk gemaakt (het zou het oplossen van de moeilijkheden via de ruggen van de arbeiders zijn). Het prijsmechanisme is door de WW vervangen, want daarin wordt het overschot van te hoog betaalde krachten opgevangen. Het zal van de omvang van de werkloosheid afhangen, of deze oplossing haalbaar blijft. Over de wenselijkheid van een dergelijke trage aanpassing kan men van mening verschillen.

Voor de werkgevers is de oplossing van de problemen eenvoudig. Als het te lage rendement op de investeringen wordt verhoogd, is er niets aan de hand. Dat het maatschappelijk rendement van bepaalde bedrijven in bepaalde gebieden wel eens sterk negatief zou kunnen zijn, ontgaat blijkbaar aan hun aandacht. Zij steken daarmee echter nog gunstig af bij de Heer A Groeneveld, die de economische deskundigen van de SER voor wetenschappelijk gediplomeerde voor de voeten lopers uitmaakt, omdat zijn dogmatiek en hun kennis niet met elkaar in overeenstemming te brengen zijn.

Zoals het nu lijkt staat een periode van vooral geestelijke aanpassing voor de deur met veel geblaat en weinig wol. Afroaming van superwinsten is onzin, want die zijn er niet, en het loonaandeel is met rond 80% van het nationale inkomen te hoog opgelopen. Beter zou het zijn de pensioenpremies van de werknemers te verhogen (als het niet anders kan ten koste van hun direct besteedbaar loon) en deze premies te bestemmen voor investeringen. Door hen zelf in sterke mate te betrekken bij het beheer van de pensioenreserves wordt een stuk economische verantwoordelijkheid aan de werknemers overgedragen. Dat lijkt een goede stap in de richting van spreiding van macht.

Enige kanttekeningen bij de Huurnota van Gruyters-van Dam
door
G. Nooteboom

De algemeen filosofische beschouwingen in het eerste deel van de Nota Huur- en Subsidiebeleid zijn door velen van zeer verschillende politieke richting met genoegen en waardering gelezen. De eerste reacties reppen vrijwel alle van het kernachtig verwoorde beleidsuitgangspunt van dit echt progressieve beleid: "de erkenning dat iedere volwassene recht heeft op zelfstandige woonruimte, tegen een prijs die in redelijke verhouding staat tot het inkomen."

Echter, sinds onheuglijke tijden is er geen politieke partij die verklaard heeft fervent TEGEN dit uitgangspunt te zijn. Dat uitgangspunt op zich kan dus niet dienen als handleiding voor een progressief beleid dat zich duidelijk onderscheidt van een ander beleid.

De wat meer concrete en analyserende reacties doen het vermoeden rijzen dat de bewindslieden zich wellicht op dit beleidsterrein vol voetangels en klemmen hebben gewaagd zonder voldoende begeleiding door kritisch-analytisch ingestelde "specialisten" op dit terrein. We zullen pogen na te gaan of de indruk juist is, daarbij ons voortdurend realiserend dat ook vroegere bewindslieden bepaald niet onwillig waren om de ideale situatie op dit terrein te realiseren, maar kennelijk daarbij gehinderd werden door wat technische probleempjes.

Voor de bewindslieden zijn die analyses van de uitwerking der schone kreten natuurlijk erg vervelend. Staatssecr. van Dam bijvoorbeeld, op 6 december in Utrecht een vergadering van volkshuisvestingdeskundigen toesprekend, beklagde zich openlijk erover dat critici al maar schrijven over de bijzaken van praktische uitvoering terwijl nauwelijks genoemd wordt de hoofdzaak. Voor die hoofdzaak zie de reclaimslogan die is geciteerd de eerste alinea.

Bouten en Moeren.

Niet de ongekwantificeerde goede intenties in fraaie volzinnen, doch het "bouten en moerenwerk" van de meer financiële beschouwingen en praktische uitvoeringsmethoden in het tweede deel van de Nota, geeft enig inzicht in de vraag welke keuze is gemaakt tussen onderling onverenigbare wenselijkheden.

Een analyse van de meer concrete voorstellen ook geeft enig inzicht in de diepgang waarmee is doorgedacht door de betrokken bewindslieden, zowel meer fundamenteel terzake van de consequenties en implicaties van de eigen voorstellen als terzake van de mate waarin bepaalde onwenselijkheden aanvaardbaar worden geacht.

Aksies.

Zo'n onwenselijkheid is bijvoorbeeld dat degenen die huursubsidie ont-

vangt, daarna tot zijn subsidie is "afgebouwd", praktisch geen reeele verbetering van het (vrij besteed baar) loon kan krijgen. Van elke loonsverhoging gaat een deel naar belasting en sociale premies en het restant valt weg tegen de subsidievermindering. Het netto-effect van loonsverhoging zal zelfs vrij vaak negatief zijn.

Van Dam en Kombrink aanvaardden dit als een logisch gevolg van hun ideeën over inkomenshuur. Zij zien daarin ook de (enige) rem voor huurders om een relatief duur huis te gaan bewonen omdat het hun toch niets extra kost want hun huur staat vast als x% van het inkomen ongeacht in welk huis ze wonen (met enige grenzen). Uitgaande van die ideologie lijkt dit redelijk konsekwent maar wie de studeerkamer wel eens verlaat, weet dat het een uitnodiging is voor "aksies". De situatie wordt echter nog drastisch verergerd door de (bouten en moeren) uitwerkingsvorm die werd gekozen. Immers: het plan is dat de (individuele) huursubsidie niet wordt betaald aan de huurder, zodat die vervolgens zelf de normale huur - die ook zijn buurman betaalt - kan betalen aan de verhuurder. Nee, de subsidie (plus de daarover verschuldigde belasting en sociale premies, want de subsidie is fiscaal inkomen!) wordt betaald aan de verhuurder. Sommigen maken zich daarbij erg druk over het feit dat dan dus de huurder zijn inkomen moet opgeven aan de huisbaas, maar dat moet hij meestal toch al en er is de mogelijkheid om zelf de subsidie te ontvangen buiten de huurbaas om, doch dan moet je een half jaar langer op de centen wachten. Doorgaans zal bij grote verhuurders zoals woningbouwverenigingen de huursubsidie dus wel onzichtbaar voor de huurder rechtstreeks door het ministerie aan de verhuurder worden betaald. Gaat daarna het huurdersinkomen omhoog dan gaat dat onzichtbare subsidie omlaag. De huurder krijgt dan en de normale (8%) huurverhoging te betalen plus het subsidieverschil, hetgeen tezamen al gauw een verhoging zal zijn van 20% van het door hem voorheen zichtbaar betaalde deel van de huur.

Uiteraard ervaart hij datgene wat hij betaalt aan de verhuurder als huur, ook al is dat formeel onjuist. Hij zal dus protesteren als jaar-in-jaar-uit hij jaarlijks 20% huurverhoging krijgt opgelegd. Kortom deze uitvoeringsmethode is gesneden op de maat van de demagogen die bij demonstraties en aksies de massa plegen toe te spreken.

Woorden-mist.

Over de praktijkproblemen zijn tientallen kanttekeningen te maken van bovenstaande soort. De ruimte ontbreekt ervoor en in COBOUW en PLAN (december) heb ik wat andere voorbeelden uit het assortiment gelicht.

Hier zij ook gezwegen over de in strijd met Keerpunt, van Udink overgenomen voorstellen tot invoering van dynamische oplopende annuïteiten als berekeningswijze der kostprijs huur. Ook daar blijft een, in technocratisch ondoorzichtigheid verholde, gebrek aan kwaliteit van dórken t.a.v. de materie. Hier zij nog slechts enige aandacht ge -

schonken aan de woordenmist van slecht of dubbel gedefinieerde termen, die als deken fungeert voor de Huurnota-voorstellen.

Huurquote.

Het voorgestelde subsidiebeleid is helemaal opgebouwd rondom het begrip huurquote (de verhouding huur/inkomen). Er is voor (lagere) midden-inkomens een redelijke huurquote (1/6 à 1/7 van het inkomen) én er is een norm omtrent wat de minimumloners maximaal en de hogere inkomens minimaal aan de bestedingscategorie huur dienen te spenderen. Wie met laag inkomen méér aan huur uitgeeft heeft recht op bijstand en wie met hoog inkomen minder aan huur besteedt krijgt boete. De redelijkheidsnorm (1/6 à 1/7) heeft geen andere rechtvaardiging dan zijn beweerde algemeen erkende redelijkheid, hetgeen in feite slechts betekent dat zij reeds sinds omstreeks 1850 in geschriften rondwaart, zonder zakelijke argumentatie.

Het is een heilig normgetal dat weinig kwaad kan omdat het weinig zegt, zolang niet wordt gespecificeerd waarvan die 1/6 à 1/7 moet worden genomen. Politiek-electoraal is het onverstandig de mensen te vertellen dat je vindt dat ze meer dan x % moeten betalen. Als je vindt dat ze meer moeten betalen moet je een láág percentage nemen en dat toepassen op een groot bedrag, want dat komt sympathieker over dan een hoger percentage van een klein bedrag. Zo is de Huurnota niet zo dom als Udink om openlijk te spreken van huurverhogingen van 20 pct. van de (werkelijke) huur. De huurverhoging is maximaal 8% maar dat kan best (enige laren lang) 8% van het dubbele van de werkelijk betaalde huur zijn, als het kwaliteitswaarderingstelsel, dat nog moet worden ontworpen, daartoe aanleiding geeft.

Ondergrens 10%.

De "ondergrens" (voor minimuminkomen) van de huurquote bepaalt in hoge mate de hele verdere opbouw der subsidietabel. De Huurnota kiest voor 10% en motiveert die keuze op pag. 98 met de volgende woorden: "Te bedenken valt dat de gemiddelde huurquote van alle huurders thans niet hoger ligt." Het is te hopen dat dit zinnetje niet typerend is voor het kwaliteitsniveau van de hele Huurnota, want het is niets - zeggend en bevat 4 onjuistheden in 14 woorden.

• Het is nietszeggend omdat als het gestelde waar zou zijn, dat de gemiddelde huurquote lager is dan 10% zij eveneens lager is dan 20 of 30 of 50 pct. Dezelfde "logica" zou dus evengoed kunnen leiden tot een ondergrens van 20 of 30 of 50 pct. Waarschijnlijk is bedoeld te beweren dat de bedoelde gemiddelde huurquote net een fractie lager is dan 10 pct., bijv. 9.8 pct. De bewering verwijst niet naar enig feitenmateriaal ter staving van de bewering. De enige beschikbare gegevens van huurquoten echter zijn die van het CBS/WBO (woningbehoeftenonderzoek). Inderdaad is al in de nota Udink een tabel, gebaseerd op dat onderzoek te vinden waaruit kan worden afgeleid dat de mediane huurquote ongeveer 9.8 pct. is. Als die cijfers de bron vormen voor de bewering

die de basis vormt onder de hele subsidietabel, vallen in volgorde van toenemend belang vier onjuistheden te signaleren:

- De meest recente gegevens zijn van 1970, zodat het woordje "thans" meer pretendeert dan het kan waarmaken.
- De bewindslieden verwarren de mediane huurquote met de (rekenkundig) gemiddelde. De gemiddelde huurquote van de in blz. 25 van de Nota Udink aangeduide verdeling is omstreeks 11 pct. en dus bóven de 10 pct.
- De bewindslieden verwarren de "huur"quote (voor huurders en eigenwoningenbezitters) met de huurquote van alle huurders (exclusief toegerekende huur voor eigenaars-zelfbewoners). De mediaan van de laatste ligt bóven 10 pct. en voor woningwethuurders is ze bijna 11 pct.

Het gemiddelde ligt dus nog weer hoger.

Wellicht lijkt dit detailgepeuter, maar indien de argumentatie onder de keuze van 10 pct. serieus bedoeld zou zijn, zou na correctie van deze getalwaarden een ondergrens van omstreeks 11.5 pct. gaan gelden, die als de hele tabel van 1.5 pct. opschuift een budgettair verschil in subsidie van zeker tientallen miljoenen en waarschijnlijk meer dan 100 miljoen uitmaken. De Huurnota is echter terzake zeer mistig want op pag. 99 staat zowel dat men bij minimumloon 10 pct. huur moeten betalen als dat men 11.4 pct. moet betalen.

Besteedbaar inkomen.

Het veruit het belangrijkste is echter het feit dat de cijfers van het CBS/WBO betrekking hebben op "huur"quoten met een fundamenteel ander inkomensbegrip dan het inkomensbegrip van de Huurnota. Het WBO hanteert het begrip "beschikbaar" inkomen als norm. De Huurnota het "belastbaar" inkomen. Volgens de definitie van "beschikbaar"inkomen is het inkomen van de ondertekenaars van de Huurnota bijvoorbeeld twee maal zo groot als het "belastbaar" inkomen. Hun huurquote is dus bij het ene inkomensbegrip de helft van dat bij het andere. Immers, het beschikbaar inkomen verschilt van belastbaar komen in twee belangrijke factoren: beschikbaar inkomen is exclusief belasting (belastbaar inkomen is dat uiteraard niet) doch inclusief de waarde van de in een bepaald jaar verdiende pensioenrechten, ongeacht de vraag in hoeverre die als "werknemersbijdrage" in pensioenpremie zichtbaar is.

Inmiddels hebben we op 4 en 5 december een openbare commissievergadering gehad over de Huurnota en heeft de minister geantwoord op 230 schriftelijke vragen. In antwoord nr. 174 wordt ook het begrip besteedbaar inkomen gehanteerd in weer een heel andere betekenis dan die van het CBS. Dat in een CPN motie bij dit debat dat zelfde woord wordt gebezigd in nog weer een heel andere betekenis zal niemand meer verbazen. In 1971 heb ik in de Kamer al gesteld dat elke zinnige basis voor een discussie over inkomensbeleid ontbreekt zolang we doorgaan met hetzelfde woord te bezigen voor zeer drastisch verschillende bezulpen. Dat de getalwaarden van het CBS niet kloppen met hun eigen

gekozen definitie, wist ik toen nog niet.

Volgens de definities van het CBS is (voor niet-gepensioneerden) beschikbaar inkomen hetzelfde als besteedbaar inkomen. Hetgeen niet verhindert dat er geen CBS gegevens zijn over die inkomens; want ze zijn geheim. Het CBS slaat er - als ze ze nodig heeft - een zeer grove slag naar die makkelijk in vele gevallen 30 procent en meer ernaast is, zo ook bij de huurquote-cijfers van het WBO. Een groot bezwaar is dat niet want die zijn toch gebaseerd op door een enquête verkregen cijfers over bruto-inkomens. Een op de drie geenqueteerden verstrekten helemaal geen gegevens en van de rest is waarschijnlijk het werkelijk bruto-inkomen gemiddeld zo'n 30% hoger dan werd opgenomen in de huurquote-statistiek.

Kortom, zowel de begrippen als de getallen op dit terrein vormen zo'n immense janboel dat de Huurnota-bewering over dat gemiddeld minder dan 10% waarschijnlijk wel wáár is, omdat de cijfers waaruit het ten onrechte kan worden afgeleid onjuist zijn.

En zo rotzooien we maar verder. Is het een wonder dat "de politiek" niet zo best staat aangeschreven? Want "de politiek" voelt zich kennelijk zodanig thuis indit gegoochel met woorden en cijfers dat ze niet weigert om verder mee te doen aan het spel totdat er op zakelijke manier gediscussieerd kan worden op basis van betrouwbare cijfers en terminologie. De paar "politici" die dat toch blijven nastreven hebben het moeilijk en maken zich in de ogen van de "echte" politici zelfs wat belachelijk. Het zij zo.

Vrije beroepen

Aan Beekmans de eer, dat hij de fraude in artsenkringen aan de orde heeft gesteld. Tevens is duidelijk geworden, welk een lange weg hier nog moet worden afgelegd: we zijn eerst in de fase van de fraudebestrijding. De tweede fase zal moeten zijn verandering te brengen in de schaamteloze inkomens van de specialisten (een laboratoriumarts, die ruim 8 ton weet te vangen, de Eindhovense röntgenologen, waar als excuus voor de verschrijvingen naar voren kwam 'een ton meer of minder valt immers toch niet op').

Ook elders valt bij de vrije beroepen (vrij om op kosten van de rest van de samenleving mooi weer te spelen) nog wel het een en ander te doen. Bij huisartsen zou vestiging bij KB een betere oplossing zijn dan de huidige vrije vestiging met verplichte overname. En bij notarissen zouden vooral voor onroerend goed de zelf vastgestelde tarieven eens nader bekeken moeten worden. De bij het passeren van een acte door de notaris gepresenteerde sigaar is de duurste, die men in zijn leven te roken krijgt.

Als onbezoldigd en tevens amateur-commentator voor Peperbek, loopt men uiteraard een dikke kans volslagen mis te kleunen in een politieke analyse. Temeer verheugend is het als je dan eens vrijwel geheel gelijk krijgt met een prognose. In het julinumnummer werd onder de kop "Zetbaas de Spinola" voorspeld, dat de oude generaal slechts zolang zou worden geaccepteerd als in de ogen van de werkelijke nieuwe machtshebbers in Portugal nodig zou zijn voor het voorkomen van een rechtse tegencoup. En die machtshebbers zouden dan m.i. zijn: een combinatie van jongere beroepsofficieren, intellectuele reserve-officieren en de massa van de arbeiders, tevens ex-dienstplichtigen overzee.

Doelstellingen van deze machtscombinatie, verenigd in de Beweging van de Strijdkrachten (MFA): regeling van de koloniale kwestie, interne democratisering en spreiding van de welvaart.

Nu de feiten zijn inmiddels bekend: De Spinola verdwenen, het geschil met de koloniale vrijheidsbewegingen schijnt naar een gefaseerde oplossing te evolueren en de gerechtvaardigde verlangens naar invloed en welvaart van de arbeiders worden binnen de (beperkte) mogelijkheden van het verpauperde land op termijn gerealiseerd. Daarbij valt op hoe de traditionele spreekbuis van de arbeiders, de Portugese communistische partij, zich beheerst om niet meer te eisen dan op dit moment is.

Het is dan ook ronduit verbijsterend hoe vooral in Amerikaanse politieke kringen (i.c. rond Kissinger) een hetze tegen het nieuwe Portugese bewind wordt gevoerd, waarbij het feit alleen dat er één communist in de regering zit, wordt aangegrepen om allerhande twijfels over de politieke (en militaire) betrouwbaarheid van het nieuwe Portugal te zaaien.

Kennelijk heeft men in Washington nog steeds niet gehoord van de "Wet van de Polariserende Dictatuur", want een andere verklaring voor Kissinger's hardnekkig misverstand kan ik niet bedenken.

Die wet luidt als volgt: "De tijdsduur en de intensiteit, waarin een dictatuur effectieve macht kan uitoefenen in een land, zijn recht evenredig met de mate van radicalisme, die de al dan niet ondergrondse oppositie in haar externe imago uitstraalt, doch omgekeerd evenredig met de mate van radicalisme van de werkelijke ideeën en doelstellingen van die oppositie."

Voor de Portugese situatie betekent dit dat de enige logische spreekbuis voor de jarenlang gevoerde oppositie tegen Salazar en Caetano de communistische partij was, waarbij de ideeën en doelstellingen van die partij in een normale democratie met

enige moeite zelfs door "conservatieve" politici zouden kunnen worden onderschreven.

Het is dan ook volkomen begrijpelijk dat de Portugese bevolking een zekere loyaliteit toont tegenover die communistische partij, doch anderzijds geen enkele behoefte zal voelen de zojuist bevochten vrijheid weer in te ruilen tegen een evt. door de communisten nagestreefde marxistische dictatuur. Die communistische partij is dan ook wel wijzer: haar doelstellingen hebben meer weg van die van de Nederlandse en Duitse sociaal-democraten dan van die van enige Europese communistische partij. En dat zal voorlopig ook wel zo blijven, als de werkelijk verbluffende realiteitszin van een in democratie volslagen ongeschoold volk als het Portugese, zoals die totnogtoe wordt vertoond, stand blijft houden. En waarom zouden we op dit punt niet een beetje optimistisch mogen zijn: we mogen tenslotte best in die democratie geloven, het is - zeggen we met Churchill-tenslotte de minst slechte van alle totnogtoe ontwikkelde staatsvormen.

Wier er trouwens behoefte toe voelt om de Wet van de Polariserende Dictatuur elders op zijn relevantie te toetsen, moet maar eens naar het bevrijde Griekenland kijken. (Even terzijde: 1974 belooft een goed jaar voor de Europese democratie te worden: twee "bevrijdingen", die beide wel gehoopt maar eigenlijk niet te verwachten waren, is niet slecht voor één jaar) Maar terug naar Griekenland: Lengte en effectiviteit van de kolonels-dictatuur waren relatief beperkt, vandaar dat het Griekse volk heel gemakkelijk voor een nominaal rechtse regering-Karamanlis koos, waarbij de doelstellingen in wezen niet erg afwijken van die van het nieuwe Portugese bewind. Terwijl tevens de i deen van socialisten als Papandreou zo anti-kapitalistisch en anti-NAVO zijn, dat zelfs de Portugese "communisten" ze zouden verwerpen.

Een ander verschil tussen Portugal en Griekenland, dat ook terug te voeren is op de Wet van de Polariserende Dictatuur, blijkt uit de berechting van vertegenwoordigers van het oude regime: In Griekenland worden deze, conform de "Wet", vrij snel en radicaal aangepakt, in Portugal daarentegen - en ook dat klopt met de Wet - zijn de doelstellingen in deze veel en veel gematigder, ja zelfs is er van een eigenlijke vervolging, anders dan in symbolische zin, nog steeds geen sprake.

Hopelijk krijgen we ook nog eens de gelegenheid de "Wet" te toetsen in andere dictaturen, zoals in Chili of Brazilië, om maar niet te spreken van Sovjet-Rusland. Ik ben op dat laatste punt niet optimistisch, maar je weet het nooit, de dictatuur in Portugal duurde 50 jaar, die in Rusland is maar 10 jaar ouder, maar helaas niet vergrijsder. Maar misschien dat de schijnt bedriegt. Almarik heeft nog 9 jaar -

tot 1984 - de tijd om met zijn prognose gelijk te krijgen. En als er iemand is, die wat mij betreft gelijk dient te krijgen, dan is hij het wel.

E.W.

' Wie de herkomst van deze wet zou willen natrekken, kan zich de moeite sparen. Uw commentator claimt het auteursrecht ervan.

VAKBEWEGING EN POLITIEK

Als gevolg van het eenzijdige drijven van met name de industriebond NVV (met de Hoogovensstaking als belangrijkste wapenfeit) is in de vakbeweging een tweedeling ontstaan. Opgericht is een Raad van Overleg voor mediaal en hoger personeel, waarbij 7 bonden met in totaal 130.000 leden zijn aangesloten. Een verdubbeling van dit aantal behoort niet tot de onmogelijkheden. De federatie tussen NVV, NKV en CNV is afgesprongen. Binnen het CNV gaan stemmen op zich ook voor katholieken open te stellen. Het NKV dreigt tussen twee stoelen terecht te komen. Twee bonden zijn inmiddels weggelopen naar de Raad van Overleg, waardoor van een enigszins gelijkwaardige positie met het NVV geen sprake meer kan zijn. Toenemende weerstanden - de tijd van kennismaking is te kort geweest - maken een fusie eveneens tot een hachelijke zaak.

De sterke maatschappelijke krachten, die in de vakbeweging een splitsing tussen polariseerders en hervormers teweeg hebben gebracht, zouden ook in het politieke vlak tot gelding gebracht kunnen worden. Gesprekken met welke groep ook, in de trant van "jullie hebben geen goede ideeën, wij hebben ze ook niet, weet je wat, laten we samendoen" hebben geen enkele zin. De enige mogelijkheid voor iets nieuws is aansluiting zoeken bij wat de mensen beweegt. Dat was 10 jaar geleden democratisering, dat is nu opvulling van het vacuum tussen verstarde werkgevers en rode rotzooimakers. Ten behoeve van diegenen, die hun vrijheid als verantwoordelijke mensen wensen te beleven. Maar wie dat niet ziet, moet er vooral niet aan beginnen.

E.B.

Dingen die steeds terugkomen:

- * oorlog in het Midden-Oosten
- * Heintje Davids
- * de voorspelling van de totale ineenstorting van de Middenstand
- * het springen van de Stichting van de Arbeid
- * Muhammed Ali
- * Peperbek

Terwijl de sprekers van vele partijen het debat bij de defensienota gebruikten om elkaar politieke onaardigheden toe te voegen, hield Hans van Mierlo verreweg het meest zinvolle en fundamentele betoog op het gebied van het defensiebeleid. Hij ontving hiervoor de waardering van meerdere defensie-topmensen. Hieronder volgt een poging om zijn toespraak in het kort samen te vatten.

Van Mierlo kenschetste de defensienota als een uniek stuk, waarin - voor het eerst - sprake was van een zekere doorlichting van het defensieapparaat. De doelstellingen van onze defensie zijn tweeledig, n.l. het voorkómen van oorlog, en het kunnen voèren van een oorlog. Bij het machtsevenwicht zouden beperkte risico's kunnen worden genomen indien deze zouden werken ten voordele van de oorlogsvoorkóming (hetgeen iets anders is dan eenzijdige ontwapening). Zulke risico's zouden nuttig zijn als het niveau van het machtsevenwicht omlaag geschroefd zou kunnen worden. In dit licht gezien is de defensienota ambivalent. Het anticiperen op een dubieus succes bij MBFR is even ingenieus als spookachtig: uitgaande van een mogelijke budgettaire verlaging zal deze zeer waarschijnlijk weer ongedaan moeten worden gemaakt door een suppletoire begroting.

T.o.v. het ontwapeningsmechanisme is v Mierlo cynisch: "I.p.v. het ontwapeningsdenken een integraal bestanddeel te maken van het denken over noodzakelijke bewapening, waardoor het bewapeningsautomatisme zelf wordt getemd, stellen we het als een aparte korrigerende discipline ernaast." Hij pleit voor het opnemen van mensen uit andere disciplines bij het defensiewerk. Het presenteren van de defensienota en een ontwapeningsnota als twee afzonderlijke producties is teleurstellend.

V.w.b. de NAVO-strategie wordt het gemis van een uiteenzetting in de defensienota betreurd. Van Mierlo stelde over deze strategie een tiental vragen, waaruit zijn scepsis duidelijk bleek. Hij suggereerde dat diende te worden gezocht naar een alternatieve strategie (waarbij de naam van de Amerikaan Canby werd genoemd), maar zonder Europese kernmacht.

Een waarschuwing om niet teveel idealistische associaties te hebben t.a.v. de détente werd gevolgd door de aandacht erop te vestigen dat détente in het Westen spanningverhogend zou kunnen zijn in het Verre Oosten (Rusland - China). Het is denkbaar dat een koel geregisseerde en beheerste spanningssituatie tussen Oost en West de wereldvrede beter dient dan een hoog opgevoerde en niet beheerste spanning tussen twee nucleaire erfvijanden.

Met nog enige opmerkingen over enkele afzonderlijke punten besloot van Mierlo zijn belangwekkend betoog.

Nieuwstad 100
Postbus 255
Weesp

Mr. J. de Boer,
Kruislaan 4,
Nieuw 2740 =

PORT BETAALD
WEESSP